

روابط خارجی ایران

در سال ۱۳۴۹

گزارش سالیانه وزارت امور خارجه

روابط خارجی ایران

در سال ۱۳۴۹

گزارش سالیانه وزارت امور خارجه

کتابی که هم اکنون در دست مطالعه دارید، سال چهارم انتشار
خودرا پشت سر میگذارد و با آنکه هر سال هزار شماره از سال قبل بیشتر منتشر میشود
معذرا هر بار نسخه های آن کمیاب میگردد و تا آنجا که از کتب مورد نیاز دانشجویان
دانشگاهها، افراد کار و کلامی دادگستری، مورد استناد نویسندگان جراید و
مورد مراجعه روزانه ادارات وزارت امور خارجه و نمایندگان سیاسی در
داخل و خارج کشور قرار گرفته و در اندک مدتی جامی خود را در مجامع سیاسی کشور
باز کرده و امید آن میرود که در راه کامل تا آنجا پیشرفت کند که علاقمندان بر و بط
خارجی ایران را کم کم از زحمت مراجعه روزانه به بایگانیها و پرونده های نیاز ساز
کتاب امسال، مانند سالهای گذشته، انعکاسی است از فعالیتها
چشمگیر ایران در زمینه روابط خارجی کشور در سال ۱۳۴۹ که تحت بهر می پهلوی
صورت گرفته و ضمناً محصول کار و بهتمامی است که وزارت امور خارجه در اجرای
منویات معظم له و در سطح بین المللی انجام داده است.

البته باید بگویم که از کار وزارت امور خارجه کاملاً راضی نیستم زیرا هنوز
نتوانسته ایم کارهایی را که باید در اجرای او امر شاهنشاهی آریا مهر انجام میدادیم بهر

رسانیم و بدون شک هنوز هم معایبی در کار هست که امیدوارم در سالهای آینده
با پیگیری و کوشش مداومی که بخرج خواهیم داد مرتفع گردد .
ضمناً باید یادآور شوم که این گزارش فقط شامل مطالبی است که جنبه
محرمانه ندارد و بدیهی است که قسمتهای محرمانه نیز طبق رسوم بین المللی در سالهای بعد
انتشار نیاید و مورد قضاوت تاریخ و مردم قرار نخواهد گرفت .
بطوریکه در این گزارش خواهند دید، خاطره غرور آمیز گذشته ایران
در پنجاهمین سال عصر درخشان پهلوی، بار دیگر نقش میدانهای ورزشی، هنری،
فرهنگی، علمی، اقتصادی و سیاسی جهان شده است تا آنجا که در آستانه سال
"کوروش بزرگ" در اثر گسترش روابط ایران با دنیای خارج، جشن ملی دو هزار و
پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران به یک جشن و جنبش فرهنگی بین المللی
مبدل شده، نام و فرمان نخستین منشور حقوق بشر بنیانگذار شاهنشاهی ایران نخستین
بزرگترین تالارهای سازمان ملل متحد گشته و ما چند ماه دیگر، مین میزبان بسیاری از
پادشاهان و روسای جمهوری و زمامداران کشورهای جهان خواهد بود که با اجتماع
تاریخی و کاملاً استثنائی خود، خاطره غرور آفرین تاریخ گذشته و تجدید این عظمت را

دزدانگاه آن سردار عظیم الشان و در دوران سلطنت سگوفان علیحضرت محمد رضا شاه
پهلوی شاهنشاه آریامهر جشن خواهند گرفت .

در اهمیت سالی که گذشت ، جملاقی رساتر و گویاتر از فرمایشات
شاهنشاه آریامهر که بنا به سبب پیام نوروزی خطاب بملت ایران ایراد فرموده اند
و در زیر درج میشود نیافته ام :

” سال ۱۳۴۹ یکی از درخشانترین سالهای تمام دوران پانچ ایران بود
و در این سال همه برنامه های وسیع و متنوع کشور در زمینه های مختلف اقتصادی
صنعتی ، کشاورزی ، بهداشتی ، کارگری ، آموزشی ، علمی ، فرهنگی ، دادگستری ، سما و
و کلیه شئون دیگر بلا استثناء و حتی غالباً بصورتی مثبت و بهتر از آنچه در برنامه پیش بینی
شده بود معرض اجرا درآمد .

رشد اقتصادی سالانه کشور در رقم کمی بیش از ده درصد به قیمت ثابت
باقی ماند و شاید نگذرد این نکته پیور دنیا باشد که در سال گذشته که آخرین سال دهم
قرن حاضر بوده نسبت به آخرین سال دهم چهارم درآمد سرانه ملت ایران بیش
از دو برابر بالغ گردید . لازم نبود که نسبت که در سال گذشته در صحنه بین المللی پیوریهایی

بکلی بی سابقه و حتی باور نکردنی نصیب ما گردید. در امر استیفای حقوق ملت ایران
از بابت نفت ما به ایفای نقشی قاطع که از کمپرف بر واقع بینی و منطق و از طرف
دیگر بر تصمیم تزلزل ناپذیر بحفظ منافع حقه و قانونی ملت ایران متکی بود، توأستیم تنها
بر خواند مالی کشور خود و کلیه کشورهای عضو سازمان اوپک از بابت نفت بیافریم
بلکه این پروزی ما اساس تحول و دگرگونی عمیقی در روابط اقتصادی بین المللی گردید
که آثار آن در وضع آینده سراسر جامعه بشری محسوس خواهد شد. از طرف دیگر
در سال گذشته سازمان ملل متحد با تصویب پیشنهاد ما در تأسیس کمیسیون همکاری
و به ابتکار ما در ایجاد کمی از بزرگترین نیروها و سازمانهای معنوی تاریخ جهان صحنه نهاد
و ما بدین ترتیب توأستیم بر اساس موارث معنوی و فرهنگی دیرینه ملت ایران
گام تازه ای در خدمت بعالم بشریت برداریم. سالی که اکنون آغاز شده است
بیگان در تاریخ دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی ایران مقامی خاص خجسته
زیر این سال بر اساس امید و اعتماد کامل شروع میشود.

اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه

فهرست مندرجات

صفحه	موضوع
۲۱	اصول سیاست خارجی ایران

فصل اول

روابط ایران با کشورهای همسایه :

۲۴	اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
۳۸	افغانستان
۴۱	پاکستان
۴۸	ترکیه
۵۴	عراق

فصل دوم

روابط ایران با کشورهای عرب خاورمیانه و شمال افریقا :

۶۳	امارات خلیج فارس :
۶۶	الف - بحرین
۷۰	ب - روابط ایران با سایر شیخ‌نشینهای خلیج فارس
۷۲	پ - مناسبات اقتصادی ایران و امارات خلیج فارس
۷۵	ت - روابط فرهنگی و بهداشتی ایران و امارات خلیج فارس
۷۷	سلطان‌نشین عمان
۷۹	کویت
۸۴	عربستان سعودی
۸۶	اردن هاشمی
۸۹	سوریه
۹۰	لبنان

صفحه	موضوع
۹۳	جمهوری متحد عرب
۱۰۰	لیبی
۱۰۱	تونس
۱۰۵	الجزایر
۱۰۷	مغرب
۱۱۲	جمهوری عربی یمن

فصل سوم

	روابط ایران با کشورهای قاره افریقا :
۱۱۳	اتیوپی
	روابط ایران با بعضی دیگر از کشورهای افریقائی :
۱۱۵	گینه
۱۱۶	افریقای جنوبی

فصل چهارم

	روابط ایران با کشورهای آسیائی :
۱۱۷	اندونزی
۱۱۹	اسرائیل
۱۲۲	برمه
۱۲۳	تایلند
۱۲۵	جمهوری چین
۱۲۶	جمهوری خلق چین
۱۲۷	ژاپن
۱۳۶	سیلان
۱۳۷	فیلیپین
۱۳۹	جمهوری کره
۱۴۱	مالزی
۱۴۵	نیپال
۱۴۶	جمهوری ویتنام
۱۴۷	هند

فصل پنجم

روابط ایران با کشورهای اروپائی :

الف - کشورهای اروپای غربی :

۱۵۳	آلمان فدرال
۱۵۹	اسپانیا
۱۶۱	اتریش
۱۶۴	انگلستان
۱۶۸	ایتالیا
۱۷۳	بلژیک
۱۷۷	دانمارک
۱۷۹	سوئد
۱۸۲	سویس
۱۸۵	فرانسه
۱۹۲	فنلاند
۱۹۸	نروژ
۱۹۹	هلند
۲۰۴	یونان
۲۰۶	واتیکان

ب - کشورهای سوسیالیستی اروپای شرقی :

۲۱۱	بلغارستان
۲۱۳	چکوسلواکی
۲۱۷	رومانی
۲۲۶	لهستان
۲۲۹	مجارستان
۲۳۳	یوگسلاوی

فصل ششم

روابط ایران با کشورهای امریکا :

الف - کشورهای امریکای شمالی :

۲۳۸	کانادا
-----	--------

صفحه	موضوع
۲۴۱	ایالات متحده امریکا ب - کشورهای امریکای لاتین :
۲۵۸	آرژانتین
۲۵۹	برزیل
۲۶۲	مکزیک
۲۶۴	ج - سایر کشورهای امریکای لاتین
فصل هفتم	
	روابط ایران با کشورهای استرالیا و زلاند جدید :
۲۶۵	استرالیا
فصل هشتم	
۲۶۶	همکاری ایران با سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین المللی :
۲۶۷	جشن بیست و پنجمین سال تاسیس سازمان ملل متحد الف - امور سیاسی :
۲۶۷	۱ - مسئله بحرین
۲۶۸	۲ - مسئله خلع سلاح
۲۶۸	۳ - مسئله عضویت چین در سازمان ملل متحد
۲۶۹	۴ - مسئله کره ب - امور اقتصادی و اجتماعی :
۲۶۹	۱ - داوطلبان ملل متحد برای توسعه (لژیون خدمتگزاران بشر)
۲۷۱	۲ - محیط انسانی
۲۷۱	۳ - همکاری اقتصادی
۲۷۲	۴ - حقوق بشر
۲۷۲	۵ - یونسکو
۲۷۳	۶ - تبعیض نژادی
۲۷۴	۷ - پناهندگان
۲۷۵	۸ - آسیب دیدگان پاکستان ج - مسائل استعماری :
۲۷۵	۱ - ختم استعمار

صفحه	موضوع
۲۷۶	۲ - سرزمین جنوب غربی آفریقا (نامی بیا) د - امور حقوقی :
۲۷۶	۱ - موضوع راهزنی هوائی
۲۷۷	۲ - تعریف تجاوز
	ه - همکاریهای بین‌المللی خارج از سازمان ملل متحد
	الف - کنفرانس وزیران امور خارجه کشور های اسلامی :
۲۷۸	۱ - کنفرانس جده
۲۷۹	۲ - کنفرانس کراچی
	ب - کنفرانسهای بین‌المللی و مجامع سازمانهای وابسته سازمان ملل متحد:
۲۸۰	الف - اجلاسیه های خارج از کشور
۲۸۲	دومین مسابقه اتومبیلرانی شاهراه آسیائی اکافه
۲۸۳	ب - اجلاسیه های منعقد در داخل کشور
۲۸۵	ج - همکاریهای نفتی دوجانبه و منطقه‌ای :
۲۸۵	مقاوله نامه نفتی ایران و پاکستان
۲۸۷	مذاکرات نفتی تهران و - همکاریهای منطقه‌ای :
۲۸۹	الف - همکاری عمران منطقه‌ای
۳۰۴	ب - سازمان پیمان مرکزی (سنتو) ضمائم :
	ضمیمه شماره ۱ - فهرست معاهداتی که در سال ۱۳۴۹ (۱۹۷۰-۱۹۷۱)
۳۰۸	باسایر دول جهان منعقد گردیده است .
	ضمیمه شماره ۲ - صورت اعلامیه های مشترك دولت شاهنشاهی ایران
۳۱۲	باسایر دولتها در سال ۱۳۴۹
	ضمیمه شماره ۳ - صورت کشورهائی که تا اسفند ماه ۱۳۴۹ کمیته
	جشن شاهنشاهی ایران را تشکیل داده و ریاست
۳۱۴	عالیه آنرا تعیین کرده اند .
۱۹	

موضوع

صفحه

- ضمیمه شماره ۴ - سران کشورهای خارجی که تا آخر سال ۱۳۴۹
آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن
دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی
ایران اعلام داشته‌اند .
۳۱۶
- ضمیمه شماره ۵ - سازمانهای بین‌المللی و غیر دولتی که دولت
شاهنشاهی عضو آن میباشد :
الف - سازمانهای بین‌المللی
۳۱۸
ب - سازمانهای غیر دولتی
۳۲۰

اصول سیاست خارجی ایران

دولت شاهنشاهی ایران در روابط بین‌المللی، هم‌آهنگ با انقلاب سفید، دوره جدیدی را آغاز نموده و توسل به زور را عامل اجرای سیاست و کسب افتخارات ملی نمیداند و آنرا با توجه بمتضیبات دنیای امروز و روش فکری دوره انقلاب، دیگر بعنوان وسیله وصول به هدفهای ملی نمی‌پذیرد بلکه سیاست خود را با اتکاء با اصول معنویت و تأمین رفاه مادی و تعالی معنوی و فرهنگی انسان ادامه میدهد و معتقد است که « امروز پیروزی واقعی ملتها در قدرت نمائی نظامی و مادی آنها نیست بلکه موفقیت آنها در درجه اول در غلبه بر فقر و جهل و بیسوادی - غلبه بر بیعدالتیهای اجتماعی و قضائی - در تعلیم دانش و تأمین سطح زندگی اقتصادی بهتر و رفاه و عدالت اجتماعی زیادتری برای افراد نهفته است و بنابراین جنگ واقعی امروزه عالم بشریت جهاد انسانها برای از میان بردن تبعیضها و بیعدالتیهای اجتماعی - ملی و بین‌المللی است. » (۱)

در این راه قدم اول را تفاهم سپس همزیستی و همکاری بین‌المللی و پس از آن دوستی و محبت و عشق بهمنوع که کمال مطلوب آدمیت است میداند و براساس این روش فکری در سیاست خارجی ایران اصولی برگزیده است که در روابط بین‌المللی همواره ملحوظ نظر میباشد . این اصول بقرار زیر است : (۲)

اتکاء با اصول معنویت - جامعه بشری نیازمند به پیروی از اصولی است که احتیاج افراد بشر را به تفاهم و بدوستی و محبت سیراب کند و از کینه‌توزی و حقد و آزار و دشمنی عاری باشد .

حفظ حقوق و آزادیهای فردی و اجتماعی - هر ملت خق دارد

---

(۱) - از بیانات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر هنگام گشایش کنگره جهانی ایران‌شناسان در تهران در سال ۱۳۴۵ .

(۲) - قسمت عمده این اصول در نشریه روابط خارجی ایران در سال ۱۳۴۶

و ۱۳۴۷ و ۱۳۴۸ نیز درج گردیده است .

آزادانه راه زندگی و سرنوشت خود را با توجه بمنافع و حقوق جوامع دیگر برگزینند . استثمار و حفظ منافع يك جامعه بزبان جامعه دیگر و با دخالت کشورها در امور داخلی یکدیگر قابل قبول نمیباشد .

همزیستی بین ملل - صلح جوئی صمیمانه و تفاهم با کلیه کشورها
و جوامع ولو باروشهای حکومتی و ایدئولوژیهای مختلف براساس حفظ حقوق و حاکمیت ملی آنها شرط حیاتی و لازم برای پیشرفت جامعه انسانی است . بنابراین رعایت شرافتمندانه اصول همزیستی و احترام به راه و روش زندگی هر جامعه ضرورت کامل دارد .

همکاری بین ملل - استقرار صلح و تفاهم بین المللی جز بر پایه رفع تبعیضها و بیعدالتیهای اجتماعی و اقتصادی جهان ممکن نخواهد بود
و نیز رفاه مادی جوامع انسانی جز از راه مبارزه موفقیت آمیز بر علیه جنگ و فقر و نادانی حاصل نخواهد شد . توفیق در این مبارزات و استقرار صلح پایدار مستلزم همکاری صمیمانه بین ملل میباشد .

وابستگی سرنوشت کشورها و ملل جهان بیکدیگر - شکاف بزرگی که در حال حاضر از نظر رفاه اقتصادی بین ملل پیشرفته و ملل در حال توسعه و غالباً فقیر وجود دارد برقراری عدالت اجتماعی را بمفهوم جهانی متعذر ساخته و مبارزه جوامع صلح دوست را برای استقرار صلح پایدار و زدودن خطر جنگ در روابط بین ملل با دشواریهای اساسی مواجه کرده است . این امر کوشش کشورها را برای تامین رفاه مادی مردم خود بلااثر میگذارد و بشریت را در راه وصول به هدف نهائی دچار کند و رکود میسازد . بنابراین دولت شاهنشاهی از هر تلاش جهانی برای تعدیل فاصله بین جوامع غنی و فقیر و نیز استقرار و تقویت عدالت اجتماعی در سطح بین المللی پشتیبانی میکند و معتقد است که وابستگی سرنوشت جوامع انسانی بیکدیگر همکاری مثبت و مولد و مفید این جوامع را ضروری کرده است .

حفظ و حمایت از صلح - « ... جامعه امروزی جهان دستخوش دگرگونی و تحول عظیمی است که تاکنون از حیث عمق و وسعت در هیچیک از ادوار تاریخ بشر سابقه نداشته است . این تحول ایجاب میکند که بسیاری از اصول و موازینی که جوامع گذشته بر آنها تکیه داشته اند ... جای خود را به موازین و اصول تازه ای بسپارند . » (۱)

در حال حاضر توسل به زور و قدرت مادی برای رفع تضادهای

---

(۱) کتاب انقلاب سفید فصل یازدهم ، نوشته اعلیحضرت همایون شاهنشاه

موجود بین جوامع انسانی هیچ مشکلی را حل نمیکنند و بطریق اولی دوران ماجراجوئیها و استیلاطلبیهای گذشته پایان رسیده است. بنابراین کشورها بایستی با توجه باصل همبستگی نهائی سرنوشت جوامع انسانی با روشن بینی راه حلهای صلحجویانه براساس درك ماهیت و علل واقعی تضادهای بین ملل در نظر گیرند و در مورد اختلاف نژادی و مذهبی نیز براساس اعلامیه جهانی حقوق بشر راه حل عادلانه ای برگزینند و در هر حال از توسل به زور اجتناب نمایند.

سازمان ملل متحد بعنوان بزرگترین مرجع همکاری ملل در جهان-

سازمان ملل متحد یقیناً بزرگترین مرکز تبادل و ارائه نظرات انسانی در تاریخ حیات بشر است که در تنظیم روابط بین المللی براساس اصول بشر دوستانه و تکوین و تدوین آرزوهای بشریت برای وصول به هدفهای عالی انسانی گامهای مؤثری برداشته است. تضعیف این سازمان افکار و آرزوهای انسانی را ضعیف و به سیر قهقرائی دچار خواهد کرد. بنابراین دولت شاهنشاهی معتقد است مادام که سازمان جهانی مجهزتری بوجود نیامده است بایستی تصمیمات سازمان ملل متحد مورد رعایت و احترام کشورها قرا رگیرد و از امکانات این سازمان برای رفع اختلافات بهره برداری شود.

ارتقاء حقوق بشر - اجرای واقعی و موثر عدالت قضائی حقوق مدنی و دموکراسی سیاسی همراه با عدالت اجتماعی - حقوق اجتماعی و دموکراسی اقتصادی امروز نه تنها وظیفه منلی هر دولتی را تشکیل میدهد بلکه پرارزشتترین هدیه ایست که هر حکومتی میتواند بجامعه بشری و صلح بین المللی تقدیم دارد. تنها در این شرائط است که حقوق بشر میتواند واقعا و حقیقتاً تامین گردد و تحت چنین شرائطی است که بشریت میتواند از بلیات گرسنگی - بیماری - نادانی و جنگ درامان بماند.

فصل اول

روابط ایران با کشورهای همسایه :

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

در سال ۱۳۴۹ دیدارهای مهم و متقابلی روابط حسن همجواری و دوستی و همکاری بین دو کشور را توسعه بخشید .

بنا بدعوت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر ، روز چهارشنبه پنجم فروردین ماه ، حضرت نیکلای پادگورنی صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی برای يك دیدار رسمی پنج روزه بایران آمدند . این مسافرت در پاسخ دیدار ذات مبارك ملوکانه باتفاق علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران درپائیز سال ۱۹۶۸ از اتحاد جماهیر شوروی ، صورت گرفت .

حضرت نیکلای پادگورنی که در راس يك هیئت ۲۹ نفری قرار داشتند با استقبال گرم اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و مردم ایران روبرو گردیدند و ضمن نطق کوتاهی که هنگام ورود به تهران ایراد کردند اظهار داشتند که شدیداً تحت تاثیر مهمان‌نوازی گرم‌دولت و ملت ایران قرار گرفته‌اند .

در میهمانی شامی که بافتخار حضرت نیکلای پادگورنی در کاخ نیاوران برپا گردید ، شاهنشاه آریامهر ضمن نطقی فرمودند که قراردادهای ما درباره ساختمان کارخانه ذوب‌آهن در ایران و صدور گاز ایران بشوروی و همکاری دوکشور در استفاده مشترك از منابع رود ارس و مبادلات وسیع بازرگانی و موافقتنامه‌های مربوط به استفاده از راههای ترانزیتی و سایر همکاریهای اقتصادی و صنعتی و فنی از جمله عواملی است که

دو کشور ما را براساس حسن همجواری و همکاری مشترک بیش از پیش بهم نزدیک کرده و مرزهای ایران و شوروی را بصورت مرزهای « صلح و دوستی » درآورده است . از طرف دیگر دو کشور ما در مسائل بین‌المللی و بخصوص در زمینه احترام بسازمان ملل متحد از بسیاری جهات دارای نظریات مشابه هستند (۱) . حضرت صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی نیز در پاسخ اظهار داشتند که توسعه ثمربخش روابط شوروی و ایران در شئون گوناگون بنحو بارزی امکان همزیستی مسالمت‌آمیز و همکاری متقابل کشورهای دارای سیستمهای اجتماعی و اقتصادی مختلف را تائید میکند . همکاری اقتصادی شوروی و ایران برای کشور ما نیز مفید است و بدیهی است برنامه ریزی و همکاری دوجانبه برای یک دوره طولانی فقط بین کشورهای امکان‌پذیر است که در سیاست خود از امکانات ثمربخش و حسن همجواری استفاده میکنند نه از مقتضیات زمان ، ما با اظهارات اعلیحضرت شاهنشاه مبنی بر اینکه مرزهای اتحاد شوروی و ایران به مرز صالح و دوستی مبدل شده است کاملاً موافقیم . کشورهای ما توسعه همکاری خود را تنها به روابط دوجانبه محدود نمیسازند بلکه نزدیکی روشهای اتحاد شوروی و ایران در مسائل مبرمی مانند مبارزه بخاطر صلح و امنیت بین‌المللی و از بین بردن قطعی استعمار و خلع سلاح و عدم گسترش سلاح هسته‌ای کاملاً مشهود است .

شاهنشاه آریامهر و حضرت نیکلای پادگورنی روز ۶ فروردین درباره مسائل مورد علاقه دو کشور مذاکره و تبادل نظر فرمودند و صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی برای بازدید از آثار باستانی اصفهان و عملیات ساختمانی کارخانه ذوب آهن به اصفهان رفتند و سپس از کارخانه پتروشیمی و تاسیسات نفتی واسکله جزیره خارک دیدن کردند . در این مسافرت جناب آقای هویدا نخست‌وزیر و جناب آقای دکتر اقبال رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت معظم له را همراهی نمودند . حضرت نیکلای پادگورنی در پایان مسافرت خود از مهمان‌نوازی گرم شاهنشاه آریامهر و همت و دولت ایران تشکر نمودند و یادآور شدند که ترقیات سریع ایران ، این کشور را بمرحله‌ای از قدرت رسانیده است که میتواند با هر کشوری دوست باشد .

۱- متن کامل بیانات شاهنشاه آریامهر و حضرت پادگورنی در صفحات ۱۴۹ و ۱۵۰ نشریه اخبار و اسناد وزارت خارجه (از فروردین تا شهریور ۴۹) مندرج است.

دیدار مهم دیگر که در روابط دو کشور واجد اهمیت فراوان بود ، مسافرت علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران و سرکار علییه بانو فریده دیبا مادر گرامی علیاحضرت بشوروی بود . این مسافرت سومین سفر علیاحضرت شهبانو به شوروی بود که بدعوت هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی و اتحادیه انجمنهای دوستی و روابط فرهنگی اتحاد شوروی با کشورهای خارجی در ۱۰ آذرماه ۱۳۴۹ صورت گرفت . معظم لها ، در فرودگاه مسکو از طرف قائم مقام صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی و نخست وزیر آذربایجان شوروی و جمعی از شخصیت‌های خارجی مقیم مسکو مورد استقبال قرار گرفتند و در دومین روز سفر خود هیئت رئیسه اتحادیه انجمنهای دوستی و روابط فرهنگی شوروی با کشورهای خارجی را بحضور پذیرفتند و از اداره کل مهماری و طرح ریزی شهر مسکو دیدن فرمودند .

علیاحضرت شهبانو فرح باتفاق سرکار علییه خانم دیبا در روز ۱۳ آذر ماه در ضیافت باشکوه کاخ کرملین که از طرف حضرت نیکلای پادگورنی صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی ترتیب یافته بود شرکت فرمودند و در مجلدترین تالار کاخ کرملین موسوم به « کاترینا » مورد تجلیل فراوان و پذیرائی گرم حضرت پادگورنی قرار گرفتند .

علیاحضرت شهبانو و همراهان پس از سه روز اقامت در مسکو در میان استقبال پرشور مقامات مملکتی و مردم لنین گراد وارد این شهر شدند . در این شهر موزه مجلد « ارمیتاژ » که بعضی از یادگارهای اصیل وتاریخی ایران در آن نگهداری میشود ، مورد بازدید معظم لها قرار گرفت .

شهر دوشنبه ، مرکز جمهوری تاجیکستان سومین شهر شوروی بود که مورد بازدید علیاحضرت قرار گرفت . در این شهر صادقانه ترین احساسات از طرف مقامات محلی و مردم نثار موکب علیاحضرت گردید و از طرف هیئت رئیسه شورای عالی جمهوری تاجیکستان ضیافت باشکوهی بافتخار ورود معظم لها ترتیب یافت و جمعی از شخصیت‌های سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی و هنری تاجیکستان مورد تفقد شهبانوی ایران قرار گرفتند و معظم لها از فعالیتهایی که در زمینه بررسی و تحقیق در زبان و ادبیات فارسی در این جمهوری بعمل می‌آید اظهار خرسندی فرمودند .

شهر باکو آخرین شهر شوروی بود که مورد بازدید علیاحضرت

قرار گرفت و در این شهر نیز استقبال گرم مردم و مقامات محلی از هر جهت قابل توجه بود .

شخصیت ممتاز و برجسته ، هوش و متانت و فروتنی خاص علیاحضرت در بین مستقبلیین و تمام کسانی که در این دیدار افتخار حضور داشتند کاملاً موثر افتاد و اخبار این دیدار در مطبوعات و رادیو و تلویزیونهای شوروی بتفصیل منعکس گردید و در تحکیم روابط دو کشور اثر کاملاً محسوس برجای گذاشت .

روز ۱۶ تیرماه سال ۱۳۴۹ ، والاحضرت شاهپور غلامرضا پهلوی باتفاق والاحضرت منیژه همسرشان و والاحضرت بهمن پهلوی ، بدعوت ریاست کمیته المپیک اتحاد جماهیر شوروی ، به مسکو مسافرت نمودند و از تاسیسات ورزشی و آکادمی نظامی مسکو بازدید بعمل آوردند . تشکیلات و سازمانهای ورزشی شهرهای لنینگراد و سوچی نیز مورد بازدید والاحضرت قرار گرفت و در همه جا بپذیرائی گرم مقامات دولتی و مردم و بخصوص ورزشکاران شوروی مواجه گردیدند .

روز ۲۷ مردادماه ۱۳۴۹ هیئت پارلمانی ایران مرکب از دو سناتور و پنج نماینده مجلس شورای ملی بریاست جناب آقای عبدالله ریاضی رئیس مجلس شورای ملی، بدعوت شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی رهسپار مسکو شد . این هیئت در مدت یازده روز اقامت خود در شوروی از نقاط مختلف این کشور دیدن کرد و ملاقاتها و مذاکرات سودمندی با شخصیتهای برجسته اتحاد جماهیر شوروی از جمله رئیس مجلس ملیتهای اتحاد جماهیر شوروی و رئیس شورای اتحاد و دبیرکل هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد انجام داد . هیئت مزبور در آخرین روز اقامت خویش در مسکو با قائممقام صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی نیز ملاقات کرد و رئیس هیئت پارلمانی ایران از استقبال و پذیرائی صمیمانه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی و مردم شوروی سپاسگزاری نمود .

همچنین در سال ۱۳۴۹ مسافرتها و دیدارهای دیگری از طرف مقامات مختلف مملکتی ایران از شوروی بعمل آمد . از جمله در ۱۵ اردیبهشتماه يك هیئت نمایندگی مرزی بریاست سناتور تیمسار سپهد جهانبانی برای يك دیدار ۱۵ روزه وارد مسکو شد .

جناب آقای نیک پی شهردار تهران ، بنابدعوت شهردار مسکو بآن شهر مسافرت نمود و آقای ابوالفتح نیرومند راد قائممقام شهردار

تهران و آقای صدقیانی مشاور عالی شهرداری نیز برای شرکت در کنفرانس شهرداران شهرهای شوروی بآن شهر عزیمت نمودند .
سناتور علامه وحیدی و آقای عباس مهاجرانی برای شرکت در کنفرانس مسلمانان تاشکند وهمچنین آقای محمد حسین فریبور مدیر روزنامه صدای مردم بدعوت انجمن روزنامه‌نگاران شوروی به این کشور رفتند .

در سال ۱۳۴۹ متقابلاً عده‌ای از شخصیت‌های اتحاد جماهیر شوروی بدعوت مقامات ایرانی به ایران آمدند ، که از جمله مسافرت آقای پرومیسلوف شهردار مسکو به تهران است که در روز دوم دی ماه انجام گرفت و سفری سودمند و مفید پیرامون همکاری و مبادله اطلاعات در امور شهری بود .

این مسافرت بدعوت شهردار تهران انجام گرفت و آقای پرومیسلوف در مدت اقامت خود در تهران به پیشگاه مبارك شاهنشاه آریامهر شرفیاب گردید و در ملاقات با جناب آقای نخست‌وزیر و اعضای انجمن شهر تهران مذاکرات مفیدی انجام داد .

در آبان‌ماه ۱۳۴۹ آقای توبولکف سردبیر روزنامه ایزوستیا ارگان رسمی دولت شوروی بنابدعوت سناتور عباس مسعودی نایب‌رئیس مجلس سنا و رئیس موسسه اطلاعات ، بتهران آمد . نامبرده بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارك شاهنشاه آریامهر نایل گردید و با جناب آقای شریف امامی رئیس مجلس سنا و وزیر اطلاعات ملاقات‌هایی بعمل آورد و در مورد مبادله اطلاعات و سیستم‌های پارلمانی دو کشور مذاکراتی انجام داد .

در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ۴۹ سران کشورهای ایران ، پاکستان و ترکیه دربارهٔ بحران خاورمیانه ، پیامی خطاب به جناب آقای کاسیگین نخست‌وزیر شوروی و رئیس جمهوری امریکا فرستادند که متن آن در صفحه ۱۸۲ نشریهٔ اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (فروردین تا شهریور ۴۹) مندرج است .

در اواخر اردیبهشت ماه سال ۱۳۴۹ پنجاه سال از استقرار روابط سیاسی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سپری شده بود . پس از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ و تشکیل دولت شوروی در سال ۱۹۱۸ ایران یکی از نخستین کشورهایائی بود که حکومت جدید شوروی را برسمیت شناخت و میان دو کشور در سطح سفیر روابط سیاسی برقرار شد . حضرت

نیکلای پادگورنی صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی تلگرامی به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر مخابره نمودند و ضمن آن پنجاهمین سال استقرار روابط دیپلماتیک بین ایران و شوروی را از جانب هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی و مردم این کشور بحضور ملوکانه تبریک گفتند و یادآور شدند که اتحاد شوروی در روابط خود با ایران از اصول سیاست خارجی که از طرف لنین تنظیم یافته پیروی میکند، حضرت پادگورنی در این تلگرام خاطر نشان ساختند که مرز ایران و شوروی در تمام طول آن به مرز صلح و حسن همجواری تبدیل گردیده و دیدارهای متقابل و تماسهای شخصی میان رهبران ایران و شوروی که در سالهای اخیر بصورت سنتی درآمده در تحکیم مناسبات دوستانه نقش مهمی بعهدہ داشته. معظمله اظهار اطمینان فرمودند که روابط مودت آمیز اتحاد شوروی و ایران در آینده همچنان بسود ملت‌های ایران و شوروی و بنفع صلح جهانی توسعه خواهد یافت.

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر نیز ضمن تلگرافی خطاب به صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی، مراتب خرسندی و رضایت خاطر ملوکانه را از توسعه همه‌جانبه مناسبات ایران و شوروی و موفقیت‌هایی که در سایه همکاریهای اقتصادی و بازرگانی و فرهنگی کسب گردیده و اینکه مرزهای ایران و شوروی بصورت مرزهای صلح و دوستی مبدل گشته است ابراز فرمودند. ضمناً بمناسبت پایان پنجاهمین سال استقرار روابط سیاسی بین ایران و شوروی، پیامهای متقابلی بین جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه ایران و آقای آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی مبادله گردید.

بمناسبت سپری شدن نیم قرن رابطه سیاسی بین ایران و شوروی در سفارت شوروی در تهران شب‌نشینی باشکوهی ترتیب داده شد که در آن جناب آقای هویدا نخست‌وزیر، روسای مجلسین وزیر دربار شاهنشاهی و گروهی از وزیران و شخصیت‌های لشکری و کشوری شرکت داشتند. در مسکو نیز بهمین مناسبت ضیافتی در کاخ دولتی ترتیب یافت که در آن گروهی از مقامات عالی‌رتبه اتحاد شوروی، سفیر و کارکنان سفارت ایران شرکت داشتند. در این ضیافت جناب آقای احمد میرفندرسکی سفیر شاهنشاه آریامهر ضمن نطق مهمی مناسبات و روابط ایران و شوروی را در نیم قرن اخیر تشریح نمودند.

روز ۷ اسفند ماه ۱۳۴۹ که مصادف با پنجاهمین سال امضاء

عهدنامه دوستی ایران و شوروی بود ، بین شاهنشاه آریامهر و صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی پیامهای دوستانه‌ای مبادله گردید . شاهنشاه آریامهر بمناسبت پنجاهمین سالگرد امضای عهدنامه مودت بین دولتین ایران و اتحاد جماهیر شوروی که در ۲۶ فوریه ۱۹۲۱ انعقاد یافته بود ، ضمن پیامی خاطر نشان فرمودند که این عهدنامه و ضامم آن روابط بین دو کشور را براساس احترام به حق حاکمیت تام و مساوات و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر استوار کرده و اصول جدیدی که باین ترتیب بر مبنای تساوی حقوق و احترام به استقلال و حاکمیت بلا شرط ملی بر روابط دو کشور حاکم گردید ، بعدها بصورت پایه‌های اصلی منشور ملل متحد که در حال حاضر روابط کشورهای جهان متکی بر اصول آن است ، درآمد . شاهنشاه ایران همچنین یادآوری فرمودند که از زمان امضای این عهدنامه نیم قرن میگذرد و روابط دو کشور با وجود پشت‌سر گذاردن فراز و نشیب‌های بسیار همچنان دوستانه و دوستانه‌تر شده و بر پایه حسن همجواری ادامه دارد و من اطمینان دارم که روابط دوستانه ایران و اتحاد جماهیر شوروی در آینده نیز بنفع هر دو ملت و بسود حفظ و تقویت صلح جهانی توسعه خواهد یافت .

حضرت نیکلای ویکتورویچ پادگورنی نیز ضمن تلگرافی قرارداد ۱۹۲۱ را تحسین کردند و برای آن باعتبار یکی از نخستین قراردادهای بین‌المللی مبنی بر مساوات ، اهمیت زیادی قائل گردیدند و اشاره نمودند هر سال که از تاریخ انعقاد این قرارداد میگذرد مناسبات اقتصادی و علمی و فنی و فرهنگی بین دو کشور توسعه بیشتری مییابد و ما یقین داریم که روابط دوستانه شوروی و ایران که چشم‌انداز مساعدی دارد در آینده نیز باموفقیت بنفع دو دولت همسایه و به‌خیر و صلاح صلح عمومی توسعه خواهد یافت .

به‌مین مناسبت مجلس ضیافتی در کاخ دوستی با ملل خارجی در مسکو ترتیب یافت که مقامات سیاسی شوروی و سفیر شاهنشاه آریامهر در مسکو در آن شرکت نمودند و از طرف سفیر شاهنشاه آریامهر در مسکو نیز به‌مین مناسبت مجلس ضیافتی ترتیب یافت .

در تهران نیز جناب آقای یروفیف سفیر شوروی روز هشتم اسفندماه ۱۳۴۹ مجلس ضیافتی در محل سفارت شوروی ترتیب داد که

در آن عده‌ای از رجال و مقامات مختلف داخلی و خارجی شرکت نمودند .

در تاریخ ۶ آبان ۱۳۴۹ همکاریهای اقتصادی و فنی ایران و شوروی شاهد موفقیت‌شایان دیگری شد زیرا شاه‌لوله گازسراسری ایران آماده بهره‌برداری گشت . بمناسبت اهمیت انجام این طرح عظیم اقتصادی ، رهبران دو کشور تصمیم گرفتند که شخصا در مراسم آغاز بهره‌برداری آن شرکت فرمایند و بدین ترتیب صدور گاز طبیعی ایران بشوروی در محیطی که به‌جشن واقعی دوستی ایران و شوروی تبدیل شده بود آغاز گردید .

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در مراسم افتتاح شاه لوله گاز خطاب به حضرت نیکلای پادگورنی صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی فرمودند که درین روز بزرگ میخواهم باردیگر دوستی و همکاری مهمی را که بین ما برقرار است یادآور شوم و خاطر نشان سازم که ما بنوبه خود از سیاست ملی خویش پیروی خواهیم کرد و مطمئن هستیم این راه صحیح و منطقی که می‌پیمائیم روزبروز آثار و نتایج مهمتری ببار خواهد آورد .

حضرت نیکلای پادگورنی در پاسخ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر فرمودند : اعلیحضرتا هم‌اکنون واقعه مهمی در تاریخ همکاری های دو کشور همسایه صورت گرفت که نه فقط یک موفقیت فنی بشمار میرود بلکه قبل از هرچیز بمعنی عملی شدن واقعی همکاری ایران و شوروی است که براساس نفع متقابل بسط و توسعه می‌یابد .

حضرت پادگورنی اضافه کردند شکی نیست که این ساختمان مهم اهمیت اقتصادی فراوانی دارد ولی اثرات آن اهمیت بزرگی برای هر دو کشور ما و هم برای تحکیم صلح وامنیت این منطقه دارد .

رهبران عالیقدر دو کشور بعداز افتتاح شاه لوله گاز ، مذاکراتی نیز پیرامون مسائل مورد علاقه ایران و شوروی و همچنین مسائل بین‌المللی بعمل آوردند .

طرح شاه لوله گاز ایران که عملیات ساختمانی آن در حدود سه سال قبل در ۳۱ آذرماه ۱۳۴۶ با تشریف‌فرمائی ملوکانه به منطقه نفت‌خیز آغاچاری آغاز گردید ، مجموعه‌ایست از ده طرح عظیم که ظرفیت حمل آن در مرحله اول اجرا بالغ بر ۸ میلیارد متر مکعب گاز در سال است که ۶ میلیارد آن به اتحاد جماهیر شوروی تحویل میشود

و بقیه برای مصارف داخلی بکار خواهد رفت ، ظرفیت حمل خط شاه لوله گاز پس از اجرای عملیات مرحله دوم بالغ بر ۱۶ میلیارد مترمکعب در سال خواهد شد که ۱۰ میلیارد مترمکعب آن بشوروی و بقیه در داخل کشور مصرف میشود .

سیستم مخابرات شاه لوله گاز یکی از جدیدترین شبکه های مخابراتی است که ارتباط لازم را برای کنترل این سیستم عظیم از جنوب تا شمال میسر میسازد . در طرح شاه لوله گاز حدود ۷۵۰ هزار تن فولاد و فلزات دیگر بمصرف رسیده و روزانه در حدود ۷۰۰۰ نفر که ۹۰۰ نفر آنها خارجی بوده اند در گروه پیمانکاران طرح شاه لوله گاز فعالیت داشته اند . پس از آغاز بهره برداری از شاه لوله گاز نیز در حدود ۱۱۰۰ نفر کارمند و کارگر بکار گمارده شده اند .

در تاریخ ۲۹ تیرماه ۱۳۴۹ کمیسیون مشترک وزیران اقتصاد و بازرگانی خارجی ایران و شوروی مذاکرات خود را در مسکو آغاز کرد . جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد ریاست هیئت نمایندگی ایران را که از ۹ نفر کارشناسان و مقامات وزارت اقتصاد و شرکت ملی صنایع پتروشیمی ، شرکت ملی گاز و بانک مرکزی تشکیل یافته بود برعهده داشتند .

وزیر اقتصاد علاوه بر مذاکرات طولانی و مفید با آقای « پاتولیچف » وزیر بازرگانی خارجی شوروی وعده ای از مقامات اقتصادی شوروی ، با آقای الکسی کاسیگین نخست وزیر اتحاد جماهیر شوروی نیز ملاقات نمودند و مسائل بازرگانی و اقتصادی مورد علاقه دو کشور را مورد بحث و گفتگو قرار دادند . همکاریهای اقتصادی دو کشور در طول ۵ سال آینده نیز ضمن این ملاقات مورد مذاکره و تبادل نظر قرار گرفت .

در پایان جلسات کمیسیون مشترک وزیران اقتصاد و بازرگانی خارجی ایران و شوروی موافقتنامه های جدیدی در زمینه افزایش مبادلات و فروش کالاهای صنعتی ایران به شوروی از جمله کالاهای پتروشیمی و نرخ فروش گاز و تشکیل اولین شرکت مختلط ترانزیت ایران و شوروی ، بامضای روسای هیئتهای نمایندگی دو کشور رسید .

وزیر اقتصاد ایران در مراسمی که بمناسبت امضای موافقتنامه جدید بازرگانی ایران و شوروی در کاخ پذیرائی دولتی شهر مسکو ترتیب یافته بود ، اظهار داشت ، قدمهای تازه ای که امروز در اجرای نیات رهبران عالیقدر دو کشور در جهت تحکیم روابط بازرگانی و

اقتصادی برداشته شد این حقیقت را بیش از پیش آشکار میسازد که روابط بین ایران و شوروی بهترین نمونه همزیستی مسالمت آمیز است .

آقای پاتولیچف وزیر بازرگانی خارجی شوروی نیز ضمن نطقی با اشاره به روابط حسنه دو کشور اظهار داشت که دولت شوروی آمادگی کامل دارد تا در آینده نیز برای توسعه هرچه بیشتر مبادلات تجاری و تحکیم بیش از پیش روابط نزدیک دو کشور همکاری کند .

طبق قراردادیکه بامضاء رسیده است ، ایران و شوروی در پنج سال آینده بیش از یک میلیارد دلار کالا مبادله خواهند کرد که ۷۲۰ میلیون دلار آن را صادرات ایران بشوروی تشکیل خواهد داد و در این مدت ارزش واردات ایران از شوروی به ۳۱۸ میلیون دلار خواهد رسید .

در سوم مهرماه ۱۳۴۹ آقای اسکاچکف رئیس کمیته دولتی شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی برای روابط اقتصادی با کشورهای خارج در راس یک هیئت ۳۱ نفری بمنظور انجام مذاکرات اقتصادی وارد تهران شد . نامبرده در فرودگاه مهرآباد طی مصاحبه‌ای اعلام داشت که برای اجرای تصمیمات متخذه از طرف شاهنشاه آریا مهر و رهبران شوروی پیرامون همکاریهای هرچه بیشتر علمی و فنی به تهران آمده است آقای اسکاچکف طی اقامت ۱۲ روزه خود در تهران به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر شرفیاب گردید و پس از بازدید از تاسیسات نفتی و کارخانه‌های پتروشیمی ایران ، از عملیات اجرایی کارخانه ذوب آهن آریامهر نیز دیدن نمود و پس از آن مذاکرات مفیدی در زمینه اقتصادی باجناب آقای انصاری وزیر اقتصاد ایران انجام داد که ضمن آن همکاریهای اقتصادی ایران و شوروی در ظرف ۱۵ سال آینده روشن گردید . این مذاکرات منجر به امضای مهمترین پروتکل همکاریهای اقتصادی و فنی ایران و شوروی شد .

در این پروتکل مقرر گردید که ایران و شوروی همکاریهای تازه‌ای طبق یک برنامه ۱۵ ساله بر عهده بگیرند که متضمن افزایش صادرات گاز ایران ، افزایش ظرفیت کارخانه ذوب آهن ، احداث واحدهای پتروشیمی و کشت و صنعت در جهت تامین نیازمندیهای دو کشور ، اکتشافات نفتی ، ایجاد واحدهای کود شیمیائی و پتروشیمی در سرخس خواهد بود .

همچنین ایران و شوروی با احداث دومین لوله گاز در مسیر لوله اول (آغاچاری - آستارا) که افزایش صدور گاز ایران را به دو برابر می‌رساند موافقت نمودند و دولت شوروی آمادگی خود را برای توسعه کارخانه ذوب آهن تا ظرفیت چهار میلیون تن در سال اعلام داشت .

در زمینه کشاورزی طبق پروتکل امضاء شده قرار شد که شوروی احتیاجات ۱۵ ساله خود را در مورد پنبه ، برنج و دانه های روغنی و سایر محصولات کشاورزی به اطلاع ایران برساند تا برنامه کشت اقلام مذکور با توجه به احتیاجات شوروی تنظیم گردد و در ایران بمرور اجرا گذارده شود .

در مورد معادن توافق حاصل شد که در نقاطی که از طرف ایران تعیین خواهد شد کارشناسان شوروی بموجب قراردادهای جداگانه و براساس بهای واحد کار به اکتشافات معدنی بپردازند . و نیز در زمینه اکتشافات نفتی موافقت شد که با همکاری کارشناسان شوروی در مناطق جنوبی دریای خزر ونواحی شمالی و مرکزی ایران بموجب قراردادهائی که جداگانه منعقد میگردد عملیات اکتشافی انجام پذیرد .

پس از امضای این پروتکل وزیر اقتصاد ایران و آقای اسکاچکف رئیس هیئت نمایندگی اقتصادی شوروی از مفاد آن اظهار رضایت نمودند و آن را مهمترین قدم در راه ادامه همکاریهای فنی و اقتصادی دو کشور خواندند .

در تاریخ ۲۹ تیرماه ۱۳۴۹ يك برنامه دیگر همکاری اقتصادی ایران و شوروی متمر ثمر واقع گردید و طی مراسمی با حضور وزیر نیروی برق شوروی و جناب آقای روحانی وزیر آب و برق ایران ، عملیات مربوط به انحراف آب رودخانه ارس به سد انحرافی « میل و مغان » انجام گرفت . سدهای ارس به نامهای « ارس » و « میل و مغان » براساس موافقتنامه مرداد ۱۳۴۲ ساخته میشود . کار ساختمان سد ارس تقریبا تمام شده و در تاریخ ۱۱ آبانماه ۱۳۴۹ توربینهای مولد برق آن بطور آزمایشی بکار انداخته شد .

سد ارس قادر است ۹۰ هزار هکتار از اراضی دشت مغان را آبیاری کند و ظرفیت کل مخزن آن يك میلیارد و ۳۵۰ میلیون مترمکعب است و حجم آبی که سالیانه در آن جمع میشود به حدود يك میلیارد و چهارصد میلیون متر مکعب میرسد که ۴۰۰ میلیون متر مکعب آن سهم ایران خواهد بود و حداکثر ظرفیت تولید نیروی برق این سد ۴۴ هزار کیلووات است که ۲۲ هزار کیلووات آن مورد استفاده ایران قرارمیگیرد .

در روز پنجشنبه دوم اسفند سال ۱۳۴۹ آقای گاورینف معاون وزارت راه آهن شوروی در راس يك هیئت ۵ نفری از کارشناسان راه آهن آن کشور برای شرکت در چهارمین اجلاس دائمی کمیته حمل و نقل ایران و

شوروی وارد تهران گردید . در جلسات کمیسیون که ۷ روز طول کشید مسایل مربوط به حمل و نقل دریائی و بنادر شمال ، احداث مرکز تعویض محور چرخهای واگن در جلفای ایران ، ساختمان راه آهن جدید از جلفا تا آستارا و برقی کردن راه آهن تبریز - جلفا با همکاری شوروی مورد بررسی قرار گرفت و بر روی مسائلی از قبیل حمل کالاهای صادراتی شوروی از طریق ایران به ممالک همسایه ایران ، و ایجاد يك منطقه مرزی برای ترانزیت کالا ، توافق حاصل گردید و بر همین اساس قراردادی بین دو کشور به امضاء رسید که آنرا از طرف ایران آقای بهمن میکه مدیر عامل شرکت معاملات خارجی و از طرف شوروی آقای ولادیمیر گاورینف امضاء کردند .

آقایان اسلیونسکی معاون وزارت ذوب آهن و کاچانف معاون وزارت ساختمان صنایع سنگین شوروی از جمله شخصیتهای اقتصادی دولت اتحاد جماهیر شوروی بودند که در ۲۸ تیر ماه ۱۳۴۹ از ایران دیدن کردند و پس از ملاقات و مذاکرات با مدیر عامل شرکت ملی ذوب آهن ایران از کارخانه ذوب آهن آریا مهر و معدن آهن چغارت بازدید کردند و در جریان پیشرفت امور ساختمانی کارخانه ذوب آهن قرار گرفتند .

سال ۱۳۴۹ بمناسبت یکصدمین سالروز تولدنین به پیشنهاد یونسکو در اکثر کشورهای جهان جشن گرفته شد و بهمین مناسبت در اول اردیبهشت مراسمی در تالار فردوسی دانشگاه تهران برپا شد که در آن شخصیتهای مختلف مه آکتی ، سفیر اتحاد جماهیر شوروی و سفرای کشورهای اروپای شرقی در تهران و عده ای از شخصیتهای فرهنگی و ادبی کشور و اعضاء کمیسیون ملی یونسکو شرکت داشتند. در این مراسم جناب آقای رهنما وزیر وقت علوم و آموزش عالی و آقای ولادیمیر برونیف سفیر اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در بار شاهنشاهی نطقهایی باین مناسبت ایراد نمودند .

در ۱۱ شهریور ماه ۱۳۴۹ به مناسبت تدارك برگراری جشنهای دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران ، از طرف بزرگترین خاور شناسان مسکو و لنینگراد و سایر جمهوریهای شوروی ، کمیسیونی در مسکو تشکیل گردید . رئیس کمیسیون مورد بحث غفوراف که مدیر انستیتوی خاور شناسی فرهنگستان علوم شوروی است ، تشکیل دولت هخامنشی را واقعه ای بزرگ در تاریخ بشر دانست .

آقای وا.. کریلین نایب رئیس شورای وزیران و رئیس کمیته دولتی شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در علوم و فنون در مدت اقامت خود در تهران مهمترین قرارداد همکاری علمی و فنی بین ایران و شوروی را امضاء نمود. در عهد نامه مزبور موافقت بعمل آمد که دو کشور در زمینه تحقیق برای آباد کردن زمینهای شور و باطلاقی با استفاده از انرژی خورشید در امر کشاورزی اطلاعات علمی و فنی مربوط به استفاده از روشهای بهبود زندگی جانداران در دریای خزر را مبادله نمایند و همکاری کنند.

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه که این موافقتنامه را از طرف دولت شاهنشاهی امضاء نموده بودند ضمن بیاناتی اظهارداشتند که: همکاریهای مشترک دو کشور در زمینه های مختلف فنی و علمی و اقتصادی از جمله ساختمانی سد ارس کارخانذ ذوب آهن اصفهان و کارخانه ماشین سازی اراک و ساختمان سیلوها و سردخانه ها به نتایج چشم گیری منتج شده است. گشایش شاه لوله گاز سراسری ایران در واقع سرآغاز فصل جدیدی در روابط دو کشور بشمار میرود و من امیدوارم که دولت ایران و شوروی بتوانند کماکان تحت توجهات و رهبری خردمندانانه رهبران دو کشور دوست همگامتر، همراه تر و موفق تر در پیشبرد هدفهای مشترک خویش موفق و مؤید باشند.

آقای کریلین نیز متقابلا طی بیاناتی اظهار داشت که این موافقتنامه بر طبق تمایلات رهبران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران بامضاء رسید و گام مهمی در راه بسط و توسعه روابط دو کشور بشمار میرود. در زمان ما مشکل است که بتوان اعتلاء سطح زندگی مادی و فرهنگی ملت ها را بدون پیشرفت علمی و فنی و استفاده وسیع از جدیدترین موفقیات های علوم و تکنیک در نظر مجسم ساخت. بنظر ما برای همکاری اتحاد جماهیر شوروی و ایران در این زمینه مهم امکانات وسیعی وجود دارد. اکنون وظیفه مشترک ما عبارت از این است که مفیدترین زمینه های همکاری علمی و فنی را تعیین کنیم و سندی را که بامضاء رسید از لحاظ مضامین قطعی آن تکمیل نمائیم.

در سومین اجلاس کمیسیون دائمی مختلط ایران و شوروی نیز موافقت نامه ای درباره همکاری دو کشور در رشته آموزش فنی و حرفه ای بامضاء رسید که طبق آن شوروی در سالهای اجرای چهارمین برنامه پنجساله و برنامه های پنجساله آینده ایران در زمینه تاسیس و توسعه آموزشگاه

های فنی بمنظور تامین کادر فنی با ایران همکاری خواهد کرد .
در زمینه ورزشی و هنری در سال ۱۳۴۹ همکاریهای مفیدی
بین دو کشور برقرار بود .

در ۱۰ خردادماه ۱۳۴۹ گروه هنرمندان ارمنستان شوروی بدعوت
انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی بتهران مسافرت نمود و برنامه‌های
جالبی اجرا کرد .

در ۳۰ تیر ماه ۱۳۴۹ چهار نفر دختر پیشاهنگک سیار از طرف
سازمان پیشاهنگی ایران برای شرکت در اردوی بین‌المللی دختران شوروی
رهسپار مسکو شدند .

در ۳۱ مردادماه دوتن از رهبران سازمان پیشاهنگی و کمیته مرکزی
جوانان شوروی و در ۹ شهریور ۱۳۴۹ رئیس کمیته پیشاهنگی و هدایت
جوانان شوروی به دعوت سازمان ملی پیشاهنگی ایران وارد تهران
شدند .

تیم کشتی آزاد کرولالهای ایران که بشوروی اعزام شده بود
در اوایل خرداد ماه در مسکو با تیم کرولالهای شوروی مسابقه‌ای
انجام داد .

افغانستان

بطور کلی روابط دوستانه ایران و افغانستان در سال ۱۳۴۹ در جهت توسعه و تحکیم پیشرفته است. والاحضرت شاهدخت بلقیس دختر اعلیحضرت پادشاه افغانستان باتفاق همسرشان والاحضرت سردار عبدالولی و همراهان بنابدعوت والاحضرت شاهپور غلامرضا پهلوی بایران مسافرت نمودند و مدت ده روز (از تاریخ ۱۳۴۹ر۶ر۹ تا ۱۳۴۹ر۶ر۱۹) میهمان خاندان جلیل سلطنتی بودند.

جناب آقای نوراحمد اعتمادی صدر اعظم افغانستان و همراهان از جمله جناب آقای دکتر روان فرهادی معاون وزارت امور خارجه، در مراجعت از کنفرانس کشورهای غیرمتعهد در لوساکا چند روزی در تهران توقف نمودند و با مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی تبادل نظرهای سودمندی بعمل آوردند. در این مدت صدراعظم افغانستان به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب گردیدند و با جناب آقای نخست‌وزیر ملاقات کردند.

جناب آقای دکتر اقبال رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران بنابدعوت مقامات دولت افغانستان در تاریخ ۳۱ مردادماه ۱۳۴۹ در رأس هیاتی باافغانستان مسافرت نمودند.

وزیر مالیه افغانستان، در سال ۱۳۴۹ بنابدعوت رسمی به تهران آمد و با جناب آقای نخست‌وزیر و وزیر دارائی و رئیس بانک مرکزی مذاکراتی بعمل آورد و ترتیب ارتباط مستقیم برای پرداختها بین بانک مرکزی ایران و دافغانستان بانک داده شد.

در زمینه گشایش راه ترانزیت بین ایران و افغانستان تبادل نظرهای سودمندی بین دو کشور بعمل آمد و دولت شاهنشاهی تقاضای دولت افغانستان را مبنی بر استفاده از تسهیلات بندری در بندرعباس با نظر مساعد مورد مطالعه قرارداد.

در سال ۱۳۴۹ دانشمندان افغانی در مجالس مختلف علمی و ادبی در ایران شرکت کردند ، يك هیئت بازرگانی از مشهد به افغانستان رفت ، هیئتی تحت ریاست معاون وزارت بهداری ایران به کابل عزیمت نمود ، هیئتی از وزارت آب و برق برای شرکت در سمینار روشهای آبیاری خاور نزدیک و آسیای جنوبی به کابل رفت ، هیئت هنرمندان ایرانی در جشن استقلال افغانستان و نیز در جشن تولد اعلیحضرت پادشاه افغانستان شرکت نمود ، يك هیئت ایرانی در سمینار کوشانیان در کابل شرکت داشت ، چند کارآموز افغانی در رشته‌های مختلف بایران آمد ، چند هزار نفر از زوار افغانی برای تشریف به مکه معظمه و اماکن مقدسه از ایران عبور نمودند و هیئتی بریاست جناب آقای مجیدی وزیر کار و امور اجتماعی برای شرکت در کنفرانس وزرای اکافه به کابل رفت .

يك هیئت نوزده نفری از بازرگانان عضو اطاق بازرگانی مشهد (در تاریخ ۱۸ آبانماه ۱۳۴۹) برای بازاریابی و دیداری از افغانستان به کابل عزیمت نمود و با بازرگانان افغانی در هرات و کابل ملاقات و مذاکراتی بعمل آورد .

بین شرکت ملی نفت ایران و انحصار مواد نفتی افغانستان ، قرارداد جدیدی منعقد گشت و ارتباط تلفنی مستقیم بین تهران و کابل و مشهد و هرات برقرار گردید .

در تاریخ ۱۹/۱۱/۱۳۴۹ بمنظور جلوگیری از اشاعه طاعون گاوی در افغانستان از طرف دولت شاهنشاهی یکصد هزار واکسن طاعون گاوی به افغانستان اهداء گردید و يك هیئت پزشکی از ایران بریاست جناب آقای دکتر مرشد معاون پارلمانی وزارت بهداری در خردادماه سال ۱۳۴۹ با افغانستان مسافرت کرد و از آن کشور دیدن نمود .

بانك ملی افغانستان در طی سال ۱۳۴۹ تقاضا کرده بود که یکی از مامورین عالیرتبه خود را بنام آقای میرمحمد بنی حریف بایران اعزام دارد تا يك سلسله مطالعات در مسائل مختلف بانکی مخصوصاً مسائل مربوط به برنامه کار کارمندان بانکها و بیمه ماموران و نحوه اداره کلویها - کتابخانه‌ها و سازمانهای ورزشی و تفریحات سالم در بانکهای ایران بعمل آورد و نتیجه مطالعات خود را بصورت گزارشی به مقامات بانکی افغانستان تسلیم نماید . با این تقاضا موافقت بعمل آمد .

در تاریخ ۱۶ آبانماه سال ۱۳۴۹ آقای قندهاری منجم رسمی و رئیس چاپخانه‌های دولتی افغانستان بایران آمد و با آقای عباس کرمانی

استاد دانشگاه و مقامات بانک ملی ایران در مورد چاپ تقویم مشترك ایران
و افغانستان تبادل نظر بعمل آورد .
بانو سناتور منوچهریان در سال ۱۳۴۹ با افغانستان مسافرت نمودند
و از آنکشور دیدن کردند .
در سال ۱۳۴۹ کوششهای دولت شاهنشاهی ایران برای یافتن
راه حل مرضی الطرفین در مورد آب هیرمند همچنان ادامه داشت و
گامهای تازه ای در این راه از جانب طرفین برداشته شد .

پاکستان

حضرت رئیس جمهوری پاکستان ریاست عالیہ جشن شهنشاهی را در آن کشور تقبل فرموده‌اند .

بنا بدعوت فرمانده نیروی هوایی پاکستان تیمسار ارتشبد خاتمی فرمانده نیروی هوایی شهنشاهی از تاریخ ۴۹۱۱۹ تا ۴۹۱۱۶ به آن کشور مسافرت نمودند .

تیمسار دریادار رسائی فرمانده نیروی دریائی شهنشاهی در تاریخ ۴۹۲۱۱ بنا بدعوت نیروی دریائی پاکستان به آن کشور رفتند . آقای محمود هارون وزیر کشاورزی پاکستان از تاریخ ۴۹۲۱۵ تا ۴۹۲۱۵ به ایران مسافرت نمودند و در این سفر به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شدند .

آقای نوابزاده مظفرعلی قزلباش وزیر دارائی پاکستان در تاریخ ۱۳۴۹۲۲۹ بایران مسافرت نمودند .

آقای غیاث‌الدین احمد کفیل وزارت دفاع در تاریخ ۴۹۲۳۰ بدعوت وزیر جنگ برای يك هفته بایران مسافرت نمود و به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد .

ژنرال عبدالحمیدخان رئیس ستاد کل و فرمانده نیروی زمینی پاکستان در تاریخ ۴۹۵۲۵ برای مدت ده روز بایران آمد و به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد و با جناب آقای وزیر امور خارجه مذاکره بعمل آورد .

مارشال هوایی رحیم‌خان فرمانده نیروی هوایی پاکستان بنا بدعوت ارتش شهنشاهی از تاریخ ۴۹۶۲۹ بمدت يك هفته به ایران آمد و به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد .

آقای کرنلیوس وزیر قوانین پاکستان بدعوت وزیر دادگستری ایران به تهران آمدند و درباره قوانین ایران مطالعاتی بعمل آوردند .

آقای یوسف رئیس ذوب آهن پاکستان برای مدت یک هفته بایران

مسافرت نمود و در این سفر که بدعوت شرکت ملی ذوب آهن ایران صورت گرفت درباره همکاری و تبادل نظر دو کشور در مورد ذوب آهن مذاکره نمود .

مارشال هوئی یوسف مدیر عامل سازمان توسعه جهانگردی پاکستان از ۲۶ تا ۲۹ آبان بایران آمد و با سرپرست سازمان جلب سیاحان در مورد امور جهانگردی در چهارچوب آر - سی - دی مذاکره نمود .

در دو طوفان پاکستان شرقی (۴۹۸۱ و ۴۹۸۲) دولت شاهنشاهی طبق معمول بکمک مردم کشور دوست و برادر شتافت و در طوفان اخیر با اعلام عزای ملی در ایران پیوستگی روحی و قلبی مردم دو کشور به ثبوت رسید .

جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه در راس يك هیئت چهارده نفری برای شرکت در کنفرانس وزرای خارجه ممالک اسلامی در کراچی پاکستان عزیمت نمودند .

در سال ۱۳۴۹ مذاکرات بین ایران و پاکستان برای تشکیل يك شرکت مختلط برای اکتشاف و استخراج نفت ایران و نیز در خصوص تشکیل پالایشگاههای نفت و توسعه آنها در پاکستان که موافقت اصولی آن در مسافرت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در اسفندماه سال ۴۸ صورت گرفته بود با موفقیت ادامه یافت و به نتایج مثبت رسید .

آقای حفیظ الدین وزیر صنایع و منابع طبیعی پاکستان در راس يك هیئت پنج نفری برای مذاکره درباره مسائل مربوط به نفت و بررسی روابط اقتصادی دو کشور در تاریخ ششم بهمن ماه ۱۳۴۹ به ایران مسافرت نمود و طی آن ملاقاتهایی با جناب آقای نخست وزیر و عده ای از وزیران ایران بعمل آورد .

جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه در راس هیئت نمایندگی دولت شاهنشاهی برای شرکت در سیزدهمین اجلاسیه وزیران شورای همکاری عمران منطقه ای که روز ۸ بهمن ۴۹ در داکا تشکیل گردید پاکستان رفتند .

روابط فرهنگی ایران و پاکستان بسیار قدیمی و دارای ریشه های عمیق و ناگسستنی است . زمینه فرهنگ مشترك ایران و پاکستان پس از رواج آئین اسلام در شبه قاره فراهم آمده و هر روز ریشه دارتر و استوارتر گردیده است . این روابط پس از استقلال پاکستان توسعه پیدا کرده است

بطوریکه امروز مناسبات فرهنگی دو کشور بسیار نزدیک و زمینه همکاریهای بیشتر نیز فراهم گردیده است .

مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی باتوجه به این سوابق همواره سعی در آن داشته‌اند که این روابط را بیش از پیش توسعه و تحکیم بخشند و در سال ۱۳۶۹ اقدامات و فعالیتهای مهم و اساسی درین زمینه صورت گرفته است که اهم آنها در زیر یادآور میگردد :

اقداماتی که برای تقویت زبان فارسی و توسعه و تحکیم

روابط فرهنگی دو کشور صورت گرفته است :

فرهنگستان مشترك : در سال ۱۳۶۹ موافقت مقامات پاکستانی با تاسیس فرهنگستان مشترك ایران و پاکستان برای احیاء موارث فرهنگی مشترك و نشر و تقویت زبان فارسی جلب گردید و حضرت رئیس جمهوری پاکستان در سفر خود به تهران طی نطقی در انجمن روابط فرهنگی ایران و پاکستان این موافقت را نشانه بارز حسن نیت و علاقه قلبی پاکستان به تحکیم روابط فرهنگی با ایران اعلام نمودند و در بیانیه مشترکی که در پایان مسافرت معظمه صادر گردید موضوع به صراحت اعلام گردید و بدین ترتیب موافقت دو دولت با تاسیس این فرهنگستان در تاریخ روابط فرهنگی دو کشور ثبت شد .

پس از اعلام رسمی موافقت مذکور از طرف وزارت فرهنگ و هنر نماینده‌ای بعنوان اولین مدیر فرهنگستان به پاکستان اعزام گردید و به مقامات مربوطه پاکستان معرفی شد و محل فرهنگستان نیز تعیین گشت .

از طرف وزارت فرهنگ و هنر اساسنامه فرهنگستان مشترك تنظیم گشته و هم‌اکنون مورد مطالعه مقامات مربوطه در تهران است .

دبیرستان ایرانی در کراچی - موافقت مقامات پاکستانی با تاسیس يك باب دبیرستان كامل ایرانی در کراچی در سال گذشته جلب شد و در اعلامیه مشترك دولتین نیز مندرج گردید .

موضوع تاسیس يك باب دبستان ایرانی در کراچی در سال ۱۳۵۰ مورد توجه قرار دارد و در نظر است که بعداً آنرا تا سطح دبیرستان گسترش دهند .

افتتاح کلاسهای مقدماتی فارسی - موافقت مقامات پاکستانی و دانشگاه اسلام‌آباد با تاسیس کرسی زبان فارسی در آن دانشگاه جلب

گردید و در شهریور ماه ۱۳۴۹ کلاسهای فارسی مقدماتی این گرسی توسط سفیر شاهنشاه آریامهر افتتاح شد و خبر آن از طریق خبرگزاریها منتشر گشت .

سمینار معلمان فارسی - بدنبال جلب موافقت مقامات پاکستانی برای تشکیل سمینارهایی بمنظور راهنمایی معلمان فارسی که در دبیرستانها و مدارس عالی و دانشگاهی مختلف پاکستان به تدریس زبان فارسی اشتغال دارند در بهار سال ۱۳۴۹ نخستین سمینار معلمان فارسی بوسیله ماموران وزارت فرهنگ و هنر و بدعوت انجمن دوستی ایران و پاکستان تشکیل شد . این سمینار که در لاهور برگزار گردید بانطق سفیر شاهنشاه آریامهر افتتاح شد و مدت یک هفته طول کشید .

تاسیس خانه فرهنگ ایران در حیدرآباد - اهالی حیدرآباد که از مراکز فرهنگی قدیمی است و مردم آن علاقه خاصی به زبان فارسی نشان میدهند از مدتها قبل تقاضای تاسیس خانه فرهنگ ایران را در آن شهر نموده بودند که این تقاضا مورد موافقت وزارت فرهنگ و هنر ایران قرار گرفت و در سال ۱۳۴۹ اعتبار تاسیس آن تامین گردید و نماینده‌ای بعنوان سرپرست خانه فرهنگی بیابستان اعزام شد و در تاریخ ۱۶/۱۱/۴۹ توسط سفیر شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید .

کمک به بخش فارسی دانشگاههای پاکستان - در سال ۱۳۴۹ تدابیر لازم برای تقویت شعبه فوق لیسانس رشته فارسی در دانشگاه پیشاور و سایر بخشهای فارسی در دانشگاههای پنجاب - حیدرآباد - کراچی - کوئته - داکا - راجشاهی - چیتاگانگ با همکاری دولت پاکستان اتخاذ گردید .

اقدامات و مراسم مختلف فرهنگی و ایراد سخنرانی :

هنگام مسافرت سرکار علیه بانو فریده دیبا به پاکستان در سال ۱۳۴۸ و موقع ازدید از دانشکده دخترانه اقتصاد خانواده در لاهور ، از طرف علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران ۵ بورس تحصیلی به دانشجویان آنجا اعطاء شد که از اول فروردین ۱۳۴۹ در اختیار آنان قرار گرفت و نیز ۵ بورس هم از جانب معظم‌لها به دانش‌آموزان دبیرستان دخترانه مولتان اعطاء گشت .

بزم اقبال - همه ساله برای بزرگداشت شاعر پارسیگوی پاکستان علامه اقبال لاهوری که امروز بعنوان رهبر معنوی و فیلسوف مشرق نزد

اهالی پاکستان غربی احترامی فوق‌العاده دارد جلسات یادبودی در شهرهای مختلف ترتیب داده میشود و از اقبال‌شناسان معروف برای ریاست و شرکت در جلسات مذکور دعوت میشود .

در سال ۱۳۴۹ بنا بدعوت دانشگاه پنجاب ریاست جلسه یادبود اقبال را سفیر شاهنشاه آریامهر بعهدہ داشت . در شهر مولتان نیز که از مراکز فرهنگی و اسلامی پاکستان است مجلس یادبود اقبال ترتیب یافته بود که سفیر شاهنشاه آریامهر در آن شرکت نمودند و جلسه را اداره کردند . درین جلسات سفیر شاهنشاه آریامهر طی نطق‌هایی ارزش و اهمیت زبان فارسی و خدمات فراموش نشدنی ایرانیان در نشر و ترویج و تدوین فرهنگ اسلام در بین مسلمانان شبه قاره هند و اهمیت کلام اقبال در ترویج و حفظ زبان فارسی در پاکستان و بطور کلی نقش موثر و سازنده فرهنگ و تمدن ایران را در تشکیل ملت مسلمان پاکستان تشریح نمودند .

شرکت در مراسم روز مولوی - این مراسم از طرف سازمان فارسی دانشکده دولتی پینشاور در آن شهر ترتیب یافته بود .

شرکت در مراسم روز علی - بمناسبت روز میلاد علی‌علیه‌السلام همه‌ساله از طرف انجمن‌های شیعیان در کراچی و لاهور که هر دو شهر از مراکز عمده شیعیان پاکستان است مراسمی برگزار میگردد . در سال ۱۳۴۹ انجمن‌های مذکور از سفیر شاهنشاه آریامهر برای ریاست جلسات جشن و ایراد نطق دعوت نمودند و ایشان هم در این جلسات که در کراچی و با شرکت بیش از بیست و پنج هزار نفر و در لاهور در حدود بیست هزار نفر تشکیل شده بود نطق‌هایی ایراد نمودند و به ترقیات شگرف ایران تحت رهبری شاهنشاه عظیم‌الشان آریامهر که بر مبنای اسلامی استوار است اشاره کردند .

سمپوزیوم بین‌المللی غالب - در دیماه ۱۳۴۹ يك سمپوزیوم بین‌المللی باهتمام دانشگاه پنجاب و با همکاری سازمان یونسکو برای بزرگداشت شاعر و نویسنده بزرگ زبان فارسی میرزا اسداله‌خان غالب در لاهور تشکیل گردید . از دانشمندان و شرق‌شناسان معروف برای ریاست جلسات این سمپوزیوم دعوت شده بود .

بنا بدعوت دانشگاه پنجاب ریاست جلسه نهائی سمپوزیوم مذکور را سفیر شاهنشاه آریامهر بعهدہ داشت .

سمپوزیوم شعر فارسی و فراهم آوردن مقدمات نخستین سمینار

بین‌المللی شعر فارسی در پاکستان :

در شهریور ماه ۱۳۴۹ نخستین سمپوزیوم شعر فارسی با شرکت پانزده تن از شعرای فارسی‌گوی راولپندی تشکیل شد . درین جلسه جمع‌کنیری از علاقمندان و رجال شهر شرکت داشتند .

بدنبال سمپوزیوم مذکور یک جلسه مشاعره نیز ترتیب داده شد که سفیر شاهنشاه آریامهر علاوه بر ریاست جلسه در مشاعره نیز شرکت جست . پس از دو تجربه مذکور و با توجه به رغبت عمومی مردم شعر فارسی زمینه برای تشکیل یک سمینار بین‌المللی مساعد تشخیص داده شد و اقداماتی برای تشویق مقامات پاکستانی به تشکیل سمینار مذکور بعمل آمد . افتتاح انجمن روابط فرهنگی پاکستان و ایران در کوئته - در مردادماه ۱۳۴۹ سفیر شاهنشاه آریامهر طی بازدید خود از استان بلوچستان انجمن روابط فرهنگی پاکستان و ایران را در کوئته با حضور رئیس حکومت محلی و چند تن از وزیران محلی استان بلوچستان افتتاح نمودند .

سفیر شاهنشاه آریامهر در مصاحبه‌هایی که در سال ۱۳۴۹ و در شهرهای مختلف با خبرنگاران ترتیب داده شده بود ، اهمیت حفظ و تقویت روابط فرهنگی دو کشور و لزوم نشر و تقویت زبان فارسی را در پاکستان برای مردم آن کشور تشریح نمودند .

آقای پروفیسور شمس‌الحق وزیر آموزش و تحقیقات علمی پاکستان در اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ بنا بدعوت رسمی به تهران آمد . وزیر آموزش و تحقیقات علمی پاکستان هنگام مسافرت به ایران از وزیر آموزش و پرورش ایران برای بازدید از پاکستان دعوت بعمل آورد و باین مناسبت جناب بانو فرخ‌رو پارسای قرار است که در فروردین ماه سال ۱۳۵۰ به پاکستان عزیمت نمایند .

در سال ۱۳۴۹ ترتیب دعوت از روسای دانشگاههای داکا و پنجاب برای مسافرت به ایران داده شده است . در آبانماه سال ۱۳۴۹ پروفیسور چودری رئیس دانشگاه داکا همراه دو تن از روسای دانشکده آن دانشگاه بدعوت رئیس دانشگاه تهران به ایران مسافرت نمود و بدیهی است که نتایج سودمندی برای همکاری بیشتر بین دانشگاه تهران و دانشگاه داکا در برداشت .

- کلاسهای فارسی در خانه‌های فرهنگی - در خانه‌های فرهنگی ایران در راولپندی - لاهور - پشاور - کوئته و داکا کلاسهای

مخصوص پاکستانیها در دوره‌های بهاری ، تابستانی ، پائیزی و زمستانی تشکیل گردید و تعداد زیادی پاکستانی درین کلاسها بفرارگرفتن زبان فارسی پرداختند . بعلاوه در خانه‌های فرهنگی در راولپندی و کراچی کلاس مخصوص برای فرزندان ایرانیان و کارکنان سفارت و سرکنسولگری شاهنشاهی در کراچی دائر بوده است .

هم‌اکنون در حدود ۱۷۹ دانشجوی ایرانی در دانشگاههای مختلف پاکستان غربی و شرقی در شهرهای کراچی - لاهور - پشاور - لایپور - داکا - چیتاگانگ در رشته‌های پزشکی ، مهندسی ، کشاورزی حقوق ، علوم سیاسی ، اقتصاد ، علوم و ادبیات به تحصیل اشتغال دارند . در سال ۱۳۴۹ تعداد بیست بورس همکاری عمران منطقه‌ای و پنج بورس فرهنگی از طرف دولت پاکستان به دانشجویان ایرانی اختصاص یافت که دانشجویان واجد شرایط تعیین و معرفی شدند . در سال گذشته تعداد پنجاه دانشجوی ایرانی از بورس همکاری عمران منطقه‌ای استفاده مینمودند که بجز چهار نفر که فارغ‌التحصیل شدند بورس بقیه تمدید گردید . چهار بورس دیگر نیز بدانشجویان واجد شرایط انتقال یافت .

امور مربوط بدانشجویان پاکستانی :

با توسعه روابط فرهنگی دو کشور از یکطرف و پیشرفتهای عظیمی که برهبری شاهنشاه عظیم‌الشان نصیب ایران گردیده توجه جوانان پاکستانی بسوی ایران بیش از پیش جلب شده و تعداد دانشجویان پاکستانی داوطلب تحصیل در دانشگاههای ایران و گروههای دانشجوئی علاقمند به مسافرت بایران افزایش قابل ملاحظه‌ای یافته است . در سال ۱۳۴۹ نیز تعداد این دانشجویان و گروهها بسیار زیاد بود و در هر مورد ، سفارت شاهنشاهی ، راهنماییها و کمکهای لازم بعمل آورده است .

از سال ۱۳۴۶ به بعد موازنه بازرگانی دو کشور که همه‌ساله غیر متعادل بود در مذاکرات اخیر شورای وزیران آ.ر.سی.دی در داکا سعی شده که در این باره چاره‌اندیشی گردد .

در سال ۱۳۴۹ بیش از ده هیئت اقتصادی ایران برای شرکت در کنفرانسها و سمینارهای وابسته به پیمان همکاری عمران منطقه‌ای در زمینه‌های مختلف کشاورزی ، پتروشیمی و صنایع پاکستان بآن کشور عزیمت نمودند .

ترکیه

در ۱۶ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر بمنظور شرکت در کنفرانس سران کشورهای ایران ، ترکیه و پاکستان به شهر ازمیر تشریف فرما شدند . در مذاکرات کنفرانس عالی سران که مدت دو روز بطول انجامید نخست وزیران ایران و ترکیه و وزراء خارجه و سفراء سه کشور عضو همکاری عمران منطقه‌ای و همچنین دبیر کل همکاری عمران منطقه‌ای افتخار حضور داشتند . ریاست عالی هیئت نمایندگی ایران با شاهنشاه آریامهر بود که با تشریح خطوط اصلی سیاست خارجی ایران در قبال اوضاع بین‌المللی بخصوص وخامت وضع خاورمیانه پیشنهاد فرمودند نامه‌ای بعنوان رئیس جمهوری ایالات متحد آمریکا و همچنین صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی از جانب روسای شرکت کننده در کنفرانس ارسال گردد (۱) .

جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه ایران برای شرکت در شورای وزیران همکاری عمران منطقه‌ای که در شهر بوسا (ترکیه) تشکیل گردید در تاریخ یازدهم تیر ۱۳۴۹ باین شهر عزیمت نمودند و ضمن بیاناتی اظهار داشتند که :

« کنفرانس عالی سران در ازمیر را میتوان يك رویداد مهم دیگری در تاریخ سه کشور بحساب آورد . ما کنفرانس ازمیر را با این عقیده ترك گفتیم که در این روزگاران نامعلوم و بی‌ثبات همکاری نزدیک بین ایران و پاکستان و ترکیه عامل مهمی در پیشرفت اقتصادی منطقه و همچنین یکی از عوامل اصلی صلح و ثبات در تمام ناحیه بشمار میرود ..... » .

جناب آقای وزیر امور خارجه در تاریخ ۱۳۴۹ر۱۷ از جناب آقای چاغلیانگیل وزیر خارجه وقت ترکیه در استانبول بازدید بعمل

(۱) - به صفحه ۱۸۲ نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از فروردین

تا شهریور ۱۳۴۹) مراجعه فرمائید .

آوردند و در این بازدید که سی و شش ساعت بطول انجامید وزراء خارجه ایران و ترکیه مسائل بین‌المللی و خاصه نکات مورد علاقه دو کشور را بار دیگر مورد بررسی قرار دادند .

هنگام تشکیل بیست و پنجمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک نیز وزرای امور خارجه دو کشور چندبار با یکدیگر ملاقات نمودند و به تبادل نظر پرداختند .

حضرت جودت سونای رئیس جمهوری ترکیه ریاست افتخاری کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده‌اند .

در تاریخ ۱۵ دیماه ۱۳۴۹ جناب آقای زاهدی در سر راه مسافرت به یوگسلاوی در فرودگاه استانبول توقف نمودند و برای مدت دو ساعت با وزیر خارجه سابق ترکیه مذاکره و درباره مسائل مورد علاقه دو کشور تبادل نظر بعمل آوردند .

رئیس ستاد ارتش ترکیه بنا بدعوت رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران در تاریخ ۲۴ الی ۲۹ شهریور ۴۹ از ایران بازدید بعمل آورد . در این بازدید رئیس ستاد ارتش ترکیه بافتخار شرفیابی بحضور شاهنشاه آریامهر نائل گردید و علاوه بر بازدید از مناطق مختلف ایران با مسئولین امور نظامی دولت شاهنشاهی به تبادل نظر پرداخت .

در سال تحصیلی ۴۸ - ۱۳۴۹ تعداد ۱۱۳۳ دانشجوی ایرانی در ترکیه به تحصیل اشتغال داشته‌اند .

در سال ۱۳۴۹ چهار روزنامه‌نگار ایرانی از ترکیه و هشت روزنامه‌نگار ترک از ایران بازدید نمودند .

در خردادماه ۱۳۴۹ آقای ناصر اویسی در تحت برنامه‌های فرهنگی سازمان پیمان مرکزی نمایشی از نقاشیهای خود در آنکارا ترتیب داد که بوسیله معاون نخست‌وزیر ترکیه افتتاح شد و با استقبال شایان توجهی مواجه گردید .

ایران شناسان ترکیه در جشنهائیکه در دانشگاههای مشهد و پهلوی ترتیب داده شده بود شرکت کردند . آقای عبدالقادر کاراخان استاد کرسی زبان و ادبیات ترک در دانشگاه استانبول بنا بدعوت دانشگاه مشهد در جشن هزاره شیخ طوسی شرکت نمود . آقایان پروفیسور مصطفی کولی رئیس دانشکده داروسازی و پروفیسور محمد اکثای کویمن استاد تاریخ سلاجقه دانشگاه آنکارا ، تحت برنامه‌های فرهنگی سازمان پیمان مرکزی از ایران بازدید نمودند .

آقای رشدی شارداغ که از ایران‌شناسان مشهور ترکیه است و حافظ را به ترکی ترجمه نموده بتابعدعوت وزارت اطلاعات از ایران دیدن نمود. همچنین بتابعدعوت وزارت آبادانی و مسکن آقای مهندس عبدالله کوران معاون رابرت کالج استانبول که از معماران مشهور ترکیه میباشد درکنگره معماران که از تاریخ ۲۴ تا ۲۹ شهریور ۱۳۴۹ در اصفهان تشکیل شده بود شرکت کرد.

طبق برنامه‌های همکاریهای فنی سازمان پیمان مرکزی و همکاری عمران منطقه‌ای چندین گروه از کارشناسان و کارآموزان دو کشور در رشته‌های کشاورزی - آبیاری - آموزش و پرورش موسسات مختلف ایران و ترکیه را مورد بازدید قرار دادند و مطالعاتی در رشته‌های مورد نظر بعمل آوردند.

دولت شاهنشاهی در نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودک که از ۱۶ آبانماه ۱۳۴۹ بمدت یک هفته در گالری هنرهای زیبای وزارت فرهنگ ترکیه در آنکارا برگزار گردید شرکت نمود. در طی سال ۱۳۴۹ فیلمهای ایرانی درخانه فرهنگ ایران برای علاقمندان نمایش داده شد و کلاسهای درس فارسی برای علاقمندان ترك دایر بود.

در سال ۱۳۴۹ هیئتهای مختلفی از ترکیه برای شرکت در کنفرانسها و کمیته‌هاییکه در چهارچوب فعالیت‌های سازمان پیمان مرکزی و همکاری عمران منطقه‌ای در ایران تشکیل شده بود بایران آمدند. علاوه برآن آقای رحمی گمرکچی مدیر کل اقتصاد وزارتخارجه ترکیه و آقای اوزال مدیر کل شرکت سهامی نفت ترکیه برای مذاکره با مقامات شرکت ملی نفت ایران درباره خط لوله نفت اهواز اسکندرون دوبار بایران مسافرت نمود.

آقای منمچی اوغلو دبیر کل سازمان پیمان مرکزی در ۱۹ دیماه بایران مسافرت نمود.

آقای چاغلیانگیل وزیر خارجه سابق ترکیه بنا بدعوت جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه قبل از شرکت در شورای وزیران وزراء خارجه عمران منطقه‌ای در داکا در تاریخ ۳ بهمن ماه ۱۳۴۹ بایران آمد.

ارتشبد تاگماچ رئیس ستاد ارتش ترکیه در سال ۱۳۴۹ دوبار از ایران بازدید بعمل آورد. نخستین بازدید نامبرده بمناسبت شرکت در کمیته نظامی سنتو بود که در تاریخ ۱۸/۱۱/۱۳۴۹ در تهران تشکیل

شد . در تاریخ ۲۴ شهریور مجدداً ارتشبد تاگماچ بنابذعوت رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران بایران آمد و تا تاریخ ۲۹ شهریورماه در ایران اقامت داشت . درهر دوبار رئیس ستاد ارتش ترکیه بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر نائل گردید .

نمایندگان وزارت تولیدات کشاورزی و مواد مصرفی جهت مذاکره با شرکت گوشت و ماهی آنکارا درآبانماه سال ۱۳۴۹ به ترکیه رفتند و درسال ۱۳۴۹ مقداری گوشت گوسفند بارزش چهارمیلیون و شصت هزار دلار از آن کشور خریداری شد .

علاوه بر مذاکرات اقتصادی در چهارچوب همکاری عمران منطقه‌ای نماینده‌ای نیز برای تبادل نظر درباره خط لوله نفت اهواز - اسکندرون به ترکیه رفت و در نتیجه ، طرح اساسنامه شرکت مختلط ایران و ترکیه برای اداره و بهره‌برداری از خط لوله مورد بحث مورد موافقت طرفین واقع شد .

ضمناً هیئت مزبور درباره امکان خرید نفت خام برای پالایشگاه جدیدالاحداث از میر (به میزان صد هزار بشکه در روز) با مقامات شرکت ملی نفت تبادل نظر نمودند و در چهارچوب فعالیتهای سازمان همکاری عمران منطقه‌ای مذاکراتی درباره بالا بردن سطح مبادلات بازرگانی در سطوح بخش خصوصی و عمومی دو کشور صورت گرفت (۱) . ارتباطات هوایی مانند سابق بین دو کشور ادامه داشته و شرکت هواپیمائی ملی در هفته چند پرواز از تهران باستانبول و بالعکس داشته است . عملیات مربوط به تکمیل شاهراه ارتباطی بین ایران و ترکیه واتصال خطوط آهن دو کشور در حال پیشرفت است .

درسال ۱۳۴۹ آقای دکتر خانابا بیانی استاد دانشگاه تهران از ترکیه بازدید بعمل آورد .

در تاریخ هفدهم تیرماه ۱۳۴۹ یک گروه ۲۷ نفری از هنرمندان ایران برای شرکت در فستیوال شهر بورسا به ترکیه اعزام گردید .

نمایش فولکوریک هنرمندان ایرانی در بورسا با موفقیت فراوان مواجه گردید و از ترکیه نیز یک گروه ده نفری از ایران بازدید نموده و در شهرهای تهران ، رشت و تبریز با موفقیت برنامه‌هایی اجرا نمودند .

۱- برای اطلاع از همکاریهای اقتصادی ایران و ترکیه به فصل مربوط به همکاریهای عمران منطقه‌ای در این کتاب مراجعه فرمایند .

تعداد بورس‌هاییکه از طرف دولت ایران بدولت ترکیه واگذار شده است بشرح زیر میباشد :

– از طرف دانشگاه تهران دو بورس

– از طرف دانشگاه پهلوی شیراز دو بورس

– از طرف دانشگاه جندی‌شاپور يك بورس

– از طرف وزارت فرهنگ و هنر يك بورس

درسال ۱۳۴۹ تعداد ۱۲ بورس از طرف دولت ترکیه در اختیار دولت ایران قرار گرفته است .

در ده ماه اول سال ۱۳۴۹ تعداد ۶۹۷ جلد کتاب و ۲۱۳۹ نسخه مجلات مختلف علمی و ادبی ۱۴۰۵ نسخه بروشورهای مختلف و ۲۶ دوره از کتب شعرای پارسیگوی بین اساتید و شخصیت‌های علمی و فرهنگی و همچنین کتابخانه‌های معروف ترکیه توزیع شده است .

در نمایشگاه بین‌المللی کتاب كودك که از ۱۶ آبان‌ماه بمدت یک‌هفته در گالری هنرهای زیبای وزارت آموزش و فرهنگ در آنکارا تشکیل شده بود سفارت شاهنشاهی با ارائه کتب مربوط به كودك که در ایران چاپ و انتشار یافته است رسماً شرکت نمود و علاوه بر این در محل تالار مرکزی خانه فرهنگ ایران نمایشگاه دائمی از کارهای دستی و سرامیک ایران ترتیب داده شد .

آقای پروفیسور بدرالدین تونجل استاد کرسی زبان و ادبیات فرانسه دانشگاه آنکارا و رئیس کمیسیون ملی یونسکو در ترکیه تحت عنوان مشاهدات من در ایران و خلاصه‌ای از فعالیت‌های شورایی عالی فرهنگ روز ۲۹ خرداد در خانه فرهنگ ایران و روز ۱۷ شهریور نیز بمناسبت روز جهانی پیکار بایسوادی در خانه فرهنگ ایران و تحت عنوان « نقش ایران در پیکار بایسوادی » سخنرانی نمودند .

روز ۱۵ اردیبهشت جلسه شعر و موسیقی در خانه فرهنگ ایران بوسیله دانشجویان ترك برگزار شد و آثار شعرای ایران و ترجمه آنها بترکی بوسیله خود دانشجویان ترك قرائت گشت .

روز دوم خرداد نیز جلسه شعر و موسیقی ، در خانه فرهنگ برگزار شد و آقای رشدی شارداغ مترجم معروف غزلیات حافظ و آقای فیضی حالجی قطعاتی از دیوان حافظ و مثنوی را بزبانهای فارسی و ترکی خواندند .

در فستیوال پیامهای کشورهای سنتوکه در آنتالیا برگزار شد
فیلمهای ایرانی نیز شرکت داده شد .

بمناسبت سالگرد وفات استاد فقیید نجاتی حسنی لوغال روز ۱۵
اردیبهشت در خانه فرهنگ ایران در آنکارا مجلس یادبودی برگزار شد .
استاد فقیید از ایرانشناسان مشهور ترك بود و سالها ریاست کرسی زبان و ادبیات
فارسی را در دانشگاههای آنکارا ، بن ، هامبورک و فرانکفورت برعهده
داشت و شاهنامه فردوسی نیز توسط این استاد فقیید بزبان ترکی ترجمه
شده است .

عراق

طی سال ۱۳۴۹، پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در جهت بهبود مناسبات سیاسی ایران و عراق حاصل نگردید.

بدنبال اقداماتی که از شروع بحران در روابط ایران و عراق، از طرف بعضی دول دوست بمنظور حل و فصل اختلافات دو کشور بعمل آمده بود در سال ۱۳۴۹ نیز کوشش‌هایی از طرف بعضی کشورهای دوست از جمله ترکیه در این زمینه بعمل آمد ولی این اقدامات بر اثر عکس‌العمل‌های غیر قابل قبول دولت عراق به نتیجه نرسید. لازم بتذکر است که در خلال سال ۱۳۴۹ مقامات دولت جمهوری عراق در موارد مختلف عدم حسن نیت خود را در زمینه رفع اختلافات بین دو کشور ابراز نمودند که بطور مثال شواهد زیر ارائه میشود:

— در تاریخ ۱۷/۱۲/۴۹ رئیس جمهوری عراق طی مصاحبه‌ای که با عده‌ای از مخبرین خارجی و داخلی بعمل آورد تلویحاً مطالبی علیه ایران بیان داشت.

— رئیس جمهوری عراق در اولین مسافرت دوران ریاست جمهوری خود که بمنظور شرکت در جشنهای مربوط به تخلیه نیروهای بیگانه از لیبی، به آن کشور نمود طی مصاحبه‌ای به مخبرین روزنامه الثوره چاپ لیبی اظهار داشت که «ایران همچنان بر خلاف اصول بین‌المللی رفتار مینماید و به مقررات کشتیرانی در شط‌العرب پشت پا میزند و با تجهیز قوای زمینی و دریائی در طول مرز مشترك قصد دارد عراق را با توسل به تهدید بقبول ادعاهای توسعه طلبانه خود وادار نماید.»

— رئیس جمهوری عراق طی نطقی که بمناسبت جشنهای ۱۴ و ۱۷ ژوئیه ایراد نمود ایران را با داشتن ۸۵۰ کیلومتر ساحل در خلیج فارس نسبت باین منطقه بیگانه شمرد و بحران روابط دو دولت را نتیجه الغاء يك جانبه عهدنامه ۱۹۳۷ توسط ایران دانست و باین ترتیب اثبات نمود که عراق برای ترمیم مناسبات خود با ایران اصراری ندارد.

ضمناً حملات روزنامه های عراق و مندرجات کنایه آمیز آنها نسبت به ایران ادامه یافت و باتوسل به سفسطه و مغلطه سعی کردند حقایق را به نحو دیگری جلوه دهند .

سرتت هواپیمای ایرانی :

در سال ۱۳۴۹ سه هواپیمای ایرانی متناوباً ربوده شد و بعراق هدایت گردید و دولت عراق عاملین سرتتهای مذکور را بدون توجه با اعتراضات و اقدامات مداوم دولت شاهنشاهی در کنف حمایت خود قرارداد :

۱- در تاریخ ۴۹ ر ۳۳۱ يك هواپیمای جت مسافر بر هواپیمائی ملی ایران با تهدید مسلحانه توسط سه تبهکار ایرانی بعراق ربوده شد و ربایندگان علیرغم اقدامات دولت شاهنشاهی ، بعنوان پناهنده سیاسی در آن کشور پذیرفته شدند .

۲- در مهر ماه ۱۳۴۹ يك هواپیمای جت بوئینگ سرتت هواپیمائی ملی ایران توسط سه نفر از اتباع ایران ربوده شد و بعراق هدایت گردید . این بار نیز دولت شاهنشاهی از مقامات عراقی خواستار شد که در تضمین امنیت هوائی که بسود همه کشورهاست با دولت ایران همکاری نموده و عاملین سرتت های هوائی را مسترد دارد ، ولی دولت عراق مجدداً این تبهکاران را پناهنده سیاسی شناخت .

۳- در دی ماه سال ۴۹ سومین هواپیمای ایرانی ربوده شد و بعراق هدایت گردید . باین ترتیب در انظار جهانیان ثابت شد که عراق جای امن و محیط مناسبی برای پناه جوئی سارقین هواپیمای ایرانی است . این بار شش نفر از عاملین سرتت هوائی کسانی بودند که قبل از ارتکاب جرم اخیر متهم بارتکاب جرائم عمومی (جعل و تزویر) شده و در امارت دویی تحت تعقیب قرار گرفته بودند و در روز حادثه قرار بود برای محاکمه و مجازات بایران مسترد شوند . پرونده اتهامی این اشخاص که از طرف حکومت دویی تهیه و تنظیم شده اکنون نزد مقامات قضائی ایران تحت بررسی است . - در اینمورد هنوز مقامات عراقی به تقاضای دولت شاهنشاهی دائر باسرداد این مجرمین پاسخ نداده اند . شواهد و قرائن دیگر از جمله ادامه تضییقات نسبت بایرانیان مقیم عراق و اخراج تدریجی آنها - اشکال تراشی در مورد صدور ویزای ورود به عراق - عدم همکاری با مقامات شاهنشاهی در مورد تعلیف احشام ، شواهد دیگری است

که عراق از انتخاب راه مسالمت آمیز برای حل اختلافات خود با ایران استقبال نمی کند .

در آذرماه سال ۱۳۴۹ روابط ایران و عراق به تیرگی بیشتری گرائید . حمله عده ای ناشناس در لباس فدائیان فلسطین به مدارس ایرانی در بغداد و کاظمین - تشدید تضيیقات وارده نسبت بایرانیان مقیم عراق - سختگیری مجدد سفارت عراق در تهران نسبت به صدور ویزای مراجعت ایرانیان مقیم آن کشور و حتی مامورین فرهنگی - ازدیاد نشر آکاذیب در جراید آن کشور علیه ایران ، نشانه هائی از این کیفیت بود .

مسافرت سعدون حمادی وزیر نفت عراق بایران :

یکی از وقایع قابل توجه سال ۱۳۴۹ در زمینه مناسبات ایران و عراق مسافرتهاى وزیر نفت عراق بایران در بهمن ماه برای شرکت در اجلاسیه وزیران عضو اوپک بود و چون ایشان اولین وزیر کابینه عراق بود که بعد از بحران اخیر ، بایران مسافرت میکرد سفروی از طرف ناظرین سیاسی با اهمیت تلتی گردید. متارن سفرو وزیر نفت عراق بایران کاردار سفارت عراق پیشنهاد نمود که طرفین در مدتی که آقای حمادی در تهران است حملات تبلیغاتی خود را علیه یکدیگر قطع نمایند .

این پیشنهاد سبب شد که تبلیغات علیه عراق بمدت ۴۸ ساعت از کلیه شبکه های رادیو و تلویزیون و مطبوعات ایران قطع شود ، لیکن عراقیها علیرغم حسن نیت دولت شاهنشاهی به حملات خود علیه ایران ادامه دادند - سرانجام در فاصله مذاکرات اوپک دولت عراق نیز متقابلا بر نامه های تبلیغاتی خود را قطع نمود و این وضع خوشبختانه هنوز ادامه دارد .

مراجعه دولتین ایران و عراق بشورای امنیت :

بدنبال نامه هائی که رئیس هیئت نمایندگی عراق در سازمان ملل طی سال ۴۸ به شورای امنیت ارسال داشته و ضمن آن کوشیده بود اقدام دولت شاهنشاهی را در مورد ملغی الاثر شناختن عهدنامه ۱۹۳۷ با ثبات رساند ، در سال ۱۳۴۹ نیز نماینده دولت عراق ضمن ارسال نامه به شورای امنیت ، بدون اینکه هیچگونه مطلب تازه ای عنوان کند مجدداً ادعاهای مندرج در نامه های قبلی خود را تکرار نمود که هر بار نماینده ایران طی نامه های مستدلی که بعنوان رئیس شورای امنیت ارسال داشت در رد دعاوی مقامات عراقی اهتمام نمود .

ادامه تجاوزات عراق به قلمرو زمینی و هوایی ایران :

در سال ۱۳۴۹ تجاوز ماموران مرزی و عشایر مسلح و چریکهای عراقی به نواحی مرزی ایران همچنان ادامه داشت و در چند مورد برخورد هائی بین مرزداران شاهنشاهی و متجاوزین عراقی صورت گرفت که تجاوز عشایر بیت حمیدان عراق با حمایت ماموران مسلح عراقی به زمینهای متعلق به عشایر سواری ایران ، تیراندازی و تجاوز مرزبانان عراقی به پاسگاههای ایران در کرخه ، نفت شاه ، مؤمنی و بعضی پاسگاههای دیگر مرزی از موارد و شواهد آنست که البته متجاوزین در هر مورد با متقابل و مدافعه مرزبانان شاهنشاهی مواجه و بمواضع خود در عراق عقب نشینی نمودند . براین موارد بایستی تجاوزات مکرر هواپیماهای عراق را به قلمروی هوایی شاهنشاهی اضافه نمود .

نتیض مقررآت دیپلماتیک نسبت بکارمندان سفارت شاهنشاهی در بغداد

در سال ۴۹ نیز مانند سال ما قبل مقامات عراقی در حفظ حریم مصونیت سیاسی کارمندان سفارت شاهنشاهی در عراق اهمتامی بعمل نیآوردند و اعضای هیئت سیاسی ایران در عراق در معرض انواع مزاحمت ها و اشکال تراشی های مأموران عراقی قرار گرفتند و منزل مسکونی بعضی از ماموران سفارت شاهنشاهی در غیاب آنان برخلاف اصول و موازین دیپلماتیک مورد بازرسی قرار گرفت .

نتیجه :

با این ترتیب جز قطع برنامه های تبلیغاتی و حملات رادیوئی و مطبوعاتی دو کشور که ناشی از تماسهای مربوط به کنفرانس اوپک در تهران بود ، طی سال ۱۳۴۹ مناسبات ایران و عراق کماکان تیره بود و بعلت عدم حسن نیت مقامات عراق نشانی از بهبود روابط سیاسی طرفین مشهود نگردید .

فرمایشات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در پاسخ نماینده رادیو Europe No. 1 راجع به روابط دو کشور که در تاریخ چهاردهم خرداد ماه ۱۳۴۹ برابر با ۲۵ مه ۱۹۷۰ بشرح زیر ایراد فرمودند ، نشان دهنده واقعی مناسبات ایران و عراق است :

« ما در روابطمان با عراق مشکلاتی داریم . استدلال ما اینست که

اکنون استعمار یا بکلی مرده است و یا در آستانه نابود شدن است . استعمار بوسیله تمام جهانیان بوسیله تمام کشورها ، بوسیله سازمان ملل متحد محکوم شده و بهر تقدیر اکنون دیگر روزگار استعمار گران سپری شده است . از طرف دیگر قرار است نیروهای انگلیسی در سال ۱۹۷۱ مواضع خود را در شرق سوئز و بهر تقدیر در منطقه ما تخلیه کند ولی چنین بنظر میرسد که دولت عراق که سالهای متمادی تحت استیلای انگلستان بسر برده است میراث خوار امپریالیسم بریتانیا گردیده و دولت فعلی میخواهد طبق همان اصول رفتار کند . بنابراین وقتی ما استعمار انگلیسی را طرد میکنیم نمیتوانیم قبول کنیم که این استعمار بوسیله کشور دیگری که این بار انگلستان نامیده نمیشود ادامه یابد . «

شاهنشاه آریامهر در پاسخ سؤال خبرنگار مزبور راجع به احتمال يك برخورد نظامی بین ایران و عراق چنین فرمودند :

« درباره حوادث نظامی که اشاره گردید خوشبختانه تاکنون چنین چیزی بوقوع نپیوسته است و ما با تمام وسایل میکوشیم تا اختلافات خود را از طریق کاملاً صلح آمیز حل و فصل کنیم . با این حال من توصیه میکنم که این روش صلحجویانه ایران نباید مبنای محاسبات غلط قرار گیرد . ما بغایت شکینا هستیم ، ما از تمام وسایل و امکانات استفاده میکنیم تا همه اختلافاتمان را با دیگران بشیوه ای صلح آمیز حل کنیم اما به کسی اجازه نخواهیم داد که از این شکیبائی و صلحدوستی ما بصورتی ناصواب بهره برداری نماید و باصطلاح پای ما را لگد کند. « (۱) شاهنشاه آریا مهر طی مصاحبه مطبوعاتی مورخ ۵ ر ۴۹ در هلسینکی راجع به روابط ایران و عراق چنین فرمودند :

« مناسبات ما با همسایه عراقی در حال حاضر متأسفانه چندان خوب نیست . ما قراردادی را که میراث رژیم استعماری انگلیس بود و در سال ۱۹۳۷ به ما تحمیل شده بود محکوم کردیم . در زمانی که هیچکس جز انگلستان قدرت دریائی در آن منطقه نداشت و عراق تحت الحمايه انگلستان بود ، ما مستقل بودیم ولی بهر صورت سرنخ دست انگلستان بود و آنها راه آبی بین المللی موسوم به شطالعرب را کنترل میکردند . قراردادی که بما تحمیل شد يك قرارداد یکجانبه بود و اکنون که استعمار در جهان روبه زوال نهاده تمام آثار و خصوصیات آن نیز باید از میان برود . آنچه ما

---

۱ - نقل از نشریه « اخبار و اسناد » وزارت امور خارجه سال ۱۳۴۹ ،

صفحه ۲۲۹ . (فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) .

میخواهیم يك ترتيب متناسب و منطبق با مقررات و موازین بین‌المللی است مثلاً نظیر همان مقرراتی که در مورد کشتیرانی در رودخانه های این و دانوب ویا در مورد رودخانه مرزی میان دوکشور مستقل و دارای حاکمیت ملی معمول و مجری است . « (۱)

سخنگوی وزارت امور خارجه شاهنشاهی در تاریخ دوم مردادماه ۱۳۴۹ در پاسخ خبرنگار خبرگزاری پارس که نظر وزارت امور خارجه را در مورد اظهارات رئیس جمهوری عراق در مراسم سالگرد کودتای آن کشور استعلام نمود اظهار داشت : همانطور که اطلاع دارید رئیس جمهوری عراق در مراسم سالگرد کودتای آن کشور فرصتی برای طرح مطالب موهوم و بی اساس علیه ایران بدست آورد ودر زمینه مسائل مربوط به خلیج فارس و شطالعرب نکاتی را متعرض شد که چون بیش از حد سست و بی پایه بود وزارت امور خارجه لازم ندید که حتی جوابی باین اظهارات بدهد ولی چون خبرگزاری پارس موضوع را مطرح میکند ، لازم میدانند که اختصاراً یادآور شود :

در مورد خلیج فارس مایه بسی تأسف است که کشوری مانند عراق با ۴۰ کیلومتر ساحل از عربیت خلیج فارس دم میزند و باین دستاویز از کشور های عرب ساحلی و امارات خلیج فارس برای شرکت در يك پیمان دفاعی بمنظور « حفظ عربیت خلیج » دعوت میکند .

در حقیقت رئیس جمهوری عراق، وجود ایران را با ۸۵۰ کیلومتر کرانه در خلیج فارس که از دهانه فاو آغاز و تا تنگه هرمز ادامه دارد ، نادیده میگیرد و تصدیق میکنید که وقتی اساس منطق و پایه استدلال هیئت حاکمه عراق تا این حد ضعیف باشد ، بسط کلام در اینمورد زائد و بی اساس است .

و اما در مورد شطالعرب اظهار شده است که ایران باید اعتبار معاهده سرحدی ۱۹۳۷ را که بقول رئیس جمهوری عراق « دولترین ملزم باجرای آن هستند » برسمیت بشناسد . اگر بنا باظهار ایشان « دولترین ملزم باجرای این معاهده هستند » باید دید چگونه عراق درطول ۳۳ سالی که از تاریخ انعقاد این عهدنامه میگذرد هرگز خود را مکلف به رعایت مواد ۴ و ۵ معاهده و ماده دوم پروتکل ضمیمه آن نکرده است ؟ آیا این رفتار ، نشانه نقض یکطرفی عهدنامه ۱۹۳۷ از جانب عراق نیست ؟»

۱- نقل از نشریه «اخبار و اسناد» وزارت امور خارجه ، (فروردین تاشهریور)

سخنگوی وزارت امور خارجه ضمنا اظهار داشت : « ... در حقیقت این عراق بود که عهد نامه ۱۹۳۷ را از درجه اعتبار ساقط کرد و آنرا بصورت يك ورق پاره در آورد و این عراق بود که در شطالعرب در کار تردد کشتیهای ایران اختلال کرد و بمرز ماقشون فرستاد و محیط مناسبات طرفین را متشنج ساخت .

و اما پیشنهاد عراق دائر به ارجاع موضوع بدیوان دادگستری بین المللی نیز کوشش بی حاصلی است که عراق برای زنده کردن این معاهده مرده و بی اعتبار بعمل میآورد و این به مثابه بردن مرده بدادگاه است . ایران قبلا در این مورد نظریات خود را مشروحا به شورای امنیت سازمان ملل متحد اعلام کرده است .

دولت شاهنشاهی به استناد موازین شناخته شده بین المللی اعلام کرده است که عراق نمیتواند در يك رودخانه قابل کشتیرانی ساحلی مثل شطالعرب حق حاکمیت مطلق داشته باشد ؛ چنانکه کشورهای ساحلی رود «رن» و «دانوب» و «اسکو» نیز در وضع مشابهی قرار داشته و نسبت باین رودخانهها حاکمیت مشترك دارند .

ایران برای اثبات حسن نیت خود آمادگی خویش را برای امضای يك موافقتنامه کشتیرانی در شطالعرب براساس اصل «تالوگ» اعلام کرده است .

مطلب دیگری که باید در نظر داشت اینست که مفاد استعماری معاهده ۱۹۳۷ در شرایطی بایران تحمیل شده است که دیگر آن شرایط وجود ندارد و همانطور که شاهنشاه آریا مهر طی مصاحبه اخیر در هلسینکی فرمودند :

« دوران استعمار سپری شده است . » بدیهی است با از بین رفتن دوران استعمار ، آثار استعمار نیز باید از بین برود . لذا دولت شاهنشاهی نه تنها این عهدنامه را که نتیجه تحمیل استعمار است نمیپذیرد بلکه وارثی هم برای استعمار نمیشناسد . اما همیشه آماده است که براساس موازین و اصول شناخته شده بین المللی اختلاف خود را در مورد شطالعرب با عراق حل کرده و عهدنامه جدیدی بر مبنای ضابطه «تالوگ» که در مورد تمام رودخانههای قابل کشتیرانی سرحدی دنیا معمول است با آن کشور امضاء کند . » (۱)

۱- از مجموعه «اخبار و اسناد» نشریه وزارت امور خارجه (از فروردین تا شهریور) ۱۳۴۹ ، صفحه ۲۳۷ .

تحریم و ممنوعیت ورود کالاهای ایران به عراق که در سال ۱۳۴۸ از طرف دولت عراق اعلام شده بود در سال ۱۳۴۹ نیز بعلت ادامه بحران در روابط دو کشور ادامه داشت . لازم بتوضیح است که بین دولت شاهنشاهی و دولت عراق علاوه بر موافقتنامه بازرگانی ، يك موافقتنامه ترازیت نیز امضاء شده است و باعتبار واحترام موافقتنامه اخیرالذکر ، دولت شاهنشاهی در سال ۱۳۴۹ موجبات تسهیل عبور کامیونهای حامل کالا بمقصد عراق را فراهم ساخت .

دولت عراق با علم باینکه کالاهای ایرانی بعلت مرغوبیت و ارزانی کرایه حمل مطلوب مردم عراق میباشد در سال ۱۳۴۹ با شدت از ورود کالا های ایران به آن کشور جلوگیری نمود .
پاره‌ای از امور و مسائلی که از لحاظ اقتصادی بین ایران و عراق معوق مانده ، عبارتند از :

- ۱- خرید زمین و تاسیس نمایشگاه دائمی امتعه ایران در بغداد.
- ۲- امضای موافقتنامه جهانگردی .
- ۳- تسویه بدهی عراق بابت گندم بایران .
- ۴- تعیین نرخ واحد برای محصول خرماي دو کشور .
- ۵- مشکلات صدور کارت بازرگانی برای تجار ایرانی و عراق.
- ۶- موضوع ترازیت کالای ایران و عبور وسائل نقلیه ایرانی از عراق .

روابط فرهنگی ایران و عراق نیز در سال ۱۳۴۹ دچار وقفه و رکود بود .

در این سال دولت عراق نه تنها برای توسعه مناسبات فرهنگی دو کشور گامی بر نداشت بلکه در جهت معکوس نیز عمل نمود مثلاً باینکه مدارس عراقی در ایران از همه گونه آزادی و رفاه در امر تعلیم بهره‌مند بودند مقامات عراقی بخلاف موازین بین‌المللی و اصول حقوقی بشر انواع مزاحمتها را نسبت به مؤسسات فرهنگی شاهنشاهی در عراق فراهم آوردند که مهاجمه افراد ناشناس بدبستان دخترانه شهربانو واقع در کاظمین و دبستان شرافت ایرانیان در بغداد و دبستان اخوت کاظمین مؤید این مدعاست .

اقدام دیگر عراقیها در جهت محدود ساختن فعالیت های فرهنگی ایران در عراق ، مخالفت آنها با صدور ویزای ورود جهت معلمین ایرانی بود که بازحمت بسیار فیصله یافت ، در حالیکه مقامات شاهنشاهی نسبت

بمعلمین عراقی کمترین محدودیتی قائل نشدند .

روابط اجتماعی ایران و عراق نیز در سال ۱۳۴۹ مطلوب نبود :
ادامه تضییقات نسبت بایرانیان مقیم عراق و عدم تمدید پروانه کار و
اقامت و اخراج تدریجی آنان - مخالفت مقامات عراقی با مسافرت اتباع
ایران به عراق و تضییقات شدید در صدور روادید بنام اتباع شاهنشاهی -
دستگیری مرزنشینان ایرانی و اعزام آنها به عراق و آزار و اذیاء آنان -
پناه دادن عناصر اخلاکگر و مجرمین حقوق عمومی ایران در عراق در
پوشش پناهندگی سیاسی - تعلل و تأخیر در صدور اجازه تعلیف احشام
عشایر ایرانی در مراتع مرزی عراق علیرغم تسهیلات مقامات شاهنشاهی در مورد
تعلیف عشایر عراقی - ممانعت و ایجاد اشکال در مورد صدور پروانه
خروج برای ایرانیانی که شخصاً متمایل به بازگشت بایران هستند - عدم صدور
اجازه استملاک به ایرانیان مقیم عراق - اجبار و الزام ایرانیان مقیم
آنکشور باینکه اموال غیر منقول ابتیاعی خود را نزد فروشنده رهن
بگذارند - توقیف وجوه ایرانیانی که قصد فروش مال غیر منقول
خود را دارند و موکول نمودن استفاده از این پول به صدور اجازه مخصوص
از طرف دولت ، ضبط بی دلیل اموال بعضی ایرانیان مقیم عراق
علیرغم تسهیلاتی که در بانکهای ایران نسات به موجودی عراقیها رعایت
میشود - عدم موافقت با تعمیر اماکن مقدسه عتبات عالیات از طرف مقامات
ایرانی - محدودیت های فرهنگی و مزاحمت های پی در پی برای مؤسسات
فرهنگی ایران در عراق همه مظاهر و نشانه های آنست که در سال ۱۳۴۹
زمینه مناسبی در روابط دو کشور وجود نداشت در حالیکه اعلام آمادگی
دولت شاهنشاهی در گشودن باب مذاکرات بمنظور رفع اختلافات فیما بین
بر اساس اصول و ضوابط بین المللی و پیشقدمی ایران در قطع حملات تبلیغاتی
علیه عراق در خلال مذاکرات نفت ، نشانه حسن نیت دولت شاهنشاهی بود .
امیداست آرامش نسبی که پس از مذاکرات اوپک حاکم بر روابط طرفین
است ادامه یابد و زمینه مناسبی برای بهبود مناسبات دو کشور همسایه و
هم کیش تدارک نماید .

فصل دوم

روابط ایران با کشورهای عرب خاورمیانه و شمال افریقا :

امارات خلیج فارس

دولت شاهنشاهی در ایجاد روابط حسنه با همسایگان خود در حاشیه جنوبی خلیج فارس ، بعلت وجود علائق مشترك و قرب جوار و با توجه بحقوق همسایگان خود ، همیشه علاقمند و کوشا بوده است .

ایران طالب ثبات و رفاه سرزمین های ساحلی خلیج فارس بوده و این معنا را صریحاً و بکرات در فرصت های مختلف خاطر نشان نموده است .

باعتماد دولت شاهنشاهی خلیج فارس متعلق به جوامع ساحلی است و مسئولیت حفظ ثبات و امنیت این منطقه بایستی از طرف کشورها و امارات ساحلی خلیج فارس تصدی شود و قدرت های غیرمحملی در عرصه تصدی این مسئولیت نباید راه یابند .

اگر انگلستان توانست برای مدتی قریب یکصد و پنجاه سال در منطقه ای بسیار دور از مرز و بوم خود طولانی ترین نفوذ سیاسی را برقرار نماید بدان جهت بود که سرزمین های جنوبی ساحلی خلیج فارس فاقد قدرت فکری و امکانات مالی کافی برای ممانعت از نفوذ قدرت های غیرمحملی در قلمرو خود بودند و امکانات لازم را برای حفظ موقعیت خویش نداشتند .

شرایط کنونی منطقه خلیج فارس اقتضای دیگری دارد - باین معنا که کشورهای این منطقه هم از نظر مادی و هم از جهت معنوی بویژه از لحاظ دگرگونی های فکری در مسیر تحول و تکامل قرار گرفته و باین ترتیب دیگر نمیتوانند وجود يك قدرت خارجی را در جوار خود تحمل کنند . با توجه بملاحظات فوق نظر دولت شاهنشاهی دائر بر اینکه پس از

خروج انگلستان از خلیج فارس سرنوشت این خطه بایستی بدست کشورهای ساحلی تعیین و اداره شود منطقی و مبتنی برواقعیات و مقتضیات زمان است. براساس همین برداشت فکری ایران بکرات اعلام نموده است که با خروج نیروهای انگلیس از خلیج فارس خلائی در منطقه بوجود نخواهد آمد - چه دولت شاهنشاهی معتقد بوده و هست که کشورهای ساحلی و امارات بحد کافی قدرت و امکانات لازم برای حفظ و ثبات منطقه در اختیار دارند و پس از اطلاع از قصد انگلیس بنحوی که از طرف حکومت کارگری اعلام گردید ضرورت خروج قوای انگلیس را در فرصت‌های مختلف صراحتاً یادآوری نموده است .

در مسافرتی که جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در تیرماه سال ۱۳۴۹ به کشورهای کویت و عربستان سعودی نمودند فرصتی دست داد که در مورد آینده خلیج فارس مذاکرات سودمندی با مقامات دو کشور بعمل آورند . متعاقباً عربستان سعودی و کویت نیز لزوم خروج قوای انگلیس را از خلیج فارس تأیید نمودند .

سرانجام وزیر خارجه انگلیس سرالک هیوم در مجلس عوام خروج قوای انگلیس را از منطقه در پایان سال ۱۹۷۱ رسماً اعلام نمود و در تاریخ ۱۰-۱۲-۱۳۴۹ سخنگوی وزارت امور خارجه در پاسخ خبرنگار خبرگزاری پارس از تصمیم دولت انگلیس ابراز خرسندی نمود و آنرا عمل صحیحی قلمداد کرد (۱) .

در خلال سال ۱۳۴۹ در امر تشکیل اتحاد امارات خلیج فارس هیچگونه پیشرفتی حاصل نشد - حکام و یانواب آنان جلسات متعددی تشکیل دادند ولی از این نشست و برخاست‌ها نتیجه مثبتی عاید نشد . اختلافات داخلی حکام خصوصاً مسئله شکل و ماهیت قانون اساسی اتحاد امارات و همچنین تعیین محل پایتخت حکومت فدرال مانع اصلی در سر راه ایجاد چنین ائتلافی بود .

در فرصت‌های مختلفی که سال ۱۳۴۹ پیش آورد نظریات دولت شاهنشاهی در مورد اتحاد امارات بحکام و همچنین سایر کشورهای ذینفع منجمله عربستان سعودی ، کویت و انگلستان صریحاً اعلام و خصوصاً گفته شد که دولت شاهنشاهی علی‌الاصول با فلسفه تشکیل اتحاد امارات موافق است و هر نوع بستگی سیاسی که مورد قبول و رضایت حکام باشد اعم از اینکه این بستگی

---

۱ - متن اعلامیه در صفحه ۷۰ نشریه اسناد و اخبار وزارت امور خارجه (از مهر تا اسفند ۱۳۴۹) درج شده است ، بآنجا مراجعه خواهند فرمود .

سیاسی صورت فدراسیون ویا کنفدراسیون داشته ویا متشکل از پنج یا هفت یا نه امارت باشد مورد رضایت و قبول دولت شاهنشاهی قرار خواهد گرفت مشروط بر اینکه مسئله جزایر تنب و ابوموسی که جزء خاک ایران بوده - هست و خواهد بود بنحو دوستانه قبل از تشکیل اتحاد امارات حل شود و توضیح داده شد که اگر فرضاً اتحاد امارات قبل از حل مشکل جزایر فعلیت یابد دولت شاهنشاهی نه تنها با چنین اتحادی رابطه‌ای برقرار نخواهد کرد بلکه علیه آن نیز اقدام خواهد کرد .

پس از روی کار آمدن حزب محافظه کار در انگلستان سرویلیام لیوس بعنوان نماینده مخصوص وزیر خارجه انگلیس در منطقه خلیج فارس تعیین گردید . سرویلیام لیوس در عرض سال گذشته و اوائل سال جاری جمعاً چهار بار باین منطقه مسافرت و با حکام و مقامات کشورهای ساحلی خلیج فارس در زمینه مسائل مربوط به خلیج فارس منجمله مسئله اتحاد امارات مذاکراتی نمود .

مسافرت اول ویلیام لیوس در اواخر شهریور ماه ۱۳۴۹ و مسافرت دوم او بایران در بهمن ماه ۱۳۴۹ صورت گرفت . نامبرده هنگام حضور در تهران به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب شد و با آقای وزیر امور خارجه نیز ملاقات نمود .

در این دیدارها نظریات دولت شاهنشاهی در مورد مسائل مربوط به خلیج فارس صریحاً با وی در میان گذارده شد .

پس از ذکر این مقدمه بشرح روابط دولت شاهنشاهی با امارات خلیج فارس میپردازیم و جا دارد روابط با بحرین را سر آغاز این مبحث قرار دهیم :

الف - بحرین

سیر تحول حل مشکل بحرین در گزارش سالانه روابط خارجی ایران در سال ۱۳۴۸ بطور اجمال تعقیب شد و این مقوله با گزارشی که جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در نهم فروردینماه ۱۳۴۹ پیرامون اقدامات دولت درباره مسئله بحرین بقوه مقننه ارائه نمودند ختام یافت (۱). اقدامات دولت مورد اعتراض نمایندگان حزب پان ایرانیست قرار گرفت و گروه پارلمانی حزب مزبور دولت را در همان جلسه استیضاح نمود. در اول اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ استیضاح دولت در مجلس شورای ملی مطرح و پس از بیانات جناب آقای نخست وزیر مجلس شورای ملی بدولت رأی اعتماد داد و باین ترتیب اقدامات دولت مورد تأیید مجلس شورای ملی قرار گرفت.

در تاریخ ۱۰ فروردین ماه آقای ویتوریو ونیسپیر گیچاردی نماینده دبیرکل سازمان ملل متحد در رأس هیئتی بمنظور تحصیل امیال و خواسته های مردم بحرین روانه آن سامان گردید :
تحول وقایع مربوط به بحرین از آن تاریخ ببعد چنین بوده است :

نماینده مخصوص دبیرکل ۳۰ مارس ۱۹۷۰ (دهم فروردین ۱۳۴۹) ماموریت خود را در بحرین آغاز و در ۱۸ ماه آوریل (بیست و نهم فروردین ماه) پس از اتمام ماموریت خود بحرین را ترك نمود .
نماینده دبیرکل گزارش مشاورات و مشاهدات خود را طی سند ۹۷۷۲ بدبیر کل سازمان ملل تسلیم نمود و در بند ۵۷ گزارش چنین نتیجه گرفت که اکثریت قریب باتفاق اهالی بحرین خواهان تشکیل دولت کاملاً مستقلى بوده بطوریکه بتوانند در زمینه ایجاد روابط خود با سایر دول آزاد و منخیر باشند .

---

۱ - به صفحه ۶۲ کتاب «روابط خارجی ایران» در سال ۱۳۴۸ مراجعه

گزارش نماینده دبیرکل در تاریخ ۱۱ ماه می ۱۹۷۰ به شورای امنیت سازمان ملل تسلیم گردید که باتفاق آراء بتصویب رسید .
از آنجا که موافقت دولت شاهنشاهی با گزارش نماینده دبیرکل مشروط و متوقف به تصویب شورای امنیت گردیده بود لذا پس از تصویب گزارش از طرف شورای امنیت نماینده دولت شاهنشاهی در همان جلسه طی بیاناتی موافقت دولت متبوع خود را اعلام نمود (۱) .
گزارش نماینده دبیرکل پس از آنکه مورد قبول شورای امنیت قرار گرفت در تاریخ ۲۴-۲-۱۳۴۹ بمجلس شورای ملی و در تاریخ ۲۸-۲-۱۳۴۹ به مجلس سنا تسلیم گردید و به تصویب مجلسین رسید .
با تصویب این گزارش از طرف قوه مقننه فصل جدیدی در روابط ایران با بحرین آغاز گردید - و اولین صفحه در فصل جدید با اعزام هیئت حسن نیتی از طرف دولت شاهنشاهی به بحرین در خردادماه ۱۳۴۹ گشوده شد .

اعزام هیئت حسن نیت متشکل از نمایندگان وزارت خارجه و وزارت اطلاعات و قوه مقننه باتفاق چند نفر از نمایندگان مطبوعات بریاست جناب آقای منوچهر ظلی معاون سیاسی وزارت امور خارجه فرصت مغتنمی بمنظور توضیح نظریات دولت شاهنشاهی و تبادل نظر در مسائل موردعلاقه فیما بین تدارك و شالوده وسیع و محکمی برای مناسبات آتی ایران و بحرین فراهم نمود .

پس از بازگشت هیئت حسن نیت روابط ایران و بحرین بسرعت گسترش یافت . شیخ خلیفه بن سلمان برادر حضرت حاکم و رئیس شورای دولتی بحرین بنابذعوت جناب آقای وزیر امور خارجه در تاریخ بیست و سوم خردادماه به تهران مسافرت نمود .

شیخ خلیفه در این سفر به پیشگاه شاهنشاه آریامهر شرفیاب شد و با مقامات مختلف در زمینه مسائل سیاسی - اقتصادی و مطبوعاتی و سایر جنبه‌های روابط فیما بین مذاکره و تبادل نظر نمود .

یکی از آثار مسافرت شیخ خلیفه فراهم نمودن مقدمات سفر شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه حاکم بحرین بایران بود که در تاریخ ۲۸ آذرماه ۱۳۴۹ تحقق پذیرفت .

به صفحه ۲۱۲ نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) حاوی متن کامل نطق جناب آقای وکیل نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد مراجعه فرمایند .

از تاریخ اعزام هیئت حسن نیت به بحرین تاکنون اقداماتی در جهت توسعه و تحکیم مناسبات طرفین صورت گرفته که اهم آن بشرح زیر است :

۱ - تاسیس شعبه بانک ملی ایران در بحرین که در پنجم فروردین سال ۱۳۵۰ صورت گرفت یکی از نخستین گام‌هایی بود که در جهت توسعه روابط اقتصادی فیما بین برداشته شد .

۲ - چندی بعد موافقت مقامات بحرینی با تاسیس شعبه شرکت سهامی بیمه ایران درمنامه جلب گردید و مراسم تاسیس شعبه شرکت مزبور با حضور رئیس شورای دولتی بحرین و مدیرعامل شرکت سهامی بیمه ایران در تاریخ بیست و یکم شهریور هزار و سیصد و چهل و نه برگزار شد .

۳ - بموازات تحولات اخیر در مناسبات طرفین مذاکراتی بمنظور ایجاد خط هوایی بین ایران و بحرین صورت گرفت که در آذرماه حسن ختام یافت و اولین پرواز در خط هوایی جدید در تاریخ ۲۵ آذر (۶ دسامبر ۱۹۷۰) انجام پذیرفت .

۴ - تعیین حدود فلات قاره ایران و بحرین نیز پس از تحولات جدید مورد توجه قرار گرفت و نمایندگان ایران و بحرین طی مذاکرات مقدماتی که در تهران بعمل آمد به نظریات یکدیگر وقوف یافتند و در آستانه سفر حضرت حاکم بحرین مذاکرات قبلی درمنامه ادامه یافت و سرانجام تذکاریه‌ای در این باب در تاریخ دوم دیماه ۱۳۴۹ در تهران امضاء و مبادله شد .

قرار است قریباً این مقاله نامه بصورت موافقتنامه تحدید حدود فلات قاره تنظیم و امضاء شود .

۶ - در قلمروی مناسبات فرهنگی تذکر این نکته بی‌مناسبت نیست که در سال تحصیلی ۴۸-۱۳۴۹ هفت دانشجوی بحرینی در رشته‌های مختلف در دانشگاه پهلوی به تحصیل مشغولند .

۸ - در آستانه مسافرت حضرت حاکم بحرین بایران فستیوال بهترین فیلم‌های ایران در بحرین آغاز گردید و هفت فیلم ایرانی در سینماهای بحرین به مدت دو هفته بمعرض نمایش گذارده شد که مورد استقبال فراوان قرار گرفت . درآمد حاصله از فروش بلیط‌های فستیوال از طرف سفیر شاهنشاه آریامهر در کویت بجمعیت هلال احمر بحرین تسلیم گردید که حسن اثر بخشید .

بیگمان روش دولت شاهنشاهی در قبال قضیه بحرین بر مبنای واقع‌بینی و حسن نیت استوار بود، و طریقی که برای حل این مسئله اختیار شد با اصول منشور ملل متحد و موازین قانونی و روح زمان مطابقت داشت.

اقدام دولت برای حل این مسئله، در معیار منطقه‌ای به تحکیم اساس مودت و همکاری بین ایران و امارات خلیج فارس کمک نمود، و در معیار جهانی مؤید اعتبار و حیثیت ایران گردید، خاصه اینکه توسل بمساعی جمیله دبیرکل سازمان ملل متحد در حل این مشکل، کوشش بیدریغی بود که در جهان آشفته کنونی برای اعتلای مقام و موقع این سازمان جهانی بعمل آمد و بحسن ابتکار شاهنشاه آریامهر تحقّق پذیرفت و نوید طلیعه نوینی در مناسبات ایران و بحرین است.

حضرت شیخ عیسی بن سلیمان آل‌خلیفه حاکم بحرین آمادگی خود را بر این شرکت در مراسم جشن شاهنشاهی دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته‌اند.

ب - روابط ایران با سایر نشین‌های خلیج

فارس :

روابط دولت شاهنشاهی با سایر امارات خلیج فارس در سال ۱۳۴۹ پیش از پیش گسترش یافت و بسط روابط با امارات خلیج فارس بیشتر از طریق و مجرای مذاکرات دوجانبه که در خلال مسافرت شیوخ بایران صورت گرفت قابل تمیز و تشخیص است .
در سال گذشته برخی از حکام امارات بطور رسمی بایران مسافرت نمودند :

در فروردین ماه ۱۳۴۹ حضرت شیخ احمد بن علی آل ثانی حاکم امارت قطر و در بیست و ششم اردیبهشت ماه حضرت شیخ زائد بن سلطان آل نهیان حاکم امارت ابوظبی و در ششم خرداد ماه حضرت شیخ راشد بن سعید آل مکتوم حاکم امارت دویبی و در ۲۸ آذر ماه ۱۳۴۹ حضرت شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه حاکم امارت بحرین و توابع بطور رسمی بایران مسافرت کردند . در این مسافرت‌های رسمی حکام امارات به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر شرفیاب و با آقایان نخست وزیر و وزیر امور خارجه و سایر مقامات مربوطه راجع بمسائل مورد علاقه مذاکره و تبادل نظر نمودند .
مسافرت حکام بایران فرصت مغتنمی بدست داد تا پیرامون مسائل مورد علاقه خصوصاً درباره اوضاع و احوال منطقه مذاکره و نیات صلحجویانه دولت شاهنشاهی که در جهت اعتلا و پیشرفت جوامع ساحل جنوبی خلیج فارس است بلاواسطه با حضرات حکام در میان گزارده شود .
علاوه بر مسافرت‌های رسمی ، غالب حکام امارات خلیج فارس و مشاورین و محارم آنان بعبادت معهود بطور خصوصی و بیشتر بمنظور تفرج و شکار در خلال سال ۱۳۴۹ به ایران مسافرت نمودند .

در شهریور ماه حضرت شیخ محمد بن حمد الشرقی حاکم امارت فجیره برای انجام معالجاتی بایران مسافرت و مدتی در بیمارستان نمازی شیراز بستری گردیدند و سپس بتهران عزیمت و به پیشگاه مبارک اعلیحضرت

همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب و با آقایان نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه نیز پیرامون روابط فیما بین مذاکره و گفتگو نمودند .

حصول تماس با حکام بمنظور ایجاد زمینه‌های تفاهم تنها از طریق دعوت شیوخ بایران تحقق نیافت بلکه در خلال سال ۱۳۴۹ سفیر شاهنشاه آریامهر و همچنین مستشار سفارت شاهنشاهی در کویت چندین بار بمنظور توضیح و توجیه نظریات و نیات دولت شاهنشاهی به امارات سفر نمودند و با حکام مربوطه مذاکره و تبادل نظر نمودند .

در دیماه ۱۳۴۹ والا حضرت شاهپور عبدالرضا پهلوی بمنظور شکار به امارت ابوظبی مسافرت نمودند .

در سال ۱۳۴۹ برای رسیدگی بوضع احوال شخصیه اتباع شاهنشاهی مقیم امارات خلیج فارس يك هیئت در بهار و تابستان و هیئت دیگری در زمستان از طریق سفارت شاهنشاهی در کویت با امارات اعزام گردید .

پ : مناسبات اقتصادی ایران و امارات خلیج فارس:

در سال ۱۳۴۹ در زمینه‌های اقتصادی و توسعه مناسبات بازرگانی با امارات خلیج فارس نیز قدم‌های موثری برداشته شد و بمیزان صادرات فرآورده‌های کشاورزی و صنعتی ایران باین مناطق افزوده گردید و همچنین در زمینه فروش کالاهای صنعتی جدید کشور از قبیل اتومبیل و غیره نیز اقداماتی صورت گرفته است .

کمک‌های دولت شاهنشاهی در زمینه کشاورزی با امارات نیز در سال ۱۳۴۹ ادامه داشت .

اقدامات کارشناس فضای سبز اعزامی از طرف وزارت کشور در امارت دومی در تزئین و گلکاری میادین و غرس درخت مورد توجه و قدردانی مقامات محلی قرار گرفت بطوریکه امارت دومی تقاضا نمود ماموریت کارشناس ایرانی و دستیار او تمدید شود که مورد موافقت قرار گرفت .

در امارت عجمان نیز کارشناسان وزارت کشاورزی در تعقیب اقدامات سابق خود مطالعاتی در زمینه امکانات توسعه کشاورزی در این امارت بعمل آورده و با ارائه گزارش‌های فنی امارت عجمان را در زمینه کشاورزی کمک و ارشاد نمودند و ضمناً در اجرای طرح کشاورزی ناحیه مسفوط در عجمان نیز اهتمام گردید . بعلاوه مقادیری ماشین‌آلات کشاورزی - يك عدد تراکتور و همچنین نهال و بذر و لوازم دیگر برایگان با امارت عجمان ارسال گردید .

اقدامات مؤثر کارشناسان فضای سبز اعزامی به دومی و شارجه سبب شد که حکومت ابوظبی نیز از دولت شاهنشاهی در زمینه مسائل کشاورزی منجمله امور فضای سبز تقاضای اعزام کارشناس نماید . با تقاضای امارت ابوظبی موافقت گردید و در نتیجه وزارت منابع طبیعی کارشناسانی با ابوظبی اعزام نمود .

در سال ۱۳۴۹ بانک ملی ایران در امارت شارجه و بانک تعاونی

توزیع در ابوظبی مبادرت به تاسیس شعبه نمودند و به این ترتیب در حال حاضر غالب بانکهای سرشناس ایرانی در کلیه امارات خلیج فارس صاحب شعباتی هستند .

سال ۱۳۴۹ برای بخش خصوصی نیز سال فعال و مثبتی بود بطوریکه تعدادی از شرکتهای خصوصی در برنامه‌های عمرانی بعضی از امارات مانند دومی ، ابوظبی ، بحرین و شارجه شرکت و دفاتری باین منظور در این امارات تاسیس کردند .

همچنین چهارده نفر از بازرگانان ابوظبی بنابذعوت مرکز توسعه صادرات ایران در شهریورماه ۱۳۴۹ بتهران مسافرت نمودند . این عده ضمن دیدار از نمایشگاه فرآورده‌های صنعتی و محصولات صادراتی ایران مستقیماً با صاحبان صنایع و بازرگانان ایرانی آشنا شده و علاوه بر سفارش خرید مقادیری کالای ایرانی برخی از بازرگانان ابوظبی نمایندگی فروش کالاهای ایرانی را در آن امارت تحصیل کردند .

از ایران نیز متقابلاً هیئت‌هایی از طرف وزارت اقتصاد و مرکز توسعه صادرات و شرکت دخانیات و بعضی از سازمان‌های دولتی دیگر و همچنین از طرف بخش خصوصی بامارات خلیج فارس مسافرت و کالاهای جدید ایرانی را ببازارهای سواحل جنوبی معرفی نمودند .

در آذرماه سال ۱۳۴۹ جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد بنابذعوت حاکم ابوظبی در رأس هیئتی به ابوظبی مسافرت نمودند و با حضرت حاکم ابوظبی و مقامات اقتصادی این امارت مذاکرات سودمندی پیرامون توسعه روابط بازرگانی ایران و امارت ابوظبی صورت گرفت .

بنابذعوت هواپیمائی ملی ایران هیئت‌هایی مرکب از بازرگانان و شخصیت‌های اقتصادی بحرین و ابوظبی بایران مسافرت نمودند ضمن بازدید از پیشرفت‌های دولت شاهنشاهی با صاحبان صنایع ایران طرح آشنائی ریختند .

در نتیجه توافقی که بین شرکت هواپیمائی ملی ایران و شرکت هواپیمائی خلیج بعمل آمد شبکه ارتباطات هوائی بین ایران و امارات خلیج فارس توسعه یافت . خطوط هوائی جدید شیراز - ابوظبی و بالعکس

بر خطوط قبلی افزوده شد و در این خطوط همچنین در خطوط بندرعباس -
دوبی و شیراز دوحه و بالعکس هواپیماهای بوئینگ هواپیمائی ملی ایران
بخدمت گذاشته شد و بدین ترتیب علاوه بر تسهیلاتی که برای مسافرت
اتباع امارات سواحل جنوبی خلیج فارس به ایران فراهم گردید گام
مؤثری نیز در جهت ایجاد تسهیلات تردد کالا و اشخاص بین ساحل جنوبی
و شمالی برداشته شد و برقراری این خدمات بدون شك از جهات اقتصادی
و اجتماعی برای طرفین موجد اثرات فراوانی خواهد بود .

ت - روابط فرهنگی و بهداشتی ایران و امارات

خلیج فارس :

روابط فرهنگی ایران و شیخ‌نشین‌های خلیج فارس در سال ۱۳۴۹ در حال گسترش بود . در نتیجه مذاکراتی که در سال گذشته با مقامات حکومت قطر بعمل آمد مقامات این امارت با ایجاد يك مدرسه پسرانه و يك مدرسه دخترانه ایرانی در قطر موافقت نمودند و این دو موسسه آموزشی از ابتدای سال ۱۳۴۹ آغاز بکار نمود و تعداد قابل ملاحظه‌ای از فرزندان ایرانیان مقیم قطر در آن به تحصیل اشتغال ورزیدند .

در بهار سال ۱۳۴۹ فستیوالی از فیلم‌های ایرانی در امارت قطر با موفقیت برگزار شد . به یمن این اقدام عرضه فیلم‌های ایرانی در سینماهای قطر و دوبی و ابوظبی و سایر امارات خلیج فارس رواج و محبوبیت فراوان یافت .

در خلال سال ۱۳۴۹ دوفنر از کارمندان ابوظبی و یکنفر از کارمندان حکومتی دوبی طبق بورسهای اعطائی سازمان امور اداری و استخدامی کشور در دوره آموزشی مرکز مدیریت آن سازمان در تهران شرکت نمودند .

در سال ۱۳۴۹ بر تعداد دانشجویان امارات خلیج فارس که در ایران بتحصیل اشتغال داشتند افزوده شد . در این سال دوفنر از عجمان و یکنفر از دوبی در کلاس‌های تقویت و مقدماتی دانشگاه پهلوی که در سال جاری بمنظور آماده کردن دانشجویان سواحل جنوبی خلیج فارس ایجاد گردید شرکت نمودند .

بعلاوه يك دانشجو از راس‌الخیمه با استفاده از بورس دانشگاه تهران در این مرکز علمی مشغول تحصیل گردید و سه نفر از دختران فارغ‌التحصیل مدرسه پرستاری بحرین نیز در آموزشگاه پرستاری دانشگاه

پهلوی نام‌نویسی کردند . برای سال تحصیلی آینده از هم‌اکنون دانشگاه‌های مختلف در سرتاسر ایران بورس‌هایی در اختیار دانشجویان ممتاز و واجد شرایط امارات خلیج فارس قرار داده‌اند .

در قلمرو کمکهائی که از طرف دولت شاهنشاهی در زمینه‌امور بهداشتی بامارات خلیج فارس انجام گرفت در اجرای اوامر مطاع مبارک ملوکانه و بر حسب تقاضای حضرت شیخ محمد بن حمدالشرقی حاکم امارت فجیره مقدمات ساختمان يك بیمارستان در شیخ‌نشین فجیره از طرف جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران فراهم گردید .

در امارت عجمان نیز جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران اقدامات سابق خود را در مورد احداث بیمارستان مدرنی در آن امارت تعقیب نموده و این بیمارستان روز یکشنبه بیست و نهم فروردین ماه طی مراسمی که با حضور جناب آقای وزیربهداری و مدیرعامل جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران و سفیر شاهنشاه آریامهر در کویت وعده‌ای از شخصیت های محلی برپا گردید افتتاح شد .

سلطان نشین عمان

سلطان نشین عمان از کشورهای شبه جزیره عربستان و در ساحل جنوبی تنگه هرمز قرار گرفته و فاصله آن تا جزایر ساحلی ایران کمتر از بیست میل می باشد .

در قدیم بین ایران و سلطان نشین مسقط و عمان بعلت قرب جوار مراوداتی وجود داشت ولی این مراودات بجهات و علل مختلف تدریجاً قطع گردید .

در سال ۱۳۴۹ همزمان با تحولات جدیدی که در این سرزمین بوجود آمد روابط سلطان نشین عمان با ایران نیز وارد مرحله تازه ای گردید .

سلطان نشین عمان بر اثر طرز فکر و افکار قرون وسطائی سلطان تیمور جز در موارد محدودی کمترین ارتباطی با کشورهای خارجی و حتی کشورهای همسایه نداشت و تقریباً هیچیک از مظاهر تمدن جدید در این سرزمین راه نیافته بود .

پس از آنکه سلطان تیمور از صحنه سیاست عمان طرد پسروی قابوس در مردادماه ۱۳۴۹ زمام امور را بدست گرفت تحولی در روابط خارجی این خطه که از آن بیعد بنام سلطان نشین عمان نامیده شد بوجود آمد و باب ارتباط و مراوده با سایر کشورهای جهان بخصوص همسایگان مفتوح گردید .

سلطان قابوس پس از استقرار در عمان سیاست خود را مبنی بر ترك انزوا و برقراری روابط با دنیای خارج و انجام پاره ای اصلاحات اساسی اعلام و در شهریور ماه ضمن تلگرافی به پیشگاه مبارك اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر با اشاره با اقداماتی که در جهت تامین رفاه و امنیت اهالی عمان آغاز کرده بود تقاضا نمود دولت شاهنشاهی از حکومت جدید عمان پشتیبانی نماید .

تقاضای سلطان قابوس از طرف ذات مبارك ملوکانه به حسن قبول

تلقی شد و در نتیجه سفیر شاهنشاه آریامهر در کویت در مهر ماه به سلطان نشین عمان سفر نمود . در این سفر سفیر شاهنشاه آریامهر حامل پیامی برای سلطان بود که عواطف ملوکانه و احساسات دوستانه دولت و ملت ایران بمقامات دولتی و ملت عمان ابلاغ و آمادگی دولت شاهنشاهی در جهت برقراری روابط دوستانه با سلطان نشین عمان اعلام شد .

با تسلیم پیام ملوکانه بسطان قابوس که در تاریخ سیزده مهرماه ۱۳۴۹ در شهر سلاله صورت گرفت پس از يك قرن ونیم فصل جدیدی در مناسبات ایران و عمان آغاز شد .

در دیماه ۱۳۴۹ يك هیئت مطبوعاتی مرکب از نمایندگان وزارت اطلاعات و جراید مهم کشور بعمان مسافرت نمودند .

کویت

در سال ۱۳۴۹ روابط ایران و کویت کم و بیش نظیر سال قبل ادامه یافت. در تاریخ ۱۵ ر ۱۳۴۹ جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه در رأس هیاتی به کویت عزیمت نمودند. در این مسافرت که بدعوت وزیر خارجه آن کشور صورت گرفت مسائل مورد علاقه طرفین از جمله امور مربوط به منطقه خلیج فارس مورد مذاکره قرار گرفت و اعلامیه مشترکی در پایان مذاکرات منتشر گردید.

در این اعلامیه هر دو طرف علاقمندی خود را به پیشرفت و رفاه امارات خلیج فارس و لزوم تخلیه این منطقه از نیروهای انگلیس در رأس موعده مقرر تاکید کردند. همچنین تامین حقوق مشروع مردم فلسطین بر اساس قطعنامه‌های سازمان ملل متحد و لزوم تخلیه سرزمینهای اشغالی اعراب از طرف اسرائیل منجمله شهر بیت المقدس در این اعلامیه قید گردید.

وزیر امور خارجه ایران از وزیر خارجه کویت برای مسافرت رسمی بایران دعوت کردند که مورد قبول واقع گردید و قرار شد تاریخ آن بعداً تعیین گردد. (۱)

وزیر امور خارجه ایران پس از مراجعت از کویت در فرودگاه بخبرنگاران اظهار داشت: ایران و کویت دو کشور مسلمان میباشند و در مورد لزوم ثبات و امنیت این منطقه نظریات مشابهی دارند مسافرت وزیر امور خارجه ایران به کویت فرصت مغتنمی بود که مقامات کویتی بار دیگر از نظریات دولت شاهنشاهی در مورد کلیه امور مربوط به منطقه خلیج فارس آگاه شوند.

روابط اقتصادی و بازرگانی دو کشور در سال ۱۳۴۹ بنحو محسوسی

---

(۱) - متن کامل اعلامیه مشترك ایران و کویت در صفحه ۲۵۱ نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) درج شده است.

توسعه یافت . واردات سال ۱۳۴۹ کویت از ایران نسبت به سال قبل افزایش یافت و برای بعضی فرآورده‌های صنعتی ایران از قبیل اتومبیل و اتوبوس و مصنوعات الکتریکی خانگی - سیگار - مواد غذایی - سبزیجات تازه و میوه در بازار کویت موفقیت‌های تازه‌ای بدست آمد .

صادرات ایران به کویت در سال ۴۹ برابر گزارشهای واصل از سفارت شاهنشاهی به بیش از ۳ میلیون دینار کویتی بالغ گردید از جمله اقلام صادراتی ایران در سال ۱۳۴۹ بکویت سیمان بود و شرکت صادراتی بنادر جنوب یکهزار تن سیمان به شرکت کویتی «خانه‌های پیش ساخته» فروخت .

موافقتنامه بازرگانی ایران و کویت که در اواخر سال ۱۳۴۷ در کویت امضا شد در خرداد ماه سال ۱۳۴۹ بتصویب کمیسیون خارجه مجلس ملی کویت رسید و در دستور جلسه علنی این مجلس در دوره جدید قرار گرفت و امید می‌رود که بزودی تصویب گردد و اسناد آن مبادله شود .

مذاکراتی که درباره تعیین حدود فلات قاره دو کشور از چند سال قبل صورت گرفته بود در سال ۱۳۴۹ هنگام مسافرت جناب آقای وزیر امور خارجه به کویت تجدید شد و قرار شد کارشناسان طرفین برای بحث پیرامون نکات فنی این امر بزودی جلساتی تشکیل دهند . موافقتنامه ترانزیت بین دو کشور که از خرداد ماه ۱۳۴۷ مورد مطالعه و مذاکره طرفین بود سرانجام در تاریخ ۱۸ دیماه ۱۳۴۹ در تهران بامضاء رسید و بموجب آن ایران ۶ راه ترانزیتی برای کویت و این کشور چهار راه ترانزیتی برای ایران در نظر گرفت و کالاهای ترانزیتی دو کشور از پرداخت کلیه حقوق گمرکی و عوارض دولتی و شهرداری و راهداری و هر نوع مالیات و عوارض دیگر معاف شد (۱) . امضای این موافقتنامه بکویت امکان میدهد تا کالاهای خود را از راه ایران به پاکستان - ترکیه - افغانستان و نقاط دیگر صادر و حمل نماید و بایران امکان میدهد که کالاهای خود را از راه کویت به سهولت به عربستان سعودی حمل کند .

امور حمل و نقل دریائی در خلیج فارس و ارتباط منظم بین بنادر ایران و سواحل و بنادر کویت در سال ۱۳۴۹ توسط شرکت کشتیرانی

---

(۱) - به نشریه متن‌ها و اسناد وزارت امور خارجه ، (از شهرپور تا اسفند

۱۳۴۹) مراجعه فرمائید .

آریا ادامه یافت و شرکت مذکور در سال ۱۳۴۹ یک فروند کشتی مسافری با گنجایش یکصد مسافر به کشتیهای خود افزود که قرار است بین کویت و آبادان رفت و آمد نماید .

کشتی مذکور در آذرماه ۱۳۴۹ مقارن برگزاری جشنهای « هفته ایران » بکویت رفت و ضیافتی در عرشه آن برپا شد .

فعالیت هواپیمائی ملی ایران در سال ۱۳۴۹ از نظر تقویت سرویس هوائی بین ایران و کویت ادامه یافت و پرواز جت بوئینگ ۷۰۷ به پروازهای قبلی این شرکت افزوده شد و اکنون پروازهای مرتب بین کویت و شهرهای ایران ، رفت و آمد مسافران و بازرگانان طرفین را تسهیل نموده است .

مذاکرات مربوط به امضای موافقتنامه هوائی بین ایران و کویت در سال ۱۳۴۹ ادامه یافت و براساس مذاکرات معموله بین مقامات هواپیمائی ملی ایران و هواپیمائی کویتی نسبت به جزئیات امر توافق شده و موافقتنامه مربوطه آماده پاراف است و تصور می رود که این امر بزودی انجام پذیرد .

بمنظور توسعه روابط اقتصادی بین دو کشور مطالعاتی برای تأسیس یک دفتر نمایندگی تجارتي ایران در کویت بعمل آمده است که امکان فعالیت بیشتری را در زمینه های بازرگانی تدارک میکند .

در آذرماه ۱۳۴۹ نمایشگاهی بعنوان « هفته ایران » در هتل هیلتون کویت بمدت یک هفته تشکیل یافت که در آن نمونه های از فرآورده های مرکز صنایع دستی ایران و قالیها و آثار نقاشی و گل و فیلمهای سینمائی ایران و کتابها و نشریات فارسی بمعرض نمایش گذارده شد و مورد بازدید تعداد کثیری قرار گرفت . بعلاوه در هفته ایران فعالیتهائی برای جلب جهانگردان و ارائه پیشرفتهای صنعتی و اقتصادی کشور از طریق نمایش عکسهای تحولات کشور و نشان دادن فیلمهای مستند بعمل آمد .

باین مناسبت گروه هنرمندان اعزامی از طرف وزارتخانه های فرهنگ و هنر و اطلاعات برنامه های هنری جالبی مرکب از رقصهای فلکلوریک و محلی و آواز و موسیقی اصیل ایرانی اجرا کردند . در این مدت هفت فیلم ایرانی که از طرف وزارت فرهنگ و هنر انتخاب و فرستاده شده بود بمعرض نمایش گذاشته شد که با استقبال مردم روبرو گشت .

دولت کویت برای شرکت در نمایشگاه آسیائی که قرار است مجدداً در پایان سال ۱۹۷۱ در تهران تشکیل شود اظهار علاقمندی کرده و اعتباری برای این کار اختصاص داده است .
تعداد جهانگردانی که در سال ۱۳۴۹ از کویت بایران آمده‌اند روبافزایش نهاده است .

در سال ۱۳۴۹ بین وزارت پست و تلگراف دوکشور اقدامات و مکاتباتی برای ایجاد خط تلفن مستقیم بین ایران و کویت صورت گرفت و متعاقب آن يك هیئت کویتی که بمنظور شرکت در کنفرانس برنامه‌ریزی آسیا و اقیانوسیه بایران آمده بود مذاکراتی در زمینه بهبود و توسعه وسائل ارتباطی بین دو کشور با مقامات ایرانی بعمل آورد .

در سال ۱۳۴۹ بنا بتهتقاضای دولت کویت دو کارشناس کشاورزی برای کمک به بهبود کشاورزی کویت بآن کشور اعزام شدند .
هم‌بستگی و وحدت نظر کویت با ایران در مسائل نفتی بخصوص مذاکرات اخیر اوپک یکی از موارد مناسبات حسن همجواری بین دو کشور است .

روابط فرهنگی بین ایران و کویت هرچند هنوز بنحو مطنوب توسعه نیافته است ولی در سال ۱۳۴۹ زمینه‌های مساعدی برای تحکیم مناسبات فرهنگی بین دوکشور فراهم آمد و از جمله مدرسه ایرانیان در کویت که سال گذشته بر اثر بروز بعضی سوءتفاهمات از طرف مقامات کویتی تعطیل شده بود مجدداً مفتوح گردید و نوآموزان ایرانی بادامه تحصیلات خود مشغول شدند .

در آبان‌ماه سال ۱۳۴۹ بنابذعوت سازمان تربیت بدنی ایران رئیس سازمان تربیت بدنی کویت بایران مسافرت نمود و ضمن دیداری از تاسیسات ورزشی ایران ، باطرز کارسازمان تربیت بدنی و ورزشکاران ایرانی ، و پیشرفت های کشور ما آشنائی پیدا کرد . در بهمن ماه نیز يك تیم ورزشی شصت نفری از دانش‌آموزان کویتی برای انجام مسابقات دوستانه ورزشی باتیمهای منتخب مدارس و آموزشگاههای ایران بمدت ده روز بایران مسافرت نمود و بانجام مسابقاتی مبادرت ورزید .

در زمینه رفت‌وآمد و مبادله دانشجویان و استادان بین دوکشور که عامل دیگری برای ازدیاد تفاهم بین دو کشور است اقداماتی در سال

۱۳۴۹ صورت گرفت و از جمله چهل و يك نفر استاد و دانشجو از گروه زمین شناسی دانشگاه کویت در بهمن ماه برای مطالعه و گردش علمی بایران مسافرت نمودند . علاوه بر آنها پانزده نفر از دانشجویان دختر و پسر کلاسهای آخر دانشکده بازرگانی و اقتصاد دانشگاه کویت مدت ۱۲ روز برای بازدید کارخانجات صنعتی ایران و آشنا شدن با طرز بازاریابی برای فرآورده های کارخانجات مذکور بایران سفر کردند و ضمن دیدن این تاسیسات در تهران و مذاکره با مقامات ایرانی از تهران و شیراز و اصفهان نیز بازدید بعمل آوردند .

در زمینه مبادله اطلاعات فرهنگی ، برنامه مبادله نشریات بین بعضی سازمانهای دولتی ایران و سازمانهای کویتی در سال ۱۳۴۹ ادامه یافت .

علاوه بر این طبق رویه جاری و معمول سنواتی عده زیادی از اتباع کویت برای گذراندن تعطیلات و گردش و شکار یا بمنظورهای تجارتي بایران آمدند ولی ناگفته نباید گذاشت که علیرغم تسهیلاتی که مقامات شاهنشاهی برای مسافرت اتباع کویت بایران فراهم میآوردند از طرف مقامات کویتی نسبت به مسافرت اتباع ایرانی بکویت محدودیت‌هایی اعمال میشود .

در اینمورد مذاکراتی با مقامات کویتی در تهران و کویت بعمل آمده ولی نتیجه مطلوبی عاید نکرده است .

عربستان سعودی

مشارکت در کنفرانس جدّه که در فروردین ماه ۴۹ برگزار شد به جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه فرصت داد که راجع به مسائل مورد علاقه دو کشور بخصوص آینده خلیج فارس مذاکرات سودمندی با مقامات سعودی بعمل آورند .

متعاقب برگزاری اولین کنفرانس اسلامی و بدعوت جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه جناب آقای عمرالسقاف وزیر مشاور در امور خارجی عربستان سعودی در فروردین ماه ۱۳۴۹ رسماً بایران مسافرت نمودند و بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر نائل شدند .

جناب آقای زاهدی در تاریخ ۲۰/۴/۴۹ به عربستان سعودی عزیمت نمودند و دراین فرصت بحضور اعلیحضرت ملك فیصل باریافتند و با آقای عمر السقاف بمذاکره و تبادل نظر پرداختند .

آنچه در این مسافرت مورد توجه قرار گرفت آینده خلیج فارس با توجه به اعلام خروج نیروهای انگلیس ازاین منطقه در سال ۱۹۷۱ بود .

وزیر امور خارجه ایران اصول نظریات و سیاست دولت شاهنشاهی را دراینمورد وسایر مسائل منطقه خلیج فارس برای مقامات عربستان سعودی تشریح کردند و درخاتمه مذاکرات نظر مشترك دو دولت راجع به لزوم تخلیه خلیج فارس از قوای انگلیس در رأس موعده مقرر و تعیین سرنوشت این منطقه توسط کشورهای ساحلی و امارات اعلام گردید .

در مهر ماه سال ۱۳۴۹ ملاقات دیگری در ژنو بین اعلیحضرت ملك فیصل و جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه دست داد و طی آن باردیگر مسائل مورد علاقه دو کشور و اوضاع منطقه بین طرفین مورد تبادل نظر قرار گرفت .

مساعی دو دولت در سال ۱۳۴۹ در زمینه توسعه همکاریهای اقتصادی و بازرگانی رضایت بخش بود .

با آنکه بین ایران و عربستان سعودی هنوز موافقتنامه بازرگانی بامضاء نرسیده ولی آمارهای موجود حاکی است که موازنه بازرگانی طرفین همیشه متعادل و در حال توسعه بوده است .

امضای موافقتنامه ترانزیت بین ایران و کویت در توسعه صادرات ایران به عربستان سعودی موثر خواهد بود . بدنبال امضای موافقتنامه‌ای بین دانشگاه پهلوی و وزارت فرهنگ عربستان سعودی در سال ۱۳۴۹ يك رشته بررسیهای مقدماتی برای ایجاد دانشکده پزشکی در ریاض صورت گرفت .

ضمناً در این سال مراجعاتی از طرف دانشگاه پهلوی به مقامات سعودی بعمل آمد و طی آن مشارکت دولت سعودی برای تشکیل کرسی فرهنگ اسلامی و تکمیل کادر آموزشی و کتابخانه بخش تحقیقات اسلامی این دانشگاه تقاضا شد .

در تاریخ هشتم بهمن ماه ۴۹ در محدوده موافقتنامه فرهنگی بین ایران و عربستان سعودی ۷۵ دانشجوی سعودی به ایران مسافرت نمودند و از آثار تاریخی و باستانی و مظاهر پیشرفت ایران بازدید کردند .

در سال ۱۳۴۹ تعداد حجاج ایرانی به حدود پنجاه هزار نفر بالغ گردید و این بالاترین رقم زائرین ایرانی است که تاکنون بانجام فریضه حج نائل آمده‌اند . اقداماتی که در سال ۱۳۴۹ برای تنظیم و تسهیل امر حج به پیروی از نیت مبارك ملوکانه بعمل آمد سبب شد که باهمه کثرت بی سابقه زائران ایرانی امور مربوط به مسافرت و زیارت حجاج ایرانی با نظم و ترتیب خاصی برگزار شود .

در سال ۱۳۴۹ هشت نفر از روزنامه‌نگاران ایرانی بدعوت دولت سعودی در مناسک حج شرکت کردند و میهمان آن دولت بودند . مسافرت های مکرر آقای زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی بایران برای مذاکرات اخیر اوپک و هماهنگی و وحدت نظر هیئت نفتی سعودی با هیئت ایرانی نشانه تفاهم دو کشور در زمینه مسائل مورد علاقه طرفین بود .

اردن

علائق وصمیمیت ممتازی که از دیرباز میان رهبران معظم کشور شاهنشاهی ایران و پادشاهی اردن هاشمی موجود است روابط دوستانه بین ایران و اردن هاشمی را بیش از پیش توسعه بخشیده است .
در سال ۱۳۴۹ پیامهایی بین رهبران دو کشور مبادله شد .
اعلیحضرت ملك حسين در اردیبهشت ماه بمناسبت اقدام شاهنشاه ایران و سران مسلمان کشورهای ترکیه و پاکستان که در خاتمه کنفرانس از میر ، پیام مشترکی برای رئیس جمهوری امریکا و نخست وزیر شوروی ارسال و متفقاً نظر آنانرا بوخامت اوضاع خاورمیانه جلب نموده بودند پیامی بحضور ملوکانه مخایره و ضمن سپاسگزاری از اقدامات معظم له یادآور شدند : افراد اردنی و عرب که برای حقوق حقه و حیثیت انسانی تلاش میکنند در اظهار قدردانی از شاهنشاه ایران برای این همبستگی اسلامی که در کنفرانس از میر ابراز فرموده اند بامن همصدا هستند .

شاهنشاه آریامهر در پاسخ این پیام ، تاکید فرمودند « ما هم امیدواریم طبق قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ سازمان ملل متحد ، يك راه حل سیاسی برای این کشمکش تاسف آور که خاورمیانه را تهدید میکند جستجو شود تا کشورهای مسلمان بتوانند مساعی خودشان را در راه تامین سعادت و رفاه ملل خویش بکار برند .

اعلیحضرت ملك حسين در مورد حل مشکل بحرین نیز طی تلگرافی از ابتکار شاهنشاه آریامهر تجلیل نموده و یادآور شدند که رویه شرافتمندانه کشور برادر ما ایران نسبت به گزارش نماینده دبیر کل راجع به آینده منعکس کننده عواطف خیرخواهانه و صادقانه اعلیحضرت نسبت به تمام ملل اسلامی بشمار میرود و نتیجه طبیعی روش حکیمانه و موفقیت آمیزی است که براساس آن ملت ارجمند خودرا رهبری و امور و مصالح حقیقی آنرا سرپرستی میفرمایند . اینک ما این اقدام را به سایر اقدامات درخشان و

متعدد آن اعلیحضرت اضافه میکنیم و عمیقترین مراتب سپاسگزاری خود را ابراز میداریم .

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در پاسخ این پیام ، خطاب باعلیحضرت ملك حسين تاکید فرمودند که : حل مسئله بحرین طبق اصول منشور سازمان ملل متحد و با رعایت تمایلات حقیقی مردم آن سرزمین پیوسته روش قاطع کشور من بوده است ، زیرا رفاه و آسایش و پیشرفت روزافزون برادران مسلمان مورد علاقه عمیق قلبی من است . در خرداد و مهر ۱۳۴۹ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر بعلت سوء قصد نسبت به جان اعلیحضرت ملك حسين و نیز بمناسبت درگذشت والاحضرت امیر « زیدالحسین » عموی بزرگ اعلیحضرت ملك حسين اظهار تاسف فرمودند .

اعلیحضرت پادشاه اردن ریاست عالیہ جشنهای دوهزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران را در کشور اردن تقبل فرموده و آمادگی خود را باتفاق پرنسس مونا برای شرکت در مراسم آن اعلام داشته اند .

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در تاریخ چهارم خردادماه ۱۳۴۹ طی مصاحبه ای در پاسخ نماینده رادیو Europe No. 1 درباره روابط کشور اردن هاشمی ، اظهار فرمودند :

« اما روابط با اردن از نوع دیگری است . ما همیشه با ملت و دولت اردن روابط برادرانه داشته ایم و میل داریم این نکات را مورد تأیید قرار دهیم » .

در جریان حوادث سپتامبر ۱۹۷۰ سیاست دولت شاهنشاهی مبتنی بر ضرورت تأمین آرامش در اردن براساس حفظ حاکمیت و تمامیت ارضی آن کشور بود .

کمکهای دولت شاهنشاهی باوارگان عرب بانظارت جمعیت شیروخورشید ایران همچنان در سال ۱۳۴۹ ادامه داشت .

برای همدردی در مصائب و مشارکت در رفع نیازمندیهای مردم اردن ، از طرف اعلیحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران ، روزهای دوازدهم و سیزدهم و چهاردهم مهر ماه ۱۳۴۹ بعنوان روزهای کمک اعلام گردید و میلیونها نفر مردم سراسر کشور به ندای انسانی شهبانو پاسخ مثبت دادند و هدایای قابلی (بالغ بر ۱۳ هزار تن) از قبیل مواد خوراکی و پوشاک جمع آوری و وسیله جمعیت شیروخورشید

سرخ بکشور اردن هاشمی ارسال شد و از طریق هلال احمر اردن میان آسیب دیدگان جنگ توزیع گردید .

جراید اردن ضمن اشاره به کمک وسیع مردم و شرکت شهبانوی ایران در همراهی و مساعدت به برادران اردنی از اقدامات معظم لها تجلیل نمودند .

شیروخورشید سرخ ایران يك تیم مجهز پزشکی باردن اعزام داشت تا آسیب دیدگان و مجروحین را معالجه و مداوا نماید . در سال ۱۳۴۹ دولت شاهنشاهی بنابدرخواست دولت اردن مقداری سرم بیماری طاعون گاوی و آبله گوسفند بطور رایگان در اختیار اردن قرار داد .

همکاریهای فرهنگی بین دو کشور در خلال سال ۱۳۴۹ ادامه داشت و بتقاضای دولت اردن ، با تمديد مدت ماموریت تیم پزشکی ایران در اردن موافقت بعمل آمد .

در سال ۱۳۴۹ والاحضرت امیرحسن ولیعهد اردن و گروهی از شخصیتها و مقامات عالیله آن کشور بایران سفر کردند و بافتخار شرفیابی به پیشگاه ملوکانه نائل آمدند .

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در تاریخ دهم خرداد ۱۳۴۹ بنابدعوت والاحضرت ولیعهد اردن در راس هیئتی بعمان مسافرت نمودند . دراین مسافرت فرصت مغتنمی بدست آمد که آقای وزیر امور خارجه با اعلیحضرت ملك حسین و سایر مقامات رسمی کشور اردن هاشمی بخصوص در مورد روابط فیما بین مذاکره و تبادل نظر نمایند .

جناب آقای زاهدی از شهر « طالبیه » که حسب الامر شاهنشاه آریامهر از طرف شیروخورشید سرخ ایران برای آوارگان فلسطینی بناء شده است بازدید نمودند و باتفاق همراهان از جبهه اردن و اسرائیل دیدن نمودند و ضمن مشاهده خطوط پشت جبهه نهار را در یکی از پایگاههای هوایی در شمال آن کشور مهمان نیروی هوایی اردن بودند .

سوریه

سفارت شاهنشاهی در دمشق و سفارت سوریه در تهران در سال ۱۳۴۹ کماکان در سطح کاردار انجام وظیفه نمودند . در نتیجه رفراندمی که روز بیست و یکم اسفندماه ۱۳۴۹ در کشور سوریه بعمل آمد ژنرال حافظ اسد بریاست جمهوری سوریه انتخاب گردید و باین مناسبت، تلگراف تبریکی از جانب اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر بدمشق مخابره شد و حضرت ژنرال حافظ اسد نیز ضمن يك پاسخ تلگرافی از الطاف ملوکانه سپاسگزاری نمودند .

همچنین پیامهای شادباشی باین مناسبت بین جناب آقای هویدا نخست وزیر و حضرت ژنرال حافظ اسد و بمناسبت عید فطر بین جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه و آقای عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه مبادله گردید .

لبنان

از تاریخ سه‌شنبه دوازدهم فروردین‌ماه ۱۳۴۸ که دولت‌شاهنشاهی روابط سیاسی خود را با دولت لبنان قطع نمود و جریان آن قبلاً در کتاب « روابط خارجی ایران » (۱) به تفصیل ذکر گردید تغییر عمده‌ای در فاصله سال ۱۳۴۹ در روابط ایران و لبنان صورت نگرفت .

از آنجائیکه دولت شاهنشاهی ایران توسل به‌زور را برای حل اختلافات بین‌المللی محکوم می‌شمارد و معتقد است که تخلیه سرزمینهای اشغال شده از طرف قوای اسرائیل طی جنگ ژوئن ۱۹۶۷ و نیز اجرای قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد از شرایط ضروری برای حل مسالمت‌آمیز اختلافات میباشد در خلال سال ۱۳۴۹ هر موقع لبنان مورد حمله اسرائیل قرار گرفت با وجود قطع رابطه سیاسی ، سخنگوی وزارت امور خارجه رویه اصولی دولت شاهنشاهی را گوشزد نموده که موجب تشکر مقامات لبنانی گردیده است . چنانچه متعاقب حمله مسلحانه ارتش اسرائیل به نقاط مرزی لبنان که در تاریخ ۲۹ و ۳۰ فروردین ۱۳۴۹ صورت گرفت دولت شاهنشاهی ایران از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر تقاضای تخلیه فوری نیروهای اسرائیل از خاک لبنان قویا پشتیبانی نمود . (۲)

در اوایل سال ۱۳۴۹ بمناسبت حمله مسلحانه اسرائیل بنقاط مرزی جنوب لبنان و آسیبی که بساکنین آن منطقه وارد آمد و عده بیشماری از آنها بیخانمان شده و بسایر نقاط کشور کوچ کردند حسب الامر مبارك شاهنشاه آریامهر ، جمعیت شیروخورشید سرخ ایران مقدار سی تن مواد غذائی بادو فروند هواپیمای نیروی هوائی شاهنشاهی به بیروت

---

(۱) - کتاب « روابط خارجی ایران در سال ۱۳۴۷ » صفحه ۲۹۳ .

(۲) - نشریه « اخبار و اسناد » وزارت امور خارجه از فروردین تا شهریور

ماه ۱۳۴۹ صفحه ۱۸۸ .

حمل نمود که در اختیار « شورای یاری جنوب » که از طرف دولت لبنان تشکیل گردیده بود قرار گرفت .

رئیس اداره کل امور اقتصادی وزارت امور خارجه لبنان در ضیافتی که رئیس شورای مزبور بافتخار خلبانان هواپیماهای حامل عطیه ملوکانه ترتیب داده بود ، از طرف دولت لبنان درخواست نمود که مراتب سپاسگزاری دولت و ملت لبنان از منویات نوع دوستانه شاهنشاه آریامهر به معظم له معروض گردد .

هنگامیکه جناب آقای هویدا نخست وزیر برای شرکت در مراسم تشییع جنازه رئیس جمهور فقید مصر جمال عبدالناصر به قاهره سفر کردند ، بعضی از مقامات مسئول لبنانی که در آن مراسم شرکت داشتند با جناب آقای نخست وزیر ملاقات و نظر دولت شاهنشاهی را درباره تجدید روابط بین ایران و لبنان استفسار نمودند . جناب آقای هویدا نظر دولت را در این مورد اینطور توجیه نمودند که برای تحقق این امر ضروری است دولت لبنان ، رسماً هیئتی به پایتخت دولت شاهنشاهی اعزام دارد و ضمن اظهار تاسف از جریانات گذشته تقاضای تجدید روابط کند . به پاره‌ای از شخصیت‌های لبنان که اظهار علاقه به برقراری روابط سیاسی بین دو کشور نمودند پاسخی در همان زمینه داده شد .

قطع رابطه سیاسی بین ایران و لبنان، امور اقتصادی و بازرگانی دو کشور را عملاً متوقف نمود و در سال ۱۳۴۹ تحول قابل توجهی در زمینه مناسبات اقتصادی پیش نیامد .

۱- در سال ۱۳۴۹ بسیاری از بازرگانان لبنانی برای اخذ اطلاعات اقتصادی و بازرگانی بدفتر حفاظت منافع ایران در بیروت مراجعه نموده و اطلاعات کافی همراه با نشریه‌های لازم تحصیل نموده‌اند .

۲- بسیاری از بازرگانان لبنانی که قبل از قطع روابط سیاسی دو کشور ارتباطات بازرگانی با ایران داشته‌اند در خلال سال ۱۳۴۹ بمنظور ادامه فعالیت‌های خود بایران مسافرت نمودند .

۳- به تقاضای گروه کثیری از شیعیان لبنان که بمنظور تشریف بارض اقدس درخواست روادید نمودند پاسخ مثبت داده شد .

بعلت قطع روابط سیاسی ایران و لبنان ، شرکت دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های بیروت مخصوصاً دانشگاه آمریکائی این شهر عملاً قطع گردید و متقابلاً عزیمت دانشجویان لبنان بایران و اعطای بورس

باین قبیل دانشجویان از طرف دانشگاههای ایران نیز محدود گردید
معهدا :

۱- در سال ۱۳۴۹ تعداد ۹ بورسیه A.I.D. از تهران وسایر
شهرستانهای ایران عازم دانشگاههای بیروت گردیدند و تا پایان سال
مزبور تعداد ۹۵ دانشجوی ایرانی در بیروت مشغول تحصیل بوده‌اند .

۲- دونفر لبنانی با استفاده از بورس اعطائی دانشگاه تهران
در طی سال تحصیلی ۱۳۴۹ در مراکز علمی کشور مشغول تحصیل
بودند وهمچنین در خلال سال ۱۳۴۹ با اعطای بورس تحصیلی بدو نفر
دیگر از دانشجویان لبنانی بمنظور ادامه تحصیل در دانشگاه مشهد
موافقت گردید .

۳- تدریس زبان فارسی در دانشگاه لبنان وهمچنین تدریس زبان
فارسی در مدرسه عاملیه کماکان ادامه دارد .

۴- چون کتابخانه دانشگاه آمریکائی بیروت فاقد کتابهای فارسی
و کتابهای ناظر به فرهنگ ایران بود بنا به پیشنهاد دفتر حفاظت منافع
ایران در بیروت تعداد ۱۶۱ جلدکتاب مختلف فارسی طی مراسمی بر رئیس
ومعاون دانشگاه مزبور تسلیم گردید .

۵- بنابعدعوت انجمن اولیاء ومربیان ، نمایندگان انجمن مدارس
کاتولیک لبنان در کنفرانسی که در تهران تشکیل گردید وطی آن مسائل
تربیتی و نحوه همکاری اولیاء و مربیان در این زمینه بررسی شد ،
شرکت نمودند و در مراجعت ، فعالیتهای وسیعی برای آشنا ساختن
اعضای لبنانی انجمن مزبور با پیشرفتهای فرهنگی کشور شاهنشاهی
مبذول داشتند .

جمهوری متحد عرب

از لحاظ دولت شاهنشاهی و جمهوری متحد عرب ۱۳۴۹ سال ممتاز و مشخصی است چه در این سال بود که زمینه برقراری مجدد روابط سیاسی بین دو کشور تدارك گردید .

قبل از برقراری روابط سیاسی بین دو کشور در خلال سال ۱۳۴۹ بمثابه سالهای پیشین هر وقت موردی برای دفاع از حقوق حقه جمهوری متحد عرب پیش آمد دولت شاهنشاهی باستناد رویه معمول و معهود خود جانب حق و عدالت را گرفت چنانکه مراتب تاسف عمیق خود را از بمباران مناطق غیرنظامی مصر توسط اسرائیل در ۲۲ فروردین ماه ۱۳۴۹ رسماً اعلام و این عمل را محکوم نمود .

در تاریخ هفدهم اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر باتفاق رؤسای کشورهای ترکیه و پاکستان ضمن پیامی خطاب به حضرت پرزیدنت نیکسون رئیس جمهوری ایالات متحد آمریکا و جناب آقای کاسیگین نخست وزیر شوروی نگرانی عمیق خود را از وخامت وضع خاورمیانه و تشدید منازعات اعراب و اسرائیل بیان داشتند و با اشاره بمذاکرات کنفرانس رباط اعلام فرمودند که مایلند امریکا و شوروی نفوذ خود را در راه تخلیه سرزمینهای اشغال شده از جانب اسرائیل بکار برند .

پس از جنگ ژوئن ۱۹۶۷ حمایت دولت شاهنشاهی از حقوق حقه اعراب دولت و ملت مصر را تحت تاثیر قرارداد و مسئله برقراری مجدد روابط سیاسی بتدریج مطرح گردید . بعد از تماسهایی که حاصل شد قرار گردید تجدید روابط سیاسی در دو مرحله و بتدریج صورت گیرد - باین ترتیب که ابتدا سازمان دفاتر حفاظت منافع دو کشور در تهران و قاهره توسعه یابد و تقویت شود . در اجرای این منظور آقای یحیی رفعت که متمم رایزنی در وزارت خارجه مصر دارد برای تقویت کادر دفتر حفاظت منافع جمهوری متحد عرب در تهران تعیین گردیدند و وزارت خارجه

شاهنشاهی هم متقابلاً جناب آقای امیر محمد اسفندیاری را بتمنای قاهره معرفی نمود .

آقای یحیی رفعت در ۲۱ خرداد ماه ۱۳۴۹ به تهران وارد و جناب آقای امیر محمد اسفندیاری نیز در تاریخ ۲۶ خرداد عازم قاهره شدند .

در تاریخ ۱۳۴۹ر۶ر۲ جناب آقای محمود ریاض وزیر امور خارجه جمهوری متحد عرب ، نماینده ایرانرا در قاهره بوزارت امور خارجه خواستند و ضمن بیان مطالبی ، با آقای امیر محمد اسفندیاری اظهار نمودند که دولت جمهوری متحد عرب آماده است که در صورت موافقت دولت شاهنشاهی ، روابط سیاسی بین دو کشور فوراً برقرار گردد و اعلامیه رسمی در اولین فرصت صادر شود .

مراتب به تهران منعکس گردید و مورد موافقت وزارت امور خارجه قرار گرفت و بدین ترتیب در تاریخ هفتم شهریور ماه ۱۳۴۹ برابر با ۲۹ اوت ۱۹۷۰ ضمن اعلامیه مشترکی که در تهران و قاهره صادر شد رسماً اعلام گردید که دو دولت به تجدید روابط سیاسی پرداخته و بزودی مبادرت به مبادله سفیر خواهند نمود . در همان روز پرچم ایران و مصر بفرز سفارتخانه‌های دو دولت باهتزاز درآمد و دفاتر حفاظت تبدیل بسفارت گردید و نمایندگان هر دو کشور در تهران و قاهره ، بسمت کاردار موقت بوزارت امور خارجه و نمایندگیهای سیاسی معرفی گردیدند .

کلیه روزنامه ها و مطبوعات هر دو کشور در سر مقاله های خود با خوشوقتی فراوان از این واقعه تاریخی یاد کردند و از جمله روزنامه « آیندگان » جمله ای را که آقای محمود ریاض وزیر خارجه مصر بیان نموده بود تکرار کرد و نوشت که اظهار علاقه رهبران مصری درباره جبران ده سال ترك مراوده با ایران در زمان کوتاه و نه قدم بقدم ، از احساسات بسیار مساعدی خبر میدهد که در محافل رهبری جمهوری متحد عرب وجود دارد . رادیو قاهره نیز ضمن بحثی یادآور شد که « تاریخ نشان داده است هر گاه دو ملت ایران و مصر دست دوستی و برادری بیکدیگر داده اند ، دوستی آنان بسود بشریت تمام شده است . »

مرگ پرزیدنت ناصر :

مقدمات تجدید روابط سیاسی ایران و مصر بنا بدستور حضرت پرزیدنت ناصر رئیس جمهوری فقید مصر فراهم شده بود ولی متأسفانه یکماه بعد از آنکه اعلامیه تجدید روابط سیاسی بین دو دولت صادر گردد ،

جهانیان از خبر فقدان غم‌انگیز رئیس‌جمهور متحد عرب مطلع شدند و این امر دولت و دربار و مردم ایران را عمیقاً متأثر ساخت. با وصول این خبر درفش شاهنشاهی در پایتخت بحال نیمه افراشته درآمد و حسب الامر شاهنشاه آریامهر، هیئتی بریاست جناب آقای هویدا نخست‌وزیر و عضویت جناب آقای قریب رئیس کل تشریفات دربار شاهنشاهی، جناب آقای منوچهر ظلی معاون سیاسی وزارت امور خارجه، جناب آقای خسرو خسروانی مشاور عالی وقت و آقای ناصر میر فخرائی سرپرست اداره سوم سیاسی با گروهی از روزنامه‌نگاران به قاهره عزیمت نمودند تا در مراسم تشییع جنازه آن فقید شرکت نمایند.

جناب آقای هویدا، هنگام ورود به قاهره اعلام داشتند که «ضایعه درگذشت حضرت جمال عبدالناصر رئیس‌جمهوری متحد عرب که یکی از شخصیت‌های برجسته عالم عرب بودند در این دوران بحرانی خاور میانه عربی، خاطر خطیر اعلیحضرت همایون شاهنشاه و قلوب اعضای هیئت دولت شاهنشاهی و کلیه هموطنان ما را بخصوص در آستانه تجدید مناسبات سیاسی و تحکیم رشته‌های مودت دیرین بین دو کشور شدیداً متأثر و متألم ساخت.

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر برای ابراز همدردی با برادران مسلمان مصری و ادای احترامات شایسته نسبت به رهبر فقید جمهوری متحد عرب مقرر فرمودند که اینجانب به اتفاق هیئتی از مقامات دولت شاهنشاهی بقاهره بیائیم و در این سوگواری ملی از نزدیک با برادران مصری خود شرکت کنیم.

از خداوند قادر متعال مسئلت دارم که ملت برادر و مسلمان جمهوری متحد عرب را در تحمل این مصیبت جبران ناپذیر صبر و شکیبائی عنایت فرماید و به آنها توفیق دهد تا سهم مؤثری را که رهبر فقیدشان برای تامین صلح منطقه خاور میانه عربی بر عهده داشتند بنحو کامل بشمر برسانند.

تعیین سفیر در دو کشور:

در تاریخ ۱۳۴۹ر۶ر۲۴ برای جناب آقای خسرو خسروانی که حسب الامر مبارك اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر برای پست سفارت شاهنشاهی در قاهره تعیین شده بودند تقاضای پذیرش شد که بلافاصله مورد موافقت وزارت خارجه مصر واقع گردید.

دولت جمهوری متحد عرب نیز متقابلاً در تاریخ ۱۳۴۹ر۸ر۲۰

برای جناب آقای سمیح انور معاون وزارت خارجه بعنوان سفیر آندولت در دربار شاهنشاهی پذیرش خواست که بلافاصله مورد تصویب قرار گرفت . جناب آقای سمیح انور سفیر جمهوری متحد عرب ، روز ۸ دیماه ۱۳۴۹ به تهران وارد شدند . ایشان قبل از عزیمت به تهران ضمن گفتگوئی باروزنامه اخبار الیوم چاپ قاهره اظهار داشتند که در تمام جدید از بذل هرگونه کوششی درجهت توسعه مناسبات دوستانه میان ایران و مصر خودداری نخواهد کرد .

ایشان افزودند که : زمینه های فراوان برای برقراری همکاری متقابل میان ایران و مصر از جمله مبادله هیئت های فنی ورزشی و صنعتی و دانشگاهی و جهانگردی و هواپیمائی وجود دارد . ایران در موارد بسیار در سازمان ملل و غیره مؤید و پشتیبان مصر بود و روش ایران در تأیید قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ مبتنی بر لزوم خروج قوای اسرائیل از اراضی اشغالی اعراب شهرت جهانی دارد . ایران در خیلی از موارد در مجامع بین المللی باوجود قطع مناسبات ، از نامزد های جمهوری متحد عرب حمایت کرده است . «

جناب آقای سمیح انور ، روز ۱۳ دیماه ۱۳۴۹ طی تشریفاتى به پیشگاه مبارك اعليحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب و استوار نامه خود را تقدیم نمودند و ضمن بیاناتی اظهار داشتند : « دو کشور ، که هزاران سال سابقه تاریخی درخشان دارند و در تمدن بشر سهمی بسزا داشته اند بادیرینه ترین و محکمترین رشته ها بهم پیوسته اند و این رشته ها با ظهور اسلام محکمتر شده است . هر دو کشور ما با اتکاء به میراث فرهنگی مشعشع و تمدنهای کهن خود ، گردونه توسعه و پیشرفت را با جدو جهد فراوان در سرزمینهای خود بگردش در آورده اند . ما در کشور خودمان پیشرفتهای عظیم ایران را در رشته های مختلف با علاقمندی فراوان دنبال میکنیم و مساعی و انقلاب سفید را که تحت رهبری شاهنشاه به موفقیتها و نتایجی چشمگیر در زمینه توسعه و پیشرفت برای رفاه ملت بزرگ ایران نائل شده است ، به دیده تحسین بسیار مینگریم » .

جناب آقای خسرو خسروانی سفیر شاهنشاه آریا مهر نیز روز هفتم بهمن ماه ۱۳۴۹ استوار نامه خود را حضور حضرت انورالسادات رئیس جمهوری متحد عرب تسلیم داشتند . ایشان هنگام عزیمت از تهران در پاسخ نماینده خبرگزاری پارس اظهار داشتند که با آمدن

سفیر جمهوری متحد عرب به تهران و عزیمت من به قاهره ، امروز آخرین مرحله تشریفاتی تجدید روابط بین دو کشور پایان مییابد و با علاقه ای که در هر دو طرف موجود است اطمینان دارم که در مدت زمان بسیار کوتاهی مناسبات ما توسعه کامل پیدا خواهد کرد و روابط دوستانه دو ملت مستحکم خواهد شد . سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در قاهره ، در پاسخ باین پرسش که ایران و جمهوری متحد عرب ، در چه زمینه هائی امکانات بیشتر برای توسعه روابط دارند ، یادآور شدند که امکان توسعه سریع روابط مخصوصا در زمینه های اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی بنحو یکسان موجود است .

قبل از آنکه سفرای دو کشور به پایتختهای مربوطه وارد شوند رفت و آمد وزیران و مقامات عالیرتبه ایران و مصر به تهران آغاز شد و یادعوتهای باین مناسبت بین طرفین مبادله گشت .

آقای البرولوسی وزیر وقت آموزش عالی جمهوری متحد عرب که برای شرکت در کنفرانس بین المللی آموزش سازمان جهانی بهداشت به تهران آمد و حامل پیامی از طرف نخست وزیر آن کشور برای جناب آقای هویدا نخست وزیر بود ، در مدت اقامت در تهران با ایشان و وزیر علوم و آموزش عالی و وزیر بهداری ملاقات بعمل آورد و ضمن يك مصاحبه اختصاصی با خبر نگار خبرگزاری پارس اظهار داشت که بنظر او روابط مصر و ایران هرگز قطع نشده بود و ایران در سازمانهای بین المللی بارها حمایت بیدریغ خود را از جمهوری متحد عرب و کشور های عربی بموقع و با قاطعیت نشان داده است .

روز ۲۹ دیماه ۱۳۴۹ هیئت پارلمانی جمهوری متحد عرب بریاست آقای لبیب شوقیر رئیس وقت مجلس ملی مصر ، در سرراه خود از کابل وارد تهران شد و در توقف کوتاهی که در فرودگاه مهرآباد داشتند مورد استقبال آقای حسین خطیبی نایب رئیس مجلس شورایملی و سفیر جمهوری متحد عرب و نماینده وزارت امور خارجه قرار گرفتند . جناب آقای دکتر شاهقلى وزیر بهداری ، بنا بدعوت وزیر بهداری مصر ، روز ۱۱ اسفند ماه ۱۳۴۹ همراه هیئتی به قاهره عزیمت نمودند و در مدت توقف از موسسات بهداشتی آن کشور بازدید بعمل آوردند و متقابلا از آقای دکتر عبده محمود سلام وزیر وقت بهداری مصر برای بازدید از ایران دعوت کردند .

سازمان جلب سیاحان ایران ، دعوت وزارت جهانگردی مصر

را برای اعزام دو تن از کارمندان عالیمقام خود به قاهره قبول نمود و مقدمات سفر سرپرست آن سازمان به قاهره تدارك گردید .

سفارت جمهوری متحد عرب ، ضمن مکاتبات و مذاکرات لازم پیشنهاد مقامات مربوطه آن دولت را در باره برقراری سرویس مستقیم هوائی بین تهران و قاهره به وزارت امور خارجه تسلیم نموده است که در حال حاضر مورد مطالعه سازمان هواپیمائی کشوری است .

وزارت اقتصاد جمهوری متحد عرب و وزارت اقتصاد ایران برای آغاز مرحنه‌ای که اقتصاد و بازرگانی بین دو کشور را بعد از يك توقف ده ساله‌ای که داشته است بگردش آورد ، از طریق سفارتخانه‌های خود مشغول بررسی و مطالعه لازم هستند و امید می‌رود که بزودی هیئت‌هایی در این زمینه مبادله گردد .

در تاریخ ۱۹/۹/۱۳۴۹ هیئتی به نمایندگی از طرف کارخانجات صنعتی ایران ناسیونال برای شرکت در مناقصه خرید ۱۵۰ دستگاه اتوبوس از جانب مصر ، به قاهره رفت و در مناقصه مورد بحث در مرحله پیشنهاد و مشخصات فنی برنده اعلام شد و موضوع پرداخت بهای اتوبوسهای مورد بحث با توجه بمقررات مالی هر دو دولت مورد مذاکره و اقدام قرار گرفت .

در تاریخ ۱۸ شهریور ماه ۱۳۳۷ بین دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری متحد عرب يك موافقتنامه فرهنگی امضاء شده و به تصویب مقامات متبینه دو کشور رسیده بود . در سال ۱۳۴۹ که روابط فیما بین تجدید شد ، هر دو دولت تصمیم گرفتند که اسناد تصویب آنرا در اسرع اوقات در تهران مبادله نمایند .

دولت جمهوری متحد عرب ، اطلاع داده بود که ششمین کنفرانس علمای اسلامی از طریق مرکز تحقیقات اسلامی دانشگاه الازهر در قاهره تشکیل میشود و از دولت شاهنشاهی تقاضا کرده بود که نماینده‌ای به آن کنفرانس اعزام دارد . آقای سید جعفر شهیدی مدیر گروه زبان عرب و استاد دانشکده ادبیات و علوم انسانی در دانشگاه تهران از جانب ایران در این کنفرانس شرکت نمودند و در مدت اقامت خود در قاهره ، سخنرانیهای مفیدی نیز بدعوت مقامات مذهبی مصر در رادیو و اجتماعات دیگر ایراد کردند .

مطبوعات و رادیوهای هر دو کشور از زمان تجدید روابط تاکنون هر روز مشحون از مطالبی است که مردم ایران و مصر را به اوضاع سیاسی و اقتصادی و فرهنگی واجتماعی طرف دیگر آشنا می‌سازد .

روزنامه معروف‌الاهرام در نظر دارد که نشریه ویژه ای
بنام ایران ، تهیه و منتشر سازد و برای این منظور قرار است که یکی
از خبرنگاران خود را بایران اعزام دارد .
با توجه بآنچه گذشت میتوان به آینده مناسبات ایران و جمهوری
متحد عرب و تحکیم روابط مودت و علائق هم‌کیشی بین دو کشور بیش از
پیش امیدوار بود .

لیبی

روابط دولت شاهنشاهی و دولت لیبی در سال ۱۳۴۹ در جهت توسعه و تفاهم بیشتری سیر کرد. در سال ۴۹ تماسهای بیشتری بین مقامات مسئول دو کشور صورت گرفت. بعنوان مثال میتوان به ملاقات وزیر خارجه لیبی در کنفرانس جده باجناب آقای زاهدی اشاره نمود.

همچنین در خلال سال ۴۹ جناب آقای مرتضی قدیمی سفیر شاهنشاه آریامهر در تونس که در لیبی نیز آکر دیته میباشد دونوبت یعنی در آذر و بهمن ماه ۱۳۴۹ با حضرت معمر القذافی رئیس شورای فرماندهی انقلاب لیبی مذاکره و تبادل نظر نمودند. بالاخره بی مناسبت نیست به مسافرت آقای عزالدین مبروک وزیر نفت آن کشور در بهمن ماه ۱۳۴۹ به تهران اشاره نمود.

نامبرده در این مسافرت که بمنظور مشاوره و تبادل نظر با اعضای کمیته سه نفری اوپک درباره نفت صورت گرفته بود با وزیر امور خارجه پیرامون روابط فیما بین تبادل نظر نمود.

از طرف مقامات مربوطه دولت لیبی باتوجه به پیشرفتهای زنان ایران اظهار علاقه شده است که یک نفر برای آشنائی با این پیشرفتهای ایران مسافرت کند. (۱)

---

(۱) - برای کسب اطلاعات درباره همکاری ایران و لیبی در چهارچوب سازمان اوپک به فصل مربوطه در این کتاب (بخش همکاریهای منطقه‌ای) مراجعه فرمایند.

تونس

تشابه رویه و سیاست مشترك در غالب مسائل مختلف بين المللی و بخصوص وحدت نظر دو کشور در کنفرانس سران در رباط و کنفرانس اخير وزرای خارجه کشورهای اسلامی و همکاری در پیش برد هدفهای مشترك در کلیه کنفرانسهای بین المللی مهمترین سند نزدیکی و حسن روابط ایران و تونس میباشد .

بازدید رسمی سه روزه آقای محمد مصمودی وزیر خارجه تونس از ایران پس از شرکت در کنفرانس اسلامی کراچی ، گام دیگری در توسعه مناسبات دو کشور محسوب میگردد .

وزیر خارجه تونس ضمن شرفیابی به پیشگاه مبارك اعليحضرت همایون شاهنشاه آریامهر پیام حضرت پرزیدنت بورقیبه را تقدیم ذات اقدس ملوکانه نمودند و متقابلا حامل پیامی از طرف شاهنشاه آریامهر برای حضرت رئیس جمهوری تونس گردیدند .

در مذاکراتی که بین هیئت نمایندگی تونس بریاست آقای محمد مصمودی وزیر خارجه و هیئت نمایندگی ایران بریاست جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر خارجه ایران در باره مسائل مهم روز صورت گرفت وحدت نظر واتفاق رویه وجود داشت .

در میهمانی شامی که از طرف جناب آقای زاهدی بافتخار وزیر خارجه تونس ترتیب داده شد آقای محمد مصمودی ضمن بیاناتی ، کشورهای جهان را به دو گروه جدی و غیر جدی تقسیم نمود و اضافه کرد که بدون شك تونس جزء کشورهای جدی محسوب میگردد . وزیر خارجه تونس درباره بحران خاور میانه عربی اظهار داشت که متاسفانه کشورهای عرب به نصایح واقع بینانه پرزیدنت بورقیبه و پیشبینی های عاقلانه او توجه نکردند و بعضی از پایتختهای عربی شروع به مبارزه و مخالفت شدید با رئیس جمهوری تونس نمودند ولی بالاخره معلوم گردید که این اظهارات و پیشبینی ها صحیح و منطقی بوده است .

اسناد تصویب قراردادهای مودت و موافقتنامه فرهنگی بین دو کشور که از طرف وزرای خارجه ایران و تونس هنگام تشریف فرمائی اعلیحضرتین فروردین ماه ۱۳۴۸ به تونس بامضاء رسید و سپس از تصویب پارلمانهای هر دو کشور گذشته بود ضمن اقامت سه روزه وزیر خارجه تونس در تهران مبادله گردید .

مطبوعات تونس نسبت به ایران رویه بسیار مساعد خود را در سال ۱۳۴۹ نیز ادامه داده اند . جرائد حزبی و غیر حزبی تونس اخبار و مقالات جالبی درباره پیشرفتهای اخیر ایران برهبری شاهنشاه آریا مهر درج کردند و رادیو تلویزیون تونس نیز به پیروی از این سیاست و رویه دوستانه گزارشهای بسیار مفیدی پخش نمود .

طبق موافقتنامه‌ای که در سال ۱۳۴۸ بین وزرای اطلاعات ایران و تونس بامضاء رسیده بود در سال ۱۳۴۹ دو نفر روزنامه‌نگار تونسی بدعوت وزارت اطلاعات بمدت یک هفته از ایران بازدید نمودند . وزارت اطلاعات تونس از آقای عبدالرسول عظیمی نماینده مجلس شورایملى و مدیر روزنامه پیغام امروز متقابلاً دعوت بعمل آورد و نامبرده در این مسافرت بامقامات مهم مملکتی از جمله وزیر امور خارجه و وزیر فرهنگ و اطلاعات تونس ملاقات نمود و ضمن یک مصاحبه رادیوئی از توسعه روابط سیاسی و فرهنگی ایران و تونس ستایش کرد .

همچنین در سال ۱۳۴۹ وزارت اطلاعات ایران ، متقابلاً و در اجرای قرارداد مورد بحث ، از آقای منصف جعفر مدیر روزنامه آکسیون و نماینده مجلس شورایملى تونس برای مسافرت بایران دعوت نمود .

آقای حمادی حزیری سردبیر مجله (ایسی لافریک) نیز بنا بدعوت وزارت اطلاعات برای مدت سه روز در تاریخ ۲۷ ر ۴۹ ر ۴۹ بایران آمد و در مدت توقف از آثار تاریخی و سدها و کارخانجات ایران بازدید نمود .

کمیته کوروش کبیر برای تهیه مقدمات جشن شاهنشاهی تحت ریاست عالیہ حضرت رئیس جمهوری و مرکب از عالیترین شخصیتهای سیاسی و فرهنگی از قبیل رئیس مجلس و وزیر خارجه و چند تن از وزراء و علاقمندان به فرهنگ ایران تشکیل گردیده و حضرت حبیب بورقیبه آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن اعلام فرموده اند .

با اینکه بین ایران و تونس يك موافقتنامه بازرگانی که در سال ۱۳۴۷ بامضاء رسیده وجود دارد معذالك نظر به بعد مسافت و بسته بودن

کانال سوئز و در نتیجه گرانی حمل و نقل ، روابط اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور توسعه ندارد و غیر از مبادلات ناچیز و اتفاقی مانند پسته ایران و فسفات تونس و روغن زیتون و وسائل بهداشتی کالاهای دیگری بین دو کشور مبادله نمیگردد . باتمام این احوال با توجه به سیاست جدید اقتصادی و بازرگانی تونس ، امید بهبود و توسعه این روابط وجود دارد و این موضوع در بازدید اخیر وزیر خارجه تونس از ایران ، در دیماه ۱۳۴۹ بین هیئتهای نمایندگی دو کشور مورد مذاکره قرار گرفته است و طرفین امیدوارند بتوانند تا باز شدن کانال سوئز از راه آهن سرتاسری پیمان مرکزی برای توسعه این روابط استفاده کنند .

در اجرای اوامر مطاع مبارك شاهنشاه آریا مهر مبنی بر شناساندن و اعتلای فرهنگ و تمدن ایران مذاکرات و اقدامات لازم برای ایجاد یک کرسی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه تونس بعمل آمد و سرانجام کرسی مزبور در سال تحصیلی ۱۳۴۹ با هفته ای دو ساعت تدریس برای دانشجویان ایجاد گردید . فعلا سفارت شاهنشاهی مشغول مذاکره و اقدام درباره تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشکده ادبیات تونس میباشد . موافقت اصولی رئیس جدید دانشکده ادبیات تونس درباره تأسیس کلاس زبان فارسی برای دانشجویان دانشکده ادبیات جلب شده و قرار است که این کلاس از اول اکتبر ۱۹۷۱ افتتاح گردد. ضمنا در نتیجه مذاکراتی که با مقامات مربوطه صورت گرفته احتمال آن هست که زبان فارسی در آن کشور جزء السنه زنده در برنامه های تحصیلی پذیرفته شود و با این ترتیب بین ۸ تا ۱۰ ساعت در هفته تدریس گردد .

در سال ۱۳۴۹ شش جلد ترجمه اشعار شعرای بزرگ ایران بزبان عربی که از وزارت فرهنگ و دانشگاه ایران ارسال شده بود به دانشکده ادبیات و علوم انسانی تونس اهدا گردید .

سفیر شاهنشاه آریا مهر در تونس ، برای معرفی و اهمیت امر مبارزه با بیسوادی در ایران مصاحبه ای با رادیو تلویزیون تونس بعمل آوردند و اطلاعات جالبی در این باره بمردم آن کشور که خود از جمله علاقمندان باین مسئله هستند و در این راه به پیشرفتهای چشمگیری رسیده اند دادند .

در اجرای موافقتنامه همکاری اطلاعاتی بین دو کشور ، در تاریخ ۲۵ بهمن ۱۳۴۹ آقای علی عیسوی رئیس روابط خارجی سازمان رادیو-تلویزیون تونس بنابعدعوت وزارت اطلاعات بتهران آمد و طی سه روز اقامت

خود در ایران از طرف وزارت اطلاعات مورد راهنمایی و پذیرائی قرار گرفت .

در چهار چوب موافقتنامه فرهنگی و همکاریهای اطلاعاتی در سال ۱۳۴۹ چند حلقه فیلم و تعداد زیادی نوار موسیقی ایرانی از طرف وزارت اطلاعات ایران به رادیو تلویزیون تونس تسلیم گردید . بدیهی است پخش موسیقی ایرانی در فرصتهای مختلف یکی از نمونههای همکاری و نزدیکی روابط فرهنگی دو کشور محسوب میگردد . متقابلاً هر هفته يك نوار حاوی موسیقی و اخبار فرهنگی تونس بنام **Dimanche** **Magasine** که از طرف برنامههای فرهنگی رادیو تونس تهیه میگردد توسط سفارت شاهنشاهی به وزارت اطلاعات ایران ارسال میگردد . بین سازمانهای رادیو تلویزیون تونس و رادیو تلویزیون ایران همکاری صمیمانه برقرار میباشد .

الجزایر

جناب آقای جهانگیر تفضلی سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در تاریخ ۲۷/۹/۴۹ استوارنامه خود را به حضرت بومدین رئیس جمهوری الجزایر تسلیم نمودند. معظم له باین مناسبت اظهار داشتند که علاقمند بگسترش روابط دو کشور در زمینه های گوناگون هستند.

جناب آقای خلعتبری قائم مقام وزیر امور خارجه بمناسبت پایان ماموریت آقای احمد توفیق المدنی سفیر الجزایر در دربار شاهنشاهی ضیافتی ترتیب دادند و ضمن بیاناتی اظهار داشتند که ما ایرانیان بخصوص نسبت به الجزایر دارای احساسات دوستانه ای هستیم. این احساسات تنها بعلت علائق مذهبی مشترک نیست بلکه ضمنا ناشی از احترام و ارجمندی است که ملت ایران بروح فداکار و عزم راسخ ملت الجزایر در راه کسب استقلال میگذارد.

قائم مقام وزیر امور خارجه اظهار داشتند که مناسبات شخصی و دوستانه ای که بین شاهنشاه آریامهر و حضرت بومدین رئیس جمهوری الجزایر طی کنفرانس عالی اسلامی در رباط برقرار شد بهترین نشانه علائق و مودتی است که بین دو کشور ما وجود دارد. ایران استقلال الجزایر را که بر اثر مبارزات جسورانه مردم آن کشور بوجود آمده است میسناید. قیام ملت الجزایر در جهت کسب استقلال در ایران احساساتی توأم با همدردی و تحسین ایجاد کرد و از سوی دیگر دولت شاهنشاهی همیشه در مراجع بین المللی از صمیم قلب از آرمانهای ملت الجزایر پشتیبانی کرده است. ملت ایران نسبت بقهرمانان استقلال الجزایر بگرمی ابراز احساسات کرده و مطبوعات کشور ما بموقع فداکاری و از خود گذشتگیهای ملت الجزایر را ستوده است. ما خوشوقتم که در زمان حاضر در زمینه های سیاسی - فرهنگی و اقتصادی بین دو کشور مناسبات حسنه ای برقرار است و از هم اکنون نتایج ثمر بخش این همکاری در زمینه تولیدات نفتی بمنصه ظهور رسیده است.

آقای احمد توفیق‌المدنی در پاسخ قائم‌مقام وزیر امور خارجه ایران گفت - امروز میخواهم از صمیم قلب باشما گفتگو کنم . جنبشی که در ایران در جهت بهبود وضع سیاسی و اقتصادی بوجود آمده این حالت را در من بوجود آورده است که همیشه مدافع سیاست ایران باشم . انقلاب سفید ایران که شاهنشاه آریامهر ، آنرا بنیان نهاده ورهبری فرموده‌اند وضع ایران را بکلی دگرگون ساخته است . اصلاحات ارضی در ایران زمین را بدهقانان داد و فئودالیت را از میان برده و اینک ملت ایران با سابقه کهن تاریخی و تمدن درخشان خود ملتی جوان و پیشرو بحساب می‌آید . من از ایران خاطره‌ای افتخارآمیز همراه می‌برم . شاهنشاه موهبتی است الهی که خداوند بملت ایران بعنوان يك رهبر واقعی ارزانی کرده است . ملت های ایران و الجزایر يك ملتند ، سیاست ما یکی است و ماهر دو بسوی آینده‌ای درخشان گام برمیداریم .

روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و الجزایر روبه توسعه است و هم‌اکنون مطالعه طرح يك موافقتنامه بازرگانی بین دو کشور در وزارت اقتصاد تحت مطالعه میباشد .

آقای بالعبد عبدالسلام وزیر برنامه و انرژی الجزایر که روزاول بهمن‌ماه ۱۳۴۹ در راس هیئتی برای شرکت در جلسات وزیران ده کشور عضو اوپک وارد تهران شده بودند در تاریخ ۳ بهمن ماه در کاخ نیاوران بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارك ملوکانه نائل آمد .

اسناد تصویب موافقتنامه فرهنگی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری الجزایر که در تاریخ ۱۷ مرداد ماه ۱۳۴۷ در الجزیره باامضاء رسیده بود در تاریخ ۲۲ر۲۲ر۱۳۴۹ در آن شهر مبادله گردید . از طرف دانشگاه تهران در سال ۱۳۴۹ تعداد دو بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان الجزایر گذاشته شده است .

مغرب

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ، روز ۲۹ مهر ۱۳۴۹ بنا به تمایل اعلیحضرت ملك حسن دوم پادشاه مغرب بآن کشور مسافرت رسمی نمودند و در مراسم افتتاح سدآیت عادل که دولت شاهنشاهی در تأمین وام آن سهم است شرکت کردند .

اعلیحضرت ملك حسن دوم ، روز ۲۳ اکتبر ۱۹۷۰ (اول آبانماه ۱۳۴۹) در نطق خود هنگام گشایش سدآیت عادل که در هشتاد کیلومتری شهر مراکش قرار دارد فرمودند که « نهایت تشکر و سپاسگزاری خود و ملت مغرب را از اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و ایران عزیز ابراز میدارم . این همکاری بزرگترین کمک ایران به مغرب بود . پادشاه ایران به مذهب اسلام چنان علاقه دارند که میخواهند همیشه برادران دینی و ملت‌های مسلمان در آزادی و رفاه بسر برند . انشالله خداوند به معظم‌له زندگانی طولانی و به ملت نجیب ایران پیشرفت و رفاه تحت سرپرستی شاهنشاه بزرگ اعطاء فرماید . بنام خودم و ملت مغرب و فرزندان مغرب سپاسگزاری میکنم . »

جناب آقای وزیر امور خارجه در این دیدار که میهمان شخص اعلیحضرت ملك حسن دوم بودند از بعضی شهرهای کشور مغرب نیز دیدن کردند و در تمام مدت اقامت مورد پذیرائی گرم و صمیمانه قرار گرفتند و والا حضرت مولای عبدالله بسمت میهماندار ، وزیر امور خارجه ایران را همه‌جا همراهی مینمودند .

وزیر امور خارجه ایران با استفاده از این فرصت ، با اعلیحضرت ملك حسن دوم مذاکرات مفصلی در زمینه مسائل مختلف بعمل آوردند و همچنین درباره مسائل مورد علاقه دو کشور با نخست وزیر و وزیر خارجه کشور مغرب تبادل نظر نمودند .

رؤسای نفت مغرب در روز سی‌ام مهرماه ۱۳۴۹ با جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ملاقات نمودند و درباره شرکتهای نفت

و تاسیسات کارخانه قیر که با سرمایه مشترک ایران و مغرب تاسیس گردیده است اطلاعاتی به ایشان دادند . موسسات مزبور مورد بازدید جناب آقای وزیر امور خارجه قرار گرفت .

بنابعد دعوت اعلیحضرت ملك حسن دوم ، سرکار علیہ بانو فریده دیبا مادر گرامی علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران از هشتم تا هیجدهم مهر ماه ۱۳۴۹ بمغرب مسافرت نمودند و همه جا ، از طرف مقامات دولتی و دربار پادشاهی مغرب مورد استقبال و پذیرائی صمیمانه قرار گرفتند . والاحضرت مولای عبدالله و والاحضرت لامیا از طرف اعلیحضرت ملك حسن دوم با سمت مهماندار در تمام مدت مسافرت در شهرهای رباط - محمدیه - فاس - کازابلانکا - ایفران و مراکش همراه سرکار علیہ بودند . چند مؤسسه عام المنفعه و امور اجتماعی نیز مورد بازدید سرکار علیہ قرار گرفت .

در تاریخ دوم خرداد ماه ۱۳۴۹ از طرف نیروی دریائی مغرب ، از ناو شاهنشاهی آرتیمز که در بندر کازابلانکا پهلو گرفته بود استقبال رسمی بعمل آمد و در مدت سه روز توقف در آبهای مغرب والاحضرت مولای عبدالله ولیعهد و عده‌ای از شخصیت‌های نظامی و کشوری آن کشور از ناو مزبور بازدید کردند و بمناسبت ورود آن ضیافت‌های رسمی برگزار گردید .

در آذرماه ۱۳۴۹ کنفرانسی درباره صنعت قند در رباط تشکیل گردید و نماینده ایران در کنفرانس نطق مفصلی ایراد نمود و طی آن در خصوص صنایع قند ایران توضیحاتی داد .

جناب آقای یوسف بل عباس وزیر خارجه مغرب که در اوایل دیماه سال ۱۳۴۹ برای شرکت در کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی عازم کراچی بودند بنابعد دعوت جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه سه روز در تهران اقامت نمودند و درباره مسائل مورد علاقه دو کشور با وزیر امور خارجه ایران مذاکراتی بعمل آوردند و سپس همراه ایشان برای شرکت در کنفرانس مزبور به کراچی عزیمت نمودند .

بعد دعوت جناب آقای عبدالله ریاضی رئیس مجلس شورایملى قرار است در ماه آوریل ۱۹۷۱ جناب آقای بو طالب رئیس مجلس مغرب به ایران مسافرت نمایند .

برای توسعه روابط اقتصادی بین ایران و مغرب زمینه کاملاً مساعد وجود دارد . در سال ۱۳۴۹ بامور کارخانه قیر سازی که در محمدیه

ایجاد گردیده است توجه کامل مبذول گردید .
همکاریهای فنی در شئون مختلف صنعتی و کشاورزی بین دو کشور بنحواحسن در حال پیشرفت است و رؤوس اقداماتی که در این زمینه در جریان است در زیر درج میگردد :

پس از تشکیل اولین جلسه کمیسیون مشترك در سال ۱۳۴۸ ، دومین اجلاسیه آن در اوایل سال ۱۳۵۰ در رباط تشکیل خواهد شد و برای آماده نمودن دستور جلسه وزیر صنایع و بازرگانی مغرب قبلا مسافرت رسمی بتهران خواهد نمود .

دولت مغرب براساس موافقتنامه همکاریهای علمی و فنی در امور کشاورزی و بمنظور بررسی و مطالعه چایکاری در آنجا از دولت شاهنشاهی تقاضا نمود که يك کارشناس چای بمغرب اعزام دارد و علیهذا معاون فنی اداره کل چای شمال در تاریخ ۱۵ آبان ۱۳۴۹ برباط عزیمت نمود و با همکاری مقامات کشاورزی مغرب تحقیقاتی در مناطق چایخیز برای بررسی امکانات کشت چای و طرز برداشت محصول و چگونگی آماده کردن برگ بعمل آورد . خلاصه این تحقیقات بصورت يك گزارش ۶۰ صفحه‌ای که حاوی کلیه مسائل مورد احتیاج مغرب میباشد بسازمان چای آن کشور تسلیم شد .

ضمناً بنا به تقاضای سازمان چای مغرب مقدار ۴۰۰ کیلو بذر و ۲۵۰۰ کیلو نهال چای از طرف وزارت کشاورزی ایران در اختیار سازمان مزبور گذارده شد و طبق تجربیات سالهای اخیر در کشور مغرب معلوم شده است که نهالهای چای ایران برای کشت چای در آن کشور مناسب است . بنا به تقاضای وزارت کشاورزی مغرب مقداری بذر توسکای بیلاقی از طرف وزارت منابع طبیعی ایران برای سازمان جنگلبانی مغرب ارسال گردید .

قرار است رئیس مؤسسه تحقیقات منابع طبیعی بمغرب مسافرت نماید تا درباره جنگلهای میوه دست کاشت آن کشور ، بمنظور استفاده و بهره‌برداری در مناطق مرتفع ایران مطالعات لازم بعمل آورد .

دولت شاهنشاهی براساس موافقتنامه فرهنگی بین ایران و مغرب دو بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان مغربی گذارد .

بمنظور شناساندن آثار تاریخی ایران ، مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی در دومین نمایشگاه بین‌المللی پوسترهای جهانگردی که از تاریخ ۲۵ تا ۳۰ آبان ۱۳۴۹ در مکناس تشکیل گردید شرکت نمود و

پوسترهای جهانگردی ایران در بین ۸۵ کشور شرکت کننده مقام اول را بدست آورد .

ضمناً از تاریخ ۲ تا ۴ آبان ۱۳۴۹ يك نمايشگاه از عكسهای مربوط بآثار باستانی و پیشرفتهای صنعتی و هنری ایران ترتیب داده شد و ضمن آن مجموعه‌ای از کارهای دستی تابلوهای نقاشی - قالی و قالیچه - تمبرهای ایران و سایر آثار هنری ایران بمعرض نمایش گذاشته شد .

برای آشنا کردن مردم مغرب بموسیقی ایرانی و با همکاری رادیو و تلویزیون مغرب درایام نوروز جشن مشروطیت و جشن فرخنده چهارم آبان برنامه‌های متنوعی از آهنگهای ایرانی اجرا نمود که مورد توجه عموم قرار گرفت .

مجله « الاخاء » چاپ تهران شماره ۲۵ اسفند ماه ۱۳۴۹ خود را بمناسبت جشن تولد اعلیحضرت ملك حسن دوم پادشاه مغرب به چاپ عكسهای از معظم له و ولیعهد آن کشور و همچنین اطلاعات جالبی درباره کشور مغرب اختصاص داده بود .

آقای حسین خدیو جم که از طرف وزارت فرهنگ و هنر بمنظور بررسی تأثیر فرهنگ و هنر ایران درآداب و رسوم کشورهای شمال افریقا بمغرب رفته بود ، مصاحبه‌هایی با پرنسس لالافاطمه زهرا رئیس جمعیت زنان مغرب - خبرگزاری ماپ و رادیو و تلویزیون انجام داد که ضمن آنها روابط دوستانه بین دو کشور و پیشرفتهای فرهنگی و علمی اسلامی و فعالیت جمعیتهای زنان ایران و مغرب مورد بحث قرار گرفت .

همچنین نامبرده ضمن سخنرانیهایی که ایراد نمود و مقالاتی که انتشار داد به تأثیر متقابل فرهنگ ایران و مغرب اشاره نمود .

علاوه بر کرسی زبان فارسی در شهر فاس طرحی نیز برای ایجاد کرسی تاریخ تمدن ایران در رباط تهیه شده است که بعد از بررسیهای لازم از طرف دو کشور درآینده بموقع اجرا گذارده خواهد شد .

سفیر شاهنشاه آریامهر در رباط بمناسبت جشن مشروطیت و نبر بمناسبت میلاد مسعود شاهنشاه آریامهر درسال ۱۳۴۹ سخنرانیهایی از رادیو و تلویزیون مغرب ایراد نمودند . سفیر مغرب در دربار شاهنشاهی نیز بمناسبت جشن تولد اعلیحضرت پادشاه مغرب ، سخنرانی مبسوطی در رادیو تهران ایراد کردند .

در جریان انتخابات پارلمانی مغرب بنا بتقاضای اداره رادیو و تلویزیون آن کشور ، متخصصین تلویزیون ملی ایران با دستگاههای مجهر

فیلمبرداری بآن کشور اعزام شدند و با متصدیان مربوطه همکاری ارزنده و لازم بعمل آوردند .

با توجه بقرارداد اطلاعاتی بین دو کشور آقای دکتر ابراهیم مدرسی از تاریخ ۱۷ تا ۲۷ تیر ماه ۱۳۴۹ بمنظور شرکت در مراسم جشن تولد اعلیحضرت ملك حسن دوم بمغرب مسافرت نمود .

همچنین با توجه بقرارداد همکاریهای اطلاعاتی فیما بین و بنا بتقاضای اداره تلویزیون مغرب آقای شرایی کارشناس تلویزیون مغرب برای مطالعه در نحوه تبلیغات تلویزیونی در ایران در تاریخ ۲۶ آذر ماه ۱۳۴۹ به تهران آمد . قراردادهای اطلاعاتی بین دو طرف کاملاً اجرا شده و هنگام اعیاد ملی و مراسم مختلف در دو کشور رادیو و تلویزیون و مطبوعات با یکدیگر همکاری مینمایند و نمایندگان نیز برای شرکت در مراسم مبادله میگردند .

اعلیحضرت ملك حسن دوم آمادگی خود را برای شرکت در جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام فرموده‌اند .

جمهوری عربی یمن

سال ۱۳۴۹ در مناسبات دولت شاهنشاهی و جمهوری عربی یمن (یمن شمالی) نقطه عطفی بود .

در جریان برگزاری اولین کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی که از تاریخ سوم تا ششم فروردین ۱۳۴۹ در جده تشکیل گردید فرصتی دست داد که بین آقای محسن العینی نخست‌وزیر جمهوری عربی یمن و رئیس هیئت نمایندگی آن کشور و جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه ایران دیداری صورت گیرد و این دیدار مقدمه شناسائی دولت جمهوری عربی یمن را از طرف دولت شاهنشاهی فراهم آورد .

در تاریخ ۲۸ اوت ۱۹۷۰ (۴۹۶۶۶) سفارت جمهوری عربی یمن در بیروت طی یادداشتی تمایل دولت متبوع خود را درباره علاقمندی جمهوری عربی یمن در مورد تحصیل شناسائی دولت شاهنشاهی ایران ابراز نمود و دولت شاهنشاهی ایران با توجه به علائق مذهبی و مناسبات گذشته بین ایران و یمن دولت جمهوری عربی یمن را برسمیت شناخت و روز چهارشنبه هیجدهم شهریور ماه ۱۳۴۹ سخنگوی وزارت امور خارجه اعلام داشت که :

« دولت شاهنشاهی ایران در اجابت تقاضای دولت جمهوری عربی یمن از این تاریخ دولت جمهوری عربی یمن را برسمیت می‌شناسد » .

فصل سوم

روابط ایران با کشورهای قاره افریقا :

اتیوپی

اعلیحضرت هایل سلاسی امپراطور اتیوپی ریاست عالیة جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام داشته‌اند .

جناب آقای کاظم نیامیر سفیر جدید شاهنشاه آریامهر ، در تاریخ ۸ بهمن ماه ۱۳۴۹ استوار نامه خود را به اعلیحضرت امپراطور اتیوپی تسلیم نمودند .

وزیر دادگستری اتیوپی که برای شرکت در مراسم انتخاب جایزه بین‌المللی محمد رضا پهلوی بایران آمده بود با جناب آقای پرتو وزیر دادگستری ملاقات نمود و در باره سیستم قضائی و قوانین دو کشور گفتگو بعمل آورد .

عهد نامه مودت دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتیوپی بانضمام پروتکل الحاقی بآن در مجلسین شورای ملی و سنا بتصویب رسید و در تاریخ ۳۱ خرداد ۱۳۴۹ در آدیس آبابا مبادله گردید .

تیمسار سپهبد علی خادمی مدیر عامل شرکت هواپیمائی ملی ایران بنا بدعوت مقامات شرکت هواپیمائی اتیوپی از تاریخ دوم تا ششم فروردین ماه ۱۳۴۹ به آن کشور مسافرت نمودند و ضمن بازدید از تاسیسات شرکت هواپیمائی آنجا ، در زمینه بهبود روابط هوائی بین دو کشور مذاکراتی بعمل آوردند .

والاحضرت ولیعهد اتیوپی باتفاق همسرشان وچندتن از افراد خانواده سلطنتی اتیوپی روز سی‌ام مرداد ماه ۴۹ موقع مراجعت از خاور دور و عزیمت به ترکیه در فرودگاه مهرآباد توقف کوتاهی کردند و از

طرف تشریفات وزارت امور خارجه مورد استقبال قرار گرفتند .
دولت شاهنشاهی در آذر ماه ۱۳۴۹ تعداد دو میلیون واحد
واکسن علیه بیماری و با در اختیار دولت اتیوپی گذاشت .
بنا بدرخواست نیروی دریائی اتیوپی ، نیروی دریائی شاهنشاهی
يك فروند از واحدهای نیروی دریائی ایران را برای شرکت در مراسم
روز نیروی دریائی اتیوپی به آن کشور اعزام داشت .
ناو شاهنشاهی آرتمیز که برای این ماموریت در نظر گرفته شده
بود در تاریخ دوم اسفند ماه ۱۳۴۹ در مراسم روز نیروی دریائی اتیوپی
شرکت نمود .

روابط ایران با بعضی دیگر از کشورهای افریقائی :

در خردادماه سال ۱۳۴۹ هیئتی بریاست جناب آقای خسرو خسروانی به کشورهای مالای - سوازیلند - لسوتو و بوتسوانا عزیمت نمود تا راجع به افتتاح نمایندگی در آن کشورها مذاکره بعمل آورد .

در سال ۱۳۴۹ حزب دمکراتیک ساحل عاج که تنها حزب آنکشور میباشد از حزب ایران نوین دعوت نمود که نمایندگان برای شرکت در پنجمین کنگره حزب که در نیمه دوم اکتبر سال ۱۹۷۰ در آبیجان تشکیل خواهد شد اعزام دارد . در پاسخ این دعوت حزب ایران نوین خانم دکتر پریوش سرخوش و آقای محسن خواجهنوری نمایندگان آن حزب را معرفی نمود تا در کنگره مورد بحث شرکت نمایند .

گینه

در دیماه سال ۱۳۴۹ آقای آلفا ابراهیم دیالو سفیر گینه در الجزیره و نماینده آن کشور در کنفرانس اسلامی کراچی بعنوان رئیس هیئت حسن نیت به تهران آمد و طی مدت یک هفته اقامت به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب شد و پیام حضرت رئیس جمهوری گینه را تقدیم حضور معظم له نمود و چندبار با جناب آقای وزیر امور خارجه در مورد مسائل گوناگون مورد علاقه دو کشور ملاقات و مذاکره نمود .

افریقای جنوبی

سرکنسولگری افریقای جنوبی در اواسط سال ۱۳۴۹ در تهران افتتاح شد و دولت شاهنشاهی نیز متقابلاً جناب آقای احمد تهرانی را با سمت سرکنسول شاهنشاهی به ژوهانسبورگ اعزام نمود و در عین حال مقرر داشت که نامبرده با سمت سفیر شاهنشاه آریامهر در کشور های لستو و سوازیلند انجام وظیفه نمایند. کنسولگری شاهنشاهی در ژوهانسبورگ در تاریخ ۲۰ آبانماه ۱۳۴۹ افتتاح شد.

اتخاذ تصمیم فوق‌الذکر معلول عوامل زیر بوده است:

۱ - اعلیحضرت رضا شاه کبیر بنیانگذار ایران نوین چند سال در ژوهانسبورگ بسر برده‌اند و در همانجا بدروود حیات گفته‌اند و بنا به تقاضای مصرانه افکار عمومی مردم ایران، دولت شاهنشاهی مبادرت به خرید خانه‌ای نمود که مدت زمانی محل اقامت آن قائد فقید بوده و آنرا تبدیل بموزه نمود و ضروری بود که مامورینی برای حفظ آن مقیم محل باشند.

۲ - روابط بازرگانی و وجود اتباع دولت شاهنشاهی در آن کشور مستلزم ایجاد روابط کنسولی بود.

۳ - دولت شاهنشاهی سیاست خود را دائر بر تقبیح هرگونه تبعیض نژادی و احترام به قطعنامه‌های عمومی سازمان ملل متحد دربارهٔ افریقای جنوبی همچنان ادامه خواهد داد. (۱)

در تعقیب ادامهٔ روابط فرهنگی موجود، دولت افریقای جنوبی در سال ۱۳۴۹ نیز دو بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان و یک بورس دائمی برای پزشکان ایرانی در رشتهٔ رادیو ایزوتوپ گذاشته‌است.

---

(۱) بفصل مربوط به سیاست دولت شاهنشاهی دربارهٔ مسئله تبعیض نژادی

در این کتاب، مراجعه فرمایند.

فصل چهارم

روابط ایران با کشورهای آسیائی :

اندونزی

جناب آقای بهمن آهنین سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در ۱۹ اسفند ۱۳۴۸ استوارنامه خود را به حضور حضرت ژنرال سوهارتو رئیس جمهوری اندونزی تسلیم نمودند . رئیس جمهوری اندونزی ضمن بیاناتی که باین مناسبت ایراد نمودند نسبت به گسترش بیش از پیش روابط دوستانه بین دو دولت اظهار امیدواری کردند .

سفیر شاهنشاه آریامهر ، بنا بدعوتی که از طرف آقای شیخو رئیس پارلمان اندونزی بعمل آمده بود در کنفرانس اسلامی کشورهای آسیائی و افریقائی که از تاریخ ۶ تا ۱۰ اکتبر ۱۹۷۰ در باندونگ تشکیل یافته بود بعنوان ناظر شرکت نمودند .

آقای شیخو رئیس پارلمان اندونزی هنگام عزیمت به مکه معظمه بنا بدعوت رئیس مجلس شورایملى ایران چند روزی در ایران اقامت نمودند و از آثار تاریخی اصفهان دیدن نمودند .

در توسعه روابط اقتصادی نیز در سال ۱۳۴۹ گامهای مؤثری برداشته شده و باب مبادلات بازرگانی بین دو کشور در حال گشودن است . قهوه اندونزی وارد بازار معاملات ایران گردیده است .

یک هیئت پنج نفری از اندونزی تحت ریاست مدیر قسمت طرح ریزی و توسعه در سازمان صنایع شیمیائی منتسب بوزارت صنایع اندونزی در تاریخ ۹ اکتبر ۱۹۷۰ بایران مسافرت نمود .

هیئت مزبور پس از بازدید قسمتی از صنایع عظیم پتروشیمی و نفت ایران ، با مقامات وزارت اقتصاد و شرکت ملی نفت مذاکراتی

بعمل آورد و مقداری از فرآورده‌های پتروشیمی ایران را خریداری نمود و چنین بنظر آمد که موضوع توسعه مبادله کالاهای طبیعی و صنعتی بین دو کشور امکان پذیر است .

موافقتنامه فرهنگی بین دو کشور که از مدتی قبل مورد مذاکره مقامات مربوطه بوده است در آینده نزدیک بامضاء خواهد رسید .

دانشگاههای ایران در سال ۱۳۴۹ تعداد ۶ بورس تحصیلی که در رشته زبان و ادبیات فارسی است در اختیار دانشجویان اندونزی قرار داده‌اند .

در سال ۱۳۴۹ تعداد ۴۶ جلد کتاب از جانب حضرت آیت‌اله شریعتمداری به رئیس انجمن شیعیان اندونزی اهداء شد و آقای طارق شهاب رئیس انجمن ضمن بیاناتی اظهار داشت که کتابهای مزبور در اختیار مجمع تعلیمات اسلامی و برای استفاده طلاب علوم دینی قرار گرفته‌است .

در سال ۱۳۴۹ آقای پروفیسور اسمعیل یعقوب استاد دانشگاه سورابایا بنا بدعوت دانشگاه مشهد بایران آمد و در سمینار شیخ طوسی در آن شهر شرکت نمود . نامبرده در مراجعت کتابی بزبان اندونزی درباره مشهودات خود در ایران و ترقیات و پیشرفتهای فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ایران انتشار داد .

اسرائیل

روش ایران در قبال اسرائیل در گزارشهای سالیانه « روابط خارجی ایران » در سالهای ۴۶-۴۷ و ۴۸ منعکس گردیده است . اسرائیل یکی از اعضاء سازمان ملل متحد است و روابط دولت شاهنشاهی با اسرائیل باقتضاء و در حدود عضویت آن کشور در سازمان ملل متحد است .

دولت شاهنشاهی اسرائیل را فقط بطور دوفاکتو شناخته است و نه بطور دوژوره و از اینرو با آن کشور رابطه سیاسی مستقیم ندارد . در مورد اختلاف اسرائیل و اعراب دولت شاهنشاهی همیشه از حقوق حقه اعراب منجمله حقوق مردم فلسطین طبق مصوبات سازمان ملل متحد حمایت نموده و بکرات اعلام داشته است که تصرف اراضی دیگران بزور ارزش قانونی ندارد و استرداد سرزمینهای اشغالی را از شرایط ضروری برقراری صلح پایدار در منطقه خاورمیانه عربی میداند .

دولت شاهنشاهی با طرح صلح راجرز و پیشنهادات گوناریارینگ موافق است و عقیده دارد که مفاد این طرحها با مصوبات سازمان ملل متحد سازگار است و زمینه مناسبی برای برقراری صلح تدارک میکند .

پس از آنکه دولت جمهوری متحد عرب به طرح صلح راجرز و پیشنهادات گوناریارینگ میانجی سازمان ملل متحد پاسخ مساعد داد دولت شاهنشاهی پشتیبانی خود را از رویه صلحجویانه آن دولت اعلام نمود و در اعلامیه‌ای که در تاریخ ۱۲/۱۲/۴۹ منتشر ساخت به اسرائیل خاطر نشان کرد که اکنون که جمهوری متحد عرب به شرط استرداد اراضی اشغالی حاضر بامضاء قرارداد صلحی با اسرائیل شده است آن دولت نیز باید قدمهای مثبتی در راه صلح بردارد و گفته شد در صورتیکه اسرائیل بسماجت و سرسختی خود در ادامه اشغال اراضی اعراب ادامه دهد و از فرصت مناسبی که پیش آمده در جهت برقراری صلح استفاده ننماید روش آن دولت را محکوم خواهد نمود .

متن اعلامیه موصوف که مبین رویه دولت شاهنشاهی در مورد اختلافات اعراب و اسرائیل است در زیر نقل میگردد :

اعلامیه دولت شاهنشاهی مورخ ۱۲/۱۲/۱۳۴۹ برابر با ۳/۳/۱۹۷۱ :

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر روز هفتم ژوئن ۱۹۶۷ اعلام فرمودند دوران اشغال اراضی دیگران بزور سپری شده است . به پیروی از این اصل دولت شاهنشاهی ایران همواره تخلیه اراضی اشغالی اعراب را توسط اسرائیل شرط ضروری برای اعاده صلح در خاورمیانه اعلام نموده است .

دولت شاهنشاهی ایران از جمله دولی بود که قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد را مورد تأیید قرار داد و پس از تصویب این قطعنامه در هر فرصت مناسبی که پیش آمد لزوم اجرای اصول و مفاد آنرا تأکید و تصریح نمود و بر همین اساس به قطعنامه مورخ ۴ نوامبر ۱۹۷۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد که موید مفاد قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت است رای موافق داد . ضمناً دولت شاهنشاهی به تبعیت از همین رویه یکی از بانیان قطعنامه‌های مجمع عمومی فوق‌العاده ۱۹۶۷ سازمان ملل متحد راجع به عدم تغییر وضع حقوقی بیت‌المقدس بود .

پس از اعلام طرح صلح راجرز دولت شاهنشاهی از این طرح نیز استقبال و در تاریخ ۹ مهرماه ۱۳۴۹ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد موافقت خود را با این طرح اعلام نمود . هدف نهائی طرح مذکور آن بود که با برقراری آتش‌بس بین طرفین زمینه مناسبی برای آغاز مذاکرات صلح بمنظور اجرای مفاد قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت فراهم سازد .

بعقیده دولت شاهنشاهی پیشنهادات اخیر یارینگ نماینده مخصوص دبیرکل سازمان ملل متحد متضمن نکاتی است که منطبق با مفاد قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ بوده و زمینه مساعدی جهت برقراری يك صلح شرافتمندانه و پایدار فراهم می‌آورد .

دولت جمهوری متحد عرب خوشبختانه به پیشنهادات یارینگ جواب مثبت داد و باین ترتیب باب صلح را در منطقه خاورمیانه گشود و برای اولین بار آمادگی خود را برای امضای يك قرارداد صلح بشرط استرداد اراضی اشغالی توسط اسرائیل اعلام داشت .

دولت شاهنشاهی امیدوار است با شرایط مناسبی که در نتیجه عکس‌العمل مثبت دولت جمهوری متحد عرب برای اعاده صلح در خاورمیانه بعمل آمده دولت اسرائیل نیز متقابلاً گامهای مثبتی در این زمینه بسود صلح و ثبات منطقه بردارد تا نماینده مخصوص دبیر کل سازمان ملل متحد بتواند اقدامات خود را در راه برقراری صلح عادلانه و شرافتمندانه به نتیجه برساند .

باتوجه باین نکات اگر دولت اسرائیل قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت و همچنین طرح راجرز وزیر خارجه آمریکا و پیشنهادات یارینگ را رعایت نماید و از اجرای مفاد آنها سرپیچی کند مخصوصاً باتوجه باین موضوع که باعتقاد دولت شاهنشاهی ایران پیشنهادات رئیس جمهوری متحد عرب اساس مناسبی برای صلح شرافتمندانه میباشد امتناع اسرائیل استقرار صلح را بمخاطره خواهد انداخت و در نتیجه دولت شاهنشاهی رویه اسرائیل را محکوم خواهد نمود .

برمه

وجود ایرانیان مقیم برمه و موقعیت جغرافیائی و سیاسی آن کشور ، برقراری روابط بین دو دولت را ایجاب مینمود و علیهذا با ابراز تمایلی که از جانب آندولت صورت گرفت دو دولت متقابلا تصمیم گرفتند که مناسبات سیاسی خود را در سطح سفیر برقرار نمایند و متعاقب آن جناب آقای امیر تیمور سفیر شاهنشاه آریا مهر در دهلی نو بسمت سفیراگردیده در اتحادیه برمه منصوب گردیدند و در روز ۲۲ مهر ۱۳۴۹ ، استوارنامه خود را بحضور ژنرال Nevin رئیس شورای انقلاب اتحادیه برمه تسلیم نمودند .

آقای « اوتهمون » سفیر برمه در پاکستان که در دربار شاهنشاهی اگردیده شده بود ، روز چهارشنبه ۲۰ آبانماه ۱۳۴۹ در کاخ نیاوران به پیشگاه مبارك اعليحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر باریافت و استوارنامه خودرا تقدیم نمود .

تایلند

اعلیحضرت پادشاه تایلند ، ریاست عالیہ جشنهای شاهنشاهی را در کشور خویش تقبل فرموده‌اند .

والاحضرت شاهپور غلامرضا پهلوی و همراهان روز بیست و یکم آذرماه ۱۳۴۹ ، برای دیدار از بازیهای آسیائی بانکوک به آن شهر عزیمت فرمودند و دراین مسافرت بااعلیحضرت پادشاه تایلند ملاقات و مذاکره نمودند .

کمیته بازیهای المپیک باتفاق آراء تصویب نمود که بازیهای المپیک سال ۱۹۷۴ درتهران برگزار شود و از طرف کمیته مزبور والاحضرت شاهپور غلامرضا پهلوی بریاست عالیہ مسابقات المپیک سال ۱۹۷۴ برگزیده شدند .

از طرف جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه بمناسبت پایان ماموریت آقای مین کراکینتر سفیر تایلند در دربار شاهنشاهی ، روز ۱۵ اسفند ماه ۱۳۴۹ ضیافتی ترتیب داده شد و باین مناسبت بیانات دوستانه‌ای ایراد گردید .

جناب آقای سناتور متین دفتری در آذر ۱۳۴۹ به تایلند مسافرت نمودند و ضمن اقامت در آن کشور بامقامات تایلندی ملاقاتهایی بعمل آوردند .

بانو حمزروی که در بانکوک بریاست کمیته نمایندگیهای سیاسی انتخاب شده‌اند از جانب علیاحضرت ملکه تایلند بدریافت یک قطعه نشان ویژه صلیب سرخ تایلند نائل شدند .

روز سه‌شنبه هفدهم شهریورماه ۱۳۴۹ از طرف جمعیت خیریه فرح پهلوی در حضور سرکار علیہ بانو فریده دیبا ، ضیافتی در محل باشگاه شاهنشاهی بافتخار «بانوسیام‌والا» نایبرئیس بنیاد خیریه زنان مسلمان تایلند» ترتیب یافت .

«بانو سیام‌والا» بدعوت سرکار علیہ بانو فریده دیبا ، باتفاق دونفر از بانوان عضو بنیاد خیریه زنان مسلمان تایلند و چهار نفر از

دوشیزگان شبانه روزی آن بنیاد، بایران آمدند و مدت پانزده روز میهمان جمعیت خیریه فرح پهلوی بودند و در این مدت از اردوگاههای جمعیت خیریه فرح پهلوی واقع در شهسوار و نیاوران و سایر تاسیسات این جمعیت دیدن کردند و ضمن مسافرت به اصفهان و شیراز از بناهای تاریخی این دوشهر دیدن کردند.

در میهمانی که بافتخار بانوسیام والا در باشگاه شاهنشاهی داده شده بود چند نفر از بانوان نمایندگان مجلس شورایی ملی، دبیرکل سازمان زنان ایران، هیئت مدیره جمعیت شیروخورشید سرخ ایران و هیئت مدیره جمعیت خیریه فرح پهلوی نیز شرکت داشتند.

سرکار علیّه بانو فریده دیبا در این ضیافت هدایای زیبایی از صنایع دستی ایران به بانوسیام والا و همراهان و دوشیزگان شبانه روزی بنیاد خیریه زنان مسلمان تایلند، اعطاء نمودند.

ششمین دوره بازیهای آسیائی در پائیز سال ۱۳۴۹ در بانکوک گشایش یافت و هیئتی از ورزشکاران ایرانی برای شرکت در بازیهای مزبور به بانکوک عزیمت نمودند و در آنجا با تحصیل نه مدال طلا، در بازیهای المپیک آسیائی مقام چهارم را بدست آوردند.

در فروردین ماه ۱۳۴۹ سفیر شاهنشاه آریامهر، اسناد برنامه اجرایی ارتباط سراسری اکافه و اتحادیه بین المللی ارتباط را طی تشریفاتی در حضور کلیه هیئتهای نمایندگی بیست و ششمین اجلاس « اکافه » و همچنین در تیرماه ۱۳۴۹ طرح اجرایی منطقه‌ای مربوط به انجام مطالعات در زمینه ایجاد شبکه های مخابراتی دور را از طرف ایران امضاء کردند.

دانشگاه مشهد در سال ۱۳۴۹ يك بورس تحصیلی در رشته پزشکی در اختیار دولت تایلند قرار داده است.

مسافرت هیئت اقتصادی تایلند به ایران در سال ۱۳۴۸ باعث شد که همکاریهای اقتصادی و مبادلات بازرگانی بین دو کشور توسعه یابد و برای این منظور و در راه افزایش حجم داوستد موافقتنامه‌ای در ۱۲ نوامبر ۱۹۶۹ امضاء نمودند که از ۱۰ آوریل ۱۹۷۰ (۲۱ فروردین ۱۳۴۹) بمرحله اجرا درآمد.

در سال ۱۳۴۸ ایران در مقابل ۷۶ میلیون ریال صدور کالا (بدون مواد نفتی) متجاوز از ۹۲ میلیون ریال کالا از تایلند وارد نمود و اینک با انعقاد موافقتنامه بازرگانی مورد بحث امکان توسعه مبادلات دوجانبه هموارتر خواهد شد.

جمهوری چین

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه بمناسبت پایان ماموریت سفیر جمهوری چین در دربار شاهنشاهی ضیافتی ترتیب دادند و باین مناسبت ضمن بیاناتی از کوششهای آقای جنگ‌جانک لین در راه تحکیم روابط دو کشور قدردانی کردند و از جانب شاهنشاه آریامهر يك قطعه نشان درجه يك همایون بنامبرده اهداء نمودند .

در سال ۱۳۴۹ جناب آقای وحیدی وزیر کشاورزی در راس هیئتی بنا بدعوت دولت جمهوری چین برای مطالعه در وضع کشاورزی آنجا و مذاکره با اولیای امور به آن کشور مسافرت نمودند .

همچنین جناب آقای شریف امامی رئیس مجلس سنا و جناب آقای مهندس ضیائی رئیس اطاق صنایع و بازرگانی ایران بآن کشور رفتند .

در حال حاضر دو دانشجوی چینی در دانشگاه تهران و دانشگاه پهلوی شیراز بتحصیل اشتغال دارند و چهار دانشجوی ایرانی نیز تحصیلات خود را در جمهوری چین ادامه میدهند .

دولت شاهنشاهی برای توسعه همکاریهای کشاورزی در زمینه کاشت برنج ، موافقتنامه‌ای برای دو سال با جمهوری چین امضا نموده است که در راه اجرای آن هیئتی از کارشناسان آن کشور در سال ۱۳۴۷ به ایران آمد و در استان مازندران بکار مشغول شد . دوره همکاری این هیئت در تاریخ ۱۹ اسفند ماه ۱۳۴۹ خاتمه یافت و وزارت کشاورزی بر راه تمديد ماموریت آن اقداماتی بعمل آورده است .

جمهوری خلق چین

سیاست دولت شاهنشاهی دربارهٔ جمهوری خلق چین در گزارشهای « روابط خارجی ایران » در سالهای ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ و ۱۳۴۸ منعکس گشته (۱) و در ۲۶ اسفند ماه سال ۱۳۴۹ نیز جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در پاسخ پرسش خبرنگار روزنامهٔ کیهان که نظر ایشان را در این باره پرسیده بودند اظهار داشتند که :

« موقعیت ما در قبال خاک اصلی چین روشن است . ما قبول داریم که چین ۸۰۰ میلیونی وجود دارد . در همان حال ، با اعتقادی که باصل جامعیت داریم عضویت چین کمونیست را در سازمان ملل متحد ضروری میدانیم ، از سوی دیگر ما نمیتوانیم جمهوری چین ۱۶ میلیونی را نادیده بگیریم . البته ما تمامی تحولات آسیا را دقیقاً و بطور مداوم بررسی میکنیم همانطور که تحولات سراسر جهان را مطالعه میکنیم . مسئله دو چین باید در سطح بین‌المللی حل شود » . (۲)

دربارهٔ نظر دولت شاهنشاهی نسبت به مسئله عضویت چین در سازمان ملل متحد بشرح مندرج در صفحه فصل هشتم همین کتاب ، مراجعه خواهند فرمود .

---

۱ - به گزارش « روابط خارجی در سال ۱۳۴۶ » صفحه ۶۰ و سال ۱۳۴۷ صفحه ۷۰ و سال ۱۳۴۸ صفحه ۸۷ مراجعه فرمایند .

۲ - نشریهٔ اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از مهر تا اسفند ۱۳۴۹) صفحه ۱۴۲ ، مصاحبه آقای امیرطاهری دبیر سیاسی کیهان اینترنشنال .

ژاپن

در اوایل سال ۱۳۴۹ و الاحضرت شاهدخت شمس پهلوی بعنوان ریاست عالییه هیئت نمایندگی ایران در مراسم روز ایران در نمایشگاه جهانی اوزاکا ، به ژاپن مسافرت فرمودند .

برگزاری روز ایران در نمایشگاه جهانی اوزاکا و سخنرانی و بازدید و الاحضرت شاهدخت شمس پهلوی از فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی ژاپن ، موجبات بسط و توسعه علائق مشترك و عوالم دوستی و مودت بین دو کشور را پیش از پیش فراهم ساخت . معظم لها با امپراطور هیروهیتو و ملکه « ناگاکو » در کاخ سلطنتی ژاپن در توکیو ملاقات کردند و در ضیافت ناهاری که از طرف آنان بافتخار و الاحضرت برپا شده بود شرکت فرمودند .

والاحضرت ولیعهد ژاپن از غرفه مشترك ایران و پاکستان و ترکیه بازدید بعمل آوردند .

جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد که در معیت و الاحضرت شاهدخت شمس پهلوی برای شرکت در مراسم مزبور به ژاپن مسافرت کردند، پیشرفتهای فنی و صنعتی ژاپن و رشد فوق العاده اقتصادی این کشور و نحوه تنظیم و اداره نمایشگاه را ضمن سخنرانی خود در مراسم روز ایران ستودند و با اشاره به فرمایشات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در دانشگاه هاروارد راجع به همکاری و هم آهنگی ملل مختلفه جهان اظهار امیدواری کردند که روابط ملل آسیائی روزی براساس این منشور تنظیم و استوار گردد .

جناب آقای وزیر اقتصاد همچنین ضمن انجام مذاکراتی با محافل اقتصادی و بازرگانی ژاپن ، توجه آنان را به منافع همکاریهای اقتصادی و سرمایه گذاریهای مشترك در اقتصاد ایران جلب نمودند .

جناب آقای وحیدی وزیر کشاورزی در شهریور ماه ۱۳۴۹ بنا بدعوت دولت ژاپن و شرکت Nippon Koei Co., Ltd. در رأس

هیئتی از وزارت کشاورزی به ژاپن مسافرت نمودند و با وزیر کشاورزی و مهندسين مشاور شرکت Nippon Koei درباره مبادلات علمی و همکاریهای فنی در زمینههای کشاورزی تبادل نظر و مذاکره نمودند .
جناب آقای وحیدی در ورود به توکیو از طرف وزیر کشاورزی وعدهای از روسای آن وزارتخانه و همچنین روسای شرکت Nippon Koei مورد استقبال قرار گرفتند و در این مسافرت از روش آبیاری مکانیزه در ژاپن و کارخانجات تولید ماشینهای کشاورزی و انستیتوی ماشین آلات کشاورزی بازدید نمودند .

جناب آقای فرخ نجم آبادی معاون وزارت اقتصاد نیز در شهریورماه ۱۳۴۹ بنا بدعوت وزارت اقتصاد ژاپن و شرکت میتسوئی به این کشور مسافرت نمودند و ضمن ملاقات با معاون وزارت امور خارجه و معاون وزارت بازرگانی ، درباره مسائل بازرگانی و اقتصادی دو کشور تبادل نظر نمودند و در این مسافرت از صنایع پتروشیمی میتسوئی و از صنایع سنگین Ishikawajima Harima و صنایع الکتریکی توشیبا و کارخانجات پتروشیمی Kawasaki و کارخانجات الیاف مصنوعی Toray و نمایشگاه جهانی اساکا و صنایع فولاد New Japan Steel Company بازدید بعمل آوردند .

ریاست عالیته کمیته جشن دوهزار و پانصدمین سال شاهنشاهی ایران را در ژاپن والا حضرت پرنس میکاسا برادر امپراطور ژاپن تقبل فرموده و معظم له آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام نموده اند .
در سال ۱۳۴۹ تعدادی از شخصیتها و هیئت های سیاسی و اقتصادی ژاپن به ایران مسافرت نمودند .

آقای Nobusuke Kishi نخست وزیر اسبق و نماینده مجلس نمایندگان ژاپن و برادر آقای ایساکوساتو نخست وزیر ژاپن بنا بدعوت وزیر اقتصاد در رأس هیئتی در شهریور ماه سال ۱۳۴۹ بایران مسافرت نمودند .

مسافرت آقای کیشی بیشتر بمنظور آشنائی با وضع سیاسی و اقتصادی کنونی ایران و مطالعه درباره امکانات سرمایه گذاری در رشته های مورد علاقه و مذاکره و کسب اطلاع از نظرات مقامات رسمی دولت شاهنشاهی ایران درباره مسائل و روابط اقتصادی و بازرگانی دو کشور صورت پذیرفته است . نامبرده به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر شرفیاب شدند و با جناب آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر ملاقات نمودند .

در سال ۱۳۴۹ هیئتهای مهم دیگری برای مذاکره با مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی و مشاهده پیشرفتهای اقتصادی ایران و امکانات همکاریهای اقتصادی و بازرگانی و فنی و برای مقاصد و برنامه های مختلف دیگر از قبیل هیئتهای حسن نیت، اساتید دانشگاه ها و باستان شناسان، رئیس انجمن شهر توکیو و همراهان و گروههای متخصصین ترافیک و غیره از ژاپن به ایران مسافرت نموده اند.

هیئتهای پارلمانی مرکب از اعضای مجلس سنا و نمایندگان مجلس و نمایندگان دولت نیز بشرح زیر بایران آمدند:

مسافرت هیئت پنج نفری وکلای مجلس نمایندگان ژاپن.

مسافرت هیئت سه نفری سناتورهای ژاپن.

مسافرت هیئت هشت نفری به ریاست رئیس مجلس نمایندگان

ژاپن.

مسافرت هیئت یازده نفری بریاست مدیرکل سازمان برنامه-

ریزیهای اقتصادی ژاپن.

مسافرت آقای Nishimiya رئیس کمیته خارجی مجلس

سنای ژاپن.

ژاپن از حیث صادرات خود به ایران در سال ۱۳۴۹ بعد از کشورهای

آلمان و آمریکا و انگلستان مقام چهارم را احراز کرده و ۱۰٫۹ درصد کل واردات ایران، از ژاپن بوده است.

ایران در منطقه خاورمیانه بزرگترین بازار صادراتی ژاپن است.

میزان صادرات ژاپن به ایران روز بروز در حال توسعه است ولی بموجب گزارش بازرگانی خارجی ایران، ژاپن از حیث واردات از ایران در ردیف هشتم قرار گرفته و فقط ۳٫۸ درصد صادرات ایران به ژاپن فروخته میشود.

بموجب گزارش سازمان تجارت خارجی ژاپن و آمارهای آن که

در اکتبر ۱۹۷۰ منتشر گردیده است صادرات ژاپن به ایران در سال گذشته به ارزش ۱۷۵ میلیون دلار و ۱۵٫۲ درصد بیشتر از سال قبل بوده و در این گزارش صادرات ایران به ژاپن به ارزش ۸۱۸ میلیون دلار و ۲٫۳ درصد بیشتر از سال ۱۹۶۸ صورت داده شده است که شامل صادرات مواد نفتی از ایران نیز میباشد.

متجاوز از ۸۰۴ میلیون دلار از رقم کل صادرات بهای نفت

خریداری ژاپن از کمنرسیوم میباشد و ارزش صادراتی کالاهای غیرنفتی

ایران در حدود ۱۴ میلیون دلار است که تقریباً يك یازدهم صادرات ژاپن به ایران میباشد .

برای آنکه عدم تعادل بازرگانی بین دو کشور از بین برود ، سعی و مجاهدت میشود که تعادل متناسبی که متضمن منافع هر دو کشور باشد برقرار گردد و براساس این تعادل روابط اقتصادی و بازرگانی توسعه پیدا کند . در تاریخ ۲۵ بهمن ماه سال ۱۳۴۹ موافقتنامه اقتصادی تازه‌ای با دولت ژاپن در تهران بامضاء رسید که بموجب آن صادرات ایران به ژاپن ۵۰ درصد افزایش مییابد .

این موافقتنامه را جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد ایران و آقای ك - مائدا سفیر ژاپن در دربار شاهنشاهی امضاء کردند . براساس این موافقتنامه تازه ارزش صادرات ایران به ژاپن در سال ۱۹۷۱ به رقم ۲۰ میلیون دلار میرسد و حال آنکه بموجب موافقتنامه قبلی که مدت آن در تیر ماه ۱۳۴۹ پایان یافت ، ژاپن از ایران در حدود ۱۳ میلیون دلار جنس خریده بود .

ضمناً موافقت شده است که برای پایه‌گذاری مبادلات وسیعتر و افزایش صادرات ایران به ژاپن و توسعه همکاریهای اقتصادی دو کشور ملاقاتهای منظمی در سطح وزیران اقتصاد و بازرگانی ایران و ژاپن صورت گیرد و نخستین دیدار وزیران پیش از پایان سال ۱۹۷۱ در توکیو یا تهران انجام خواهد شد .

کشور ژاپن بعلت مشکلات ناشیه از جنگ دوم جهانی دیرتر از سایر کشورهای صنعتی ب فکر سرمایه‌گذاری در خارج افتاده است و به همین جهت سهم ژاپن در سرمایه‌گذاری در ایران نسبت به سایر کشورهای صنعتی درجه اول هنوز چندان قابل ملاحظه نیست .

تاکنون ژاپنی‌ها در رشته‌های صنایع الکتریکی و لامپ سازی و رادیوسازی و شیشه‌سازی و غیره با بخش خصوصی ایران همکاری و سرمایه‌گذاری نموده‌اند و خیلی اظهار علاقه مینمایند که در صنایع نفت و پتروشیمی ایران هم وارد شوند و مستقیماً سرمایه‌گذاری کنند .

قرار است که يك هیئت بزرگ اقتصادی تحت ریاست یکی از شخصیت‌های بزرگ اقتصادی ژاپن که رئیس اتحادیه صنایع آنکشور میباشد برای مذاکره درباره بکار انداختن سرمایه‌های ژاپنی در امور پتروشیمی و صنایع سنگین و الکتریکی و همکاریهای اقتصادی در تاریخ ۱۲ آوریل ۱۹۷۱ بایران بیاید .

در ۲۵ ر ۱۳۴۹ موافقتنامه تاسیس مرکز تحقیقات مخابراتی در تهران با دولت ژاپن منعقد گشت . کار این مرکز ، تحقیق و بررسی نیازمندیهای مملکت در زمینه‌های مخابراتی برای ایران خواهد بود .

روابط فرهنگی و همکاریهای فنی و علمی و اجتماعی ایران و ژاپن در حال توسعه و پیشرفت روزافزون است .

مطبوعات ژاپن که همواره به ایران با نظر تکریم و احترام‌مینگرند، بمناسبت‌های مختلف مخصوصاً با استفاده از روز فروخنده میلاد باشکوه اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر همه ساله به درج مقالات مفصلی درباره تاریخ و فرهنگ و هنر و پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی اخیر ایران که برهبری اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر صورت پذیرفته است میپردازند .

در حال حاضر ۲۴ نفر از دانشجویان ایرانی در رشته‌های مختلف از قبیل پزشکی ، فنی ، مهندسی ساختمان ، برق ، کشاورزی ، ارتباطات ، زمین شناسی ، شیمی و غیره در ژاپن به تحصیل اشتغال دارند .

سالیانه متجاوز از ۱۵۰ نفر از اتباع ایران برای استفاده از بورسهای دولت ژاپن بآنکشور مسافرت میکنند .

در سال ۱۳۴۹ ، بیشتر کارآموزان ایرانی ، کارمندان تحصیل کرده و مهندسین وزارت پست و تلگراف بوده‌اند که برای تکمیل اطلاعات و معلومات خود در زمینه شبکه ارتباطات کشور Microwave با همکاری شرکت NEC از طرف سازمان کمکهای فنی ماوراء بحار CTCA به ژاپن دعوت شده و به کارآموزی پرداخته‌اند و تعداد آنان ۴۷ نفر بوده است .

بورسهای دیگری که در اختیار کارمندان دولت ایران قرار گرفته عبارت بوده است از : پشم بافی ، امور نمایشگاهها ، ماهی گیری ، تعمیرات و نگاهداری ماشین‌آلات کشاورزی ، زه کشی و آبیاری برنج ، نقشه برداری ، آمار ، علائم و ارتباطات رادیویی و تلویزیونی ، تعاون کشاورزی ، امور معدنی ، مدیریت ، ماشین‌های کامپیوتر ، جرم شناسی ، و غیره میباشد .

از طرف دانشگاههای ایران هم متقابلاً و بشرح زیر پنج بورس تحصیلی در رشته زبان و ادبیات فارسی به پنج نفر دانشجوی ژاپنی داده شده است :

دانشگاه تهران ۲ بورس

دانشگاه تبریز ۲ بورس

دانشگاه پهلوی ۱ بورس

در زمینه مبادلات فرهنگی ، علمی و فنی اقداماتی بشرح زیر صورت گرفته است :

۱ - آقای دکتر سیدحسین نصر استاد دانشگاه و معاون دانشگاه تهران بنابذعوت سازمان نمایشگاه جهانی اساکا برای ایراد يك رشته کنفرانس‌های علمی درباره علوم و تمدن بشر به ژاپن مسافرت نمودند و در دانشگاه KFIO در توکیو ونمایشگاه جهانی اساکا وسایر مراجع فرهنگی و علمی سخنرانی نمودند .

۲ - يك گروه هنری مرکب از نوازندگان و گروه رقص ملی ایران جهت اجرای برنامه‌هایی در مراسم روزایران در نمایشگاه جهانی اساکا به ژاپن مسافرت نمودند وبرنامه‌هایی اجرا کردند .

۳ - تهیه وارسال تعدادی از کتب درسی فارسی برای دانشجویان زبان فارسی بخش السنه شرقی دانشگاه اساکا .

۴ - ارسال کتاب جهان ایران شناسی برای کتابخانه‌های مطالعات شرقیه در ژاپون .

۵ - تاسیس قسمت ایران در کتابخانه باشگاه بازرگانان ژاپن در توکیو وارسال تعدادی کتابهای مختلف اطلاعاتی ایران برای این کتابخانه .

۶ - ارسال جراید و کتب فارسی برای علاقمندان بزبان فارسی و نوآموزان فارسی .

درسال ۱۳۴۹ نمایشگاههای مختلف هنری درکشور ژاپن برگزار شده و ژاپن هم درنمایشگاههای هنری ایران بشرح زیر مشارکت داشته است :

۱- شرکت درنمایشگاه عروسك درهتل اوکورا درتوکیوبااستفاده از عروسكهایی که ازطرف وزارت فرهنگ و هنر دراختیار سفارت شاهنشاهی درتوکیو قرار گرفته بود .

۲ - شرکت دادن نقاشیهای ۱۰ تن از اطفال ایرانی درنمایشگاه مرکزهنرهای اطفال وابسته به یونسکو .

۳ - شرکت در نمایشگاه عروسك میتسو کوشی درتوکیو

- ۴ - شرکت در مراسم پرچم‌های ملل جهان
- ۵ - شرکت در ششمین نمایشگاه جهانی هنری کودکان در سالن میتسویی و در نمایشگاه تاکاشیما و در نمایشگاه نقاشی اساکا .
- ۶ - شرکت در نمایشگاه بین‌المللی نقاشی کودکان در ساپور و در ایالت هوکایدو بمناسبت برگزاری بازیهای المپیک زمستانی با ارسال ۱۱۳ نقاشی کودکان ایرانی .
- ۷ - ارسال نقاشی کودکان ژاپنی به تهران بمنظور تبادل نقاشی کودکان ایرانی و ژاپنی .
- ۸ - شرکت در نمایشگاه چاپ و گراور در توکیو
- ۹ - شرکت سازمان رادیو تلویزیون ملی ژاپن NHK در فستیوال بین‌المللی فیلمهای کودکان در ایران .
- ۱۰ - شرکت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در مسابقات چاپ کتاب کودکان تحت نظر یونسکو با شرکت ۹ بنگاه انتشاراتی از شش کشور آسیائی .
- در این مسابقات کتب منتشره از طرف کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ایران بنام « کلاغ » برنده جایزه اول و « گم شده لب دریا » برنده جایزه سوم اتحادیه مولفین توکیو شده‌اند .
- ۱۱ - در سال ۱۳۴۹ تعداد ۴۶ نفر از دانشجویان ایرانی با استفاده از تعطیلات نوروزی به ژاپن مسافرت نموده‌اند .
- ۱۲ - نمایش فیلمهای ایرانی مربوط به تاجگذاری فرخنده اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانو و گودمقدس و تخت جمشید و غیره در محافل فرهنگی و هنری ژاپن و شرکت وزارت فرهنگ و هنر در فستیوال بین‌المللی اساکا با ارسال فیلم شقایق سوزان .
- ۱۳ - یک هیئت حسن نیت جوانان ژاپنی مرکب از ۱۲ نفر به سرپرستی آقای Hikosaika کارشناس شورای مسائل جوانان به ایران مسافرت نموده‌اند .
- ۱۴ - در دیماه سال ۱۳۴۹ یک گروه ۲۵ نفری از دبیران دبیرستانهای ژاپن برای تحقیق در مورد نحوه آموزش و پرورش در دبیرستانهای تهران به سرپرستی آقای Otaki بایران مسافرت نموده‌اند .
- ۱۵ - در سال ۱۳۴۹ تعدادی از ورزشکاران ایرانی جهت فراگرفتن فن جودو به ژاپن مسافرت نمودند و همچنین دولت ژاپن هم

يك تیم جودو مرکب از دوتن از اساتید این فن را برای تعلیم این فن بافسران و افراد پلیس در اختیار شهربانی کل کشور قرار داده است .

۱۶ - همچنین دولت ژاپن از تیم ملی فوتبال ایران برای انجام مسابقه در ژاپن دعوتی بعمل آورد .

۱۷ - شهربانی کل کشور سه نفر از افسران خود را برای فراگرفتن فن جودو وبمنظور تعلیم افسران ایرانی به ژاپن اعزام داشته است .

۱۸ - يك گروه شش نفری از کوهنوردان دانشگاه **Aichi** در ناگویا به سرپرستی آقای **Nakai** برای صعود به قله‌های تخت سلیمان و سهند به ایران مسافرت نموده‌اند .
در رشته‌های علمی و تحقیقاتی گروه‌هایی به شرح زیر بایران مسافرت نموده‌اند :

۱ - مسافرت گروه ۹ نفری اساتید دانشگاه کیوتو و ریبوکیو جهت تحقیقات باستان شناسی به سرپرستی پروفیسور **Takayasu Higuchi**

۲ - مسافرت گروه ۴۰ نفری استادان دانشگاه هوکایدو به الموت جهت تحقیق در مورد تاریخ اسماعیلیه به سرپرستی پروفیسور **Handa**

۳ - مسافرت گروه یازده نفری دانشگاه واسدا جهت کشف راه‌های تجارتي باستانی در دوره ساسانی به سرپرستی پروفیسور **Matsuda**

۴ - مسافرت گروه ۶ نفری گیاه شناسان دانشگاه کیوتو به سرپرستی پروفیسور **Tanaka**

۵ - مسافرت هیئت پنج نفری دانشگاه ماساکا جهت نمونه برداری های پخته و سفال در سیستان و بلوچستان به سرپرستی پروفیسور **Kawai**

۶ - مسافرت آقای مهندس **Ashihara** به نمایندگی از طرف دولت ژاپن جهت شرکت در کنگره بین‌المللی معماران ایران .

مشارالیه که استاد دانشگاه توکیو میباشد مشاهدات خود را درباره آثار غنی باستانی ایران و سبک معماری ایرانی برای دانشجویان دانشگاه مذکور طی سخنرانی های متعدد تشریح نموده است .

۷ - در سال ۱۳۴۹ جناب آقای کیا سفیر شاهنشاهی آریامهر در توکیو به ریاست افتخاری انجمن هنرهای دراماتیک توکیو **TADC** انتخاب گردیده‌اند .

موضوع و هدف این انجمن توسعه و اشاعه هنر تأثر و فرهنگ کشور و خواندن کتب و حکایات و نمایشنامه های معروف جهان میباشد .

۸ - در سال ۱۳۴۹ ، شورای عالی بانوان ژاپن بانو کیا همسر جناب آقای کیا سفیر شاهنشاه آریامهر را در ژاپن بریاست انجمن خیریه و برگزاری شب نشینی با شکوهی بنام **Cherry Blossom Ball** که هر ساله با حضور پرنس میکاسا برادر امپراتور ژاپن به نفع امور خیریه در یکی از هتل‌های معروف توکیو برگزار میشود انتخاب نموده‌اند .

از اقدامات مهم فرهنگی دیگر که برای معرفی تاریخ و فرهنگ و هنر و ادبیات ایران در ژاپن صورت گرفته‌است تکمیل ترجمه شاهنامه فردوسی و چهار مقاله عروضی آقای پروفیسور کوروباناگی استاد دانشگاه توکیو و عضو کمیته ژاپنی جشن ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی ایران می‌باشد .

آقای پروفیسور فوکائی کتابی درباره طاق بستان و عکاس معروف آقای **Banri Namikawa** کتابی تحت عنوان «میراث داریوش» که مجموعه‌ای از عکسهای آثار باستانی ایران است منتشر ساخته‌اند و قرار است که کتاب دیگری درباره‌ی عالی و ظروف سفالی و نقره و زیور آلات کشور تهیه کند و به چاپ برساند .

۳۳ نفر خبرنگار و عکاس از موسسات معروف رادیو تلویزیونی ژاپن از قبیل **NTV** و **NHK** و **MBS** و روزنامه‌های معروف تایمز ژاپن و فیلمبرداران موسسات مختلفه و عکاسان مستقل به ایران مسافرت نموده‌اند که خود نشانه توسعه روابط دوستانه فرهنگی و علمی و اجتماعی و هنری و مطبوعاتی ما بین مردم دو کشور میباشد .

سیلان

دولت شاهنشاهی در سال ۱۳۴۹ با انتصاب جناب آقای مشایخ فریدنی سفیر شاهنشاه آریامهر در راولپندی بسمت سفیر آکر دیته شاهنشاه آریامهر در کلمبو موافقت نمود و ایشان در ۱۹ شهریور ماه ۱۳۴۹ استوارنامه خود را تسلیم نمودند . متقابلاً دولت سیلان نیز آقای فیصل جنید کمیسر عالی سیلان را در پاکستان بسمت سفیر آکر دیته در دربار شاهنشاهی تعیین کرده است .

فیلیپین

جناب بانو کوکب معرفتی معاون وزارت کار و امور اجتماعی و آقای دکتر نیشان بامداد حقیقی بعنوان نمایندگان دولت شاهنشاهی در اولین کنفرانس وزرای مسئول امور اجتماعی و شرکت در یازدهمین کنفرانس بین‌المللی رفاه اجتماعی که در سپتامبر ۱۹۷۰ درمانیلا تشکیل گردید شرکت نمودند .

در کنفرانس بین‌المللی رفاه اجتماعی آقای دکتر علیقلی لتمان ادهم مدیر عامل انجمن ملی حمایت کودکان نیز شرکت داشته‌اند .

کنفرانس آسیائی وزرای مسئول امور اجتماعی براساس توصیه اولین کنفرانس بین‌المللی وزرای مسئول امور اجتماعی که در سپتامبر ۱۹۶۸ در نیویورک برگزار شده بود تشکیل گردید .

آقای رضا صدقیانی رئیس بانک تعاون کشاورزی ایران در اولین کنفرانس اعتبارات کشاورزی و تعاونی ها که از اول تا ۱۰ دسامبر ۱۹۷۰ درمانیلا تشکیل گردید شرکت نمودند .

خانم ستاره فرمانفرمایان رئیس آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی تهران نیز جهت شرکت در جلسات آموزشگاههای خدمات اجتماعی بین‌المللی در ماه سپتامبر به فیلیپین مسافرت نمودند .

همچنین در سال ۱۳۴۹ جناب آقای سناتور متین دفتری برای ملاقات با اعضای گروه بین‌المجالس فیلیپین به آن کشور مسافرت نمودند .

حضرت رئیس جمهوری فیلیپین ، مدیر کل سپاه دانش و رئیس سازمان پیشاهنگی ایران را که بآن کشور مسافرت نموده بودند به حضور پذیرفتند و ضمن این ملاقات اظهار داشتند که برنامه های انتقالی شاهنشاه ایران سرمشق و نمونه‌ای برای سایر کشور های جهان است و از نامبرده که برای شرکت در کنفرانس پیشاهنگی به آن کشور رفته بودند دعوت کردند از پیشرفتهائیکه بالهام از برنامه های شاهنشاه ایران در روستاهای

فیلیپین بدست آمده است دیدن کند . همسر رئیس جمهوری نیز که در این مذاکرات شرکت داشت یادآوری نمود که موقع مسافرت بایران و موقعی که به حضور عنیاحضرت فرح پهنوی شهبانوی ایران رسیده‌اند ، وسعت اطلاعات و علاقمندی معظم‌لها نسبت بامور اجتماعی او را سخت تحت تاثیر قرار داده است .

در حال حاضر ۱۹ نفر دانشجوی ایرانی در آموزشگاههای فیلیپین به تحصیل اشتغال دارند و از بورسهای مختلف از جمله بورس واگذاری سازمان بهداشت جهانی برای کنترل مالاریا در فیلیپین و بورس واگذاری یونسکو در رشته تعلیم و تربیت استفاده میکنند .

آقای احمد کورس رئیس اداره بررسی های اقتصادی بانک مرکزی ایران برای شرکت در کنفرانس و تدریس در هشتمین کنفرانس بانکداری Seanza برای مدت سه روز به فیلیپین مسافرت نمودند .

مقامات دولت فیلیپین در سال ۱۳۴۹ هنگام عبور ناو های ایرانی که برای تعمیر از بندر عباس به گوام می‌رفتند و همچنین در مراجعت و هنگام توقف در بندر سوییک بی و عبور از آبهای آن کشور نهایت همکاری را مرعی داشته‌اند .

بانو فردیناند مارکوس همسر حضرت رئیس جمهوری فیلیپین آمادگی خود را برای شرکت در جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری ایران اعلام داشته‌اند .

جمهوری کره

حضرت Park Chung Hee رئیس جمهوری کره ریاست عالیہ کمیته جشنهای شاهنشاهی ایران را در آن کشور بعهدہ دارند و معظم له آمادگی خود را برای شرکت در جشن مزبور اعلام فرموده اند .

در تاریخ ۲۶ دیماه ۱۳۴۹ جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در ضیافتی که بمناسبت پایان ماموریت آقای سوکچانلو سفیر جمهوری کره در دربار شاهنشاهی ترتیب داده شده بود اظهار داشتند که باوجود فاصله زیاد جغرافیائی بین دو کشور معهدا وسائل ارتباطی قرن حاضر مارا بیکدیگر نزدیک ساخته است .

سفیر جمهوری کره در پاسخ اظهار داشت که بین ایران و جمهوری کره تفاهم زیادی برقرار شده است و ابراز امیدواری کرد که این روابط در آینده پیش از پیش گسترش یابد .

آقای سوکچانلو با اشاره به پیشرفت های سریع ایران یادآوری نمود که دو کشور باید برای تحقق پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی بیشتر بیکدیگر کمک کنند .

وی اضافه کرد که در مدت اقامت در ایران علاوه بردیدار از شهرهای شیراز ، اصفهان و آثار با عظمت تاریخی و باستانی توانسته است از مراکز صنعتی نیز دیدن کند . وجود این مراکز آینده درخشانی را برای ایران نوید میدهد .

در آبانماه سال ۱۳۴۹ تیمسار ارتشبد مینباشیان فرمانده نیرو های زمینی ارتش شاهنشاهی بنا بدعوت دولت جمهوری کره بآن کشور رفتند و موسسات و پایگاههای نظامی آنجا را مورد بازدید قرار دادند و ضمن دیداری که از رئیس جمهوری کره بعمل آوردند باخذ عالیترین نشان آن کشور نائل گشتند .

درسال ۱۳۴۹ یک هیئت هشت نفری مرکب از بازرگانان جمهوری کره بریاست مدیر عامل انجمن بازرگانان برای بسط روابط بازرگانی

و نیز يك هيئت سه نفری مرکب از يك وکیل دادگستری و دو نفر استاد دانشگاه برای تماس مستقیم با مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی بایران مسافرت کردند .

متقابلاً دو نفر از ایران با استفاده از بورس اعطائی یونسکو برای استفاده از دوره آموزش عمومی بهداشت و تنظیم خانواده برای مدت شش روز به جمهوری کره رفتند . عده‌ای از هموطنان ما در سال ۱۳۴۹ برای شرکت در برنامه های فنی به کشور کره مسافرت کردند .

جناب آقای نورالدین کیا سفیر شاهنشاه آریا مهر در توکیو که نزد دولت جمهوری کره نیز آکرديته هستند ، در سال ۱۳۴۹ برای شرکت در مراسم تحلیف رئیس جمهوری و معارفه با اعضای کمیته ملی جنبشهای ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی ایران به آن کشور مسافرت نمودند

مالزی

اعلیحضرت پادشاه مالزی ریاست عالیہ کمیٹہ جشنهای شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده‌اند .

آقای احمد زین‌العابدین، نخستین سفیر مالزی در دربار شاهنشاهی روز سه شنبه اول اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب شد و استوارنامه خود را تقدیم نمود . بنا بدعوت جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ، جناب تون عبدالرزاق مدیر شورای عملیات ملی و نایب نخست‌وزیر وقت مالزی (نخست وزیر کنونی) از تاریخ سیزدهم الی شانزدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۴۹ از ایران دیدن نمودند .

جناب تون عبدالرزاق در طی مدت توقف خود در ایران به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر شرفیاب شدند و با جناب آقای نخست وزیر و وزیر امور خارجه ایران ملاقات نمودند و در مورد مسائل مورد علاقه طرفین به تبادل نظر پرداختند . هنگام ورود به تهران ، در پاسخ خبرنگاران جراید اظهار داشتند که باید بگویم از اینکه در این فرصت به پیشگاه شاهنشاه شرفیاب خواهیم شد و از ایران بازدید خواهیم کرد و گفتگوهائی با مقامات ایرانی بعمل خواهیم آورد بسیار خوشحالم .

همانطور که میدانید خوشبختانه در روابط ایران و مالزی هیچ مسئله‌ای وجود ندارد و کشورهای ما برای یکدیگر دوستان بسیار خوب و نزدیکی هستند .

در مذاکراتی که در تهران با دوست خودم آقای اردشیر زاهدی خواهیم داشت مسائل مورد علاقه بین دو کشور همچنین بحرانهای خاور میانه و خاور دور را مورد بررسی قرار خواهیم داد .

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در ضیافتی که بافتخار نامبرده ترتیب داده شده بود اظهار داشتند : خاطرات روزهای خوشی را که در الترام رکاب اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و

علیاحضرت شهبانوی ایران هنگام بازدید رسمی اعلیحضرتین از کشور زیبای مالزی داشتم هنوز فراموش نکرده‌ام . وزیر امور خارجه ایران سپس به پیشرفتهای سریع کشور مالزی اشاره کردند و اضافه نمودند که افتخار میکنم که برادران مالزی ما تا این اندازه پیشرفت و ترقی کرده‌اند .

وزیر امور خارجه ایران سپس به کنفرانس وزیران خارجه دول اسلامی در جده اشاره نمودند و گفتند ازاینکه یکی از برادران مالزی بعنوان دبیر کل انتخاب شده است بی‌نهایت مسرورم .

در پایان اظهار داشتند که ما امیدواریم این سفر بشما خوش بگذرد و اظهار خوشوقتی کردند که روابط ایران و مالزی روز بروز نزدیکتر و مستحکمتر میشود و وجود نخستین سفیر مالزی در دربار شاهنشاهی را نمونه این روابط صمیمی و دوستانه شمردند .

نایب نخست وزیر مالزی از اظهارات وزیر امور خارجه ایران تشکر کردند و گفتند : وقتی ما در جده یکدیگر را ملاقات کردیم شما از من دعوت کردید که به کشور زیبای شما ایران سفر کنم . من این دعوت را باکمال اشتیاق پذیرفتم و امروز از دیدن آن برادر عزیز خوشوقتم و هنگامیکه قدم بخاک کشور شما گذاردم احساس کردم که به مملکت خود آمده‌ام زیرا از خیلی جهات ما بهم نزدیک هستیم .

خاطرات سفر رسمی شاهنشاه آریا مهر و شهبانوی ایران به کشور من فراموش نشدنی است و این افتخار بزرگی بود که نصیب مردم مالزی شد . هم‌میهنان من هنوز خاطرات این سفر را فراموش نکرده‌اند و امیدوارم این دیدار رسمی تجدید شود .

آقای تون عبدالرزاق سپس افزودند که رهبران دو کشور ایران و مالزی برادر هستند و از اینکه بما کمک کردید که اختلاف کوچک ما با پاکستان حل شود بی‌نهایت سپاسگزاریم . این اقدام يك نمونه از همکاریها و روابط برادرانه دو کشور است و امیدوارم در آینده اینگونه همکاریها ادامه یابد .

روز ۲۶ خرداد ۱۳۴۹ نیز آقای تنگو عبدالرحمن نخست‌وزیر وقت مالزی در راه مسافرت خود در فرودگاه مهرآباد توقف کوتاهی نمودند و با جناب آقای خلعتبری قائم‌مقام وزیر امور خارجه ملاقات بعمل آوردند و درباره مسائل مورد علاقه دو کشور گفتگو نمودند .
در اوایل سال ۱۳۴۹ بعلت پیدایش بیماری هاری در مالزی و

طبق تقاضای دولت مالزی مقدار کافی سرم ضد هاری از طرف دولت شاهنشاهی در اختیار مقامات مربوطه آندولت گذاشته شد .

آقای تون عبدالرزاق در طی مسافرت خود به ایران در مذاکراتی که با جناب آقای نخست وزیر بعمل آوردند پیشنهاد نمودند که در زمینه برقراری روابط مستقیم بازرگانی بین دو کشور ، درباره مبادله کارشناس و هیئت های اقتصادی و در راه همکاری بر مبنای مشارکت در خرید محصولات پتروشیمی ، کود شیمیائی و بنزین از ایران در مقابل فروش قلع ولاستیک اقدام لازم معمول گردد .

شرکت ملی نفت آمادگی خود را برای همکاری در زمینه فعالیت های نفتی و فروش مشتقات نفت به مالزی اعلام داشت و مطالعاتی در زمینه نیازمندیهای مالزی به محصولات نفتی و شرایط و سایر اطلاعات بعمل آمد .

در سال ۱۳۴۹ رئیس انجمن تولید آناناس بمنظور بررسی جهت پیدا کردن بازار فروش فرآورده های مذکور روز چهارشنبه بیست و سوم اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ وارد تهران گردید و با مقامات مسئول وزارت تولیدات کشاورزی و مواد مصرفی مذاکره نمود و پیرامون برنامه اصلاحات ارضی بمطالعه پرداخت .

سازمان اوقاف آمادگی خود را برای اعطای ۵ بورس تحصیلی به طلاب علوم دینی مالزی اعلام داشته است . دانشگاه تهران نیز موافقت کرد که مقدمات ورود بورسیه های فوق الذکر را در دانشکده الهیات و معارف اسلامی فراهم نماید .

دانشگاههای تبریز و مشهد نیز دو بورس تحصیلی در اختیار دولت مالزی قرار دادند .

دو نفر قاری در روز چهارم آذر ماه ۱۳۴۹ جهت شرکت در مسابقات قرائت قرآن که در کشور مالزی برگزار گردید عازم کوالا لامپور گردیدند .

دولت شاهنشاهی به تمایل دولت مالزی درباره انعقاد يك موافقتنامه فرهنگی بین دو دولت پاسخ موافق داده است و مذاکرات در این باره ادامه دارد .

در مرداد ماه سال ۱۳۴۹ يك هیئت سه نفری شورای ملی اسلامی مالزی طبق دعوت سازمان اوقاف به تهران آمد . هیئت مزبور عبارت بودند از :

۱ - پروفیسور عبدالجلیل بن حسن الحاج رئیس دانشکده اسلامی مالزی .

۲ - آقای پروفیسور عبدالعزیز بن زعین رئیس خدمات اجتماعی مسلمانان مالزی ورئیس ہیئت امنای کالج اسلامی مالزی .

۳ - آقای اسماعیل بن پان جنک عریس الحاج دبیر شورای منی اسلامی مالزی .

نیپال

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر از پادشاه و ملکه نیپال دعوت فرموده‌اند که از ایران دیدن نمایند . پادشاه نیپال نیز متقابلاً از شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران برای مسافرت بآن کشور دعوت نموده‌اند .

آقای Sirdar Ismary Rag Misra که بسمت سفیر نیپال در دربار شاهنشاهی منصوب گردیده بود استوار نامه خود را روز ۲۹ اردیبهشت ماه سال ۱۳۴۹ به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر تقدیم نمود .

آقای فریدون ناصری مدیر کل اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی از ۱۶ تا ۱۹ تیر ماه ۱۳۴۹ برای شرکت در کنفرانس اشتغال به نیپال مسافرت نمود .

مذاکرات مقامات مربوطه دو دولت درباره انعقاد موافقتنامه فرهنگی بین ایران و نیپال در سال ۱۳۴۹ نیز همچنان ادامه یافت .

اعلیحضرت پادشاه نیپال آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام فرموده‌اند .

جمهوری ویتنام

دولت شاهنشاهی ایران از عواقب احتمالی گسترش جنگ در ویتنام عمیقاً نگران و معتقد است که مردم ویتنام باید حق تعیین سرنوشت خود را بدون هیچگونه دخالت خارجی بر طبق مقررات منشور ملل متحد داشته باشند .

بنظر دولت شاهنشاهی مشکل ویتنام میتواند براساس موافقتنامه های سال ۱۹۵۴ ژنو حل و فصل گردد و دولت شاهنشاهی اصولاً از هر کوششی که برای خاتمه دادن به جنگ و خونریزی از طریق گفتگو بعمل آید قویاً پشتیبانی میکند .

شاهنشاه آریا مهر در پنجم تیر ماه ۱۳۴۹ ، هنگام مسافرت به رومانی در ضیافتی که با افتخار معظم له برگزار شده بود ضمن بیاناتی درباره اوضاع هندوچین اظهار فرمودند که « ما نیز بر همین عقیده هستیم که ملت هندوچین باید از آزادی کامل برخوردار باشد تا سرنوشت خود را رأساً تعیین کند . ما نیز معتقدیم که نیروهای بیگانه باید خاک کشور هندوچین را تخلیه کنند . ما عقیده داریم که برای مسئله هندوچین راه حل نظامی وجود ندارد و راه حل این مسئله نمیتواند جز بر اساس صلح آمیز و مبتنی بر تمایلات مردم قابل تصور باشد و بطور آشکار این راه حل نباید با قرارداد ۱۹۵۴ ژنو مغایرت داشته باشد ... »

مأموریت گروه پزشکی جمعیت شیروخورشید سرخ ایران که در تعقیب هدفهای انسانی و نوعدوستی صورت میگیرد در سال ۱۳۴۹ نیز همچنان ادامه یافت .

هند

حضرت وی‌وی گیری رئیس جمهوری هند ، هنگام عبور از آسمان ایران در راه مسافرت به سویس ، در تاریخ ۱۹ خرداد ماه ۱۳۴۹ پیام مودت آمیزی برای اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر فرستادند و سعادت و سلامت معظم‌له و رفاه ملت ایران را آرزو کردند . در پاسخ حضرت رئیس جمهوری هند شاهنشاه آریامهر ضمن ابراز تشکر شادکامی ایشان و سعادت ملت هند را خواستار شدند .

در سال ۱۳۴۹ تیمسار ارتشبد فریدون جم رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران بنابذعوت رئیس ستاد ارتش هند همراه يك هیئت از تاسیسات دفاعی آن کشور بازدید نمودند . جناب آقای مهندس روحانی وزیر آب و برق بدعوت آقای دکتر رائو وزیر برق و آبیاری هند از آن کشور و تاسیسات آبیاری مهم آن دیدن کردند . جناب آقای دکتر سرداری معاون وزارت بهداری نیز برای مطالعه در مسائل مربوط به تنظیم خانواده بدعوت مقامات دولت هند بآن کشور مسافرت نمودند . علاوه بر شخصیت‌های مذکور در سال ۱۳۴۹ تعداد زیادی از نمایندگان دستگاه‌های مختلف دولتی ایران مانند شرکت ملی نفت ایران ، شرکت ملی گاز ایران ، وزارت اقتصاد ، وزارت کار و اموراجتماعی ، راه‌آهن دولتی ایران و شرکت ملی هواپیمائی ایران و گروهی از روزنامه‌نگاران و تیمهای فوتبال تاج تهران و پاس تهران به‌هند مسافرت نمودند .

درسال ۱۳۴۹ آقای سردار سواران سینگ وزیر امور خارجه هند در راس هیئتی برای شرکت در اجلاس سالانه کمیسیون مشترک همکاریهای فنی و اقتصادی ایران و هند که منجر بامضای پروتکل مذاکرات کمیسیون گردید بایران آمد . عده‌ای از مقامات عالی‌رتبه هندی از جمله آقای Lai معاون وزارت بازرگانی خارجی هند نیز همراه این هیئت بودند . وزیر خارجه هند در این مسافرت افتخار شرفیابی به پیشگاه مبارك اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را حاصل

نمودند . وی ، هنگام ورود به تهران ضمن مصاحبه‌ای با خبرنگاری پارس اظهار داشت که از سوی ملت و دولت هند حامل بهترین درووها و آرزوی موفقیت برای ملت و دولت ایران است و امیدوار است که طی این سفر کوتاه مذاکرات سودمندی درباره مسائل مورد علاقه مشترك ایران و هند با شخصیت‌های ایرانی داشته باشد .

وزیر خارجه هند ضمن مراسم دیگری اظهار داشت که من خیلی خوشحالم از اینکه می‌بینم ایران در رشته‌های صنعت پتروشیمی ، حمل و نقل و کشاورزی پیشرفتهای چشمگیری کرده است . پیشرفتهای و ترقیاتی که در اقتصاد نصیب دو کشور ما شده است موجب میشود طرحهای مربوط به توسعه روابط اقتصادی متقابل براساس استواری قرار گیرد . همکاری ایران و هند میتواند برای سایر کشورها نمونه باشد و بتوسعه همکاری منطقه‌ای کمک موثری بکند .

با توجه باینکه آقای سواران سینگ وزیرخارجه هند میباشند جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه در این مسافرت ضیافت ناهاری به افتخار ایشان ترتیب دادند . در این ضیافت وزیرخارجه هند ضمن بیاناتی اظهار داشت که ملاقاتهایش با شخصیت‌های ایرانی و مذاکرات با آنان دوستانه و مفید بوده است . نامبرده افزود که پیشرفتهای ایران در زمینه‌های مختلف او را سخت تحت تاثیر قرار داده است و افزود که ما در هند احترام خاصی برای شاهنشاه قائلیم .

وزیر امور خارجه هند و وزیر اقتصاد ایران ، پروتکل جدید پایان مذاکرات سومین اجلاس هیئت کمیسیون مشترك ایران و هند را در تهران امضاء کردند و این پروتکل را گام تازه‌ای در راه توسعه همکاریهای بازرگانی و فنی و تقویت و توسعه روابط میان دو کشور خواندند و در سخنرانی‌هایی که پس از امضای پروتکل ایراد کردند گفتند که این اسناد راه را برای همکاریهای همه‌جانبه بین دو کشور هموار میسازد . وزیر اقتصاد ایران ضمن سخنان خود اطمینان داد که به سهم خویش از هیچ کوششی برای رسیدن باین هدف کوتاهی نخواهد کرد .

سردار سواران سینگ نیز یادآور شد که ایران و هند سرگرم ساختمان آینده خود هستند و توسعه همکاری اقتصادی و بازرگانی و فرهنگی و فنی بین دو کشور بدون شك برآورده ساختن این هدف عالی را آسانتر خواهد ساخت و نفع آن عاید مردم دو کشور خواهد شد . پروتکل جدید ایران و هند تسهیلات تازه‌ای برای اجرای

توافقه‌های تجارتي و صنعتي وسيع سال قبل را كه در دهلي نو بين وزيران نو كشور امضاء شد فراهم ميسازد . بموجب توافق مذكور ايران طي مدت هفت سال بيش از هزارميليون تومان كالاهاي گوناگون واز جمله محصولات كود شيميائي و پتروشيمي در اختيار هند خواهد گذارد .

آقاي چاوان وزير مشاور در وزارت نفت و مواد شيميائي هند براي مذاكره درباره مبادلات بازرگاني نفتي درسال ۱۳۴۹ به ايران آمدند . در سال ۱۳۴۹ پنج نفر از روزنامه نگاران هند به ايران سفر كردند و متقابلا ۸ روزنامه‌نگار آيراني بمناسبتهاي مختلف به هند رفتند .

در يابان كوهلي فرمانده دانشكده دفاع ملي هند در راس يك گروه ۱۹ نفری از افسران دانشكده براي يك ديدار پنج روزه بايران آمدند .

آقاي دكتور كاران سينگ وزير جهانگردی و هواپيمايی كشوري بنا بدعوت جناب آقاي اردشير زاهدي وزير امور خارجه در تاريخ ۱۷ خرداد ماه ۱۳۴۹ براي يك اقامت چهارروزه به تهران مسافرت نمودند . درسال ۱۳۴۹ دولت شاهنشاهی تصميم گرفت كه در حيدرآباد ، سر كسولگري تاسيس كند و بعد از تأييد مقامات مربوطه آندولت ، سر كسولگري شاهنشاهی در آنجا افتتاح شد .

در سال ۱۳۴۹ سفير شاهنشاه آريامهر بمناسبت بيست و پنجمين سالگرد تاسيس انجمن ايران در كلكته نطقی درباره روابط فرهنگي ايران و هند و در باشگاه روتاري دهلي نطقی پيرامون ايران جديد ايراد نمودند . متصدی امور اطلاعات و مطبوعات سفارت شاهنشاهی نيز در انجمن پارسي دهلي كالچ نطقی درباره اهميت زبان فارسي ايراد كرد . آقاي دكتور ابوالحسن دهقان استاد تاريخ دانشگاه پهلوئ در تاريخ ۱۲ ديماه ۱۳۴۹ در خانه ايران دهلي نو نطقی درباره نقش ايران در پيشرفت تمدن جهان ايراد نمود . نامبرده در همين زمينه در دانشگاههاي بمبئي و كلكته و حيدرآباد و پاتنانيز سخنرانيهاي بعمل آورد . آقاي دكتور دهقان براي شركت در سمينار تاريخ دانشگاه عليگر به هند دعوت شد و مقاله‌اي درباره تاريخ دوران صفويه در سمينار قرائت كرد . بمناسبت چهارصدمين سالگرد تولد قاضي نوراله شوشتری فقيه مشهور شيعه كنگره بررسيهاي علمي و تحقيقاتي با شركت گروه كثيري از روحانيون شيعه در شهر آگرا تشكيل گرديد . چهار نفر از روحانيون آيراني بنمايندگي از طرف جامعه

روحانیون ایرانی در این کنگره شرکت جستند و چند قالیچه به مقبره فاضی نوراله اهداء کردند .

در تابستان سال ۱۳۴۹ آقای پروفیسور محب‌الحسن استاد تاریخ و تمدن هند در دانشگاه جامعه مایه اسلامیہ دہلی و سرپرست کتابخانه مرکزی آن دانشگاه برای تماس با شخصیت‌های فرهنگی و دانشگاهی و بازدید از کتابخانه‌های معتبر به ایران آمد . مشارالیه در ایران مطالبی برای کتابی تحت عنوان « تیپوسلطان و روابط او با خلیج فارس » که در دست تألیف دارد جمع‌آوری نمود . در شهریور ماه ۱۳۴۹ نیز آقای پروفیسور نذیراحمد استاد کرسی فارسی و رئیس دانشکده ادبیات دانشگاه علیگر برای شرکت در کنگره بیهتی در دانشگاه مشهد و کنفرانس ایران‌شناسان دانشگاه تهران بایران دعوت شد .

از طرف رایزنی فرهنگی سفارت شاهنشاهی ایران از دو سال قبل مرتباً مجله « هند و ایران » که حاوی مطالبی در خصوص فرهنگ و هنر و تمدن دو کشور میباشد بدو زبان فارسی و انگلیسی منتشر میشود . نشریه وزین « Indo Iranica » که از معروفترین مجلات تحقیقی در باب زبان و ادب فارسی در هند بشمار میرود مرتباً از طرف انجمن ایران در کلکته انتشار یافته است .

در سال ۱۳۴۹ سه مدال طلای دیگر برای بهترین دانشجویان زبان فارسی سه دانشگاه معروف هند بشرح زیر تأسیس گردید :

الف - مدال طلای « غنی کشمیری » برای دانشگاه کشمیر .

ب - مدال طلای « بیرونی » برای دانشگاه بمبئی .

ج - مدال طلای « صائب » برای دانشگاه کلکته .

برای تهیه کتب درسی فارسی دانشگاه‌های هند پی‌گیری بعمل آمد و کمیته منتخب سمینار استادان زبان فارسی هند که سال قبل تشکیل گردید همچنان بکار خود ادامه میدهد .

کلاسهای تدریس زبان فارسی در دہلی نو کهنه - کلکته - بمبئی - حیدرآباد و پونا گسترش یافته و وسایل ترغیب و تشویق دانش‌آموزان فراهم گردیده و قرار است یکی از دانش‌آموزان کلاس فارسی بمبئی بدعوت دولت شاهنشاهی به ایران مسافرت کند .

در این سال فیلمهای متعددی درباره ایران در دہلی نو ، چند دیگر ، بمبئی و پونا طی مراسم گوناگون بمعرض نمایش گذارده شده است . تعداد ۷ فیلم از ایران در فستیوال بین‌المللی فیلم کودکان در کلکته شرکت

داده شد . در این سال گروهی از هنرمندان معروف هندی نظیر یمینی کریشنامورتی و راوی شانکارو بالاچندر و عمرت خان در فستیوال هنر شیراز شرکت نمودند . از یک گروه معروف خیمه شب بازی هندی نیز برای اجرای چند نمایش به ایران دعوت بعمل آمد .

در سراسر هند تعداد دانشجویان ایرانی در حدود ۴۰۰ نفر است که اغلب در رشته‌های پزشکی و مهندسی و اقتصاد و علوم سیاسی تحصیل اشتغال دارند . دولت هند برای سال تحصیلی ۱۳۴۹ به ۸ داوطلب ایرانی (۴ دختر و ۴ پسر) برای تحصیل در رشته پزشکی و به ۳۴ نفر در رشته های فنی پذیرش اعطا کرده است . تعداد دانشجویان ایرانی در هند مرتباً در حال افزایش است .

در سال ۱۳۴۹ دولت هند تعداد ۱۱ بورس در رشته‌های مختلف روزنامه‌نگاری و عمران روستائی و بازرگانی خارجی و اکتشاف معدن و جنگلبانی و مطالعات سدسازی در اختیار دولت شاهنشاهی قرار داد . در همین سال جمعاً تعداد ۶ بورس تحصیلی از طرف دانشگاه‌های ایران در اختیار هند قرار داده شد .

در آبان‌ماه ۱۳۴۹ هیئتی از طرف جمعیت شیروخورشید سرخ ایران که برای شرکت در مراسم پنجاهمین سال تأسیس صلیب سرخ هند رهسپار آن کشور شده بود ، از جانب والاحضرت شاهدخت شمس پهاوی ریاست عالیه جمعیت شیروخورشید سرخ ایران ، پیامی برای آن جمعیت همراه برد . والاحضرت در این پیام به ادامه همکاریهای مستمر دو جمعیت اظهار امیدواری فرموده بودند .

در سال ۱۳۴۹ رویه مطبوعات هند نسبت به ایران دوستانه بود . درباره اصول انقلاب سفید ایران مطالبی در مطبوعات هند انتشار یافت و بطور کلی در سال ۱۳۴۹ روزنامه‌های هند نسبت به تحولات و پیشرفت‌های ایران توجه خاصی نشان داده‌اند . مجله معروف دینامن چاپ دهی تحت عنوان « کهنسالترین کشور سلطنتی جهان » در دیماه ۱۳۴۹ نوشته است که تا چندی پیش تصور میشد انگلستان دارای قدیمترین حکومت سلطنتی جهان است ولی اکنون معلوم و مسلم شده است که ایران با ۲ هزاروپانصد سال سابقه بلاانقطاع سلطنت کهنسالترین کشورهای سلطنتی جهان است و باعتقاد تاریخ‌نویسان شکل سلطنتی حکومت در ایران در ۲۵ قرن گذشته علیرغم تهاجم‌های مختلف همچنان ادامه یافته است . مجله دینامن همچنین نوشته است که ایران در ماه اکتبر سال ۱۹۷۱ میلادی دو هزاروپانصدمین

سال بنیانگذاری شاهنشاهی خود را جشن میگیرد و مردم ایران که باین جشن اهمیت بسیار میدهند آن را باشکوه و جلال تمام برگزار خواهند کرد . این جشن علاوه بر ایران باراهنمائی و همکاری یونسکو در سایر کشورهای جهان نیز باشکوه خاصی برگزار خواهد شد . این مجله میافزاید که در هند کمیته برگزاری جشن شاهنشاهی ایران بریاست حضرت رئیس جمهوری هند و عضویت عده ای از استادان و رجال معروف این کشور تشکیل شده است . حضرت رئیس جمهوری هند آمادگی خود را برای شرکت در جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام فرموده اند .

در این سال دو تیم از تیمهای معروف فوتبال تهران برای انجام مسابقات به هند رفتند . تیم پاس تهران در مسابقات کلکته شرکت کرد و در مسابقه نهائی با شکست مواجه گردید ولی تیم تاج تهران که برای دفاع از عنوان قهرمانی خود در مسابقات دوره ای کاپ (DCM) بدھلی سفر کرد توانست پس از چهار مسابقه مجدداً بمقام قهرمانی دست یابد و کاپ مذکور را برای دومین بار با خود به ایران بیاورد . حضور تیم تاج و بازیهای آن توجه خاص روزنامه های هند را جلب نمود و بیش از صدها خبر و مقاله و عکس درباره این تیم انتشار یافت .

فصل پنجم

روابط ایران با کشورهای اروپایی

الف - کشورهای اروپای غربی :

آلمان فدرال

حضرت رئیس جمهوری آلمان فدرال ، ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در آن کشور تقبل فرموده‌اند .

سال ۱۳۴۹ بمنظور تشیید و تحکیم روابط بین دو دولت عده‌ای از شخصیت‌های آلمانی به ایران آمدند و همچنین برخی از مقامات دولت شاهنشاهی برای ملاقات و مذاکره با مقامات دولت جمهوری فدرال آلمان عازم آن کشور شدند .

آقای پروفیسور کارلواشمیت نایب رئیس مجلس فدرال آلمان در رأس یک هیئت پارلمانی از تاریخ دوم تا هفتم آذرماه ۱۳۴۹ بدعوت آقای منوچهر کلالی دبیر کل حزب ایران نوین از ایران دیدن نمود .

آقای پروفیسور اشمیت به افتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک شاهانه نائل آمد و با جناب آقای نخست‌وزیر و جناب آقای وزیر امور خارجه مذاکرات سودمندی پیرامون روابط دو کشور بعمل آورد . نامبرده ضمن یک مصاحبه مطبوعاتی در تهران ، اظهار داشت که : از نظر حزب و دولت سوسیال دمکرات آلمان ، ایران یک کشور پیشرفته بشمار می‌آید و وی در بازگشت به بن فعالیت‌هایی برای افزایش مشارکت سرمایه‌گذاران آلمانی در اجرای طرح‌های آبادانی ایران بعمل خواهد آورد .

آقای اشمیت اظهار عقیده کرد که بنظر وی مشکلات و محدودیت‌های اقتصادی و پولی آلمان غربی تا حدود زیادی مانع از سرمایه‌گذاری وسیع بخش خصوصی این کشور در خارج شده است . با این حال

اخیراً اعتبار مهم تازه‌ای برای ایران از تصویب دولت و پارلمان آلمان غربی گذشته است .

نایب رئیس پارلمان آلمان فدرال از اینکه بین بن و تهران روابط سیاسی و اقتصادی نزدیک وجود دارد اظهار خرسندی کرد و گفت ، در مذاکراتی که طی این چند روز با مقامات ایرانی بعمل آورده باین نتیجه رسیده است که ایران از یک سیاست صلح آمیز پیروی میکند که در عین حال حافظ مرزها و استقلال کشور است و خواستار برقراری روابط دوستانه با کشورهای دیگر نیز هست . من در این چند روز شاهد فعالیتها و پیشرفت‌های سریع شما در زمینه‌های اقتصادی و آبادانی بوده‌ام و این فعالیتها بی‌تردید ایران را بیک قدرت اقتصادی پیشرفته مبدل میسازد .

آقای پل فرانک معاون وزارت خارجه آلمان فدرال نیز در اوائل آذرماه سال ۱۳۴۹ در رأس هیئتی وارد تهران شد و در فرودگاه مهرآباد خبرنگاران جراید اظهار داشت که در ملاقات خود با مقامات ایرانی ، درباره تقویت هرچه بیشتر همکاری بین دو کشور گفتگو خواهد کرد و افزود که ما در این دوران مشکل احتیاج به مصاحبت بیشتر با دوستان خود داریم و بسیار خوشحالیم که برای مذاکره بکشور شما آمده‌ام .

نامبرده با جناب آقای هویدا نخست وزیر و جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ملاقات نمود و درباره روابط دو دولت ، مذاکرات مشروحه با جناب آقای خلعتبری قائم مقام و جناب آقای ظلی معاون سیاسی و چندتن از مقامات عالیرتبه وزارت امور خارجه بعمل آورد و درباره سیاست دولت متبوع خود توضیح لازم داد .

در شهریورماه ۱۳۴۹ سخنگوی وزارت امور خارجه در پاسخ سؤال خبرنگار خبرگزاری پارس ، درباره قرارداد عدم توسل به زور که بین دولت آلمان فدرال و دولت اتحاد جماهیر شوروی منعقد گشته است گفت که دولت شاهنشاهی ، ضمن اظهار خوشوقتی از عقد این قرارداد ، آنرا قدم مفیدی برای امنیت اروپا میداند که بالمال در امنیت و صلح جهانی تاثیر بسزا خواهد داشت .

پیرو مذاکرات اقتصادی جناب آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر در اردیبهشت ماه سال ۱۳۴۸ در آلمان غربی در مورد فعالیت موسسات آلمانی در مسائل نفتی تبادل نظر کماکان ادامه داشت .

در زمینه مسائل اقتصادی عده‌ای از شخصیت‌های ایرانی بآلمان سفر نمودند و برخی از مقامات عالیرتبه وزارت اقتصاد آلمان عازم ایران

گردیدند که از جمله ، مسافرت آقای اسکوئی معاون سازمان برنامه در تاریخ ۱۵ تیر ماه ۱۳۴۹ برای گفتگو با مصادر امور در وزارت اقتصاد آلمان قابل یادآوری است .

در مورد مسافرت مقامات اقتصادی آلمان غربی بایران باید از سفر آقای Jelden مامور عالیرتبه وزارت همکاریهای اقتصادی و آقای Wulker از طرف اتحادیه تعاونی Reifeisen در فروردین ماه سال ۱۳۴۹ جهت گفتگو پیرامون طرح چهارساله همکاریهای تعاونی روستائی دو کشور و مسافرت آقای دکتر Lantzke مدیر وزارت اقتصاد و آقای Schmidt و خانم Steeg کارمندان عالیرتبه آن وزارت و آقای Schurmeyer مدیر شرکت نفت دولتی آلمان (Demine) نام برد .

آقای دکتر Moltrecht مدیر کل وزارت اقتصاد آلمان نیز در تاریخ ۲۵ مهرماه ۱۳۴۹ برای مذاکره با مقامات دولت شاهنشاهی در زمینه مسائل اقتصادی بایران عزیمت نمود .

ضمناً در سال ۱۳۴۹ اقدامات و مذاکراتی نیز در زمینه‌های مختلف اقتصادی و بازرگانی بین طرفین صورت گرفت .

مذاکرات مربوط با اجرای ۱۶ طرح مشترک با مقامات وزارت همکاریهای اقتصادی آلمان فدرال کماکان ادامه داشته است و کارشناسان برای پیشرفت و اجرای طرح‌های مورد نظر بایران اعزام گردیده‌اند .

در نمایشگاه صنعتی آلمان که از تاریخ ۲۷ شهریورماه تا پنجم آبانماه سال ۱۳۴۹ در برلین غربی تشکیل شد عده‌ای از بازرگانان ایرانی شرکت نمودند و کالاهای صادراتی ایران را از قبیل فرش - تریکو - لباس زنانه - اسباب بازی - صنایع دستی و هنری - کفش - اشارپ و خشکبار را ب معرض نمایش گذاردند .

در بهمن ماه ۱۳۴۹ ، نمایشگاهی از فرشهای دستی ایران متعاقباً به آقای سیف ناصری با حضور سفیر شاهنشاه آریامهر در آلمان فدرال و گروهی از شخصیت‌های ایرانی و آلمانی در شهر ویسبادلسا گشایش یافت . در نمایشگاه کشاورزی برلین بنام هفته سبز که ۳۲ کشور در آن شرکت داشتند ، بازرگانان ایرانی نیز غرفه مشترکی ترتیب داده بودند .

در سال ۱۳۴۹ آلمان فدرال بزرگترین طرف تجارتي ایران ، اولین فروشنده کالا بایران و دومین خریدار کالا از ایران بوده است . در اسفندماه ۱۳۴۹ ، درمهمترین برنامه رادیو تلویزیونی آلمان

فدرال ، شخصیت جهانی شاهنشاه آریامهر مورد تجلیل قرار گرفت .
برنامه میزگرد بین‌المللی روزنامه‌نگاران که همه هفته روزهای
یکشنبه و بکارگردانی مدیرکل برنامه سوم تلویزیون آلمان مستقیماً از تمام
شبکه‌های رادیو تلویزیون آلمان پخش میشود آنروز بمسئله نفت و نتایج
مذاکرات تهران اختصاص داشت .
دراین برنامه روزنامه‌نگاران ازامریکا - فرانسه - ایران -
سوریه و آلمان شرکت داشتند .

برنامه مورد بحث با اظهارات مدیرکل برنامه سوم تلویزیون آلمان
آغاز شد و روزنامه‌نگاران طی آن از حقانیت اوپک و نقش رهبری شاهنشاه
در پیروزی مذاکرات تهران و وحدت کشورهای نفت‌خیز و مناسبات
کمپانیها و صادرکنندگان نفت سخن گفتند و تأیید کردند مناسباتی که
تاکنون بین این شرکتها و کشورهای صادرکننده نفت وجود داشته خلاف
عدالت بوده و چنین وضعی نمیتوانست ادامه یابد .

روزنامه‌نگاران شرکت‌کننده در میزگرد سیاست متین وقاطع
شاهنشاه ایران را در مذاکرات نفت سرمشقی جدید خواندند و گفتند که
عادلانترین راه همان است که شاهنشاه ایران نشان دادند .

دراین برنامه که سه‌ربع ساعت طول کشید خبرنگار خبرگزاری
پارس برنامه‌های آبادانی ایران و کوشش این کشور را در راه ترقی و
پیشرفت ونحوه استفاده از درآمد نفت برای اجرای طرحهای بزرگ و
عمرانی ایران تشریح کرد ومیلیونها شنونده اروپائی رادیو تلویزیون آلمان
بنحوی مدلل ومفصل در جریان سیاست ایران قرار گرفتند .

در حال حاضر بالغ بر پنج هزار وچهل نفر دانشجوی ایرانی در
آلمان فدرال مشغول تحصیل میباشد . موسسات آلمانی در طی سال ۱۳۴۹
تعداد ۲۶۰ بورس تحصیلی در اختیار محصلین ایرانی گذارده‌اند .

در سال ۱۳۴۹ ، کتب ومجلات از طرف وزارت فرهنگ و هنر
به سمینارهای خاورشناسی و ایران‌شناسی در دانشگاههای آلمان فدرال
ارسال گردیده است .

کلاسهای زبان فارسی وآلمانی در کان همه هفته باشرکت در حدود
۳۵ نفر ایرانی وآلمانی برگزار میشود وبایرانیانی که تازه بآلمان رفته‌اند
زبان آلمانی آموخته میشود .

کانون فرهنگی دانشجویان باشرکت سی نفر از دانشجویان در
انجمن ایران وآلمان تشکیل شده ، مقدمات کارآموزی یازده نفر پرستار

ایرانی در بیمارستانهای کلن بهزینه بیمارستان مزبور از طریق سفارت شاهنشاهی در آن شهر انجام یافته و قرار است که پرستاران مذکور بزودی به آلمان غربی عزیمت کنند .

در سال ۱۳۴۹ شخصیت‌هایی بقرار زیر از ایران به کشور آلمان فدرال مسافرت نموده‌اند :

— جناب آقای نصیر عصار ، معاون نخست‌وزیر و سرپرست اوقاف

— جناب آقای دکتر شاهقلی وزیر بهداشت در تاریخ ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ برای مدت سه روز ، برای تهیه مقدمات استخدام پزشکان ایرانی .

— جناب آقای نیکوخواه ، معاون وزارت اطلاعات در تاریخ ۲۳ تیرماه برای ملاقات با ارباب جراید و روزنامه‌نگاران آلمانی .

— جناب آقای فریدون موثقی مدیرکل اداری وزارت امور خارجه برای مطالعه درباره تشکیلات وزارت امور خارجه آلمان فدرال .

در خردادماه سال ۱۳۴۹ ، آقای اشتیندل مدیر روزنامه تاگست پست و خزانه‌دار جمعیت حمایت جذامیان آلمان به اتفاق آقای دکتر عبدالحسین راجی و دکتر حسین امیرخلیلی وابسته مطبوعاتی و بهداشتی سفارت ایران در آلمان به پیشگاه علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران شرفیاب شدند .

جمعیت حمایت جذامیان آلمان تاکنون معادل ۱۰ میلیون ریال کمک نقدی و جنسی به جمعیت حمایت جذامیان ایران کرده است . در این شرفیابی آقای اشتیندل آمادگی جمعیت را برای کمکهای بیشتر بشرف عرض شهبانو رسانید و قرار است جمعیت مذکور برای تجهیز بیمارستان ۲۵ تختخوابی دهکده جذامیان در سال ۱۳۴۹ کمکهای جدیدی بعمل آورد .

علیاحضرت شهبانو از ملت آلمان که با وجود نداشتن جذامی اقدام بایجاد این جمعیت ، جمع‌آوری کمک و یاری به جذامیان ایران کرده‌اند ابراز سپاسگزاری فرمودند و آقای اشتیندل مدیر روزنامه تاگست پست به عرض رسانید که ابراز عنایت شهبانو را از طریق جراید به ملت آلمان فدرال ابلاغ خواهد کرد .

در تاریخ اول شهریور ماه ۱۳۴۹ سخنگوی وزارت امور خارجه مطالبی بشرح زیر درباره امضای قرارداد عدم توسل بزور بین جمهوری آلمان فدرال واتحاد جماهیر شوروی اظهار داشت : « دولت شاهنشاهی ایران ضمن اظهار خوشوقتی از عقد این قرارداد آنرا قدم مفیدی برای امنیت اروپا میدانند که بالمآل در امنیت و صلح جهانی تأثیر بسزا خواهد داشت . »

اسپانیا

حضرت ژنرال فرانکو ریاست عالیة کمیته جشن شاهنشاهی را در آن کشور تقبل فرموده‌اند .

مقامات مربوطه دولت اسپانیا ، در سال ۱۳۴۹ با توجه بحسن تفاهم کاملی که در روابط فیما بین موجود است به نمایندگان دولت شاهنشاهی که داوطلب عضویت در بعضی از مجامع بین‌المللی بوده‌اند رأی موافق داده است .

در سال ۱۳۴۹ کنگره‌ها و کنفرانسهای متعدد بین‌المللی در اسپانیا بشرح زیر تشکیل گردید که نمایندگان دولت شاهنشاهی نیز در آنها شرکت نمودند :

۱ - کنگره بین‌المللی زن در دنیای امروز که در مادرید تشکیل یافت وبانود کتر سیمین رجالی دبیرکل سازمان زنان واستاد دانشگاه ملی ایران در آن شرکت نمود و بریاست کمیسیون آموزش کنگره انتخاب شد و ضمن کنفرانسی فعالیت زنان را برای استفاده از امکانات جدید شرح داد .

۲ - کنگره جرم شناسی که در مادرید برگزار شد و آقای دکتر سعید حکمت نماینده مجلس شورای ملی در آن شرکت نمود .

۳ - کنگره جهانی استاندارد کشمش که در پایتخت اسپانیا تشکیل یافت و آقای حسین علیزاده معاون استاندارد کالاها در موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در آن شرکت نمود .

۴ - شورای بین المللی اتحادیه های علمی با شرکت آقای حسین کشی افشار .

۵ - چهارمین کنگره جهانی که در شهر مادرید افتتاح یافت و بیش از ۲۱۰۰ نفر از هفتاد کشور جهان واز جمله بیش از ۳۰ نفر از بخشهای خصوصی و مرغداری ایران در آن شرکت نمودند .

۶ - کنگره ملی مواد قابل اشتعال که در مادرید تشکیل شد واز

طرف شرکت ملی نفت ایران آقایان جعفری و سیستانی برای شرکت در آن اعزام شدند .

۷ - کارآموزی منطقه‌ای آژانس بین‌المللی نیروی اتمی که خانم عزیزه مهدوی استادیار دانشگاه تهران که برای کارآموزی در دوره مورد بحث اعزام شده بود .

حجم داد و ستد بین دو کشور ایران و اسپانیا بدون احتساب مواد نفتی محدود و بضرر ایران است .

با اقداماتی که بعمل آمده بود ، در سال ۱۳۴۹ برای اولین بار دولت اسپانیا سهمیه‌ای معادل یکصد هزار دلار برای واردات فرش ایران به اسپانیا تخصیص داد و بازرگانانی که در این رشته فعالیت دارند درخواستهای خود را تنظیم و به وزارت بازرگانی تسلیم نموده‌اند .

دولت اسپانیا در سال ۱۳۴۹ تعداد دو بورس تحصیلی در رشته‌های جهانگردی و هنرهای زیبا در اختیار دانشجویان ایرانی قرار داده‌است . با توجه باینکه در کتابخانه های متعدد اسپانیا و موزه‌های آن کشور آثار پرارزش تمدن و فرهنگ و ادبیات ایران وجود دارد بنابتنقاضی وزارت فرهنگ و هنر اقدام شده است که مقامات مربوطه اسپانیا فهرست کاملی از آثار تمدن باستانی ایران تهیه و ارسال دارند تا از آنها در صورت امکان ترتیب تهیه میکروفیلم داده شود .

اتریش

حضرت فرانتس یوناس رئیس جمهوری اتریش ریاست عالیہ جشنهای ایران را در کشور خود تقبل فرموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته اند .

مسافرتهاى اعلی حضرت همایون شاهنشاه آریامهر باتریش و مذاکرات معظم له با حضرت رئیس جمهوری آن کشور در بسط روابط دو دولت و استحکام بیش از پیش آن اثر محسوس گذاشته و از جمله آثار آن بهبود روابط روز افزون اقتصادی ایران و اتریش است .

سفارت شاهنشاهی در وین در سال ۱۳۴۹ در راه توسعه روابط اقتصادی بین دو کشور و جلب سرمایه داران و صاحبان صنایع اتریش که برای شرکت در برنامه های وسیع و دامنه دار عمرانی ایران در سالهای اخیر تمایل بیشتری ابراز داشته اند اقداماتی بشرح زیر معمول داشته است :

— میسیون عالی مشترك اقتصادی ایران و اتریش از تاریخ ۲۲ تا ۲۴ اردیبهشت ماه ۴۹ در محل وزارت بازرگانی در وین تشکیل شد و تصمیمات زیر اتخاذ گردید :

— اعزام هیئتهای صاحبان صنایع اتریش بایران برای مذاکره مستقیم با بخش خصوصی و دولتی برای ایجاد شرکتهای مختلط تولیدی ایران و اتریش .

— دعوت از هیئت بازرگانی و بازاریابی ایران برای مسافرت باتریش برای مطالعه در مورد ازدیاد صدور محصولات ایران .

— اقدام برای پیشرفت برنامه های استفاده از جنگلهای شمال ایران و ادامه عملیات ساختمانی و سدسازی شرکت ساختمانی (پور اتریش) و سایر مسائل بازرگانی و صنعتی مورد علاقه دو کشور .

در تاریخ ۱۵ آبانماه ۱۳۴۹ دومین میسیون اقتصادی اتریش

بریاست مدیر قسمت بازرگانی خارجی اطاق فدرال صنایع آن کشور با شرکت نمایندگان و مدیران ۶ موسسه صنعتی برای ایجاد شرکتهای مختلط تولیدی بایران آمد . این میسیون با راهنمایی وزارت اقتصاد موفق گردید که مستقیماً با علاقمندان بخش خصوصی مذاکره و در رشتههای مورد علاقه قرار همکاری بگذارد .

همچنین نمایندگان کارخانجات فولادسازی اتریش برای مطالعه در ایجاد واحدهائی که بتوانند مشتقات کارخانه ذوب آهن را مورد استفاده قرار دهند بایران آمدند .

موضوع اعزام سومین میسیون اقتصادی اتریش بایران برای اواخر سال ۱۳۴۹ و نیز ترتیب مسافرت تعداد دیگری از نمایندگان و صاحبان صنایع آن کشور داده شده است .

— نمایشگاهها و غرفههای صنایع ایران :

از تاریخ ۱۹ تا ۲۴ مردادماه ۱۳۴۹ نمایشگاه عکس مربوط به تحولات و پیشرفتهای کشور شاهنشاهی و نمونههای از صنایع دستی با همکاری وزارت اطلاعات در هتل انترکننتینتال وین تشکیل گردید که از طرف تعداد کثیری از دانشجویان ، مقامات اقتصادی و فرهنگی و مطبوعاتی و سایر طبقات مردم مورد بازدید قرار گرفت و با توجه و تحسین روبرو شد .

— برای شناساندن فرآوردههای ایران و تبلیغ درباره آنها در نمایشگاههای بینالمللی ولس — کلاگن فورد و گراتس با همکاری نماینده شرکت سهامی فرش ایران غرفه ای ترتیب داده شد که مورد توجه قرار گرفت و غرفه ایران در نمایشگاه بینالمللی ولس بعنوان جالبترین غرفهها شناخته شد و موفق به اخذ يك قطعه مدال طلا گردید .

— برای تشکیل غرفه ایران در بزرگترین فروشگاه وین با همکاری اطاق فدرال صنایع اتریش مذاکره بعمل آمده و تاریخ افتتاح آن مهرماه ۱۳۵۰ تعیین گردیده است . در این نمایشگاه اجناس صادراتی ایران منجمله کفش — تریکو — مصنوعات و کارهای دستی در وهله اول برای مدت سه هفته و سپس در هفت فروشگاه بزرگ دیگر اتریش عرضه خواهد گردید .

دولت اتریش برای بررسی و نظارت وضع تحصیلی دانشجویان خارجی يك سرویس دانشجویان خارجی تاسیس نموده و با تعیین استادان و دانشیاران مشاور ، ارشاد و راهنماییهای لازم را درباره این قبیل

دانشجویان معمول میدارد و سعی دارد که در حدود امکان از اثرات نامطلوب تحصیلات عالی آزاد بدون محدودیت زمان تحصیل جلوگیری نماید و خوشبختانه بین قسمت دانشجویی سفارت شاهنشاهی در وین و این سرویس مفید کمال همکاری موجود میباشد .

در نتیجه مذاکراتی که با مسئولین مربوطه دانشگاهی و همچنین مقامات بیمارستانهای اتریش بعمل آمده است تسهیلات قابل توجهی برای فارغالتحصیلان ایرانی بمنظور بدست آوردن محل کار در بیمارستانها و امکان گذرانیدن دوره‌های تخصصی در آن کشور فراهم شده است .

در سال ۱۳۴۹ از طرف وزارت فرهنگ اتریش با وجود محدود بودن تعداد بورسهای دانشجویان خارجی به ۲۵ نفر دانشجوی ایرانی بورس تحصیلی اعطاء گردیده است و همچنین بعضی از موسسات مذهبی آن کشور نیز به تعدادی از دانشجویان که حائز شرایط مخصوص باشند کمک هزینه تحصیلی پرداخت میگردد . ضمناً پانزده نفر از معلمان مدرسه حرفه‌ای رضا پهلوی طبق قرار داد منعقد شده با سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی برای کارآموزی دوساله با تریش اعزام شده‌اند . در طی سال ۱۳۴۹ کانون دانشجویان ایرانی و کلاسهای فارسی وابسته بآن همواره دائر بوده و علاوه بر فرزندان ایرانیان مقیم وین عده‌ای از اتریشی‌ها نیز که بزبان فارسی علاقمند میباشند از این کلاسها استفاده نموده‌اند .

نمایشگاه عکسها و اسلایدهای مربوط به تحولات ایران که از طرف وزارت اطلاعات ترتیب داده شده بود در مردادماه ۱۳۴۹ در حضور معاون وزارت اطلاعات ایران در پایتخت اتریش افتتاح یافت .

در سال ۱۳۴۹ نشریه پانزده روزه‌ای بنام « ایران اکتوال » بزبان آلمانی انتشار یافته و برای ازباب جرائد و مراکز مطبوعاتی و شخصیت‌های برجسته اتریش ارسال شده است .

در سال ۱۳۴۹ همکاری لازم و مفید بین سفارت شاهنشاهی ایران در وین و مقامات رادیو و تلویزیون اتریش برای پخش برنامه‌های مربوط به ایران شناسی برقرار بوده است .

در سال ۱۳۴۹ در محل باشگاه روزنامه‌نگاران اتریش ، کنفرانسهایی متعددی برای تشریح اصول سیاست مستقل ملی و توجیه وقایع جاری در ایران و در راه روشن ساختن اذهان مردم آن کشور درباره اوضاع ایران تشکیل شده است .

انگلستان

مسئله بحرین از یکصد و پنجاه سال پیش به اینطرف از مشکلات عمده روابط سیاسی ایران و انگلیس بود که بابتکار خردمندان شاهنشاه آریامهر فیصله یافت . (۱)

از مسائل دیگر که در روابط ایران و انگلیس قابل ذکر است مسئله خروج نیروهای انگلیس از خلیج فارس میباشد . نظر دولت شاهنشاهی نسبت به این موضوع که در موقعیتهای مختلف اعلام شده مبتنی بر اینست که تصمیم دولت قبلی انگلیس در خصوص فراخواندن نیروهای آنکشور از خلیج فارس اجراء گردد و تخلیه این نیروها باید واقعی باشد .

سر آلك دو گلاس هیوم وزیر خارجه انگلیس در تاریخ نوزدهم تیرماه ۱۳۶۹ از لندن عازم بروکسل شد و در آنجا به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر باریافت و درباره آینده خلیج فارس مذاکراتی بعمل آورد و ضمن مصاحبه‌ای در فرودگاه لندن با خبرنگاران جراید ، اظهار داشت که هدف او درک نظریات شاهنشاه ایران در این مسئله بوده است .

سر ویلیام لیوس فرستاده ویژه وزیر خارجه انگلیس به منطقه خلیج فارس دوبار در تاریخ بیست و پنجم شهریور ماه و ۲۲ بهمن ماه به ایران آمد . نامبرده به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر باریافت و با جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ملاقات و مذاکره نمود .

سر ویلیام لیوس در پایان سفر اول خود ضمن مصاحبه با خبرنگاران اظهار داشت که شرفیابی وی به پیشگاه شاهنشاه آریامهر و مذاکرات با مقامات شاهنشاهی به او این امکان را داده است که تصویر کاملاً روشنی از خواستها و نظریات دولت شاهنشاهی در خلیج فارس بدست آورد .

تیمسار ارتشبد فریدون جم رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران بدعوت

---

۱ - بفضل مربوط به بحرین در این کتاب مراجعه فرمایند .

رئیس ستاد دفاع انگلیس در نیمه دوم خردادماه ۱۳۴۹ به انگلیس مسافرت نمودند .

تیمسار ارتشبد مین‌باشیان فرمانده نیروهای زمینی ارتش شاهنشاهی نیز برای دیدار از تاسیسات نظامی انگلیس در مهرماه ۱۳۴۹ بآنگشور رفتند .

لرد کارادون وزیر خارجه پیشین انگلستان ونماینده دائمی این کشور در سازمان ملل متحد ، در دیماه ۱۳۴۹ برای بازدید از فعالیتهای بهداشت و تنظیم خانواده درایران به تهران وارد شد وبا وزیر بهداری ایران ومعاون آنوزارتخانه ملاقات و مذاکره نمود .

دولت شاهنشاهی با پذیرش آقای پیترادوارد رمس بوتام بعنوان سفیر علیاحضرت ملکه انگلستان در دربار شاهنشاهی موافقت نمود .

جناب آقای دکتر اقبال مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره شرکت ملی نفت ایران برای شرکت در کنفرانس سالانه شرکتهای عضو کنسرسیوم به انگلستان مسافرت نمودند .

رئیس کل بانک مرکزی ایران ومدیرعامل سازمان برنامه نیز درسال ۱۳۴۹ برای مذاکره با بانکداران وتحصیل اعتبارات عمرانی به انگلستان رفتند .

يك هیئت بازرگانی ازایران بریاست رئیس مرکز توسعه صادرات وزارت اقتصاد وعضویت ۱۴ نفر از بازرگانان سرشناس درمهرماه ۱۳۴۹ به لندن عزیمت نمود وبا مقامات وزارت بازرگانی انگلیس ، اعضاء اطاق بازرگانی لندن وشرکتهای مختلف انگلیسی درباره توسعه صادرات ایران مذاکرات سودمندی بعمل آورد .

درسال ۱۳۴۹ استفاده از اعتبار دومیلیون لیره‌ای انگلیس واعتبار چهار میلیون لیره‌ای بانک میدلند که هر دو به خرید وسائل وماشین‌آلات برق اختصاص داشت پایان رسید وکلیه وسائل مزبور به ایران حمل گردید .

ساختمان کارخانه کاغذسازی هفت تپه با همکاری گروه شرکتهای انگلیسی Reed درسال ۱۳۴۹ پایان یافت .

در دیماه سال ۱۳۴۹ برای تامین وسائل استخراج معادن مس کرمان مذاکراتی بین وزارت اقتصاد وشرکت انگلیسی Selection Trust صورت گرفت .

درسال ۱۳۴۹ مجموعه‌ای از قالبیهای نفیس ایران متعلق به آقای

قلی ناصری درلندن بمعرض نمایش گذاشته شد و آقای دکتر کینگ رئیس وقت مجلس عوام انگلیس نطق افتتاحیه نمایشگاه را ایراد نمود .

درسال ۱۳۴۹ صادرات غیرنفتی ایران به انگلیس بطور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافت . دریازده ماه اول سال ۱۹۷۰ صادرات کالاهای غیرنفتی به ۱۲۴ میلیون لیره و صادرات نفت ایران بانگلیس به ۵۴۵ میلیون لیره بالغ گردید . جمع کل واردات ایران از انگلیس در همین مدت معادل ۵۸۷ میلیون لیره بود .

جناب آقای امیر خسرو افشار سفیر شاهنشاه آریامهر درلندن ضمن نطقی در انجمن ایران اظهار داشتند که از سال ۱۹۵۳ روابط ایران و انگلیس وارد مرحله جدیدی شده که بر اساس احترام متقابل و شناسایی منافع ملی طرفین استوار است . وی ضمن ابراز خوشوقتی از مناسبات حسنه موجود میان دو کشور و اشاره به طرحهای عمرانی و صنعتی ایران افزودند برای اینکه ایران بتواند بنحو احسن برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی انقلاب سفید را که به ابتکار شاهنشاه آریامهر پی‌ریزی شده است انجام دهد احتیاج بدرآمد بیشتری دارد و کاملاً طبیعی است که برای وصول چنین درآمدهائی نخست توجه خود را بمنابع و ثروت زیرزمینی خویش و بخصوص منابع نفت معطوف کند و در این صورت منطقی است که از کنسرسیون نفت ایران درآمد بیشتری مطالبه شود . جناب آقای افشار سپس خاطر نشان ساختند که در این اواخر علاوه بر سرمایه‌گذاریهای عظیم در برنامه‌های عمرانی قلم جدیدی بر هزینه‌های ایران اضافه شده و این قلم مربوط بهزینه دفاع خلیج فارس است . سفیر شاهنشاه آریامهر سپس ضمن تشریح سیاست واقع‌بینانه ایران در خلیج فارس گفتند من امیدوارم که دولت انگلیس در موعد مقرر نیروهای نظامی خود را در خلیج فارس فراخواند و ایران بدون تردید قادر خواهد بود که بکمک کشورهای ساحلی ثبات و آرامش این منطقه را حفظ کند و ایران با مباحثات این وظیفه را انجام خواهد داد و مصمم بانجام آن است .

بین دانشگاه مشهد و دانشگاه آکسفورد انگلستان ، قراردادی برای مبادله انتشارات و همکاری علمی بین معارف اسلامی این دو دانشگاه بامضاء رسید .

درسال ۱۳۴۹ نمایشگاه سپاه دانش و کارهای دستی روستازادگان ایران درلندن ترتیب یافت و مورد استقبال فراوان واقع شد . بعضی از جراید انگلیس درباره این نمایشگاه مطالبی انتشار دادند و رادیو لندن

برنامه‌ای بزبان انگلیسی راجع به فعالیتهای سپاه دانش پخش نمود .
 کتابخانه « کنزینگتون » لندن بخشی از کتابهای فارسی ایجاد
 نموده است که اکنون دارای بیش از دوهزار جلد کتاب فارسی میباشد .
 در مردادماه ۱۳۴۹ ، تعداد ۱۰۵ نفر دانشجو از کشور های
 مشترك المنافع بایران مسافرت کردند و پانزده نفر دانش آموز انگلیسی نیز
 باتفاق چهارمربی به دعوت سازمان جوانان شیر و خورشید سرخ ایران در
 شهریور ماه از ایران دیدن نمودند .
 جناب آقای نیک پی شهردار تهران بدعوت وزیر بازرگانی انگلیس
 در تیرماه ۱۳۴۹ بمدت ده روز از آنکشور دیدن نمودند .
 جناب آقای عباس مسعودی نایب رئیس مجلس سنا و مدیر موسسه
 اطلاعات درمهرماه ۱۳۴۹ بدعوت دولت انگلیس بآنکشور مسافرت
 کردند .
 آقای تام نیل مدیرعامل بنیاد تامسون درآبانماه ۱۳۴۹ به ایران
 مسافرت نمود وبا مقامات وزارت اطلاعات ومسئولین تلویزیون ملی ایران
 ملاقات و مذاکره بعمل آورد .
 درطول سال ۱۳۴۹ چند نفر از ارباب جرائد وخبرنگاران برجسته
 انگلیسی به ایران مسافرت نمودند ومشاهدات خودرا طی مقاله های جالبی
 در روزنامه های انگلیس منتشر کردند که از آنجمله میتوان آقای آندرونايت
 (اکونومیست) اریک دانتون (دیلی تلگراف) والکساندر رندل (تایمز)
 را نام برد .
 ماموریت جناب آقای « سردنيس رایت » سفیر انگلیس درتهران
 خاتمه یافته وهمانطور که دربالا اشاره شد ، بجای ایشان جناب آقای
Peter Edward Ramsbotham تعیین شده اند .
 پرنس فیلیپ دوک اوادنبرو وپرنسس آن آمادگی خود را برای
 شرکت در مراسم جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی
 ایران اعلام داشته اند .

ایتالیا

بازدید رسمی جناب آقای آلدومورو وزیر امور خارجه ایتالیا از ایران که بنا به دعوت جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه از تاریخ ۲۴ تا ۲۷ شهریورماه ۴۹ انجام گرفت فرصت جدیدی برای تشدید روابط مودت و تفاهم و تحکیم اعتقاد دو دولت به توسعه همکاریهای سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و هماهنگی نظریات و روش طرفین در عرصه سیاست جهانی بود .

وزیر امور خارجه ایتالیا در این مسافرت با افتخار شرفیابی به پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر نایل آمد و با جناب آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر ملاقات نمود .

وزیران امور خارجه دو کشور پیرامون موضوعات مربوط به مناسبات ایران و ایتالیا و مهمترین مسائل جهانی مذاکرات مفصل و سودمندی بعمل آوردند (۱) .

موافقتنامه همکاریهای علمی و فنی ایران و ایتالیا بمنظور گسترش همکاریهای وسیعتر و متنوعتر که مذاکرات مربوط بآن از سال گذشته آغاز شده بود در جریان همین مسافرت بامضاء رسید و همچنین طرفین موافقت نمودند که به تشکیل کمیسیون مشترک ایران و ایتالیا که در موافقتنامه فرهنگی مورخ ۳۷۹۸ منعقد در رم پیش بینی شده است مبادرت گردد .

در مورد عهدنامه استرداد مجرمین و معاضدت قضائی مذاکرات و بررسیهای طرفین در سال ۱۳۴۹ نیز ادامه داشته و بمرحله تنظیم و توافق نهائی نزدیک شده است .

۱- اظهارات وزیر خارجه ایتالیا در فرودگاه مهرآباد هنگام ورود به تهران در صفحه ۲۶۱ و اعلامیه مشترک ایران و ایتالیا بمناسبت این دیدار در همان صفحه در نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (فروردین تا شهریور ۴۹) انتشار یافته است .

دولت ایتالیا در سال ۱۳۴۹ توجه بیشتری بمنطقه خلیج فارس معطوف داشت و از نظریات دولت شاهنشاهی درباره این منطقه بخوبی آگاه شد و وزیر امور خارجه ایتالیا رسماً مراتب تمجید خود را نسبت به موفقیت دولت شاهنشاهی ایران در حل مسأله آمیز مسئله بحرین که بالمآل موجب تأمین صلح و ثبات خلیج فارس می‌باشد ابراز داشته‌است. دولت شاهنشاهی ایران به عضویت دولت ایتالیا در شورای امنیت ملل متحد رای موافق داد و دولت ایتالیا از این پشتیبانی و حسن‌نیت دولت شاهنشاهی رسماً سپاسگزاری نمود.

حجم مبادلات بازرگانی ایران و ایتالیا در سال ۱۳۴۹ نیز روبه‌افزایش بوده و چون بدون در نظر گرفتن صادرات نفت ایران حجم کالاهای صادراتی ایتالیا به ایران مانند سایر کشورهای اروپائی بر کالاهای صادراتی ایران به ایتالیا فزونی دارد اقدامات و مذاکراتی برای تأمین موازنه داد و ستد بازرگانی بین دو کشور بعمل آمده است. همچنین بمنظور جلب همکاری بیشتر ایتالیا در زمینه‌های مختلف اقتصادی و مالی و بازرگانی اقداماتی انجام گرفت و تماسهایی با مقامات مربوطه ایتالیائی حاصل گردید و مخصوصاً اقدامات و مذاکرات برای جلب ایتالیا بشارکت در اجرای طرحهای کشت و صنعت ایران ادامه داشت و کارشناسانی نیز از طرف مرکز سرمایه‌گذاری فائو بتهران آمده‌اند.

در آبانماه سال ۱۳۴۹ هیئتی از بازرگانان ایرانی بریاست آقای مهندس رضا رزم‌آراء دبیرکل اطاق بازرگانی صنایع و معادن ایران بنا بدعوت رسمی انستیتوی بازرگانی خارجی ایتالیا از رم و میلان بازدید بعمل آورد و با مقامات وزارت بازرگانی خارجی و ارباب صنایع و تجارت ایتالیا ملاقات و مذاکره نمود و طرق توسعه و بهبود وضع مبادلات بازرگانی طرفین و امکانات افزایش سرمایه‌گذاری ایتالیا در ایران را مورد بررسی قرارداد.

هیئتی از شخصیت‌های اقتصادی و صاحبان کارخانه‌ها و موسسات ایتالیائی نیز باتفاق دوتن از نمایندگان انستیتوی بازرگانی خارجی ایتالیا در پایان دیماه برای تماس با مقامات و موسسات اقتصادی ایران و مذاکره درباره تسهیل مبادلات تجاری بین دو کشور بتهران آمدند.

بطور کلی اقلام عمده صادراتی ایران به ایتالیا فرش و مواد خام و فرآورده‌های کشاورزی است و امکان دارد که با شروع صدور فرآورده‌های صنایع شیمیائی ایران این کالاهای جدید نیز به ایتالیا صادر شود.

همچنین برای صدور سنگهای معدنی نیز در سال ۱۳۴۹ اقداماتی بعمل آمده است .

از لحاظ حجم اعتبارات مالی و بازرگانی دولت ایتالیا در سال ۱۳۴۹ مجدداً معادل ۲۵ میلیارد لیر ایتالیائی در اختیار ایران قرار داده است تا بمصرف تامین کالاهای مورد نیاز اجرای طرحهای عمرانی و سایر لوازم خریداری دولت شاهنشاهی برسد .

برای شرکت در نمایشگاههای اقتصادی ایتالیا بمنظور تبلیغ و ترویج کالاهای ایران و بازاریابی ، موجبات شرکت در بعضی از نمایشگاههای مهم ایتالیا از طریق تاسیس دفتر اطلاعات اقتصادی و با ایجاد غرفه کالاهای ایران بشرح زیر فراهم گردیده است :

— ایجاد غرفه کالاهای ایران در نمایشگاه صنایع دستی فلورانس .
— تاسیس غرفه صنایع دستی ایران در نمایشگاه بینالمللی نمونه بولونیا .

— تاسیس غرفه کالاهای ایران در نمایشگاه بینالمللی صلیب سرخ ایتالیا در رم (ناتال اوجی) .

— ایجاد دفتر اطلاعات اقتصادی و تجاری در نمایشگاه بینالمللی میلان .

در سال ۱۳۴۹ در زمینه روابط فرهنگی دیرینه ایران و ایتالیا پیشرفتهای قابل ملاحظه‌ای حاصل گردید و مهمترین گامی که در این راه برداشته شد امضای موافقتنامه همکاریهای علمی و فنی توسط وزیران امور خارجه دو کشور بود که در بالا بآن اشاره گردید و بموجب آن طرفین متعهد شده‌اند که برنامه‌هایی برای همکاری علمی و فنی مطابق هدفهای توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران بمورد اجرا گذارند و برای تنظیم این برنامه‌ها کمیسیون مختلطی از نمایندگان دو کشور تشکیل میگردد . دولت ایتالیا بموجب این موافقتنامه تسهیلات لازم برای واگذاری بورسهای جدید تحصیلی و تخصصی واعزام کارشناس و معلم و داوطلبان خدمات اجتماعی و همچنین بررسی و تنظیم طرحهایی از نظر توسعه و عمران ایران فراهم خواهد ساخت .

در فروردینماه ۱۳۴۹ کنگره جهانی ایران شناسان بنام « ایران در قرون وسطی » با شرکت چهل و شش تن از دانشمندان ایران — ایتالیا — آلمان — فرانسه — امریکا — انگلیس — بلژیک — مجارستان — سوئیس — هلند — سوئد و دانمارک با اهتمام و همکاری

انجمن فرهنگی ایران و ایتالیا و آکادمی « لینچی » در رم تشکیل شد. از طرف شاهنشاه آریامهر و حضرت رئیس جمهوری ایتالیا پیامهائی خطاب بکنگره ارسال شد که در آغاز جلسه افتتاحیه قرائت گردید. یکی از نتایج مهم این کنگره تصمیم بایجاد اتحادیه‌ای از ایران شناسان ایتالیائی بود.

حضرت ساراگات رئیس جمهوری ایتالیاریاست کمیته جشن شاهنشاهی ایران را در کشور خود پذیرفته‌اند و دولت ایتالیا از پشتیبانان قطعنامه مصوب یونسکومبنی بر همکاری برای بزرگداشت جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیان‌گذاری شاهنشاهی ایران بوده است.

همکاری با انجمن روابط فرهنگی ایران و ایتالیا و سازمان روابط فرهنگی ایتالیا و کشورهای خاورمیانه و دور بمنظور تسهیل فعالیت‌هایی که در راه ترویج فرهنگ و هنر ایران و کشف آثار باستانی در سیستان و بلوچستان و ترمیم آثار تاریخی اصفهان و تخت جمشید صورت میگیرد در سال ۱۳۴۹ بنحو وسیعتری ادامه یافت. نسبت به توسعه و ایجاد شعب انجمن روابط فرهنگی ایران و ایتالیا در بعضی از شهرها از قبیل میلان، فلورانس و ونیز مطالعات و اقداماتی صورت گرفت.

قراردادی بین دانشکده هنرهای زیبای تهران و دانشکده معماری رم برای توسعه مبادله استاد و دانشجو و کتاب و وسائل مطالعه بامضاء رسید.

بنابعدعوت وزارت آبادانی ومسکن دو تن از معماران برجسته ایتالیائی در کنگره بین‌المللی در اصفهان شرکت نمودند.

در تابستان سال ۱۳۴۹ سی‌وینج تن از قهرمانان ورزش دانشگاه‌های ایران برای شرکت در مسابقات بین‌المللی دانشگاهی که در شهر تورینو برگزار شد بایتالیا رفتند و به‌اخذ پیروزیهای نائل شدند و از رم و میلان نیز بازدید کردند.

در فروردین سال ۱۳۴۹ جلسه کنفرانس برای بزرگداشت حافظ در رم برگزار شد.

جناب آقای عبده سفیر شاهنشاه آریامهر در تابستان همانسال کنفرانسی تحت عنوان «چگونه ایران از ارتش برای مبارزه بابیسوادی و توسعه اجتماعی و اقتصادی استفاده میکند» در ناپل ایراد نمودند.

در دیماه نیز در باشگاه لاینز رم تحت عنوان « ایران دیروز

و امروز و دورنمای همکاری اقتصادی و فرهنگی با ایتالیا « سخنرانی نمودند و فیلمی نیز از ایران نشان داده شد .

در پائیز ۱۳۴۹ شماره سوم مجله « ایتالیا و ایران » شامل مطالب سودمندی از جمله درباره پیشرفتهای اقتصادی ایران و خلاصه‌ای از تاریخ تمدن ایران در قرون وسطی و مسافرت وزیر امور خارجه ایتالیا به ایران و امضاء قرارداد همکاری علمی و فنی دو کشور از طرف سفارت شاهنشاهی انتشار یافت .

مجله ادبی "Il veltro" نیز که از طرف آکادمی « دانته » ایتالیا انتشار مییابد با همکاری سفارت شاهنشاهی و سازمان روابط فرهنگی ایتالیا در کشورهای خاورمیانه دو شماره مخصوص حاوی بیش از دویست صفحه مطلب و عکس درباره پیشرفتهای ایران و توسعه روابط ایران و ایتالیا منتشر ساخت که در رأس آن مقاله جناب آقای هویدا نخست وزیر درباره برنامه عمرانی کشور قرار داشت .

باین مناسبت مجلس ضیافتی نیز در آکادمی دانته برپا گردید و سفیر شاهنشاه آریامهر و معاون آکادمی و مدیر مجله درباره استحکام روابط دو کشور و اصالت فرهنگ ایران سخنرانی کردند و دو قطعه فیلمهای مستند جدید ایران بنمایش گذارده شد .

به تعداد بورسهای تحصیلی و مطالعاتی دولت ایتالیا برای ایران افزوده شد و امید میرود با اجرای موافقتنامه همکاری علمی و فنی دو کشور دامنه همکاریهای ایران و ایتالیا بنحو قابل توجهی افزایش یابد .

بلژیک

در تاریخ ۱۹ تیرماه ۱۳۴۹، هنگام مراجعت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر از اروپا، اعلیحضرت بودوئن پادشاه بلژیک معظم له را شخصا از محل سفارت شاهنشاهی ایران تا فرودگاه بروکسل همراهی و با گرمی فراوان بدرقه فرمودند.

اعلیحضرت پادشاه بلژیک ریاست عالیبه جشنهای شاهنشاهی رادر کشور خود تقبل فرموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته‌اند. فرمانده دانشگاه جنگ بلژیک همراه عده‌ای از دانشجویان دانشگاه درادیبهشت‌ماه ۱۳۴۹ بایران آمد.

آقای لوبورتون وزیر اقتصاد بلژیک در پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۳۴۹ در راس یک هیئت اقتصادی وارد تهران شدند و به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر باریافتند و با جناب آقای نخست‌وزیر و جناب آقای وزیر اقتصاد ملاقات و مذاکره نمودند.

موافقتنامه همکاریهای فنی - اقتصادی و صنعتی دراز مدت بین ایران و بلژیک در تاریخ هفتم خردادماه ۱۳۴۹ در وزارت اقتصاد از طرف جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد و سفیر بلژیک در دربار شاهنشاهی بامضاء رسید. بموجب این موافقتنامه که در نه ماده تنظیم شده است هر دو کشور همکاریهای لازم در زمینه‌های مختلف اقتصادی از جمله اجرای طرحهای صنعتی و ایجاد سازمانهای کارآموزی و صنعتی بعمل خواهند آورد. همچنین ایران و بلژیک موافقت کرده‌اند که برای فراهم آوردن تسهیلات لازم و تسریع در اجرای طرحهای مورد نظر کمیسیون مشترکی تشکیل شود. این کمیسیون حداقل سالی یکبار به تقاضای یکی از دو کشور تشکیل جلسه خواهد داد و محل تشکیل این جلسات به تناوب در بروکسل یا تهران خواهد بود.

جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد پس از امضای این موافقتنامه

اظهار داشتند که این موافقتنامه نشانه دیگری است از علاقه‌ایکه دو کشور ایران و بلژیک برای توسعه هرچه بیشتر روابط اقتصادی با یکدیگر دارند و ما سهم خودکمال کوشش را بکار خواهیم برد تا این قرارداد به نتیجه مورد انتظار برسد .

جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد در تاریخ چهاردهم دیماه ۱۳۴۹ در راس يك هیئت اقتصادی برای شرکت در نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری اقتصادی ایران و بلژیک به بروکسل مسافرت نمودند .

هیئت اقتصادی ایران مذاکرات مفصلی با هیئت اقتصادی بلژیک بریاست آقای فایات وزیر تجارت خارجی آنکشور بعمل آورد و در پایان پیش‌نویس موافقتنامه همکاری اقتصادی و صنعتی ایران و بلژیک بامضاء رسید .

بموجب موافقتنامه مزبور دولت بلژیک با واگذاری يك اعتبار دراز مدت چهل میلیون دلاری به ایران موافقت نموده است . در این موافقتنامه اجرای برنامه‌های مشترک برای تولید محصولات فلزی - الکتریکی و شیمیائی منظور شده است .

در پایان مذاکرات هیئت اقتصادی ایران با مصادر امورات اقتصادی بلژیک پروتکلی بامضاء رسید که طبق آن دولت بلژیک موافقت کرد که برای ایجاد واحدهای صادراتی در ایران سرمایه‌گذاری کند و ایران متقابلاً آمادگی خود را برای مشارکت در ایجاد واحدهای صنعتی در بلژیک بمنظور تبدیل مواد خام ایران برای فروش در کشورهای عضو بازار مشترک اروپا اعلام داشت .

در پروتکل مذکور که بامضای وزیر اقتصاد ایران و آقای هانری فایا وزیر بازرگانی خارجی بلژیک رسیده پیش‌بینی‌های لازم برای اجرای برنامه خانه‌سازی در ایران خصوصا در مناطق صنعتی اراک ، تبریز و اهواز بعمل آمده است .

در مورد برقراری موازنه بین صادرات کالاهای غیر نفتی ایران به بلژیک و صادرات بلژیک بایران در پروتکل پیش‌بینی‌های لازم شده است از جمله دولت بلژیک موافقت کرده است برای افزایش صادرات کالاهای صنعتی کشاورزی و پتروشیمی ایران بکشور های عضو بازار مشترک بصادرکنندگان ایرانی مساعدتهای لازم را مبذول دارد . در مذاکرات اقتصادی ایران و بلژیک - هیئت نمایندگی ایران

مسئله سوءاستفاده فروشندگان فرشهای خارجی را از شهرت و مرغوبیت فرشهای ایرانی مطرح ساخت و دولت بلژیک موافقت کرد که با مهر و علائم خاص فرشهای صادراتی ایران را از سایر فرشهایی که وارد بازارهای بلژیک میشود مشخص کند .

وزیر اقتصاد در آخرین روز اقامت خود در بلژیک با رئیس و اعضای کمیسیون اجرائی بازار مشترك ملاقات کردند و درباره امکانات توسعه روابط بازرگانی و اقتصادی ایران و بازار مشترك گفتگوهائی انجام دادند . وزیر اقتصاد در این ملاقاتها اهمیت و قدرت جذب بازار ایران را بعنوان خریدار بزرگ ماشینها و تجهیزات صنعتی برای مقامات مذکور تشریح کردند و خاطر نشان ساختند که موافقتنامه بازرگانی ایران و بازار مشترك که در دست عمل است جوابگوی انتظارات ایران نیست و تجدیدنظر کلی در این روابط برای برقراری موازنه در مبادلات بازرگانی طرفین کاملاً ضروری است .

وزیر اقتصاد ایران توجه مقامات مذکور را باین نکته جلب کردند که هرگونه تجدیدنظر در روابط ایران و بازار مشترك ، نه تنها باید باتوجه به شرایط موجود صورت گیرد ، بلکه لازم است در این تجدید نظر امتیازات گوناگونی که بازار مشترك برای سایر کشورها قائل شده است برای ایران نیز مورد توجه قرار دهد .

مقامات بازار مشترك آمادگی خود را برای شروع يك بررسی اصولی در روابط ایران و بازار مشترك اروپا اعلام داشتند و به وزیر اقتصاد ایران اطمینان دادند که این بررسیها باتوجه بموقع خاص ایران در کمال حسن نیت صورت خواهد گرفت . وزیر اقتصاد ایران از رئیس جدید کمیسیون اجرائی بازار و آقایان دارن دروف و کوپه اعضای برجسته کمیسیون مذکور دعوت کردند که برای بازدید پیشرفتها و ترقیات اخیر ایران در آینده نزدیک از ایران بازدید کنند .

وزیر اقتصاد ایران ضمن اقامت در بروکسل با والاحضرت پرنس البرت که ریاست عالی امور اقتصادی بلژیک را بعهدہ دارند ملاقات و مذاکره نمودند و در مراسم تعویض پرچمهای سومین کشتی باری از سری شش کشتی باری که شرکت کشتیرانی آریا به يك شرکت کشتی سازی بلژیک سفارش داده است شرکت نمودند .

در جریان سال ۱۳۴۹ رئیس وعده ای از دانشجویان دانشگاه جنگ بلژیک بایران آمدند .

دولت بلژیک در سال ۱۳۴۹ تعداد ۳۰ بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان ایران گذاشته است .

در خردادماه ۱۳۴۹ آقای پرفسور هانری ژان وزیر سابق آموزش بلژیک که ریاست انستیتوی علوم اجتماعی آن کشور را بعهده دارد به ایران آمد و بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک ملوکانه نائل شد .

در فروردین ماه ۱۳۴۹ تعداد ۳۴ تن دانشجو از روسا و دبیران دبیرستانهای بلژیک بایران آمدند و ضمن اقامت ۱۴ روزه خود از صفحات شمال و استانهای خوزستان ، فارس ، اصفهان و فرمانداریهای کل لرستان و همدان بازدید نمودند. برنامه مسافرت آنان از جانب سازمان ملی پیشاهنگی ایران ترتیب داده شده بود .

نشریه معروف « اروپ ماگازین » چاپ بروکسل در مقاله ای زیر عنوان « جهان سوم » ایران را یک کشور نمونه خوانده و با اشاره به پیشرفتهای ایران در زمینه های مختلف نوشته است که بر اثر مساعی شاهنشاه ایران در شمار کشورهای پیشرفته قرار گرفته است .

اروپ ماگازین نوشته است امروز اوضاع این کشور که زمانی فقط قالی ، پنبه و خاویار تولید میکرد بکلی دگرگون شده است . از سال ۱۹۶۵ تولید ملی ایران بمیزان قابل ملاحظه ده ونیم درصد افزایش یافته است و تنها در یکسال اخیر درآمد سرانه مردم آن ده درصد بالا رفته و بموازات این تغییرات چهره اجتماعی کشور نیز متحول شده است .

مجله مشهور بلژیکی سپس علت این دگرگونی سریع را مورد بررسی قرار داده و تاکید کرده است که شاهنشاه ضمن تامین ثبات سیاسی ایران سرمایه گذاریهای خارجی را نیز تشویق میکنند . در ایران امروز دیگر نفت تنها منبع درآمد نیست بلکه کارخانه های عظیمی نظیر کارخانه پتروشیمی آلومینیوم سازی و تراکتور سازی و غیره بکار افتاده که ایران از محل آنها به عایدات سرشاری دست یافته است . اروپ ماگازین در پایان مقاله خود نوشته است که شاهنشاه ایران موفق شده اند با کوششهای خود ایران را بیک جامعه مترقی مبدل سازند و در این راه واقعیتها را بهر نوع ایده تلوژی و تخیل ترجیح داده اند .

دولت بلژیک پیشنهاد نموده است که دور دوم کمیسیون مختلط متشکل از نمایندگان دو کشور در تاریخ ۲۰ تا ۲۴ سپتامبر ۱۹۷۱ در شیراز تشکیل گردد .

دانمارك

اعلیحضرت فردريك نهم پادشاه دانمارك ریاست افتخاری کمیته جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیان‌گذاری شاهنشاهی ایران را در کشور خویش تقبل نموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم آن اعلام فرموده‌اند .

در سال ۱۳۴۹ یکی از اساتید معروف حقوق بین‌الملل دانشگاه کپنهاگ که ضمناً مفسر سیاسی بزرگترین روزنامه دانمارك و همچنین رادیو تلویزیون این کشور میباشد به ایران مسافرت نمود . نامبرده پس از شرفیابی به پیشگاه مبارك شاهنشاه آریامهر و مشاهده پیشرفتهای ایران سلسله مقالاتی در مراجعت از کشور ما در روزنامه پولیتیکن منتشر نمود و طی آن نوشت که شاهنشاه ایران بزرگترین مبدع و ضامن اجرای تحولات و انقلاب ایران بوده‌اند و ایران برهبری معظمه دومین ژاپن آسیا خواهد بود .

اقدام سفارت شاهنشاهی در تهیه مقدمات ترجمه و انتشار کتاب انقلاب سفید به زبان دانمارکی اقدام دیگری است برای تفهیم و تبلیغ بیشتر این منشور اصلاحی به مردم دانمارك و سایر مردم اسکاندیناوی . دولت دانمارك در سال ۱۳۴۹ تعداد ۴ بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان ایرانی گذاشته است .

در سال ۱۳۴۹ برای تکمیل کتابخانه و همچنین تزئین بیشتر انستیتوی مطالعات ایرانشناسی دانشگاه کپنهاگ اقداماتی بعمل آمد و وزارت فرهنگ و هنر و دانشگاه تهران به ترتیب نمونه‌هایی از آثار هنری ایران و يك سلسله از انتشارات دانشگاه را توسط سفارت شاهنشاهی به انستیتوی مذکور هدیه کردند .

شماره مخصوص سالنامه دانشگاه کپنهاگ به آثار « عبری نوشته‌های فارسی » اختصاص یافت و پروفیسور آسموسن رئیس انستیتوی مطالعات ایران شناسی و مولف سالنامه مذکور نسخه‌ای از اثر خود را

ضمن سپاس فراوان از توجهات فرهنگ پرورانه شاهنشاه آریامهر به پیشگاه معظم له تقدیم داشت .

سفارت شاهنشاهی در جریان سال ۱۳۴۹ سخنرانیهای دردانشگاه های کپنهاگ و آرهوس (دومین شهر بزرگ دانمارک) ترتیب داد و مردم دانمارک را با اثرات انقلاب سفید و نتایج مبارزه جهانی با بیسوادی آشنا ساخت .

— پروفیسور **Makhalski** استاد کرسی ادبیات و فرهنگ ایران در دانشگاه کراکوی لهستان بدعوت انستیتوی ایرانشناسی دانمارک به کپنهاگ رفت و دو سخنرانی درباره شعر نو و ترانه های ایرانی ایراد کرد که ضمن آنها توجهات شاهنشاه و شهبانوی ایران را بزرگترین مشوق خدمات ایرانشناسان جهان خواند .

در سال ۱۳۴۹ رئیس باله ملی ایران به دانمارک مسافرت نمود و بادو نفر از هنرمندان باله سلطنتی دانمارک برای اجرای برنامه دریاچه قو در تالار رودکی قرار دادی منعقد گشت .

فیلمبردار مخصوص رادیو تلویزیون و وزارت فرهنگ دانمارک بایران آمد و همچنین در سال ۱۳۴۹ هیئتی از طرف شرکت کامپساکس برای تهیه فیلمی از پیشرفت راه سازی و توسعه شبکه ارتباطات در ایران در چهارچوب پیشرفتهای کلی ایران بکشور ما سفر نمود .

رئیس بانک رفاه کارگران ایران برای مشاهده فعالیتها و تجربیات بسیار آموزنده و پردامنه دانمارک در مورد احداث خانه های ارزان قیمت به دانمارک مسافرت نمود .

در سال ۱۳۴۹ یکی از برجسته ترین معماران دانمارکی به ایران آمد و در کنگره معماران جهان در اصفهان شرکت نمود .

در این سال از طرف سفارت شاهنشاهی امکانات توسعه جهانگردی مورد بررسی و اقدام قرار گرفت و مسافرت ده نفر از روسا و عاملین فروش **S.A.S.** در کشورهای اسکاندیناوی به ایران از جمله نتایج آن است .

سوئد

والاحضرت پرنس برتیل فرزند ارشد اعلیحضرت پادشاه سوئد ، ضمن يك سفر رسمی از تاریخ ۲ تا ۶ دسامبر ۱۹۷۰ بایران آمدند و در مدت اقامت خود ضمن مطالعه و مشاهده پیشرفتهای اقتصادی ایران ، در معیت والاحضرت شاهپور عبدالرضا پهلوی از آثار تاریخی اصفهان و شیراز دیدن کردند . والاحضرت پرنس برتیل که در کشور سوئد ریاست عالیہ جشن شاهنشاهی را تقبل نموده بودند ، در ضیافتی که از جانب شاهنشاه آریا مهر بافتخار ایشان ترتیب داده شده بود شرکت نمودند والاحضرت پرنس برتیل در مدت اقامت خود در تهران ، در ضیافتی که سفارت سوئد بافتخار معظم له ترتیب داده بود شرکت نمودند و مدرسه سوئدی ها واقع در خیابان دروس را بازدید کردند و هنگامیکه خاک ایران را ترك میگفتند ضمن پیامی که به پیشگاه مبارک ملوکانه تقدیم داشتند از پذیرائی گرم و محبت آمیز شاهنشاه آریا مهر سپاسگزاری کردند . روزنامه کیهان هنگام ورود شاهزاده سوئد به تهران ضمن سرمقاله‌ای تحت عنوان « مهمانی از شمال » نوشته بود که : « سفر رسمی والاحضرت برتیل ، پسر پادشاه سوئد ، به ایران از دیروز آغاز شد . این سفر به هردو کشور فرصت خواهد داد که راههای تازه‌ای را برای گسترش روابط سیاسی ، اقتصادی و فرهنگی با یکدیگر بررسی کنند . سوئد که یکی از مترقی‌ترین کشورهای جهان بشمار میرود بصورت نمونه‌ای از پیشرفت اجتماعی و انسانی در اروپا درآمده است .

ایران ، مانند بسیاری از کشورهای جهان ، میتواند از تجربه جالب سوئد در زمینه تحولات اقتصادی ، اجتماعی بسیار چیزها بیاموزد . از سوی دیگر ، سوئد نیز بی‌شک تجربه ایران را در زمینه‌های گوناگون جالب خواهد یافت . یکی از این زمینه ها ، طرح سپاهیان انقلاب است که اخیرا برای اجرا در سوئد نیز مورد بحث قرار گرفته است . جوانان سوئد ، مانند جوانان دیگر کشورهای مرفه تشنه

فرصت‌اند تا نیروی خود را در خدمت صلح و آبادانی و شادی انسانی بکار آورند . »

جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه بمناسبت پایان ماموریت آقای « نیلس - اریک - اکبلاد » سفیر سوئد در دربار شاهنشاهی ضیافتی ترتیب دادند و ضمن بیاناتی درباره روابط دو کشور و ذکر خاطراتی از مسافرت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به سوئد ، اظهار داشتند که : « نخستین قرار داد مودت بین دو کشور در سال ۱۹۲۹ منعقد گردیده وبا اشاره به روابط اقتصادی بین ایران و سوئد اضافه نمودند که مبادلات بین دو کشور در سالهای اخیر افزایش یافته و از مساعی سفیر سوئد در تشیید این روابط تشکر کردند . »

جناب آقای منوچهر مرزبان سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در سوئد روز ۱۸/۹/۴۹ استوارنامه خود را به حضور پادشاه سوئد تسلیم نمود و آقای کنت « بونده » سفیر جدید سوئد در دربار شاهنشاهی نیز در ۲۰/۷/۴۹ استوارنامه خود را به پیشگاه مبارک ملوکانه تقدیم کرد . جناب آقای محمد یگانه وزیر مشاور ، در آبانماه سال ۱۳۴۹ برای مذاکره با چند شرکت بازرگانی سوئدی بآن کشور مسافرت نمودند و در همانسال نیز هیئتی از سوئد بایران آمد .

ترازنامه مبادلات بازرگانی ایران و سوئد بدون احتساب صادرات نفت ایران ، همواره بشف دولت سوئد بوده است . ماشین آلات صنعتی ، کاغذ و آهن مهمترین اقلام صادرات سوئد به ایران است و در مقابل نفت و قالی مهمترین صادرات ایران را بآنکشور تشکیل میدهد .

در همانسال ، دو نمایشگاه فرش از طرف بازرگانان ایرانی در استکهلم و در شهر « لوند » واقع در جنوب سوئد تشکیل یافت . دولت سوئد در سال ۱۳۴۹ تعداد ۴ بورس تحصیلی در اختیار دانشجویان ایرانی گذاشته است .

در سال ۱۳۴۹ در دانشگاه اوپسالا يك گروه از دانشجویان رشته علوم سیاسی با همکاری سفارت شاهنشاهی پیشرفتهای اقتصادی و سیاست مستقل ملی ایران را مورد بررسی و مطالعه قرار داده وترهای امتحانی خود را در این زمینه تهیه نموده‌اند .

نمایشگاهی از آثار صنایع دستی ایران از طرف یکی از ایرانیان مقیم سوئد با همکاری سفارت شاهنشاهی برگزار گردید که مورد توجه قرار گرفت .

مجلس ضیافتی از طرف اتحادیه مهندسان مساحی سوئد با همکاری سفارت شاهنشاهی بنام شب ایران برگزار گردید که در جریان آن فیلمها و اسلایدهائی درباره پیشرفتهای اخیر ایران نمایش داده شد . در سال ۱۳۴۹ کمیته ایران و سوئد که جمعی از شخصیتهای اقتصادی و سیاسی و فرهنگی ایراندوست سوئد در آن عضویت دارند مجلس ضیافت مجللی ترتیب داد که ضمن آن آقای دکتر رشتی نماینده مجلس شورایی ملی نطقی ایراد کردند و ضمن آن درباره پیشرفتهای اخیر و سیاست مستقل ملی ایران تحت رهبری خردمندان شاهنشاه آریا مهر مطالب جالبی بیان داشتند .

دانشگاه گوتنبرگ يك كرسی زبان فارسی زیر نظر :

Professor Erik Lonnroth و Professor Ake Holmberg

تاسیس نموده است و قرار است که گروهی از دانشجویان این دانشگاه در سال ۱۳۵۰ به سرپرستی استادان فوق الذکر بایران مسافرت کنند و تاریخ و فرهنگ ایران را از نزدیک مورد مطالعه قرار دهند .

موسسه ایمنی هواپیمائی استکهام از مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی دعوت کرده است که در سمینار بین المللی جلوگیری از حوادث هوائی که در آن شهر تشکیل خواهد یافت شرکت نمایند .

شهردار گوتنبرگ نیز از شهردار اصفهان دعوت نموده است که در مراسم جشن سیصد و پنجاهمین سالگرد بنای شهر مزبور که در ژوئن ۱۹۷۱ برگزار میشود شرکت نماید .

والاحضرت پرنس کارل گوستاو ولیعهد سوئد آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته اند .

سوئس

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر ، طبق معمول هر سال ، برای استفاده از ورزشهای زمستانی در تاریخ ۲۷/۱۱/۱۳۴۹ به کشور سوئس تشریف فرما شدند و از جانب مقامات آن دولت مورد استقبال قرار گرفتند . شاهنشاه آریامهر ، در آذر ماه ۱۳۴۹ بمناسبت انتخاب رئیس جمهوری جدید کنفدراسیون سوئس تلگراف تبریکی بمعظمه مخابره فرمودند .

حضرت رئیس جمهوری سوئس ، ریاست عالیبه جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده اند .

آقای « دانیل گابین بن » سفیر جدید سوئس در دربار شاهنشاهی روز ۲۳ تیرماه ۱۳۴۹ استوارنامه خود را به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر تقدیم نمود .

جناب آقای محمود اسفندیاری سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در سوئس نیز در تاریخ ۱۸ دیماه ۴۹ استوارنامه خود را به حضرت رئیس جمهوری کنفدراسیون سوئس تسلیم کردند .

در سال ۱۳۴۹ برای جلب کمکهای فنی و مالی سوئس با مقامات مربوطه آن کشور مذاکرات لازم بعمل آمد و در راه ایجاد مدرسه هتلداری و یک مرکز مطالعات حقوق بینالمللی و مرکز تعلیمات حرفه‌ای در قسمت صنایع دقیق و کوچک برای آر. سی. دی که مقر آن در تهران باشد اقداماتی صورت گرفته است .

در سال ۱۳۴۹ اقداماتی در راه گسترش مناسبات فرهنگی ایران و سوئس بشرح زیر صورت گرفته :

– واگذاری تعداد ۶ بورس تحصیلی در رشته‌های جنگلداری از طرف دولت سوئس .

– برگزاری مراسمی بنام « شب ایران » در تاریخ ۲۷/۱۱/۱۳۴۹

همراه با نمایش فیلمهایی درباره ایران و ایراد سخنرانی درباره مدنیت و فرهنگ ایران .

– انجام تقاضای موسسه International Baccalaureate Office درباره ایجاد تسهیلاتی برای شعبه مدرسه مزبور در ایران (مدرسه ایران زمین) .

– جلب موافقت مقامات سوئیسی درباره اعطای بورس کارآموزی بدانشجویان مدرسه هتل داری ایران .

– برگزاری « شب ایران » در باشگاه بین‌المللی شهر برن در تاریخ ۱۳۴۹/۳/۱ و نمایش فیلم و گفتار هائی درباره ایران .

– سخنرانی آقای سیدمحمد علی جمالزاده درباره شاعر بزرگ ایران فردوسی بنادعوت انجمن فرهنگی ایران و سوئیس .

– مبادله دانشجو و کارآموز بین ایران و سوئیس واعزام چندتن فارغ‌التحصیل آموزشگاه هتلداری ایران برای کارآموزی هتلهای سوئیس با آخرین روشهای معمول در آن کشور .

– سخنرانیهای آقای پروفیسور والترز و والترز عضو هیئت رئیسه انجمن روابط فرهنگی ایران و سوئیس درباره روابط ایران و یونان وتوجهی سوابق تمدن ایران ورد نظریه هلنیسم Helenisme مبنی بر اینکه هنر و تمدن ایران تحت نفوذ هنر و تمدن یونان بوده است .

– ورود چندتن خبرنگار از طرف رادیوی سوئیس برای تهیه رپرتاژ درباره پیشرفتهای ایران و پخش این رپرتاژها در رادیوی سوئیس .

– دعوت از آقای مرسیه رئیس سابق دانشگاه برن که درعین حال رئیس جامعه فلاسفه سوئیس نیز میباشد برای مسافرت بایران .

– نمایش فیلم مربوط به مراسم فرخنده تاجگذاری اعلیحضرتین و فیلم شقایق سوزان دریکی از مدارس موتترو و همچنین نمایش فیلم سپاه دانش بنادخواست قسمت ایتالیائی زبان در تلویزیون مربوط به آن قسمت از کشور سوئیس ونمایش تعدادی فیلمهای مختلف دیگر .

– پخش برنامه‌ای از رادیو سوئیس در مردادماه ۱۳۴۹ درباره پیشرفتها وتحولات اخیر ایران .

– اعزام سیزده نفر از کارآموزان راه‌آهن دولتی ایران با بورس اهدائی دولت سوئیس برای کارآموزی در راه‌آهن آن کشور .

آقای هنری استرلین سردبیر مجله رادیو و تلویزیون سویس که کتابی درباره اصفهان در دست تالیف دارند و نیز آقای « مارک هید » مفسر سیاسی روزنامه « لاسویس » بایران دعوت شده‌اند .

آقای پروفیسور « کانفر » رئیس گروه زمین شناسی دانشگاه زوریخ بدعوت موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران بایران آمد و روز چهارم آبانماه ۱۳۴۹ در معیت هیئتی از متخصصین موسسه ژئوفیزیک به محل کوه تفتان عزیمت نمود .

فرانسه

در آبانماه ۱۳۴۹ ملت فرانسه بمناسبت درگذشت ژنرال دوگل رئیس جمهوری سابق خود عزادار شد و در این سوگواری عده قابل ملاحظه‌ای از رهبران کشورها شرکت نمودند. اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر که احترام و علاقه خاصی نسبت به ژنرال دوگل داشتند به پاریس تشریف‌فرما شدند و در مراسم یادبودی که روز ۲۱ آبانماه در کلیسای نتردام با حضور ۸۴ نفر از روسای کشورها و نخست وزیران برگزار شد شرکت کردند و روز بعد نیز تاج گلی به آرامگاه سردار بزرگ فرانسه نثار فرمودند. ضمن این مسافرت شاهنشاه آریامهر با حضرت ژرژ پمپیدو رئیس جمهوری فرانسه ملاقات نمودند و با رادیو تلویزیون فرانسه مصاحبه‌ای بعمل آوردند و از شخصیت ژنرال دوگل تجلیل فرمودند. شاهنشاه آریا مهر در این مسافرت مورد تجلیل و احترام فراوان مقامات فرانسوی قرار گرفتند.

جناب آقای ارشیر زاهدی وزیر امور خارجه نیز دوبارهنگام رفت و برگشت به آمریکا از ۲۰ تا ۲۳ و ۲۷ تا ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ در پاریس اقامت داشتند.

جناب آقای امیر عباس هویدا و بانو، در دیماه ۱۳۴۹ بطور خصوصی به پاریس عزیمت نمودند و ضمن این مسافرت با حضرت رئیس جمهوری، نخست وزیر و وزیر امور خارجه فرانسه ملاقات نمودند و در اطراف مسائل مربوط به دو دولت مذاکراتی بعمل آوردند.

حضرت ژرژ پمپیدو رئیس جمهوری فرانسه، ریاست عالیّه جشن شاهنشاهی را در آن کشور تقبل فرموده‌اند.

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر، در تاریخ ۲۵ مه ۱۹۷۰ (چهارم خرداد ماه ۱۳۴۹) در برابر این سؤال مخبر Europe No. 1 که چرا فرانسه در ایران از يك وضع بازرگانی ممتاز برخوردار نیست اظهار فرمودند که: « بعقیده من این بستگی بخود فرانسه دارد. برای

شما مشکل است کشوری را بیابید که باندازه ایران برای فرانسه احساسات دوستانه داشته باشد در این صورت این برعهده خودفرانسویهاست که تحرك بیشتری بخرج دهند و از امکانات عظیمی که در کشور ما برای سرمایه‌گذاری وجود دارد استفاده کنند. در صورتیکه صاحبان صنایع فرانسه تصمیمات خود را برای سرمایه‌گذاری در ایران بسرعت اتخاذ نکنند فرصت زیادی برای این کار بدست نخواهند آورد.»

بطور کلی داد و ستد بین ایران و فرانسه محدود و موازنه تجارتي بين دو کشور بنحو محسوسی بنفع فرانسه است تا آنجا که این عدم توازن کاملاً جلب نظر مینماید و در حال حاضر امور بازرگانی بین دو کشور بطور عادی انجام میگیرد.

اقداماتی که در سال ۱۳۴۹ بمنظور توسعه روابط بازرگانی بین ایران و فرانسه بعمل آمده است شرح زیر میباشد:

— مقاله نامه مربوط به اعطای ۲۲۷ میلیون فرانک اعتبار از طرف دولت فرانسه به ایران جهت تامین قسمتی از هزینه های ساختمان سد رضا شاه کبیر و همچنین موافقتنامه مربوط به استفاده از وام دولتی **Credit National** به سازمان برنامه در اول خرداد ماه ۱۳۴۹ به امضای سفیر شاهنشاه آریا مهر و نمایندگان دولت فرانسه رسید.

— جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد در خرداد ماه ۱۳۴۹ بدعوت موسسات خصوصی فرانسوی به پاریس مسافرت نمودند و به پیشنهاد ایشان يك کمیته صنعتی بین ایران و فرانسه بریاست افتخاری آقای آنتوان پینه نخست وزیر و وزیر دارائی سابق فرانسه و به مدیریت آقای ژرژ وپلیه رئیس شورای ملی کارفرمایان تشکیل گردیده است که در آن عده‌ای از شخصیت‌های درجه اول اقتصادی و صاحبان صنایع عضویت دارند و هدف آن توسعه همکاری بین دو کشور در زمینه امور صنعتی میباشد. آقای وپلیه طی مسافرتی که در آذرماه ۱۳۴۹ به تهران نمود و مذاکراتی که با مقامات مربوطه بعمل آورد فعالیت کمیته مزبور را آغاز کرد.

— مذاکرات مربوط به موافقتنامه اجتناب از مالیات مضاعف بین ایران و فرانسه که از چند سال پیش آغاز شده بود در سال ۱۳۴۹ به نتیجه رسید و هیئت نمایندگی ایران بریاست جناب آقای تقی سیرنگ معاون وزارت دارائی و هیئت نمایندگی فرانسه بریاست آقای کرلان طرح مربوطه را در تاریخ ۹ آبان ۴۹ در پاریس پاراف کردند.

۱- بمنظور بررسی جنبه های نظری و اجتماعی و اقتصادی فرش ایران کمیسیونی بدعوت سفیر شاهنشاه آریامهر با شرکت سفیر ایران در بلژیک ، سفیر ایران در یونسکو ، نمایندگان ایران در بازار مشترک ، مدیر عامل شرکت فرش ، رئیس اداره کل تشویق صادرات وزارت اقتصاد ، رایزنان اقتصادی سفارت شاهنشاهی در کلن و پاریس و عده ای از بازرگانان معتبر و کارشناسان فرش در تاریخ ۷ و ۸ مهر ماه ۱۳۴۹ تشکیل گردید . در این کمیسیون گزارش آقای دکتر حسین فاخر که از مدتی پیش دست بکار مطالعه و تحقیق درباره فرش دستباف زده اند مطرح و پیشنهاد شد شورائی بنام شورای عالی فرش با شرکت نمایندگان سازمانهای مربوطه ایرانی تشکیل گردد و اقداماتی بمنظور حمایت واحدهای تولید فرش و تبلیغات جهت معرفی فرش ایران ، تشکیل نمایشگاههای سیار فرش و جلوگیری از تقلباتی که ممکن است در تهیه فرش بشود بعمل آورد . روز سوم اسفند ماه ۱۳۴۹ شعبه بانک ملی ایران در پاریس افتتاح شد .

در سال ۱۳۴۹ امضاء قراردادی در زمینه ایجاد چهار مرکز حرفه ای از طرف وزارت کار و امور اجتماعی و موسسه برق فرانسه بین دولت شاهنشاهی و کشور فرانسه قابل یادآوری است . این چهار مرکز در شهرستانهای اصفهان ، مشهد ، تبریز ، اهواز دایر میشود و در رشته های برق و مکانیک ، توزیع آب و گاز نگهداری ماشین آلات و موتور دیزل فعالیت خواهد داشت .

روز هفتم خرداد ماه ۱۳۴۹ طی مراسمی با حضور تیمسار سرلشگر پاکروان سفیر شاهنشاه آریامهر در فرانسه از پروفیسور فقید « هانری ماسه » ایرانشناس معروف تجلیل شد . در این مراسم که در استراسبورگ برگزار شد برای بزرگداشت ایرانشناس فقید انستیتوی زبان شناسی ایران در دانشگاه استراسبورگ انستیتوی هانری ماسه نامگذاری شد .

تیمسار پاکروان و همچنین آقای ماریوس گیار مدیر آکادمی استراسبورگ ضمن سخنان خود از خدمات پروفیسور هانری ماسه یاد کردند .

دولت فرانسه در سال ۱۳۴۹ در حدود ۱۶۰ بورس تحصیلی در رشته های مختلف در اختیار دانشجویان ایرانی گذاشته است .

در راه توسعه روابط دیرین فرهنگی بین دو کشور ، موضوع انجمن ایرانشناسان فرانسه زبان که اخیراً با کوشش سفارت شاهنشاهی

صورت تحقیق یافته است قدم اساسی بشمار میرود . این انجمن در تیرماه ۱۳۴۹ با شرکت عده‌ای در حدود ۲۵ نفر ایرانشناسان فرانسوی تشکیل شد و آگهی آن در روزنامه رسمی دولت فرانسه منتشر گردید . با در نظر گرفتن شخصیت‌هایی که در این انجمن عضویت دارند از یکطرف ایران-شناسی در فرانسه در جهات مختلف پیشرفت خواهد کرد و از طرف دیگر تشویق موثری از زحمات شخصیت‌های ایرانی و فرانسوی که از خود ابتکاراتی نشان داده‌اند خواهد بود .

منظور از تشکیل انجمن ایرانشناسان فرانسوی تشویق مطالعات مربوط به ایران بوده و نشریه‌ای بنام مجله مطالعات ایرانی خواهد داشت که نخستین شماره آن با کمک موثر شرکت ملی نفت ایران در اردیبهشت ۱۳۵۰ منتشر خواهد شد . در نظر است از ایرانشناسان فرانسوی زبان سوئیس و بلژیک هم برای شرکت در انجمن مزبور دعوت بعمل آید و باین ترتیب مقدمه تشکیل انجمن بین‌المللی ایرانشناسان فرانسه زبان فراهم گردد .

در سال ۱۳۴۹ باکمک و هدایت امور فرهنگی سفارت شاهنشاهی در پاریس اقداماتی بشرح زیر بعمل آمده است :

— شرکت فیلمبرداری **Monsouris** از طرف وزارت فرهنگ و هنر مامور تهیه فیلمی بنام « نسیم دل‌باختگان » شده است .

— برای شرکت دادن هنرمندان ایرانی در بی‌ینال پاریس که در سال ۱۳۵۰ منعقد خواهد شد اقدامات لازم صورت گرفته و مقدمات امر فراهم شده است .

— برای خرید فیلمهای هنری و تکمیل فیلم خانه وزارت فرهنگ و هنر از موزه سینمایی پاریس « سینما تک » اقدام شده‌است .

— باموزه مردم شناسی پاریس که در نظر دارد در اردیبهشت ماه ۱۳۵۰ نمایشگاهی از آثار هنری ایران ترتیب بدهد همکاری نزدیک بعمل آمده و امید میرود نمایشگاه مزبور اهمیت شایانی کسب کند .

— از موسسات فیلمبرداری و تهیه کنندگان فیلمهای فرانسوی برای شرکت در جشنواره فیلمهای بین‌المللی که در خرداد ماه ۱۳۵۰ در تهران برگزار خواهد شد دعوت بعمل آمده و تعدادی از مهمترین موسسات مزبور این دعوت را قبول کرده‌اند .

— در ۳۰ تیر ۱۳۴۹ نمایشگاهی از آثار نقاشی ایران به همت سرکار خانم هویدا در هتل نگرسکو در شهر نیس افتتاح شد .

— عده‌ای از ایرانشناسان فرانسوی در کنگره بیهتی دانشگاه مشهد شرکت نمودند .

— مجلات هنری و ادبی و فرهنگی که از تهران واصل میشود برای استفاده ایرانشناسان و علاقمندان و دانشجویان ایرانی و دانشگاه هائی که مرکزی برای آموزش زبان فارسی دارند از قبیل دانشگاه پاریس— مدرسه زبانهای شرقی دانشگاه استراسبورگ و دانشگاه لیون ارسال گردیده است .

— کتابهای درسی نوآموزان که از تهران واصل شده میان نوآموزان ایرانی و فرانسویانی که علاقمند به فراگرفتن زبان فارسی هستند توزیع شده است . در عین حال آقای فوشه کور ایرانشناس فرانسوی تعهد کرده است يك خود آموز زبان فارسی برای علاقمندان فرانسوی تهیه و مقارن جشن دوهزارویانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران منتشر کند .

— موسسه‌ای بنام کوی بین‌المللی هنر در پاریس وجود دارد که هدف آن شناساندن هنرمندان جوان بینکدیگر و ایجاد حسن تفاهم میان آنها است . هر يك از کشور ها در این موسسه برای هنرمندان خود چند آتلیه و کارگاه خریداری کرده است . بفرمان علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران تاکنون چهار کارگاه در این موسسه برای هنرمندان ایرانی خریداری شده که هم‌اکنون يك موسیقیدان و يك نقاش ایرانی در آن اقامت دارند . امسال موسسه مزبور يك رسیتال آواز برای خانم باغچه‌بان هنرمند موسسه ترتیب داد که سفیر شاهنشاه آریامهر در آن شرکت نمودند .

— برای يك دانشجوی فرانسوی يك بورس یکساله از دانشگاه تهران گرفته شده و از سال تحصیلی آینده قرار است دانشگاه پهلوی شیراز نیز ۵ بورس سه ماهه تکمیلی در اختیار قسمت امور فرهنگی سفارت شاهنشاهی در پاریس بگذارد تا میان علاقمندان تقسیم گردد .

— موسسات فرهنگی ایران جمعاً ۲۲۰ جلد کتاب جهت کتابخانه های مدرسه زبانهای شرقی انستیتوی مطالعات ایرانی وابسته بدانگاه پاریس و انستیتوی زبان فارسی دانشگاه استراسبورگ ارسال داشته‌اند .

— دو سخنرانی در باره ایران ترتیب داده شد که اولی را پروفیسور Redard استاد دانشگاه برن (سویس) درباره مناظر عجیب ایران و دومی را پروفیسور Duchesne-Guillemin استاد

دانشگاه لیژ (بلژیک) ایراد نمودند .

– قرار شده است که مقارن برگزاری شاهنشاهی ایران چند کتاب درباره ایران و تاریخ و تمدن آن در پاریس منتشر گردد . از جمله آقای اوین استاد تاریخ مقالاتی درباره تاریخ ایران نشر خواهد داد و یک کتاب مهم نیز از طرف انجمن ایرانشناسان فرانسوی انتشار خواهد یافت که هر یک از اعضای انجمن قسمتی از آنرا تدوین خواهد کرد .

– در مهر ماه ۱۳۴۹ هیئتی بریاست جناب آقای علیرضا بهرامی رئیس اداره روابط فرهنگی وزارت امور خارجه برای مذاکره درباره موافقتنامه همکاریهای علمی و فنی ایران و فرانسه پیاریس رفت و طرح موافقتنامه را درنهم آبان ۱۳۴۹ پاراف نمودند . مواد مهم موافقتنامه مزبور درباره بورسهای فرانسه به ایرانیان و برعکس و همچنین تدریس زبان فارسی در مدارس فرانسوی و تدریس فرانسه در مدارس ایران و مبادله استاد و معلم و همکاریهای فرهنگی بین دو کشور میباشد .

بدعوت انجمن فرهنگی ایران و فرانسه در فروردین ماه ۱۳۴۹ جناب آقای پاکروان سفیر شاهنشاه آریا مهر در فرانسه نظمی درباره اصلاحات ارضی در ایران در تالار موزه مردم شناسی پاریس ایراد کردند و پیشرفتهائی را که در این خصوص نصیب ملت ایران شده است برای سیصد نفر فرانسویانی که در آن جلسه شرکت کرده بودند تشریح نمودند .

– بدعوت انجمن مطبوعات دیپلماتیک فرانسه در خرداد ماه ۱۳۴۹ سفیر شاهنشاه آریامهر در مصاحبه مطبوعاتی که ترتیب داده شده بود شرکت نمودند و اصول کلی سیاست دولت شاهنشاهی را شرح دادند و به سئوالات نمایندگان جرائد پاسخ دادند .

– بمناسبت افتتاح هفته سپاه دانش در پاریس مجلس ضیافتی از طرف سفارت شاهنشاهی در خانه ایران در پاریس برگزار شد که شخصیتهای مهم و برجسته فرانسوی از جمله وزیر آموزش و پرورش در آن شرکت داشتند و نمایشگاه سپاه دانش و پیشرفتهائی که از این لحاظ نصیب ایران شده است مورد توجه قرار گرفت .

– بمناسبت اعطای نشان سپاس به پروفیسور هانری کوربن ایرانشناس مشهور و نشان تاج به آقای دولاروک که در دهکده جذامیان خدمت کرده است میهمانیهای در سفارت شاهنشاهی برگزار شد و از خدمات نامبردگان تجلیل گردید .

۱ - بدعوت تلویزیون ملی ایران آقای Siegel رئیس رادیوی Europe No. 1 و آقای Leroy خبرنگار رادیوی مزبور در خرداد ماه ۱۳۴۹ بایران مسافرت نمودند و مصاحبه بسیار مهمی با اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر بعمل آوردند که متن آن بزبان فرانسه از طرف سفارت شاهنشاهی چاپ و بین رجال و شخصیت‌های مهم فرانسوی توزیع گردید (۱) .

۲ - بمناسبت جشن هنر شیراز در شهریور ۱۳۴۹ عده‌ای از شخصیت‌های فرهنگی و علمی فرانسوی از جمله آقای ژاک بومل وزیر مشاور بایران مسافرت کردند و در جشن‌های مزبور شرکت نمودند .

۳ - آقای Didier Delfour رئیس انجمن شهر پاریس و آقای Taittinger سناتور و رئیس کمیسیون اجتماعی و بهداشتی انجمن مزبور ، در سال ۱۳۴۹ بدعوت شهرداری تهران به ایران مسافرت کردند .

---

۱ - متن کامل مصاحبه در نشریه «متن‌ها و اسناد» وزارت امور خارجه در سال ۱۳۴۹ (از فروردین تا شهریور ماه) صفحه ۲۲۷ تا ۲۳۱ درج شده است .

فنلاند

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران بنا بدعوت حضرت ککونن رئیس جمهوری فنلاند در تاریخ اول تیر ماه ۱۳۴۹ بمنظور يك دیدار رسمی وارد هلسینکی شدند ومورد استقبال رسمی قرار گرفتند . جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه از جمله ملتزمین رکاب همایونی بودند .

اعلیحضرتین در مدت توقف پنج روزه خود در فنلاند ، از شهرها و تاسیسات مختلف آن کشور دیدن فرمودند . حضرت رئیس جمهوری فنلاند در ضیافت شامی که بافتخار شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران ترتیب داده بودند ضمن نطقی اظهار داشتند که : « باردیگر من وهمسرم این مسرت و افتخار را کسب کرده ایم که از اعلیحضرتین در فنلاند به گرمی واز صمیم قلب استقبال کنیم . در فوریه سال ۱۹۶۵ ما فرصت یافتیم بهکشور شما سفر کوتاهی کنیم . در آن هنگام ما توفیق یافتیم از نزدیک ایران را ببینیم و درباره کشور شما و طرحهایی که برای آینده دارد اطلاعات جالبی بدست آوریم .

اطلاعات عمیق آن اعلیحضرت و علاقمندی شما بهکشور من ، مارا دچار شگفتی ساخت و این خاطره همراه با میهمان نوازی و لطفی که در ایران نسبت بما ابراز شد برای همیشه در خاطر ما باقی است .

سفر اعلیحضرتین به فنلاند در بهترین فصل سال و هنگامی که طبیعت فنلاند زیباترین دوران خود را میگذراند صورت میگیرد . این سفر هنگامی انجام میپذیرد که در بیشتر قسمتهای وطن ما خورشید غروب نمیکند و در حقیقت اینک فصل شبهای روشن است و مافرصت داریم میهن خویش را به عنوان « سرزمین فریبای شبهای روشن شمال » به میهمانان عالیقدرمان نشان دهیم . اکنون در فضای سرزمین ما

احساسی از شادمانی و سرور پراکنده است و ما میل داریم میهمانان عالیقدر خویش را در این احساس سهیم کنیم .

فاصله گذشته و حال ملت‌های ایران و فنلاند فاصله درازی است. با این همه در زبان فنلاندی الفاظ و واژه‌های بسیاری است که از زبان ایرانیان کهن بعاریت گرفته شده و فاصله موجود جغرافیایی هرگز موجب نشده است که کشور ما به پیروی از سنت‌های دیرینه خود علاقه و توجه خویش را نسبت به میراث عظیم فرهنگی کشور و ملت شما از دست بدهد و نمودارها و آثار این میراث در کشور ما در زمینه‌های مختلف بخوبی مشهود است .

توجه به میراث عظیم فرهنگی و سنت‌های ایران در کشور ما از سال ۱۷۸۷ که « هنریک گابریل پروتان » ادیب برجسته فنلاندی درباره شعر پارسی سخن گفت آغاز شد و در نیمه اول قرن گذشته که دانشمندان و ادیبان فنلاندی متوجه تحقیقات فارسی شدند حیات تازه‌ای یافت . دستور زبان فارسی که بوسیله « گت‌لین » به لاتین منتشر شد حقیقتاً یکی از بهترین انتشارات زمان خود در این زمینه است . اشعار خیام از دیرباز در نزد فنلاندی‌ها معروف است . حتی امروز نیز گلچین‌های شعری از ادبیات غنی کشور شما در فنلاند در دست تهیه است و اینها همه نشان می‌دهد که تحقیقات ایران‌شناسی بار دیگر در سرزمین ما تحرك یافته است و اما سفر کنونی اعلیحضرتین به فنلاند مخصوصاً توجه ما را به ایران نو و پیروزیهای آن معطوف میکند . این سفر به مردم فنلاند فرصت خواهد داد تا اطلاعات بازهم بیشتری درباره کشور آن اعلیحضرت بدست آورند و با دشواریها و مسائلی که ایران به حل آنها نائل آمده است آشنا شوند . در حقیقت فنلاندیها نظر بفاصله زیاد کشورهای ما از یکدیگر اطلاعات زیادی درباره امور مربوط به ایران ندارند . فنلاندیها نیز خود با مشکلات و مسائلی روبرو هستند . سفر اعلیحضرتین به فنلاند از لحاظ تبادل نظریات فرصت بسیار خوبی است و من امیدوارم که اعلیحضرتین از فنلاند و مردم این کشور اطلاعات دقیقی بدست آورند . از لحاظ سیاست خارجی فنلاند مناسبات دوستانه و همکاریهای نزدیک خود را با همه کشورها حفظ میکند و این کاملاً طبیعی است که وجود مناسبات نزدیک بین ما و اتحاد

جماهیر شوروی و سایر کشورهای شمالی اهمیت بسیار داشته باشد . « (۱) شاهنشاه آریامهر در پاسخ اظهار فرمودند که : « برای من مخصوصاً تذکر این حقیقت مایه خوشوقتی است که باوجود دوری جغرافیائی ، همواره يك نوع رابطه خاص قبی و معنوی دو ملت را بهم نزدیک کرده است . صفحات تاریخ شاهد آن است که با آنکه تا سالهای اخیر تقریباً هیچگونه رابطه سیاسی و اقتصادی و بازرگانی میان دوکشور ما وجود نداشته ، از نظر فکری و فرهنگی این رابطه همواره بصورت نزدیکی برقرار بوده است . شاید تذکر این نکته جالب باشد که قریب یکصد و پنجاه سال پیش یعنی در سال ۱۸۲۶ تدریس زبان فارسی در دانشگاه **Turku** که اندکی بعد از آن به هلسینکی انتقال یافت شروع شد و در سال ۱۸۴۵ یکی از کاملترین دستورهای زبان فارسی در اروپا بنام « گرامر زبان فارسی جدید » همراه با محاورات فارسی توسط دانشمند بزرگ قرن نوزدهم فنلاند پروفیسور گت‌لین در هلسینکی بچاپ رسید . در همانسال پایه جهانی علم « زبان‌شناسی اوستی » که یکی از اصیلت‌ترین زبانهای باستانی ایران است در دانشگاه هلسینکی توسط پروفیسور سیوگرن گذاشته شد که بعدها بصورت يك مکتب علمی بین‌المللی درآمد .

بسیاری از دانشمندان کشور شما در قرن گذشته و در آغاز قرن حاضر به ایران سفر کردند که از جمله آنها باید از دکتر **Ivar Lassy** نام برد که یکسال در کشور ما بسر برد و در بازگشت به فنلاند چند سفرنامه جالب درباره ایران انتشار داد . همچنین باید از **Wallin** خاورشناس معروف فنلاندی نام برد که یکصد و بیست سال پیش در اصفهان زبان فارسی آموخت و مکتب ایرانشناسی فنلاند را با آموزش زبان و ادبیات پارسی به بسیاری از دانشمندان این کشور بنیاد نهاد . از نظر علمی ما بخصوص قسمتی از بهترین مطالعات بین‌المللی مربوط به خطوط میخی را به دانشمندان عالی‌قدر کشور شما از قبیل **Lagus Eneberg** و مخصوصاً **Tallqvist** که تا آخر عمر ریاست انجمن خاورشناسی فنلاند را برعهده داشتند مدیون هستیم .

۱- متن کامل نطق حضرت رئیس جمهوری فنلاند در صفحه ۲۳۴ نشریه اخبار و اسناد وزارت خارجه (از فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) درج شده است ، علاقمندان به آنجا مراجعه فرمایند .

هم‌اکنون نیز مکتب ایرانشناسی فنلاند از فعالترین نمونه‌های نوع خود در دنیای غرب است ، و من درین فرصت خوشوقتم که به پروفیسور **Armas Salonen** ایرانشناس معروف کشور شما که ماچند سال پیش در کنگره جهانی ایرانشناسان در تهران خوشوقتی پذیرائی از او را داشتیم ، و تالیفات متعدد وی درزمینه ایرانشناسی مورد احترام جامعه علمی ما است ، بمناسبت کارهای ارزنده او تبریک بگویم .

پیش از عزیمت بکشور شما ، شهبانو و من با علاقه تمام ترجمه‌های متعددی را که از آثار شعرای بزرگ کلاسیک ما از قبیل خیام و حافظ به‌نظم و نثر در فنلاند بچاپ رسیده است و همچنین نشریه زیبائی بنام « دماوند » را که اخیراً در هلسینکی منتشر شده ورق زدیم . این نشریه توسط انجمن ایران و فنلاند که دبیر آن تحصیلات دکترای فارسی خود را در دانشگاه تهران بپایان رسانیده انتشار یافته است و نشان میدهد که سنت دیرینه ایرانشناسی در فنلاند بخوبی ادامه دارد .

باتوجه به چنین سابقه و علاقه دیرینه‌ای که درکشور شما نسبت به فرهنگ ایران وجود داشته است ، طبیعی است که احساس قلبی ملت ما نسبت بهکشور و ملت شما یک احساس عمیق مودت و علاقمندی باشد ، و من صمیمانه امیدوارم که این احساس متقابل درآینده پایه دوستی و همکاری بسیار نزدیکتری میان دو کشور مادر همه زمینها قرارگیرد . بدیهی است ما بغیر از این رابطه فرهنگی ، دلائل فراوان دیگری نیز برای احساس احترام و علاقه قلبی نسبت بهکشور شما داریم ، زیرا بخوبی میدانیم که ملت فنلاند گذشته از روح قهرمانی و شهامت افسانه‌ای خود ، ارنظر سنن دموکراسی و پیشرفتهای اجتماعی و نیز در زمینه‌های آموزشی ، ورزشی ، هنری و در عین حال از نظر اقتصادی و صنعتی تا چه حد پیشرفت کرده است . ما برای شما در همه این رشته‌ها موفقیت‌هایی بازهم بیشتر و ترقیات اجتماعی و اقتصادی بازهم عالیتری را آرزو داریم .

آقای رئیس جمهوری همانطور که اشاره کردید شما در سیاست خارجی خود خطوط مشخصی از طرز عمل دارید که به آن فقط میتوان عنوان «عادی» را اطلاق کرد . این نیز روابط بسیار نزدیک باهمسایگان دیوار به دیوار شماست که قبلاً نام بردید .

اما شما همچنین اضافه کردید که به عقیده شما یک چنین

دوستی نه تنها میان کشورهای که از لحاظ جغرافیائی بهم نزدیک هستند بلکه برای کشورهای که میان آنها فاصله‌ای بسیار است نیز ضروری است .

سیاست مستقل ملی که مادر ایران تعقیب میکنیم تقریباً بريك چنین اصولی استوار است . اولین هدف ما طبعاً حفظ مناسبات حسنه با همسایگان است که خوشبختانه چنین روابط حسنه‌ای موجود است ولی شما میدانید که در جهان امروز در این اوضاع که باتمام دشواری ما را به مبارزه وتلاش میخواند ما معتقدیم که هیچ چیز نمیتواند کشورهای جهان را از یکدیگر جدا سازد ویا اینکه از هم آهنگ ساختن مناسبات کشورها قطع نظر از مسافات جغرافیائی - اصول - سیاستها مذاهب - نژادها و رنگها جلوگیری کند . مانه تنها اصل همزیستی را اعتراف میکنیم وآن را تشویق میکنیم ، بلکه همچنین فکر میکنیم که يك روح عمیق همکاری میان همه کشورهای جهان ضروری است واین روح همکاری باید بدون توجه به سیستمها بمنظور از میان بردن رنجها و دردهائی که امروز هنوز در دنیای جدید ما وجود دارد برقرار شود .

دردنیای ماهنوز مردمی هستند که گرسنه اند ، هنوز بیماریهای بسیار وجود دارد ، دنیا به مراقبت پزشکی بیشتری نیازمند است ، دنیا هنوز با اوضاعی روبرو است که وجه مشخص آن يك میلیارد بیسواد است . امید ما این است که همه ما دست در دست یکدیگر بتوانیم این مشکلات را که باتمدن روزگار ما مابینت کامل دارد ریشه کن کنیم .

از این رو ما نیز هنگام تعیین مسیر اصلی سیاست خارجی خود بالضروره میکوشیم تا با سایر کشورهای جهان خواه دور ، خواه نزدیک تماس بگیریم وآنهارا بشناسیم ودست گرم همکاری ودوستی خود را بسوی آنان دراز کنیم .

خوشبختانه رفت وآمد افراد دولت ما که بهترین وسیله تقویت دوستی وتفاهم میان آنها است روز بروز زیادتر میشود . ما امیدواریم دوستان فنلاندی ما در آینده هرچه بیشتر بکشور ما بیایند و ایرانیان زیادتری نیز از کشور مترقی وفعال شما دیدار کنند . زیرا چنانکه گفتم این دیدارها بیش از هر چیز به توسعه تفاهم ودوستی

مشترك كمك ميكنند .» (۱)

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر قبل از عزیمت از هلسینکی در يك مصاحبه مطبوعاتی شرکت فرمودند و به سئوالات دهها تن از خبرنگاران مطبوعات و خبرگزاریهای خارجی پاسخ دادند و روز چهارم تیرماه ۱۳۴۹ پایتخت فنلاند را بسوی شهر بوکاست ترك فرمودند . حضرت رئیس جمهوری فنلاند ریاست افتخاری کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام داشته اند .

---

۱ - متن کامل بیانات شاهنشاه آریامهر در صفحه ۲۳۵ - ۲۳۷ نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از فروردین تا شهریور ماه ۱۳۴۹) درج شده است ، علاقمندان بآنجا مراجعه خواهند فرمود .

نروژ

والاحضرت « هارالد » ولیعهد نروژ ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور نروژ تقبل نموده و اعلیحضرت الاف پنجم پادشاه نروژ آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام فرموده اند .
آقای « نیل آنتون بورگسون » سفیر جدید نروژ در دربار شاهنشاهی روز ۲۴ خردادماه ۱۳۴۹ استوارنامه خود را به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر تقدیم نمود .

مجله معروف *Illustrert* چاپ اسلو خاطرات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را در سه قسمت چاپ نمود و همچنین مجله *Hjemmet* پر فروش ترین هفته نامه نروژ در شماره مورخ ۲۶ مه ۱۹۷۰ خود مصاحبه اختصاصی علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران را که با خبرنگار مجله صورت گرفته بود انتشار داد .

دولت نروژ در سال ۱۳۴۹ پنج بورس تحصیلی در رشته های ریاضی ، پزشکی و پرستاری در اختیار دولت شاهنشاهی گذاشت و از پنج نفر معلمان مدرسه حرفه ای اهواز برای کارآموزی و دیدار از موسسات مختلف صنعتی در نواحی اسلو دعوت بعمل آورد .

در نمایشگاه صنعتی اسلو که بمدت پانزده روز برگزار شد در قسمت مربوط به کودکان کتب دبستانی و کتابهای مخصوص دانش آموزان ، نقاشی و کار دستی دانش آموزان ایرانی و عروسکهای ملبس به لباسهای محلی ایران وفیلم و اسلاید برای کودکان و اولیای آنان بمعرض نمایش گذاشته شد .

دانشگاه تهران برای تقویت کرسی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه اسلو یک بورس تحصیلی برای سال تحصیلی ۱۳۵۱-۱۳۵۰ در اختیار دولت نروژ قرار داده است .

هلند

نزول اجلال موكب مبارك اعليحضرت همايون شاهنشاه آريامهر و علياحضرت فرح پهلوي شهبانوي ايران به هلند در روزهاي ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ تيرماه ۱۳۴۹ كه بنابذعوت خصوصي علياحضرت ژوليانا ملكه هلند صورت گرفته بود فرصت مناسب ديگري بوجود آورد كه دركلييه مجامع ومحافل هلند ترقيات چشمگير و ثبات سياسي واقتصادي ايران تحت رهبري خردمندان شاهنشاه آريامهر مورد بحث قرارگيرد و جرايد هلند در مورد روابط دوستانه دوخانواده جليل سلطنتي وهمچنين توسعه روابط اقتصادي وفني وفرهنگي بين ايران وهلند قلمفرسائي كنند .

آقاي لوتز وزيرخارجه هلند كه يكي از سياستمداران پرسابقه اروپاست بنابذعوت جناب آقاي اردشير زاهدي وزيرامور خارجيه ايران از تاريخ ۷ تا ۱۲ ديمه ۱۳۴۹ به ايران آمدند و در روز نهم آنماه به پيشگاه مبارك اعليحضرت همايون شاهنشاه آريامهر شرفياب گرديدند .

آقاي لوتز هنگام ورود به تهران در پاسخ خبرنگار خبرگزاري پارس اظهارداشتند كه :

در مدت اقامت خود در تهران با مقامات ايراني درباره مسائل مورد علاقه دو كشور به ويژه اوضاع خاورميانه و خليج فارس گفتگو خواهد كرد . وي يادآور شد كه بحران خاورميانه باعث نگراني كشورهاي جهان مخصوصاً كشورهاي خاورميانه است و ايران نقش سازنده‌اي در حل اين بحران ايفاء مي‌كند . وزير خارجيه هلند همچنين گفت كه ايران در خليج فارس نقش موثري دارد و افزود كه هلند بعنوان كشوري كه از طريق شركت نفتي معروف هلندي (رويال داچ - شل) در كنسرسیوم نفت ايران سهام دارد و مقادير زيادي از نفت خاورميانه را استخراج مي‌كند و در بازارهاي جهاني بفروش ميرساند براي حفظ امنيت و آرامش خليج فارس اهميت فراواني قائل است .

نامبرده درمراجعت از ايران اظهار داشت كه : « مسافرت من

به ایران برحسب دعوت جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ایران بسیار مفید بوده و این افتخار نصیب من و همسرم گردید که به پیشگاه شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران شرفیاب گردیم . ضمن این شرفیابی که امور مهم بین‌المللی مورد گفتگو قرار گرفت من از وسعت اطلاعات و نظریات واقع بینانه و دقیق شاهنشاه ایران درباره مسائل جهانی و منطقه‌ای بهره فراوان بردم . همچنین مذاکرات با نخست وزیر ایران و خصوصاً وزیر امور خارجه ایران بسیار جالب و موفقیت‌آمیز بود و طرفین نظریات خودمان را درباره مسائل دنیائی و خاورمیانه صادقانه تشریح کردیم و درباره امنیت خلیج فارس که یکی از شریانهای بزرگ انتقال نفت به اروپا و آسیا است ما نیز عقیده داریم که خلیج فارس باید دور از دخالت بیگانگان توسط کشورهای ساحلی خلیج فارس تامین گردد و هلند بعنوان يك کشور خریدار نفت و صاحب سهم در کنسرسیوم نفت ایران خواستار ثبات و آرامش این منطقه است .

همچنین نامبرده موقعیکه مذاکرات درباره نفت در بهمن ماه سال ۱۳۴۹ در تهران جریان داشت در پاسخ خبرنگاران اظهار داشتند که « امیدوارم مذاکرات بین کشورهای تولیدکننده و کمپانیهای نفتی در تهران بيك قرارداد چند ساله منجر شود و افزایش قیمت نفت نیز شانس بیشتری بما برای استخراج نفت از دریای شمال بدهد . »

کاندیداهای دولت شاهنشاهی در سازمانهای بین‌المللی ، در سال ۱۳۴۹ ، بدون استثناء مورد تأیید و پشتیبانی دولت هلند قرار گرفته‌اند .

وزیر دارائی و نایب نخست وزیر هلند در جواب سؤال نمایندگان مجلس هلند مسافرت آقای لوتر را به ایران يك مسافرت موفقیت‌آمیز از نظر اقتصادی و سیاسی معرفی نمودند .

والاحضرت پرنس برنارد همسر علیاحضرت ملکه هلند ریاست‌عالیه جشن شاهنشاهی را در آن کشور تقبل نموده و باتفاق والاحضرت پرنسس بئاتریس و همسرشان آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام فرموده‌اند .

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر روز ۱۱ تیر ماه ۱۳۴۹ ، هفت نفر از شخصیت‌های اقتصادی و صاحبان صنایع هلند را در کاخ سوسدیک (محل اقامت علیاحضرت ملکه هلند) بحضور پذیرفتند و پس از گزارش مختصری که درباره توسعه روابط اقتصادی بین ایران و هلند و نتایج حاصله از عزیمت هیئت اقتصادی بریاست آقای دوبلوك به ایران و مشکلاتی

که اکنون برای امضاء قرارداد وجود دارد از جانب نمایندگان صنایع هلند بشرط فرض رسید ، شاهنشاه آریامهر بیاناتی ایراد فرمودند که خلاصه آن بشرح زیر است :

« ما هرگونه سرمایه‌گذاری خارجی را در ایران که متضمن منافع ملی باشد تشویق میکنیم هدف ما بهبود زندگی و درآمد سرانه ملت ایران از طریق توسعه صنایع و افزایش مواد غذایی است . در کشور ما امکانات زیادی برای توسعه کشاورزی و صنعت وجود دارد .

ما سدهای بزرگی برای ذخیره کردن آب ساخته و میسازیم و در نظر داریم در کنار این سدها واحدهای بزرگ کشت و صنعت ایجاد کنیم . ما صدها هزار هکتار زمین مرغوب با شبکه آبیاری در مناطق مختلف کشور داریم که آماده‌ایم با شرایط مرضی‌الطرفین در اختیار شرکتی که قادر به سرمایه‌گذاری هستند قرار دهیم و از این راه کمکی برای تغذیه بهتر ملت ایران و جمعیت روزافزون دنیا فراهم سازیم .

صنایعی که اکنون در ایران در حال ایجاد و تکمیل است عبارتند از ذوب آهن - پتروشیمی و مشتقات آن - هتل‌سازی - اتومبیل سازی - کشتی سازی - تعمیرات کشتی‌ها - صنعت قند خصوصاً نیشکر - سیمان و سایر صنایع .

ما هم‌اکنون بمقیاس قابل توجهی فرآورده‌های صنعتی را از قبیل کفش - پارچه - بخاری - یخچال - کولر - اتومبیل و غیره به کشورهای همسایه و کشورهای اروپائی خصوصاً اروپای شرقی صادر میکنیم . برای سرمایه‌گذاری در رشته‌های مختلف در ایران طبق قانون سرمایه‌گذاران باید شریک ایرانی داشته باشند و سرمایه‌گذاران داخلی مورد حمایت دولت میباشند » .

شاهنشاه آریامهر درخاتمه اضافه فرمودند که « به‌مسئولین امر دستور خواهیم داد که مشکلات موجود جهت امضاء قرارداد فنی و اقتصادی را بررسی نمایند و اقدامات لازم را بعمل آورند » .

با اینکه هنوز قرارداد اقتصادی بین ایران و هلند به امضاء نرسیده معهذاً میزان مبادلات بازرگانی و فعالیت جهت توسعه همکاری و سرمایه‌گذاری رو به افزایش است .

دولت هلند با گذراندن قانونی از مجلس سرمایه‌گذاری اتباع خود را در ایران تا مبلغ ۳۵ میلیون فلورن تضمین نموده است . صاحبان صنایع و سرمایه‌گذاران هلندی این مبلغ را غیر کافی میدانند و معهذاً

در سال ۱۳۴۹ بیش از $\frac{1}{4}$ این مبلغ مورد استفاده قرار گرفت و يك حالت انتظار تا موقع امضاء قرارداد اقتصادی وجود دارد .

شرکت فیلیپس که یکی از بزرگترین شرکتهای صنعتی هلند و حتی اروپا است و از چند سال قبل برای ساختن لوازم الکتریکی در ایران سرمایه‌گذاری نموده علاقمند با افزایش سرمایه‌گذاری است و مدیر آن در ماه آوریل ۱۹۷۱ برای سرکشی به شعبه کارخانه فیلیپس در تهران و همچنین بازدید از خطوط ارتباطی مکرویو که توسط کارخانه فیلیپس ساخته شده به تهران خواهد آمد .

جناب آقای ناصر گل سرخی وزیر منابع طبیعی در تاریخ ۲۵ خرداد ماه ۱۳۴۹ برای شرکت در دومین کنگره جهانی تغذیه ، در رأس هیئتی به هلند مسافرت کردند .

در تاریخ ۲۸ دیماه ۱۳۴۹ جناب آقای روحانی وزیر آب و برق قراردادی با مدیران دو شرکت انگلیسی و هلندی در تهران امضاء کردند که بموجب آن ۱۵ هزار هکتار از زمینهای زیر سد محمد رضا شاه پهلوی مورد بهره برداری قرار خواهد گرفت .

بموجب این قرارداد شرکتهای شل و مایکل کاتس با مشارکت سرمایه‌گذاران ایرانی شرکت مختلطی تشکیل میدهند که ۷۵ درصد سهام آن متعلق به دو شرکت خارجی مذکور و ۲۵ درصد بقیه سهام متعلق به سرمایه‌گذاران ایرانی خواهد بود .

شرکت مختلط که در حال حاضر شرکت « طرح » نامیده میشود ۱۵ هزار هکتار از اراضی زیر سد محمد رضا شاه پهلوی را بمدت ۳۰ سال اجاره خواهد کرد و در آن يك طرح توجیهی فنی و اقتصادی را که بتصویب وزارت آب و برق رسیده است با ۸۰۰ میلیون ریال سرمایه بمورد اجرا میگذارد .

والاحضرت شاهپور غلامرضا پهلوی در تاریخ ۱۲/۲/۱۳۴۹ برای شرکت در شصت و نهمین کنگره بین‌المللی المپیک که در آمستردام تشکیل یافته بود به هلند مسافرت کردند .

موضوع واگذاری بورسهای تحصیلی از سه سال پیش پیشرفت زیاد نموده تا آنجا که در سال ۱۳۴۹ بطور متناوب سی و پنج نفر بورسیه ایران از بورسهای دولت هلند استفاده نموده و در رشتههای مختلف نقشه‌برداری ، آبیاری ، کشاورزی مشغول تکمیل معلومات و اطلاعات

فنی خود بوده‌اند و متقابلاً تعدادی بورس از طرف دانشگاه‌های ایران برای هلندی‌های علاقمند به فرهنگ ایران تامین گردیده است .

در سال ۱۳۴۹ مدرسه مکاتبه‌ای L.O.I همکاری خود را با وزارت آموزش و پرورش ایران برای تدریس در ایران از طریق مکاتبه شروع نمود .

در تاریخ پنجم آذرماه جاری تلویزیون هلند فیلمی از مصاحبه تلویزیونی علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران با خبرنگار هلندی Nуска von Barkel بمدت ۲۰ دقیقه درباره امتیازاتی که انقلاب اجتماعی ایران به زنان اعطاء نموده نشان داد که مورد توجه کامل مردم آن کشور قرار گرفت .

در تاریخ ۸ مردادماه تیم فوتبال پیکان به هلند رفت و با تیم‌های هارلم مسابقه دوستانه‌ای انجام داد .

در تاریخ ۱۴ شهریورماه ۱۳۴۹ کاروان دانشجویان ممتاز ایران با اتوبوس به هلند عزیمت نمود .

یونان

اعلیحضرت کنستانتین دوم پادشاه یونان ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور یونان تقبل فرموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام نموده‌اند .

ماموریت آقای « دمتریولوس » سفیر یونان در دربار شاهنشاهی خاتمه پذیرفت و جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی ، یک قطعه نشان درجه یک همایون از جانب شاهنشاه آریامهر به نامبرده اهداء نمودند . جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه نیز در ضیافتی که بمناسبت عزیمت وی ترتیب داده بودند ضمن بیاناتی با اشاره به سوابق دیرین و روابط تاریخی ایران و یونان اظهار داشتند که این دو کشور را باید مهد تاریخ و تمدن جهان خواند و از سفیر یونان بعنوان یک دیپلمات برجسته نام بردند .

سفیر یونان در پاسخ اظهار داشت که باید از این فرصت استفاده کنم و پیشرفتهای فوق العاده ایران را که خود شاهد آن بوده‌ام ستایش نمایم . در جهان کنونی که کشورها با مسائل فراوان و پیچیده‌ای روبرو هستند و پیشرفت سریع تکنولوژی مشکلات مختلفی برای کشور های در حال رشد بوجود آورده است این سؤال پیش می‌آید که چرا برخی از کشورها موفق میشوند و بعضی دیگر در تلاش خود شکست می‌خورند .

من پاسخ این سؤال را یافته‌ام و باید بگویم که پیشرفت هر کشور در درجه اول مدیون رهبری صحیح است که خوشبختانه شما در ایران از وجود رهبری خردمند ، مجرب و دور اندیش یعنی شاهنشاه آریامهر برخوردار هستید و همین رهبریت که شمارا در کارهایتان چنین موفق و پیروز کرده‌است . عامل دیگری که در این پیشرفتهای چشمگیر سهیم بوده‌است پشتکار ایرانیان و حس ترقیخواهی آنان است . حجم مبادلات اقتصادی بین دو کشور در سال ۱۳۴۹ چهار برابر افزایش یافته‌است و در زمینه روابط اقتصادی بین ایران و یونان میتوان به

همکاریهای آنان در امور فنی و کشاورزی و جهانگردی اشاره نمود .
پنج دانشجوی ایرانی با استفاده از بورسهای تحصیلی اعطائی
از طرف دولت یونان در دانشگاه آتن به تحصیل ادبیات و باستانشناسی
و تاریخ اشتغال دارند . اعزام گروههای هنری و ورزشی و مسافرتهاى
دستجمعی ایرانیان به یونان و تشکیل نمایشگاه مدلباس یونانی در تهران و
سخنرانیهای متعدد در انجمن دوستداران ایران و یونان از طرف
باستانشناسان یونانی در سال ۱۳۴۹ در زمینه بسط روابط فرهنگی دو کشور
قابل توجه بوده است .

واتیکان

حضرت پاپ پل ششم پیشوای کاتولیکهای جهان در آغاز سن ۱۳۴۹ هجری قمری و ملاقات با اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر وارد تهران شدند و مورد استقبال معظم له قرار گرفتند .

در تشریفات استقبال رسمی ، جناب آقای امیر عباس هوییدا نخست‌وزیر ، جناب آقای زاهدی وزیر امور خارجه ، روسای سنا و مجلس شورای ملی ، روسای هیئتهای سیاسی خارجی مقیم دربار شاهنشاهی و چند هزار تن از نمایندگان دسته‌های مختلف ایرانیان مسیحی حضور داشتند .

دهها خبرنگار ، فیلمبردار و عکاس ایرانی و خارجی در فرودگاه مهرآباد اجتماع کرده بودند و خبرگزاری پارس جریان این مراسم را بوسیله فرستنده سیار رادیو ایران مستقیماً از فرودگاه مهرآباد گزارش میکرد .

در همانحال رادیو واتیکان نیز جریان این مراسم تاریخی را مستقیماً از فرودگاه مهرآباد تهران برای میلیونها شنونده خود در سراسر اروپا پخش مینمود .

شاهنشاه آریامهر خطاب به حضرت پاپ اعظم فرمودند که :
برای من مایه کمال خوشوقتی است که بدان حضرت درس‌رزمین ایران ، سرزمینی که همواره مظهر معنویات و بشردوستی و مدافع اصول دوستی و تفاهم انسانی بوده‌است ، خیرمقدم بگویم .

این آرمانهای عالی ، همان اصولی است که همواره خود شما با مساعی بیدریغ با تلاشهای خستگی‌ناپذیر و با ازخودگذشتگی در راه تحقق آنها یعنی در خدمت به ایدآل صلح و برادری بشری کوشیده‌اید و من از صمیم قلب توفیق کامل شما و همه مردم نیک‌اندیش جهان را در هر جا که باشند در این تلاش ارزنده آرزو دارم .

این حقیقتی آشکار است که دنیای گنونی و جامعه انسانی ما ، هر قدر هم در راه رفاه و ترقی مادی پیش رفته باشند بدون اتکاء به ارزشهای اخلاقی و معنوی خوشبخت نمیتوانند بود . ما بخوبی به نقش شایسته شما در حفظ این ارزشها و دفاع آنها وقوف داریم و بعنوان يك مثال از میان نمونه‌های متعدد آن ، کافی است از پیامی یاد کنم که آن حضرت در فردای تشکیل کنگره جهانی پیکار با بیسوادی در تهران در تائید قاطع این مبارزه برای همه جهانیان فرستادند .

خانواده بشری ما ، که از اختلافات داخلی و محرومیتها و بیعدالتی‌های بسیار رنج میبرد و متأسفانه گاه اضافه بر آنها قربانی بلایائی آسمانی نیز میشود که خود شما ، تا چند ساعت دیگر شاهد یکی از غم‌انگیزترین نمونه‌های آن خواهید بود (طوفان در پاکستان شرقی) بیش از هر چیز احتیاج بحکومت عقل و منطق دارد تا بر اساس آن در تنها راه واقعی و مثبت ، یعنی راه صالح و بشردوستی و برادری پیش رود و قبل از هر صدای دیگر صدای معنویت و محبت و نیک اندیشی را بشنود . شما حضرت پاپ اعظم ، بمقتضای مقام خود وظیفه دفاع از همه این فضائل را برعهده دارید و امیدوارم پیوسته در انجام این ماموریت بسیار خطیر موفق باشید .

تذکر این نکته مایه خوشوقتی من است که رابطه ایران و واتیکان رابطه‌ای است که چندین قرن سابقه دارد . این حقیقت رانیز میباید با خرسندی متذکر شوم که در تاریخ کهن ما همواره اصل احترام به ایمان و معتقدات مذهبی همه مردم در این سرزمین مورد رعایت بوده و این باعث شده است که در طول قرون متمادی ، جوامع مسیحی این کشور مانند پیروان سایر مذاهب در کمال صلح و صفا بسر برند و خود را اعضای واقعی خانواده بزرگ ایرانی احساس کرده‌اند .

برای شما ، حضرت پاپ اعظم ، سفر خوش و تندرستی بسیار خواستارم و توفیق کامل شما را در انجام یکی از سنگین‌ترین و عالیترین وظائف و مسئولیتهای معنوی که تاکنون به یکی از افراد نوع بشر محول شده است آرزو دارم . «

حضرت پاپ اعظم نیز در پاسخ شاهنشاه ایران بیاناتی بشرح زیر ایراد فرمودند :

اعلیحضرتا :

از محبتی که با تشریف فرمائی خود و استقبال از ما در این مرحله از سفر آسیائی مبذول فرموده‌اید سپاسگزارم . سلام و درود مرا بپذیرید .

ما با آنچه که آن اعلیحضرت برای تامین سعادت و ترقی ملت خویش انجام داده‌اند آشنائی کامل داریم و برای بقا و حفظ وجود آن اعلیحضرت و دوام تلاشهای پرثمر و بشردوستانه اعلیحضرت و همچنین نیکیبختی خاندان سلطنت دعا میکنیم .

و نیز با احترام فراوان از مقاماتی که با سنت میهمان‌نوازی خاص ایرانی از ما استقبال کرده‌اند سپاسگزاریم و به نمایندگان هیئتهای سیاسی کشورهاییکه با حضور خود در اینجا بما افتخار داده‌اند درود میفرستیم .

برای ما موجب کمال خوشوقتی است که با بسیاری از کشورها و ملت‌های جهان مانند ایران روابط بسیار صمیمانه‌ای داریم . ما از نمایندگان سیاسی خارجی حاضر در این مکان میخواهیم که بهترین و گرمترین آرزوهای ما را برای ترقی و سعادت ملت‌های خود به دولت‌های خویش ابلاغ کنند .

و نیز از همه مردم تهران که از ما استقبالی گرم و دوستانه کرده‌اند سپاسگزاریم و از عموم مومنین دعوت میکنیم در این دعا و تمنا از درگاه باریتعالی با ما شریک و هم‌آواز شوند که به تهران ، به این شهر بزرگ مشحون از غنای تاریخی برکت بدهد و به عموم مردم ایران آرامش و صلح و رفاه ارزانی دارد .

درود ما بر همه زنان و مردانی که در کسوت روحانیت‌اند .

این سفر طولانی يك هدف معنوی دارد و در چهارچوب ماموریتی که مسیح مقدس بما بعنوان جانشین خود و رهبر کلیسا محول کرده است صورت میگیرد . ازاینکه ازفاصله‌ای کوتاه با کلیسای ایران تماس میگیریم خوشحالیم و دعای صمیمانه خود را نثار میکنیم .

دعا ما اینست که در همه امور ، روح انسان دوستی و محبت

پیروز شود .

امیدواریم سفر ما در بین اجتماعات این قسمت از جهان - قطع نظر از معتقدات مذهبی آنها تفاهم بیشتری ایجاد کند و سبب شود که همه باهم در راه پیشرفت عدالت و صلح بکوشند . امیدواریم این

سفر انگیزه‌ای باشد تا مردم در جست و جوی صلح که مورد آرزوی عمیق جهانیان است برآیند ، و سرانجام امیدوارم که این ادعیه بدرگاه خداوند مستجاب افتد .

باردیگر از درگاه باریتعالی برای آن اعلیحضرت و برای ملت ایران برکت و سلامت و پیروزی طلب میکنم .»

حضرت پاپ اعظم ، علاوه بر توقف در تهران از پاکستان شرقی - فیلیپین - ساموا - ساموا غربی - استرالیا - اندونزی - هنگ کنگ و سیلان نیز بازدید بعمل آوردند و در همین سفر بود که در فرودگاه مانیل مورد سوء قصد قرار گرفتند و اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر باین مناسبت ضمن تلگرافی خطاب به معظم له، خرسندی خاطر خطیر ملوکانه را از اینکه آسیبی به پیشوای کاتولیکهای جهان وارد نیامده است ابراز داشتند .

جناب آقای خسرو هدایت سفیر جدید شاهنشاه آریامهر در واتیکان در دیماه ۱۳۴۹ استوارنامه خود را بحضور حضرت پاپ اعظم تسلیم نمودند . در این مراسم ، حضرت پاپ ضمن اشاره به جشنهای دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران روش و سیاست کوروش کبیر را ستودند و گفتند ما با هیجان بسیار شرح شخصیت و کارهای نیک بنیانگذار شاهنشاهی ایران را شنیده‌ایم و در نظر ما باستناد انجیل این امپراطوری عظیم‌الشان بمناسبت محترم شمردن حقوق اقلیتها و آزاد کردن آنها از قید بردگی و تبعید و دادن امید بآنها نزد خداوند همیشه عزیز و گرامی بوده است .

پاپ اعظم ضمن سخنان خود از اقدامات شاهنشاه آریامهر در راه پیشرفت و ترقی ایران و اصلاحات اقتصادی و اجتماعی تمجید کردند .

بمناسبت پایان مأموریت مون‌سنیور پائولینو لیمونجی نماینده پاپ اعظم در دربار شاهنشاهی ، از طرف جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه ضیافتی به‌نهار ترتیب داده شد . وزیر امور خارجه باین مناسبت اظهار داشتند که تلاش مداوم رهبر کاتولیکهای جهان برای حفظ صلح جهانی و تردید ساختن ملتها در دنیای پر آشوب امروز ارزنده و قابل تقدیس است .

وزیر امور خارجه با اشاره به آزادیهای مذهبی و فردی و تساوی حقوق که از دیرباز در ایران معمول بوده است یادآور شدند که این

آزادیها طی دوهزار و پانصد سال شاهنشاهی ایران همیشه برقرار بوده و همین امر سبب شده است روابط ما بادربار واتیکان و بویژه شخصیت و مقام پاپ اعظم حسنه و تردیک باشد .

نماینده واتیکان در دربار شاهنشاهی نیز ضمن سخنانی اظهار داشتند که در دوره ماموریت خود در ایران از تردیک شاهد کوششهای مستمر و خستگی ناپذیر شاهنشاه آریامهر در راه حفظ صلح جهانی و خوشبختی بشریت بوده است .

ب - کشور های سوسیالیستی اروپای شرقی :

بلغارستان

در مرداد ماه سال ۱۳۴۹ يك هیئت از وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستائی مرکب از ۶ عضو بریاست آقای هوشنگ مساعد به بلغارستان مسافرت نمود . در این دیدار که یک هفته بطول انجامید تاسیسات کشاورزی بلغارستان مورد بازدید قرار گرفت . هیئت پارلمانی ایران ، مرکب از چهار سناتور و هشت نماینده مجلس بنابذعوت رئیس مجلس بلغارستان بآن کشور مسافرت نمود و در طی اقامت یازده روزه خود میهمان دولت بلغارستان بود . ریاست این هیئت را جناب آقای سناتور دکتر امیرحکمت داشت و هیات در طول اقامت خود از شهرهای صوفیا ، پلوودیف ، بورگاس و وارنا بازدید نمود و باریس جمهوری و نخست وزیر بلغارستان و باگروهی از مقامات و شخصیت های مهم بلغارستان ملاقات نمود و مذاکراتی انجام داد .

مذاکرات مقدماتی درباره دستور جلسه تشکیل چهارمین کمیته مشترك وزیران ایران و بلغارستان در تهران در کادر همکاری های اقتصادی ، علمی و فنی از ۲۹ آذر تا ۱۵ دی ۱۳۴۹ صورت گرفت .

نمایندگان راه آهن ایران در کنفرانس تعیین نرخ های بین المللی راه آهن که در صوفیا تشکیل گردید شرکت نمودند .

دومین نمایشگاه صنعتی بلغارستان در ۱۶ مهر ماه ۱۳۴۹ در تهران گشایش یافت و سفیر آن کشور باین مناسبت اظهار داشت که بلغارستان نیازمند نفت و پنبه ایران است و نامبرده افزود که کشور وی آماده است در برابر خرید نفت و پنبه ایران گوشت و مواد شیری به ایران صادر کند .

دیپلمات بلغاری سپس به پیشرفتهای چشمگیر اقتصادی و صنعتی ایران اشاره کرد و ضمن تجلیل از شاهنشاه آریامهر اظهار امیدواری کرد که روابط اقتصادی و بازرگانی و همکاری های فنی و علمی دو کشور که در

چند سال اخیر بیشتر از دو برابر افزایش داشته است در آینده نیز همچنان گسترش پیدا کند . سناتور طاهر ضیائی رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در همین مراسم طی سخنانی گفت که تشکیل نمایشگاههایی به صاحبان صنایع ایران اجازه میدهد که بطور مستقیم با فرآورده های صنعتی بلغارستان آشنا شوند .

وی اظهار امیدواری کرد که روابط بازرگانی و اقتصادی ایران و بلغارستان در آینده نیز سرعت رو بتوسعه رود . در نمایشگاه صنعتی بلغارستان در تهران که تا سیام مهرماه باز بود چهار موسسه بزرگ صنعتی بلغارستان سازنده موتورسیکلت - موتورهای دیزل ، کامیون و سواری و لوازم یدکی - ماشینهای کشاورزی و انواع پمپها - ماشینهای حمل بار و واگن های راه آهن - ماشینهای تراش و وسایل اندازه گیری شرکت داشتند .

دولت بلغارستان سال گذشته در هفتمین فستیوال بین المللی فیلمهای تربیتی که در تهران تشکیل شد شرکت نمود و فیلم « فسیل های زنده » برنده Merit Certificate گردید .

همچنین بلغارستان در پنجمین فستیوال بین المللی فیلمهای کودکان که در آبانماه سال ۱۳۴۹ در تهران تشکیل گردید شرکت نمود و لوحه طلای این فستیوال به فیلم « آموزش » (Training) از بلغارستان تعلق گرفت .

آقای پروفیسور جعفر فاطمی بعنوان نماینده کمیته ملی یونسکو در تاریخ ۲۰ تا ۲۷ دیماه ۱۳۴۹ بمدت يك هفته از بلغارستان بازدید نمود . متقابلا پروفیسور کریستودیمتیروف بعنوان نماینده کمیته ملی یونسکو بلغارستان در تاریخ ۲۵ بهمن تا دوم اسفند به ایران آمد .

حضرت گئورگی ترایکوف صدر هیئت رئیسه مجلس ملی جمهوری بلغارستان آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته اند .

چکوسلواکی

بمناسبت میلاد مسعود اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر ، برنامه مخصوصی مشتمل بر پیام تبریک اولیاء رادیو چکوسلواکی - نطق سفیر شاهنشاه آریامهر و گفتار مفصلی درباره پیشرفتهای اخیر ایران در آن رادیو پخش شد .

نخست وزیر چکوسلواکی از جناب آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر برای مسافرت بآن کشور دعوت بعمل آورده اند .

در تیر ماه ۱۳۴۹ جناب آقای انصاری باتفاق جناب آقای سیمانپور معاون وزارت اقتصاد بدعوت وزیر بازرگانی چکوسلواکی به پراگ عزیمت نمودند و ضمن مذاکراتی با وزیر بازرگانی خارجی چکوسلواکی و مقامات وزارت صنایع آن کشور ، تذاکریه‌ای بین طرفین امضاء شد که در آن افزایش صادرات ایران مخصوصاً صادرات کالاهای صنعتی بمتدار قابل توجهی پیش بینی شده است . مبادلات موضوع این تذاکریه با مبادلاتی که براساس موافقتنامه بازرگانی دو کشور صورت میگیرد ارتباطی ندارد .

بموجب این تذاکریه طرفین منجمله موافقت کرده بودند که برای افزایش خرید و تسهیل مبادله کالا بین دو کشور هیئتهائی از کارشناسان و نمایندگان بنگاههای تجارتی بخاک یکدیگر اعزام دارند و هیئت نمایندگان چکوسلواکی در تاریخ چهارم مهرماه چهل و نه بایران آمد و با مقامات وزارت اقتصاد درباره افزایش خریدهای چکوسلواکی از کشور ما مذاکرات لازم بعمل آورد و قرار است که یک هیئت از ایران نیز به چکوسلواکی عزیمت نماید .

اخیراً مقامات وزارت تجارت خارجی چکوسلواکی اظهار علاقه کردند که خرید پنبه از ایران را افزایش دهند و در اینخصوص مذاکراتی در پراگ و تهران بمنظور ازدیاد سهمیه پیش بینی شده در موافقتنامه بازرگانی دو کشور صورت گرفت و وزارت اقتصاد موافقت اصولی خود را با این تقاضا اعلام کرد مشروط بر اینکه چکوسلواکی قبول کند که از

فرآورده های صنعتی ایران مقدر بیشتر خریداری نماید .
کارتکمیل کارخانه ماشین سازی تبریز که در کادر موافقتنامه همکاری اقتصادی و فنی دو کشور صورت میگیرد با سرعت پیشرفت کرد و بهره برداری از بعضی واحدهای آن آغاز شد و با موافقتی که از طرف دولت چکسلواکی مبنی بر گنجاندن قطعات ماشین آلات مورد نیاز قرارداد اعتبار دو بیست میلیون دلاری چکسلواکی بعمل آمده است انتظار میرود که نواقص کارخانه در سال ۱۳۵۰ رفع شود و بهره برداری از همه واحدها آغاز گردد .

جریان کارآموزی مهندسين و تکنیسینهای اعزامی ماشین سازی تبریز به چکسلواکی نیز بنحو رضایت بخشی پیش میرود . دومین گروه اعزامی مرکب از پنجاه و یک نفر به چکسلواکی عزیمت نمود و اخیراً شانزده نفر از آنان که دوره کارآموزیشان پایان رسیده بود به تبریز بازگشتند و بقیه نیز تا پایان سال دوره کارآموزی را تکمیل و به ایران مراجعت خواهند کرد .

جناب آقای پیرنیا نایبالتولیه آستان قدس رضوی و استاندار خراسان در شهریور ماه ۱۳۴۹ بنا بدعوت معاون وزارت بازرگانی خارجی به چکسلواکی عزیمت نمودند و از بعضی تاسیسات صنعتی و مراکز توریستی دیدن کردند .

در مهرماه سال ۱۳۴۹ سه نفر از مدیران و متخصصین شرکت گلاس اکسپرت و کارخانه چهارچراغ سازی کمسکی که چهارچراغهای سالنهای پذیرائی کاخ وزارت امور خارجه را تهیه و نصب نموده اند بدعوت وزارت امور خارجه شاهنشاهی بمدت یک هفته بعنوان مهمان وزارت امور خارجه بایران آمدند و از آثار تاریخی و مناطق توریستی کشور ما دیدن کردند .

غیر از مبادلات فرهنگی که در چهار چوب موافقتنامه بین دو کشور صورت گرفت کار تهیه برنامه سمعی و بصری مخصوص کانون هنر (Art centrum) چکسلواکی برای جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران در طول سال ۱۳۴۹ با موفقیت پیشرفت کرد . تهیه کنندگان این برنامه علاوه بر مسافرت های متعددی که در این مدت برای تهیه فیلم و اسلاید و عکس بایران کردند برای عکسبرداری از اشیاء تاریخی کشور ما که فعلا در موزه های تاریخی بزرگ جهان مانند موزه بریتانیا ، ارمیتاژ ، لوور و غیره نگهداری میشود بکشورهای

محل موزه سفر کردند . طبق اظهار مدیر تهیه این برنامه تاکنون مقدار زیادی فیلم و متجاوز از بیست هزار اسلاید تهیه شده و از این قرار جمع آوری مواد مورد نیاز برنامه تقریباً پایان یافته و متصدیان مربوطه مرحله نهائی تهیه این برنامه استثنائی و بی نظیر را آغاز کرده اند .

مبادلات فرهنگی دو کشور با توجه به موافقتنامه فرهنگی ایران و چکسلواکی در ظرف سال ۱۳۴۹ بقرار زیر بوده است :

دولت چکسلواکی در جواب دعوت وزارت فرهنگ و هنر آمادگی خود را برای شرکت در نخستین جشنواره فیلمهای بین المللی که قرار است در خرداد ماه ۱۳۵۰ در تهران برگزار گردد اعلام نمود و اخیراً نیز آقای هژیر داریوش دبیر کل این جشنواره برای تماس و مذاکره با شخصیت‌های سینمایی چکسلواکی چند روزی به پراگ رفت .

دوره کارت پستال‌هایی که از طرف وزارت فرهنگ و هنر بعنوان شرکت در نمایشگاه جهانی کارت پستال که در ماههای مه و ژوئن در برنو برگزار گردید ارسال شده بود برنده دیپلم خاص گردید .

دو نفر از کارشناسان وزارت علوم و آموزش عالی برای ملاقات و مذاکره با مسئولین امر و تعلیم و تربیت و دیدن تاسیسات آموزشی چکسلواکی در مهرماه بمدت يك هفته به چکسلواکی رفتند .

دوشیزه نوین افروز پیانیست ایرانی در فستیوال بین المللی موسیقی که در مرداد ماه ۱۳۴۹ در براتیسلاوا برگزار شد شرکت نمود و يك قطعه مدال یاد بود دریافت کرد . نامبرده در این سفر سه کنسرت در شهرهای مختلف اسلواکی داد که باموفقیت روبرو شد .

در سال ۱۳۴۹ آقای دکتر تاراپزشک ایرانی برای شرکت در دوره کارآموزی بین المللی اپیدومولوژی و مبارزه با سل و آقای دکتر عطاران برای شرکت در دوره بین المللی اپیدومولوژی دامی به چکسلواکی رفتند .

اتحادیه معماران چکسلواکی دعوت وزارت آبادانی و مسکن را برای شرکت در کنگره بین المللی معماران که در شهریورماه در اصفهان تشکیل شد پذیرفت و یکی از مهندسين سرشناس کشور را مامور شرکت در این کنگره نمود .

دانشگاه تهران ، در سال ۱۳۴۹ چند جلد کتاب برای موسسه خاورشناسی چکسلواکی و شاگردان مرحوم پروفیسور ریپکا اهداء نمود .

يك هیئت حشره‌شناسی از طرف موزه ملی پراگ برای جمع آوری نمونه هائی از حشرات مناطق مختلف ایران بکشور ما آمد و باراهنمائی

وزارت کشاورزی و همکاری موسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی در نواحی شمالی، مرکزی جنوبی ایران به جمع‌آوری انواع حشرات پرداخت و قرار است که این نمونه‌ها در نمایشگاهی عرضه شود.

دوفیلم «بابا بزرگ» و «چشمها» که از وزارت فرهنگ و هنر ارسال شده بود در سومین جشنواره بین‌المللی و تلویزیون چکسلواکی برنده دیپلم شدند.

دو نفر از صاحب‌منصبان سازمان تعاون روستائی ایران برای آشنائی با تشکیلات تعاونی چکسلواکی و طرز کار آنها برای چند هفته به چکسلواکی مسافرت نمودند.

آقای عباس کیارستمی بمنظور بازدید از مراکز سینمائی چکسلواکی برای مدت دو ماه به چکسلواکی رفت و در موسسه تهیه فیلمهای کوتاه برای کودکان در گوتوالدو و بعداً در پراگ بمطالعه پرداخت و فیلمی بنام «نان و کوچه» با حضور گروهی از کارشناسان سینمائی در پراگ نمایش دادند.

یکدستگاه تراکتور که حضرت رئیس جمهوری چکسلواکی هنگام مسافرت خود بایران و بازدید از شرکت زراعی آریا مهر بآن شرکت اهدا کرده بودند به ایران حمل گردید.

یکدستگاه اتومبیل پیکان که از طرف شرکت ایران ناسیونال هنگام سفر حضرت رئیس جمهوری چکسلواکی بایران به صلیب سرخ چکسلواکی اهداء شده بود طی تشریفات خاصی تحویل گردید.

جناب آقای نیک‌پی شهردار تهران و بانو باتفاق جناب آقای فرهودی رئیس انجمن شهر تهران و بانو از دوم فروردین ماه ۱۳۴۹ بنا بدعوت شهردار پراگ به چکسلواکی مسافرت نمودند و در مدت اقامت از تاسیسات شهری و نقاط توریستی آنجا دیدن کردند و شهردار تهران نیز متقابلاً از شهردار پراگ دعوت نمودند که بایران مسافرت کنند.

شهرداران دو شهر براتیسلاوا و برنو نیز که بعنوان شهر خواهر تبریز و اصفهان معین شده‌اند از شهرداران این دو شهر دعوت کرده‌اند که از دو شهر مزبور دیدن نمایند.

رومانی

در زمینه روابط سیاسی بین دو کشور مسافرت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران برومانی که بنا بدعوت حضرت چائوشسکو رئیس شورای دولتی رومانی وبانو از تاریخ پنجم تا ۱۰ تیر ماه ۱۳۴۹ صورت پذیرفت مظهر درخشانی از حسن روابط موجود بود . در این سفر ، مردم پایتخت رومانی ونیز اهالی سایر نقاطی که مورد بازدید اعلیحضرتین قرار میگرفت مقدم اعلیحضرتین را با گرمی وشادمانی فراوان استقبال میکردند . حضرت چائوشسکو رئیس شورای دولتی رومانی در ضیافتی که بافتخار اعلیحضرتین برپا نموده بودند اظهار داشتند که :

« این استقبال گرم و صمیمانه شاهد گویائی ازو داد و صمیمیتی است که نسبت بشما ابراز شده است بهمانگونه که خود ما نیز بهنگام دیدارمان از ایران شاهد تجلی همین احساسات پاک و صمیمانه وهمین میهمان نوازی های گرم از طرف دولت و ملت ایران بودیم . این احساسات بدون شك منعکس کننده دوستی پایداری است که دو کشور مارا بیکدیگر پیوند میدهد و بهمین دلیل نشان دهنده تمایل مردم بتحکیم بیش از پیش رشته های دوستی دو کشور است .

اجازه میخواهم بگویم که من شخصا از کشور زیبا و باشکوه آن اعلیحضرت واز ملت نجیب و هوشیار ایران خاطراتی فراموش نشدنی دارم . در کشور ما سنتهای برجسته وارزنده تمدن و فرهنگ ملت ایران وتاریخ پرغنائی آن احترامی بسیار والا دارد . جشنهای دو هزارو پانصدمین سال بنیان گزاری شاهنشاهی ایران که قرار است در سال ۱۹۷۱ بر گزار شود برای مردم رومانی فرصتی خواهد بود تا در جریان این واقعه بزرگ تاریخی از طریق مراسم علمی و فرهنگی متعددی که برپا خواهد شد کشور شمارا بهتر بشناسند . تردیدی نیست که این مراسم بنوبه خود نقش مهمی در بسط و تحکیم دوستی دو ملت ایران ورومانی ایفاء

خواهد کرد . بمنظور برگراری این جشنها در رومانی کمیته مخصوصی تشکیل شده است که با همکاری شورایی عالی علوم و فرهنگستان جمهوری سوسیالیستی رومانی وظایف مربوط به تدارك جشن مذکور را انجام خواهد داد . مردم رومانی نه تنها گذشته بسیار غنی کشور شما را بخوبی مینشاسند و آنرا تحسین میکنند بلکه باروزگار درخشان امروز ایران و پیروزیهای برجسته آن و مخصوصا نقش ارزنده‌ای که کشور شما در کمک به پیشرفت جامعه بشری ایفاء میکند آشنائی دارند . در کشور رومانی مجاهدات خلاقه‌ای که مردم ایران در راه تعالی اقتصادی و پیشرفت دانش و فرهنگ و زندگی اجتماعی خود بعمل می‌آورند با علاقه‌ای آمیخته با تحسین دنبال میشود . مردم رومانی این تلاشهای ملت ایران را بخوبی درك میکنند زیرا خود ما نیز در رومانی باتمام نیرو و امکانات خود در راهی گام برمیداریم که هدف آن بنیان نهادن يك اجتماع جدید است ، اجتماعی که باید بهروزی همه مردم وبالمال سعادت و کامیابی تمام انبای بشر را تامین کند . شما در جریان دیدار خود از رومانی فرصت خواهید یافت تا از تردید با جنبه‌های تازه تلاشهای مردم رومانی در راه پیشرفت و کامیابی میهن آنان آشنا شوید . پیروزیهایی که مردم در راه بسط ظرفیت اقتصادی علمی و فرهنگی خود بدست آورده است باین کشور امکان میدهد تا بنحوی فعال نقشی را که سزاوار رومانی است در اعتلای ارزشهای مادی و معنوی جهان ایفا کند و در عرصه همکاری‌های ثمر بخش و دامنه‌دار بین‌المللی هرروز گامهای بلندتری بردارد .

جا دارد با خرسندی تمام یادآوری کنم که روابط رومانی و ایران طی سالهای اخیر تحولی بسیار ثمر بخش را پشت سر گذاشته - مبادلات بازرگانی دوکشور بمیزانی قابل توجه افزایش یافته و دامنه همکاریهای اقتصادی و فنی دو کشور گسترش و تنوعی فراوان یافته و همکاریهای ما در زمینه علمی و فرهنگی بصورتی مداوم توسعه روز افزونی پیدا کرده است . من اطمینان دارم که مذاکرات ما در جریان اقامت اعلیحضرتین در رومانی امکان خواهد داد تا امکانات و وسایل تازه‌ای که در راه توسعه بازم بیشتر همکاریهای دو کشور وجود دارد کشف کنیم وازاین امکانات بنفع دوکشور بهره‌برداری بعمل آوریم . رومانی و ایران مناسبات خود را براساس اصول احترام بااستقلال و حاکمیت ملی یکدیگر به برابری حقوق دوکشور ، بعدم مداخله در

امور داخلی یکدیگر و بر مبنای اصول و ضوابطی که متضمن خیر و صلاح هردو کشور است بنیان نهاده‌اند .

روابط ایران و رومانی باین ترتیب سرمشتی واقعی از همکاری های ثمربخش بین‌المللی و احترام متقابل و نمونه‌ای بارز از بکار بستن خردمندانه اصول همزیستی صلح‌آمیز بین‌المللی است .

بنظر ما در شرایط کنونی همه دولت‌ها و همه قاره‌ها صرف‌نظر از هر اندازه و اهمیتی که از لحاظ وسعت خاک ، جمعیت ، بنیه اقتصادی ، قدرت نظامی و بانظام اجتماعی و سیاسی داشته باشند میتوانند و باید بطور فعال در حل و فصل مسائل بزرگ زندگی بین‌المللی عصر حاضر و حراست از صلح و امنیت جهانی شرکت کنند . «

شاهنشاه آریا مهر در پاسخ بیانات حضرت رئیس شورای دولتی جمهوری سوسیالیستی رومانی اظهار فرمودند که :

« شما شخصا فرصتی داشتید تا در جریان دیدار خود از کشور ما احساسات بی‌شائبه دوستی و تحسین ملت ایران را نسبت بخودتان و نسبت به ملت شجاع و زحمتکش رومانی از نزدیک مشاهده کنید . اگر آنچه را که شما هم‌اکنون درباره همکاری میان دو کشور ، هماهنگی موجود میان افکار و ایده‌آل‌ها و سادگی و صداقتی که مردم ما قادرند بهنگام درک و شناخت یکدیگر از آن برخوردار باشند و اصول اساسی شما در مورد احترام به کشورهای دیگر ، احترام به حقوق آنها نسبت به برخورداری از یک زندگی آزاد و اختیار آنها در انتخاب سرنوشت خود و عدم مداخله و همکاری صلح‌آمیز و همزیستی ثمربخش و همچنین اصولی که شما در برجسته‌ترین خطوط و در زمینه های سیاست خارجی تشریح کردید در نظر بگیریم ، بخوبی در می‌یابیم که این سخنان کلمه به کلمه منعکس کننده سیاست خود ما نیز بشمار میرود . این نشان میدهد که دو کشور ایران و رومانی علیرغم رژیمهای متفاوت از ایده‌آل‌های مشترکی پیروی میکنند که هردو کشور از وظایف ملی و بین‌المللی خود آگاهی کامل دارند و هرگاه سخنان آنها با احساسات قلبی و باطنی آنان مطابقت دارد این بدان معناست که هر دو ی آنها بزبان واحدی سخن میگویند و به شیوه واحدی عمل میکنند .

ما میتوانیم تقریبا کلمه به کلمه آنچه را که شما درباره حوادث خاور نزدیک بیان کردید تکرار کنیم . ما از نخستین کشورهایی بودیم که اصل تصرف اراضی دیگران بوسیله زور را محکوم کردیم ، بر تمام

جهانیان روشن است که همکاری ایران و رومانی در چهار چوب سازمان ملل متحد یکی از بارزترین نمونه های همکاریهای نزدیک میان دو کشور است. بنا براین ما در حالیکه از چنین احساساتی الهام میگیریم کاملاً طبیعی است که روابط دوجانبه ما نیز باید هرروز بیشتر از روز پیش مستحکمتر شود.

باعتماد من ایران و رومانی کار استحکام بخشیدن به روابط و همکاریهای خود را از نقطه عزیمت بسیار سعادت آمیزی آغاز کرده اند. کارشناسان رومانی که در ایران کار میکنند باهمت و جلاذتی قابل ستایش سرگرم انجام وظایف خود هستند. ما نه تنها از اینکه چنین همکاری داریم راضی و مغرور هستیم بلکه اطمینان داریم که همکاریهای فنی ایران و رومانی میتواند هنوز هم در زمینه های گسترده تر و بدعت-آمیزتری بنفع دو کشور گسترش یابد. من بهنگام نخستین دیدارم از کشور شما توانستم دریابم که ملت رومانی چه گامهای عظیم و بلندی برداشته است تا کشور خود را به سرزمین تجدد تبدیل کند و کشوری مرفعی بوجود آورد.

در واقع کامیابیهای که رومانی در بسط ظرفیت اقتصادی، علمی و فرهنگی خود بدست آورده باین کشور امکان میدهد تا بدزبانی صحبت کند و باصدائی سخن بگوید که جهان ناگیر از شنیدن آن باشد. شما در سخنان محبت آمیز خود خاطر نشان کردید که فرهنگ و تاریخ باستانی ایران مورد علاقه و توجه مردم رومانی است و فرهنگستان علوم جمهوری سوسیالیستی رومانی کمیته ویژه ای تشکیل داده است تا درباره چگونگی شرکت رومانی در جشنهای دوهزار و پانصدمین سال بنیانگراری شاهنشاهی ایران که در سال ۱۹۷۱ برپا خواهد شد مطالعه کند. شما همچنین اشاره کردید که کشور من در حال حاضر برای تحقق بخشیدن به پیروزیهای تلاش میکند که قادر است ایران را در ردیف بالای کشورهای توسعه یافته قرار دهد و ما نیز در چهار چوب همین تلاشها است که از همکاری کارشناسان رومانی با ایران سپاسگزاری می کنیم.

آقای رئیس جمهوری - من کاملاً با شما هم عقیده ام که در شرایط موجود تمام دولتها و تمام قاره ها صرف نظر از هر نیروی اقتصادی و یا نظامی که داشته باشند و صرف نظر از تعداد جمعیت - نظام اجتماعی و سیاسی آنها باید نه تنها بایکدیگر همزیستی کنند بلکه لازم است بطور

فعال دست بدست یکدیگر در تلاشهای معطوف بحل مسائل بزرگ زندگی معاصر بین‌المللی و بخاطر صلح و امنیت شرکت کنند و همکاری داشته باشند .

ما با علاقه فراوان کوششهای رومانی را در راه امنیت اروپا دنبال میکنیم . تاکنون تمام جنگهای بزرگ و ویران کننده همواره از قاره کهنسال اروپا آغاز شده است . امروز حتی تصور اینکه ممکن است جنگ تازه‌ای از اروپا آغاز شود غیر ممکن است .

تمایل و اراده تمام ملت‌های اروپائی در روزگار ما از این وجه مشترك برخوردار است که جملگی آنها نسبت بایجاد يك شالوده مطمئن برای حفظ صلح علاقه‌ای یکسان دارند . ما بطور آشکار باشما هم‌عقیده هستیم که هدف نهائی همه باید تحقق بخشیدن به آرمان خلع سلاح کامل و همگانی باشد .

والبته لازم است که این کار از خلع سلاح هسته‌ای آغاز شود . ما نیز بنوبه خود از سیاست صلح و امنیتی که مورد علاقه اروپا است پیروی میکنیم . باین حال پیش از آنکه آرمان خلع سلاح جامه عمل بپوشد باعتماد ما و تا آنجا که مربوط بماست لازم است که منطقه ما يك منطقه غیر اتمی شود .

ما فکر میکنیم که سازمان ملل متحد سازمانی که بدبختانه در بسیاری موارد ضعف و فتوری تاسف آور نشان میدهد میتواند تقویت شود تا برای تمام مناقشات صرفنظر از هر ماهیتی که داشته باشد پیدا کردن راه حلی شرافتمندانه و عادلانه امکان پذیر گردد .

آقای رئیس جمهوری من یقین دارم که ما در جریان مذاکرات خود خواهیم توانست راهها و امکاناتی پیدا کنیم که از رهگذر آن قادر باشیم روابط دوستانه را که میان دو کشور ایران و رومانی وجود دارد بیش از پیش استوارتر سازیم .

احساسات بی‌شائبه ملت ما نسبت به مردم رومانی بیش از آنکه نیاز به توصیف داشته باشد روشن و آشکار است . این احساسات بقدری روشن است که میتوان شواهد آنرا نه فقط در تماسهای مقامات رسمی دو کشور بلکه میان ساده‌ترین افراد دو ملت ما بخوبی تشخیص داد . بنابراین شما میتوانید احساس کنید که مردم ایران با چه تاثیر ژرف و انکار ناپذیری از مصائب سیل ویران کننده‌ی اخیر رومانی که به‌بخش بزرگی از کشور شما بسختی آسیب رساند آگاه شدند و طبیعی است که

ما پس از دریافت گزارشهای مربوط باین مصائب شدت متأثر شدیم اما باوقوفی که از خصائل مردم رومانی داریم مطمئن هستیم که این ملت تلاشهای خود را دو برابر خواهد کرد تا ویرانیهای سیل اخیر را جبران کند و نقاطی را که از جمله زیباترین نواحی کشور شما بود و قهر طبیعت آنرا نابود کرده است بار دیگر زیباتر از گذشته بیافریند» (۱).
در این مسافرت يك قرارداد مبادلات فرهنگی بین ایران و رومانی امضاء شد. این قرارداد را جناب آقای سنندجی سفیر وقت شاهنشاه آریامهر از طرف ایران و معاون وزارت امور خارجه رومانی از طرف رومانی امضاء کردند.

اعلیحضرتین در این سفر از مراکز صنعتی و موسسات اجتماعی و فرهنگی بوکارست و شهر کرایوا و نیز سواحل دریای سیاه بازدید بعمل آوردند و ضمن مذاکرات و تبادل نظرهایی که بعمل آمد موافقت حاصل شد که در آینده نزدیک مذاکراتی بمنظور انعقاد موافقتنامه فنی و علمی انجام گیرد و همچنین برنامه مبادلات فرهنگی برای سالهای ۱۹۷۰ - ۱۹۷۱ طی این دیدار باامضاء رسید. ضمن اعلامیه مشترکی که باین مناسبت انتشار یافت، با اشاره به همکاریهای اقتصادی و کشاورزی دو کشور یادآور شده بود که:

« نظر به اهمیت نتایج حاصله و تمایل دوجانبه نسبت به گسترش جنبه های مختلف همکاری اقتصادی و فنی بین دو کشور طرفین متفقاً تصمیم گرفتند که تدابیر مقتضی جهت پی ریزی مبانی جدید در مورد همکاری نافع برای طرفین در زمینه های ماشینآلات، انرژی، مواد معدنی، صنایع چوب و سلولز و تولیدات کشاورزی اتخاذ گردد و بدین منظور طرفین، باتوجه به ارزش و اهمیت فعالیتهای کمیسیون رسمی مختلط ایران و رومانی موظف بتوسعه مبادلات اقتصادی دو جانبه در نظر گرفتند که طی اجلاسیه آتی کمیسیون مزبور بایجاد يك کمیسیون فرعی که فعالیت آن به زمینه های اصلی همکاری بین دو کشور تخصیص داده خواهد شد، مبادرت گردد» (۱).

---

۱ - برای اطلاع از متن کامل بیانات شاهنشاه آریامهر و حضرت چائوشسکو به صفحه ۲۴۰ نشریه اخبار و اسناد وزارت خارجه (فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) مراجعه فرمایند.

۱ - متن اعلامیه مشترك در صفحه ۲۴۳ نشریه اخبار و اسناد وزارت خارجه (فروردین تا شهریور ۱۳۴۹) مندرج است.

وزیران امور خارجه دوکشور نیز ضمن مذاکراتی که بعمل آوردند اعتقاد راسخ خودرا بتوسعه بیش از پیش روابط موجود در همه زمینه ها تأیید کردند .

حضرت چائوشسکو ، ریاست عالیہ جشنهای شاهنشاهی ایران را در کشور رومانی تقبل فرموده اند .

جناب آقای صادق صدریه سفیر جدید شاهنشاه آریامهر روز ۲۱/۱۱/۴۹ استوارنامه خود را تسلیم نمودند .

در سال ۱۳۴۹ شخصیتهای ایرانی بقرار زیر به رومانی مسافرت نموده اند :

– جناب آقای نیک پی شهردار تهران بنا بدعوت آقای پویا شهردار بوکارست .

– جناب آقای صدری استاندار فارس بنا بدعوت دولت رومانی .

– جناب آقای پهلبد وزیر فرهنگ و هنر بنا بدعوت آقای ماگوی رئیس کمیته دولتی رومانی برای فرهنگ و هنر .

– جناب آقای دکتر اقبال رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران بنا بدعوت دانشگاه بوکارست برای دریافت دکترای افتخاری .

– جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد برای شرکت در کمیته مشترک وزیران .

– والا حضرت شاهپور محمود رضا پهلوی بنا بدعوت آقای آلماشان وزیر معادن رومانی .

شخصیتهای رومانی نیز متقابلاً در سال ۱۳۴۹ بشرح زیر از ایران بازدید بعمل آورده اند :

– آقای آنجاومیکولسکو وزیر کشاورزی و جنگلداری رومانی بدعت جناب آقای ولیان .

آقای الکساندر روبرو آبا وزیر نفت رومانی بنا بدعوت جناب آقای دکتر اقبال رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران . جمعیت شیر خوورشید سرخ ایران ، حسب الامر ملوکانه مبلغ ده هزار دلار پول نقد و پاترده تن تجهیزات امدادی و یک تن دارو برای کمک به آسیب دیدگان سیل در کشور رومانی در اختیار مقامات مربوطه دولت رومانی گذاشت .

کمیسیون نامگذاری خیابانها و گذرگاههای پایتخت ، خیابان

سی‌متری بازرگانی منشعب از خیابان ۲۵ شهریور را در تهران بنام « بوکاست » نامگذاری کرد. در جریان سفر اخیر شاهنشاه آریامهر به کشور رومانی، شورای شهرداری بوکاست یکی از خیابان های آن شهر را بنام « تهران » نامیده بود.

کمیته مشترك وزیران اقتصاد ایران و رومانی از تاریخ ۲۴/۷/۴۹ تا ۳۰/۷/۴۹ در بوکارست تشکیل یافت و هیئت کارشناسان ایرانی تحت ریاست جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد در جلسات مزبور شرکت داشتند. و پروتکل مربوطه در تاریخ ۲۹/۷/۴۹ بین جناب آقای انصاری و آقای کرنل بورتیکا وزیر بازرگانی خارجی رومانی بامضاء رسید. بموجب این پروتکل از جمله تصمیمات زیر اتخاذ گردید:

۱ - برای خرید کالاهای صنعتی ایران از طرف رومانی در حدود ۸۰ میلیون دلار طی پنجسال آینده در نظر گرفته شده و دولت ایران آمادگی خود را برای صدور کالاهای پیش بینی شده برای هر سال از ایران به رومانی اعلام داشت.

۲ - دولت رومانی موافقت خود را با فروش سالیانه کالاهای مندرج در پروتکل موسسات ایرانی اعلام کرد.

۳ - طرفین براساس مذاکرات اخیر سران دو کشور هفت کمیته فرعی برای توسعه بررسی همکاری های اقتصادی خود در رشته های ماشین سازی - کشاورزی - نفت - صنایع چوب - صنایع برق - معادن و بازرگانی تشکیل دادند و قرار شد که این کمیته ها جلسات خود را در تهران آغاز نمایند.

کمیته کوروش کبیر در چهارم ژوئن ۱۹۷۰ بریاست آقای میرون نیکولسو رئیس آکادمی رومانی و ریاضی دان بنام آن کشور تشکیل شد. حضرت نیکلای چائوشسکو رئیس شورای دولتی جمهوری سوسیالیستی رومانی آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیادگذاری شاهنشاهی ایران اعلام فرموده اند.

تعداد چهار نفر دانشجوی ایران در حال حاضر در رومانی مشغول تحصیل هستند که دونفر از آنها از طرف وزارت منابع طبیعی برای رشته اقتصاد جنگل به رومانی اعزام شده اند و دونفر دیگر از طرف وزارت علوم و آموزش عالی برای رشته ادبیات و زبان و روان - شناسی در دانشگاه بوکارست مشغول تحصیل هستند. در مقابل سه دانشجو از کشور رومانی برای رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه

تهران مشغول تحصیل هستند .

در زمینه مبادلات فرهنگی عده‌ای از استادان و کارشناسان ایرانی در سال ۱۳۴۹ شرح زیر به رومانی مسافرت نموده‌اند :

۱ - آقای محمد ابراهیم باستانی پاریزی استاد دانشکده ادبیات و علوم انسانی .

۲ - آقای پرویز حقیقت کارشناس دفتر امور کودکان .

۳ - هیئت دندانپزشکی ایران برای شرکت در کنگره بین‌المللی دندانپزشکی بوکارست و در ماههای آینده نیز عده دیگری برای انجام مطالعات و تحقیقات به رومانی خواهند رفت .

آقای یون کولسکو - استاد ریاضی از طرف دانشگاه تهران برای تدریس رشته جبر و احتمال در دانشکده علوم استخدام و تهران آمده است .

در سال ۱۳۴۹ موضوع ایجاد يك کرسی زبان فارسی در دانشگاه کلوز مورد اقدام قرار گرفته است .

گروه خیمه شب بازی رومانی بنام (تانداریکا) در چارچوب موافقتنامه فرهنگی و طبق برنامه مبادلات فرهنگی طی سال ۱۳۴۹ بایران آمد و در شهرهای تهران و شیراز نمایشهائی انجام داد و با استقبال مردم روبرو شد .

موضوع تشکیل نمایشگاه عکس از طرف کمیته دولتی رومانی برای فرهنگ و هنر در تهران نیز در دست اقدام است . در تاریخ ۴۹۷۹۹ بمناسبت ششصد و پنجاهمین سال تولد حافظ جلسدهای درانجمن دولتی رومانی برای روابط فرهنگی با کشورهای بیگانه انعقاد یافت .

در سال ۱۳۴۹ عده‌ای روزنامه‌نگار رومانی قبل از تشریف‌فرمائی اهلیحضرتین به رومانی بایران آمدند و پس از مراجعت مقالاتی درباره ایران منتشر نمودند .

لهستان

در زمینه روابط ایران و لهستان ، مهمترین واقعه سیاسی سال ۱۳۴۹ تشریف فرمائی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و علیاحضرت شهبانوی ایران به ورشو میباشد که در مراجعت از سفر رسمی فنلاند بنا به تقاضای مارشال اسپینخالسکی رئیس سابق شورای دولتی لهستان صورت پذیرفت .

موکب مبارك اعلیحضرتین در تاریخ ۵ر۴۹ر۱۳۴۹ وارد فرودگاه ورشو شدند و از طرف رئیس شورای عالی دولتی لهستان و معاون رئیس شورای عالی دولتی ، وزیر امور خارجه و بانو وعده زیادی از شخصیتهای مهم دولتی لهستان مورد استقبال قرار گرفتند . سفرای کشورهای فنلاند - رومانی - ترکیه - افغانستان و کاردار پاکستان نیز افتخار حضور داشتند . در سالن فرودگاه ورشو مذاکرات دوستانه‌ای بعمل آمد و جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه که در الترام رکاب موکب مبارك اعلیحضرتین بودند در این مذاکرات شرکت داشتند .

تشکیل کمیته برگزاری جشنهای دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران در لهستان در سال ۱۳۴۹ تحقق پیدا کرد و آقای پروفیسور یانوش گروشکوفسکی رئیس آکادمی علوم لهستان ریاست کمیته را بعهده گرفت . اعضای کمیته اجرائی نیز همگی از شخصیتهای برجسته علمی و ادبی و دانشگاهی لهستان هستند و فعالیت خود را برای تهیه برنامه اقدامات در سال ۱۳۵۰ از مدتی قبل آغاز نموده‌اند .

در سال ۱۳۴۹ دولت لهستان موافقت خود را در زمینه پشتیبانی از نامزدی دولت شاهنشاهی در کمیته بستر دریاها و اقیانوسها و نیز از داوطلبی ایران برای عضویت در شورای سازمان خواروبار کشاورزی در سازمان ملل متحد اعلام داشت .

در زمینه امور اقتصادی باید به تشکیل کمیته مشترك اقتصادی ایران و لهستان اشاره نمود . جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد،

در تاریخ ۱۳۴۹ر۷۳۰ برای شرکت در کمیته مشترك اقتصادی ایران و لهستان که هر سال با شرکت وزیران اقتصاد در یکی از پایتختهای دو کشور تشکیل میگردد به ورشو عزیمت نمودند و در تاریخ چهارم آبان پروتکل جدیدی در زمینه مبادلات اقتصادی بامضاء رسید .

بموجب این پروتکل طرفین موافقت نمودند که در زمینه ایجاد صناعی که قسمتی از محصولات آنها مورد نیاز لهستان خواهد بود در ایران اقدام نمایند باین ترتیب که هیئت نمایندگی ایران آمادگی خود را در زمینه صدور سالیانه بیست میلیون متر متقال - یک هزار و پانصد تن نخ کلاف - بیست هزار تن آرد ماهی به ارزش کل یازده میلیون دلار به لهستان اعلام نمود و در مقابل مقامات لهستانی موافقت کردند که ماشین آلات مورد نیاز جهت اجرای طرحهای صنعتی در اختیار ایران بگذارند و هیئتی نیز برای مذاکره بابخشهای خصوصی یا دولتی در اطراف شرایط ونحوه انعقاد قراردادهای دراز مدت برای تعیین میزان و قیمت و سایر شرایط خرید محصولات که تولید خواهد شد بایران اعزام دارند .

علاوه بر این هیئت نمایندگی ایران آمادگی خود را در زمینه صدور کالاهای صنعتی ایران از قبیل کفش - یخچال - آبگرمکن - لاستیک و لباس زنانه بمقداری که مورد نیاز لهستان باشد اعلام داشت و قرار شد که مقامات لهستانی میزان احتیاجات خود را در مورد هر یک از اقلام مذکور در فوق تعیین نمایند وباطلاع مقامات اقتصادی ایران برسانند .

با اجرای طرحهای مذکور در فوق وانعقاد قراردادهای خرید کالاهای صنعتی مندرج در پروتکل انتظار میرود که صادرات سالیانه ایران به لهستان به چهار برابر افزایش یابد .

در سال ۱۳۴۹ فعالیت فرهنگی ایران و لهستان و مبادلات دانشجو وبورسیه در محدوده موافقتنامه فرهنگی بین دو کشور ادامه داشته واز جمله سه بورسیه سازمان بنادر و کشتیرانی ایران به مطالعات خود خاتمه داده وبایران مراجعت نموده اند . یک بورسیه لهستانی برای تحصیل در رشته زبان و ادبیات در دانشگاه تهران بایران آمد وعلاوه بر این چهار نفر بورسیه ایرانی دوره تخصصی به لهستان رفتند ودونفر از آنها پس از پایان دوره مربوطه بایران مراجعت نمودند .

دو نفر پزشك ایرانی در کنگره جراحان قلب وعروق که همه ساله

در ورشو تشکیل می‌گردید شرکت نمودند .
يك گروه تئاتر لهستانی برای شرکت در جشن هنر شیراز در
شهریورماه بایران آمد .
تهیه‌کنندگان لهستانی فیلم كودك درفستیوال فیلم كودكان در
تهران شرکت کردند .
موافقتنامه همکاری علمی و فنی بین ایران و لهستان که درسال
۱۳۴۸ در تهران پاراف گردیده است ، مراحل بررسی نهائی خود را طی
مینماید و دولت شاهنشاهی آمادگی خود را برای امضاء آن با اطلاع دولت
لهستان رسانیده است .
چند کنفرانس از طرف خانم یوزفووویچ استادیار دانشگاه ورشو
برای معرفی فرهنگ و هنر ایران در محافل فرهنگی و دانشگاهی
ورشو برگزار شده و در این کنفرانسها فیلمهایی از پیشرفتهای اخیر
ایران نمایش داده شده است .
هنرنمایی خانم نوین افروز پیانیست ایرانی در کشورهای اروپای
شرقی و از جمله در لهستان و در انجمن فیلامونیک کراکوویا در سال ۱۳۴۹
مورد تجلیل و تحسین جراید لهستان قرار گرفت .
پروفسور پنچکوفسکی بزرگترین ایرانشناس لهستانی در فروردین
ماه ۱۳۴۹ بعلت سکنه قلبی درگذشت و مراتب تاسف اعلیحضرت همایون
شاهنشاه آریامهر و تقدیر از خدمات نامبرده از طریق معاون فرهنگی
دربار شاهنشاهی به آکادمی علوم لهستان و کنگره جهانی ایرانشناسان ابلاغ
گردید .

مجارستان

در اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ والا حضرت شاهپور عبدالرضا پهلوی در رأس هیئت نمایندگی ایران برای شرکت در مجمع عمومی شورای بین‌المللی شکار به بوداپست عزیمت نمودند و ضمن این سفر با حضرت رئیس جمهوری مجارستان ملاقات و مذاکره بعمل آوردند .

روز ۲۴ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ مذاکرات شش روزه بازرگانی و صنعتی ایران و مجارستان در تهران پایان یافت .

هدف این مذاکرات بررسی چگونگی افزایش خرید های مجارستان از ایران و تهیه مقدمات تشکیل کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی دو کشور بود .

مذاکرات دو دوره انجام شد و در پایان دومین دور موافقت بعمل آمد که کالاهای صنعتی ایران به فهرست کالاهای خریداری مجارستان از ایران اضافه شود . بدین ترتیب دولت مجارستان برای نخستین بار تمایل خود را برای خرید مقادیر قابل ملاحظه‌ای از کالاهای صنعتی ایران ابراز داشته است و انتظار میرود که معادل ده میلیون دلار کالای صنعتی از ایران بمجارستان صادر شود .

هیئت های نمایندگی ایران و مجارستان همچنین مذاکراتی درباره تجدید نظر در شرایط پرداخت اعتبار ده میلیون دلاری و اعتبار چهل میلیون دلاری که قبلا در اختیار ایران گذارده شده و قسمت قابل ملاحظه‌ای از آن بلااستفاده مانده است بعمل آوردند .

مذاکره هیئتهای نمایندگی ایران و مجارستان در نه کمیسیون شامل کمیسیون بازرگانی و دارائی ، همکاریهای علمی و فنی - تجهیزات راه آهن - توسعه کشاوری - صنایع غذایی - زمین شناسی - تجهیزات برقی - کشتی و تسهیلات بندری - کارخانه های تولید دارو صورت گرفت .

روز ۲۲ تیر ماه ۱۳۴۹ ، جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد که در رأس يك هیئت اقتصادی به مجارستان عزیمت نمودند ، در فرودگاه مهرآباد ب خبرنگاران اظهار داشتند که :

هدف از این مسافرت شرکت در اولین اجلاسیه وزیران اقتصاد ایران و مجارستان است که در اعلامیه مشترك سران دو کشور در سال گذشته پیش‌بینی شده است . در مذاکرات بوداپست توسعه هرچه بیشتر روابط اقتصادی ایران و مجارستان مطرح خواهد شد ، در این زمینه قبلاً مذاکرات مفصلی در تهران با شرکت هیئت بیست نفری مجارستان بعمل آمده است .

بموجب پروتکلی که در پایان اجلاسیه کمیته مشترك وزیران اقتصاد امضاء شد موافقت گردید که دولت مجارستان پیش پرداخت پنجاه میلیون دلار اعتبار را از ۲۰ در صد به ۱۰ در صد برساند و مدت باز پرداخت را نیز از ده سال به دوازده سال افزایش دهد و علاوه بر این وجوه حاصل از فروش تجهیزات صنعتی (موضوع استفاده از پنجاه میلیون دلار اعتباری که دولت مجارستان در اختیار دولت شاهنشاهی قرار داده است) در طی ده سال آینده بمصرف خرید کالاهای صنعتی ساخت ایران از قبیل اتومبیل سواری - یخچال برقی - انواع بخاری - کفش و پوتین پلاستیکی - گوگرد و سایر محصولات پتروشیمی اشیاء و ظروف پلاستیکی و لاستیک توئی و روئی اتومبیل برسد .

با اجرای این پروتکل و دادوستد بین دو کشور سالانه بمیزان ده میلیون دلار یعنی معادل ۵۰ در صد افزایش مییابد و این علاوه بر مبادلاتی است که براساس موافقتنامه بازرگانی پنجساله ایران و مجارستان صورت میگیرد . در پروتکل مزبور در زمینه همکاریهای فنی و اجرای طرحهای مشترك بین دو کشور نیز پیش‌بینی های لازم بعمل آمده است .

وزیر اقتصاد در این مسافرت با حضرت پال لوشنچی رئیس جمهوری و آقایان هورگاش وزیر صنایع سنگین و ماتیاش تیمار معاون نخست وزیر مجارستان و کارشناس در امور اقتصادی نیز ملاقات نمودند و درباره توسعه روابط اقتصادی مذاکراتی بعمل آوردند .

در سال ۱۳۴۹ چند هیئت از کارشناسان مجارستانی که طرح مطالعاتی شاه مزرعه گرگان را تهیه نموده و طبق تصویب دفتر فنی برای انجام مطالعات مرحله دوم انتخاب شده بودند بمنظور تنظیم قرارداد اجرای طرح مذکور بتهران آمدند .

چند کارشناس مجاری نیز برای مطالعه دربارهٔ طرح ایجاد يك مجتمع صنایع خرما در جنوب ایران با همکاری مجارستان و سرمایه بخش خصوصی بایران آمدند و قرار است که طرح مورد بحث در چند مرحله پیاده شود. در مرحله نخست کارخانه بزرگ تولید قند مایع از خرما احداث میگردد که ظرفیت سالیانه آن در حدود هیجده هزارتن میباشد. در مراحل بعدی کارخانه‌های الکل سازی - سرکه و غیره ایجاد خواهد گردید.

علاوه براین در سال ۱۳۴۹ دو هیئت فنی و اقتصادی رسمی برای اجرا یا نظارت بر اجرا و مطالعه در بهترین طرق اجرای موافقتنامه‌های مختلف وعده قابل ملاحظه‌ای از نمایندگان بخش خصوصی برای مطالعه در مسائل مختلف و مذاکره با اولیای شرکتهای بازرگانی مجارستان بآن کشور مسافرت نموده‌اند.

دولت مجارستان از قطعنامه جدیدی که از طرف هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس عمومی یونسکو در پاریس درباره بزرگداشت جشن دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران به کنفرانس تسلیم گردید پشتیبانی نمود.

طرح موافقتنامه همکاری علمی و فنی بین ایران و مجارستان در سال ۱۳۴۹ تحت بررسی مقامات مربوطهٔ دو کشور بوده است.

دولت مجارستان در هفتمین جشنواره فیلمهای آموزشی در تهران شرکت جست و فیلم «رشد و نموکل» که از طرف آن دولت بنمایش گذارده شد به دریافت جایزه نایل گردید.

جناب آقای پرفسور فضل‌الد رضا نماینده ثابت ایران در یونسکو بنابعدوت فرهنگستان و کمیسیون ملی یونسکو و دانشگاه بوداپست در تیر ماه ۱۳۴۹ به مجارستان رفتند و ضمن توقف در پایتخت آنکشور با مقامات فرهنگی و استادان دانشگاه مجارستان ملاقات نمودند و از برخی مراکز تحقیقاتی آنجا بازدید بعمل آوردند.

در سال ۱۳۴۹ در زمینهٔ مبادلات فرهنگی با دولت مجارستان اقدامات زیر صورت گرفته است:

- یکی از روزنامه نگاران مجارستانی در سال ۱۳۴۹ بایران مسافرت نمود و متقابلاً یک نفر روزنامه نگار ایرانی نیز به مجارستان رفت.

- دانشگاه تهران يك بورس تحصیلی در اختیار یکی از دانشجویان مجارستانی گذاشت و متقابلاً یکنفر از کارشناسان وزارت علوم با استفاده از بورس دولت مجارستان به آن کشور مسافرت نمود .
- چند نفر از کارشناسان وزارت آموزش و پرورش در اجرای برنامه مبادلات فرهنگی برای مسافرت به مجارستان معرفی شدند .
- سيرك مجارستان خارج از برنامه مبادلات فرهنگی برای انجام نمایشاتی بایران آمد .
- دولت مجارستان خارج از برنامه مبادلات فرهنگی دوبورس تحصیلی دیگر نیز به دانشجویان ایرانی واگذار نموده است .

یوگسلاوی

حضرت پرزیدنت تیتو رئیس جمهوری یوگسلاوی ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل نموده و آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن مزبور اعلام فرموده اند .

روز ۱۶ دیماه ۱۳۴۹ اولین جلسه کمیته جشنهای شاهنشاهی در یوگسلاوی تشکیل یافت و تصمیم گرفته شد که در اکتبر ۱۹۷۱ رسیتالی از اشعار ایرانی از آغاز تا دوره معاصر در دانشکده فلسفه و زبانهای خارجی بلگراد برگزار گردد و ترجمه زیباترین اشعار غنائی فارسی بزبان یوگسلاوی که به همت پروفیسور فهیم بایراکتارویچ شرق شناس معاصر تهیه شده خواننده شود و همزمان با آن مقالاتی درباره تمدن و تاریخ و فرهنگ ایران در جراید منتشر و در کلیه پایتختهای جمهوریهایی مختلف یوگسلاوی جشنهای دوهزار و پانصدمین سالگرد شاهنشاهی ایران برگزار گردد .

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه بنا بدعوت جناب آقای میر کوتیاواس وزیر امور خارجه یوگسلاوی از تاریخ ۱۵ تا ۱۸ دیماه ۱۳۴۹ (برابر ۵ تا ۸ ژانویه ۱۹۷۱) در رأس هیأتی رسماً از یوگسلاوی بازدید بعمل آوردند .

در طی این دیدار جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه با حضرت پرزیدنت تیتو در جزیره بریونی ملاقات نمودند و مذاکرات دوستانه ای انجام دادند . ضمن مذاکراتی که بین جناب آقای زاهدی و وزیر خارجه یوگسلاوی بعمل آمد ، مسائل مهم بین المللی بخصوص اوضاع خاورمیانه - بحران جنوب شرقی آسیا و اوضاع اروپا و توسعه روابط دو کشور مورد بحث و گفتگو قرار گرفت .

جناب آقای زاهدی همچنین با آقای عزت زوبوویچ وزیر کابینه و مسئول امور اقتصادی ملاقات نمودند و توسعه روابط بازرگانی بین دو

کشور مورد بررسی قرار گرفت . همچنین وزیر خارجه ایران با معاون نخست‌وزیر یوگسلاوی ملاقات و مذاکره نمودند (۱) .

موضوع لغو روادید بین ایران و یوگسلاوی از طریق تبادل نامه بین وزارت امور خارجه شاهنشاهی و سفیر یوگسلاوی در تهران از تاریخ ۱۱ اردیبهشت ۱۳۴۹ (برابر با اول مه ۱۹۷۰) صورت تحقق یافته است (۲) .

دولت یوگسلاوی پشتیبانی خود را از داوطلبی دولت شاهنشاهی برای عضویت در شورای اجرائیه سازمان بهداشت جهانی اعلام داشته است .

بنا بدعوت شورای اجرائیه فدرال یوگسلاوی جناب آقای دکتر منوچهر اقبال مدیر عامل و رئیس هیأت مدیره شرکت ملی ایران از تاریخ ۲۲ تا ۲۹ شهریور ماه ۱۳۴۹ (۱۳ تا ۲۰ سپتامبر ۱۹۷۰) از یوگسلاوی بازدید بعمل آوردند . جناب آقای دکتر اقبال در این سفر بحضور حضرت پرزیدنت تیتو رسیدند و با نخست‌وزیر یوگسلاوی و سایر مقامات آن کشور ملاقات کردند و از تاسیسات نفتی یانچه‌وو و بندر ریکا بازدید بعمل آوردند و با مسئولین امور شرکت نفت و پتروشیمی Ina در زاگرب و Hena در سارایه‌وو مذاکراتی انجام دادند .

جناب آقای ناصر گل‌سرخ‌ی وزیر منابع طبیعی ایران بنا بدعوت شورای اجرائیه مجلس فدرال یوگسلاوی از تاریخ ۳۱ اردیبهشت تا ۹ خرداد ۴۹ (۲۱ تا ۳۰ مه ۱۹۷۰) از یوگسلاوی دیدن نمودند و در مدت اقامت ، از واحدهای صنعتی جمهوریهای صربستان - کرواسی - اسلوونی - بوسی و هرزگوین بازدید کردند و با هیئت یوگسلاوی بریاست آقای عزت زوبویوچ وزیر کابینه در امور اقتصادی درباره همکاریهای دو کشور در زمینه جنگلبانی - صنایع چوب‌سازی مذاکرات متعددی انجام دادند .

در تاریخ ۱۹ آبان‌ماه ۱۳۴۹ بین دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری یوگسلاوی موافقتنامه‌ای بامضاء رسید که بموجب آن دولت یوگسلاوی باکمک کارشناسان وزارت منابع طبیعی طرحی برای استفاده

---

(۱) - به نشریه اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از شهریور تا اسفند

۴۹) حاوی متن اعلامیه مشترك ایران و یوگسلاوی مراجعه فرمایند .

۲- به نشریه اخبار و اسناد وزارت خارجه (فروردین - شهریور ۴۹) صفحه

۱۸۱ مراجعه فرمایند .

از جنگلهای شمال ایران و تاسیس صنایع مجتمع چوب تهیه و پیشنهاد خواهد کرد .

بموجب این موافقتنامه دولت یوگسلاوی برای تاسیس صنایع مجتمع چوب و بهره‌برداری از جنگلهای شمال ایران هیئتی از کارشناسان خود را بعنوان کمک فنی بایران خواهد فرستاد و پس از تهیه و اجرای طرح مذکور شصت درصد از محصولات ساخته شده این کارخانه‌ها را خریداری خواهد کرد .

آقای گل‌سرخ‌ی وزیر منابع طبیعی ، هنگام امضای این موافقتنامه اظهار داشتند که : وزارت منابع طبیعی در نظر دارد براساس این طرح کارخانه‌هایی بوجود آورد که برداشت سالیانه چوب آن بالغ بر سیصد هزار متر مکعب باشد و سفیر یوگسلاوی در دربار شاهنشاهی نیز بعد از امضای این موافقتنامه آنرا گام دیگری در جهت توسعه همکاری و دوستی ایران و یوگسلاوی خواند .

در ۱۸ شهریور ماه ۴۹ یک هیئت ایرانی شامل آقایان بختیار، مصدقی ، محسنی و پورفتحی وارد بلگراد شدند و با مسئولین امور اقتصادی یوگسلاوی در وزارت تجارت خارجی ملاقات نمودند و درباره روابط اقتصادی ایران و یوگسلاوی مذاکراتی بعمل آوردند و در تعقیب آن جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد در ۲۸ شهریور ماه ۱۳۴۹ به بلگراد عزیمت نمودند و ضمن ملاقات با آقای عزت زوبوویچ عضو شورای اجرائیه مجلس فدرال و وزیر کابینه ، مذاکراتی درباره توسعه روابط اقتصادی و همکاریهای ترانزیتی ایران و یوگسلاوی انجام دادند و روز ۲۳ سپتامبر ۱۹۷۰ پروتکل اقتصادی ایران و یوگسلاوی را امضاء نمودند .

بموجب توافقه‌های جدید دو کشور میزان صادرات ایران به یوگسلاوی افزایش خواهد یافت و بازارهای جدیدی برای تولیدات صنعتی ایران فراهم خواهد گردید .

جناب آقای انصاری در طول اقامت خود در یوگسلاوی با کفیل نخست‌وزیر و سایر مقامات آنکشور ملاقات نمودند و از چند شرکت اقتصادی و کارخانجات یوگسلاوی دیدن کردند . جناب آقای انصاری در مراجعت از مسافرت مورد بحث ، ضمن مصاحبه‌ای اظهار داشتند که : دولت یوگسلاوی همچنین بدنبال گفتگوهای بازرگانی ۵ روزه که در بلگراد صورت گرفت موافقت کرد که هیئتی را برای مذاکره مستقیم

با صاحبان صنایع ایران بمنظور عقد قرارداد خرید کالاهای صنعتی به ایران بفرستد. هیئت نمایندگی ایران نیز اظهار آمادگی کرد که به مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی توصیه کند تا تسهیلات اعتباری لازم برای خرید این کالاها را در اختیار یوگسلاوی بگذارند.

وزیر اقتصاد به مسئله عدم موازنه بازرگانی بین ایران و یوگسلاوی اشاره کردند و گفتند که بررسی آمار بازرگانی ۱۰ ماهه سال گذشته نشان میدهد که مبادلات بازرگانی بین دو کشور یک بر ۱۴ به نفع یوگسلاوی بوده است.

سهشنبه شب ۱۷ آذرماه ۱۳۴۹ در شهر وراژدین در نزدیکی زاگرب که یکی از مراکز علمی و فرهنگی یوگسلاوی است شب شعر ایران با حضور جناب آقای هروی سفیر شاهنشاه آریامهر وعدهای از مقامات رسمی محلی و اساتید دانشگاه برگزار شد که در آن دو نفر هنرپیشه اشعار فارسی را بزبان صربی دکلامه کردند و سپس چند حلقه فیلم از آثار ایران بمعرض نمایش گذارده شد.

درباره مبادلات فرهنگی بایوگسلاوی مطالب زیر در سال ۱۳۴۹ قابل یادآوری است:

— — یکنفر از استادان دانشگاههای ایران برای شرکت در یک سمینار بین المللی به یوگسلاوی مسافرت نمود.

— دولت یوگسلاوی خارج از برنامه مبادلات فرهنگی تعداد ۵ بورس تحصیلی در رشته جنگلداری و ۷ بورس در رشته های مختلف علمی و فنی و نیز ۲ بورس طاق برنامه مبادلات فرهنگی در رشته فلسفه و ادبیات به داوطلبان ایرانی واگذار کرد.

روز ۲۳ شهریورماه ۱۳۴۹ گروه هنرمندان ایرانی برای شرکت در چهارمین فستیوال بین المللی تئاتر بلگراد به یوگسلاوی عزیمت نمود و برنامه خود را در آتلیه مدرن ۲۱۲ بلگراد در روزهای ۲۶ و ۲۷ شهریور با موفقیت کامل اجرا نمود. در شب دوم اجرای برنامه مزبور روساء نمایندگیهای سیاسی و شخصیتهای فرهنگی و هنری در ضیافتی که از جانب سفیر شاهنشاه آریامهر برگزار شده بود شرکت نمودند.

تعداد ۵۲ جلد کتاب که از طرف دانشگاه تهران به دانشکده ادبیات و فلسفه سارایه وو اهداء شده بود وسیله راین سفارت شاهنشاهی در محل تسلیم شد. نامبرده ضمن یک سخنرانی که با حضور استادان و مقامات فرهنگی و دانشجویان سارایه وو و سایر مقامات محلی ایراد نمود مناسبات

فرهنگی ایران و یوگسلاوی را مورد بحث قرار داد .
سفارت شاهنشاهی در بلغراد ، ضمن نامه‌هایی تعداد ۸ جلد
کلام‌اله مجید که بفرمان شهبانوی ایران تهیه شده بود برای مساجد
مهم یوگسلاوی ارسال داشته است .

مرکز آموزش و تربیتی و هنری کودکان و جوانان استان
ویوودینا چند عدد از آثار نقاشی کودکان بایک تابلوی لیتوگرافی برای
آموزگار نقاشی دبستان هدف فرستاده است .

وزارت فرهنگ و هنر تعداد ۷ جلد کتاب برای باشگاه
دانشسرای عالی شهر Krusevac و یک سری از علامات و آرمهای
پیشاهنگان ایرانی و چند نسخه مجلات پیشاهنگی برای ایالت مقدونیه
ارسال داشت .

آقای سید محمد رضا کاشانی بنماینده‌ی دولت شاهنشاهی ایران
در سمینار بین‌المللی بیمه اعتبارات صادراتی و آقای دکتر یحیی شمس
در سمینار سوسیالیسم از جنبه نظری و عملی و آقای بهرام پارسائی
مدیرکل کار و امور اجتماعی استان مرکزی در کنگره اتوژیون کاریگری
یوگسلاوی شرکت نمودند .

آقای باقر شریعت مدیر مجله تهران اکونومیست بنا بدعوت
دولت یوگسلاوی در اوایل فروردین‌ماه ۱۳۴۹ از یوگسلاوی دیدن
نمودند .

فصل ششم

روابط ایران با کشورهای امریکا

الف - کشورهای امریکای شمالی :

کانادا

آقای الیوت ترودو نخست‌وزیر کانادا روز ۸ بهمن ۱۳۴۹ وارد تهران شد و از طرف جناب آقای هویدا نخست‌وزیر مورد استقبال قرار گرفت و در فرودگاه مهرآباد ضمن پاسخ به خبرنگار خبرگزاری پارس اظهار داشت که : «بازدید من از تهران يك بازدید دوستانه و غیررسمی است . دولت شما بالطف فراوان از من دعوت کرده است که در بازگشت از سفر آسیای جنوب شرقی در تهران توقف کنم و من بسیار مفتخرم که در این فرصت بحضور شاهنشاه بار خواهم یافت و با آقای نخست‌وزیر ملاقات خواهم کرد . من مطمئن هستم که در این دیدار مسائل مورد علاقه مشترك مورد بحث قرار خواهد گرفت و باید تکرار کنم که این بازدید رسمی نیست و دستور خاصی برای مذاکرات تعیین نشده است .»

نخست‌وزیر کانادا ضمن این مسافرت افتخار شرفیابی به پیشگاه مبارك اعليحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را حاصل نمودند .

حضرت رولاند میچنر فرماندار کل کانادا آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزار و پانصدمین سال بنیاتگذاری شاهنشاهی ایران اعلام فرموده‌اند .

در سال ۱۳۴۹ علاوه بر ورود هیئتهائی از کارشناسان اقتصادی و معدنی کانادا به ایران برای بررسی شرائط سرمایه‌گذاری در کشور ما وزارت بازرگانی کانادا نیز اعلام داشت که در نظر است چند هیئت اقتصادی برای بررسی امکانات سرمایه‌گذاری در ایران در رشته های خانه‌سازی -

اجتماعی - فرهنگی و بهداشتی و لوله‌کشی شهرها و سردخانه‌ها بایران اعزام دارد .

درسال ۱۳۴۹ برای دریافت اعتبارات مخصوص جهت تکمیل شبکه‌های مخابراتی و ارتباطی با موسسه توسعه بازرگانی کانادا قراردادی امضاء شد .

عده‌ای از کارآموزان ایرانی در رشته‌های فنی دوره‌های تکمیل تحصیل خود را در کانادا گذرانده‌اند و بعلاوه دانشگاه مگیل با همکاری با انستیتوی بریس مبلغ ۲۵۰۰۰ دلار برای دوره‌های تعلیماتی و تحقیقی درباره نحوه خشک کردن باتلاقها و شیرین کردن آب‌شور در ایران اختصاص داده است و هم‌اکنون دوفنر از ایرانیان که در این رشته تحصیل نموده‌اند در دانشگاه مزبور به تکمیل این دوره می‌پردازند .

درسال ۱۳۴۹ یکی از استادان کانادایی بنام Dr. Kidd

باftخار دریافت جایزه محمدرضا پهلوی از یونسکو نائل گردید . نامبرده در موقع برگزاری کنفرانس مبارزه با بیسوادی که بریاست والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی تشکیل گردید به تهران آمد و جایزه خود را از دست شاهنشاه آریامهر دریافت داشت . در همین سال شرکت پروفیسور آدامس و پروفیسور سیوری دوفنر وسای انستیتوی علوم شرقی دانشگاه‌های مگیل و تورانتو بترتیب در کنفرانسهای هزاره شیخ‌طوسی و جشن بزرگداشت ابوالفضل بیهتی قابل یادآوری است .

جناب آقای نهاوندی رئیس دانشگاه پهلوی در سال ۱۳۴۹ در اجلاس سالیانه کنفرانس بین‌المللی دانشگاهها در مونترال شرکت نمودند و هیئتهائی از وزارتخانه‌های مختلف ایران نیز برای بازدید از موسسات و کارخانه‌های کانادائی بآن کشور مسافرت نمودند .

آقای کشی افشار رئیس موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران در کنفرانس بین‌المللی دانشگاهها در کانادا شرکت کردند .

بیش از ۵۰۰ دانشجوی ایرانی برای تحصیل در ۳۶ شهرستان کانادا اقامت دارند .

درسال ۱۳۴۹ فیلمهای مستند ایرانی در بیش از ۷۰ موسسه فرهنگی و اجتماعی و هنری نظیر دانشگاههای مگیل و لاوال و کارلتون و اتاوا و برتیش کلمبیا و تورانتو و واترلو و ساسکاچوان و یورک و کوئینز و مرکز فیلم کانادا و باشگاه بین‌المللی پاکستانی ها و بسیاری از مدارس این کشور نمایش داده شد . و در این مدت بیش از صدها جلد کتاب

ونشريات مختلف راجع به پيشرفتهاى اخير ايران براى مراجع مختلف
كانادا و شخصيتهاى ذيعلاقه فرستاده شده است .

درسال ۱۳۴۹ بعضى از روزنامه نگاران و فيلمبرداران كانادائى
بايران آمدند و در مراجعت گزارشهاى جالبى درباره کشور ايران منتشر
ساختند .

قسمتهاى جالبى از اقدامات دولت شاهنشاهى در زمينه اصلاحات
ارضى و بالارفتن وضع زندگى کشاورزان نيز ضمن برنامه يونسكو در
تلويزيون دولتى كانادا منتشر شد و يك گروه سه نفرى از فيلمبرداران
سى بى سى تورتو براى تنظيم برنامه مخصوص از اوضاع کشور شاهنشاهى
بايران آمد و در بازگشت از کشور ما برنامه جالبى از اوضاع اجتماعى ايران
تنظيم نمود .

فيلم جالبى نيز با آمدن کارشناسان مربوطه كانادا از مدارس
عشايرى فارس برداشته شده است که توام با موسيقى محلى ايران است .

ایالات متحد آمریکا

مناسبات سیاسی - اقتصادی - فرهنگی و اجتماعی ایران با ایالات متحد آمریکا در سال ۱۳۴۹، براساس همکاری و حسن تفاهم کامل، گسترش بیشتری یافته است.

نکات برجسته پیشرفتهای حاصل در هر یک از زمینه‌های یاد شده بشرح زیر میباشد:

در تاریخ ۳۱ فروردین ۱۳۴۹ کنفرانس سفرای آمریکا در خاور نزدیک و آسیای جنوبی برای بررسی سیاست آمریکا در این منطقه تحت ریاست ریچاردسون Richardson معاون کل وزارت خارجه آمریکا در تهران تشکیل گردید و روز دوم اردیبهشت ماه پایان یافت. آقای سیسکو Sisco معاون امور خاور نزدیک و آسیای جنوبی نیز در این کنفرانس شرکت داشتند.

آقای ریچاردسون هنگام ورود به تهران اظهار داشت که هدف او از مسافرت بایران، شرکت در کنفرانس دیپلماتهای آمریکائی است و ضمن اشاره بروابط صمیمانه ایران و آمریکا، رهبری مدبرانه اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را در حفظ ثبات سیاسی و پیشرفتهای چشمگیر اقتصادی و اجتماعی ایران ستود و گفت که: «حضور ما در اینجا نشانه بارزی از گسترش روزافزون روابط عالی بین ایران و آمریکا است».

معاون کل وزارت خارجه آمریکا در مدت توقف در تهران، باتفاق آقای سیسکو، به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر باریافتند، با جناب آقای امیرعباس هویدا و جناب آقای اردشیر زاهدی ملاقات نمودند و آقای ریچاردسون هنگام عزیمت، در یک مصاحبه مطبوعاتی که در فرودگاه مهرآباد بعمل آورد اعلام کرد که «واشنگتن رهبری ایران را در خلیج فارس بمنظور حفظ ثبات و امنیت این منطقه حساس تأیید میکند و افزود که ایالات متحد آمریکا تنها از طریق کمک اقتصادی و نظامی خواهد توانست که بطور جدی به حفظ امنیت و توسعه رفاه کشورهای ساحلی

خلیج فارس کمک نماید .»

آقای سیسکو نیز ابتکار تاریخی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را در حل مسئله بحرین ستود و گفت « ایالات متحد آمریکا معتقد است که ایران در حفظ ثبات و امنیت منطقه خلیج فارس نقش اساسی دارد و این نقش را نیز هم‌اکنون ایفاء میکند ... » . آقای سیسکو همچنین پیشرفتهای ایران را مورد ستایش قرار داد و گفت « ایران بصورت نمونه‌ای از تحرك و فعالیت و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی درآمده است . »

در تاریخ ۱۷/۲/۱۳۴۹ مطابق با هفتم مه ۱۹۷۰ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر باتفاق سران کشورهای پاکستان و ترکیه ، دربارهٔ بحران خاورمیانه ، پیام مشترکی بعنوان حضرت ریچارد نیکسون رئیس جمهوری ایالات متحد آمریکا ، بواسطگتن مخابره فرمودند و ضمن آن یادآور شدند که :

« ما رؤسای کشورها و دول ایران، ترکیه و پاکستان، بایکدیگر ملاقات کرده و ضمن بررسی مسائل مشترك مربوط به خود ، مسئله کشمکش خاورمیانه را نیز مورد بحث و مذاکره قرار دادیم . وخامت مداوم وضع خاورمیانه ، موجبات نگرانی عمیق ما را فراهم آورده است و بیم آن داریم که تشدید منازعات عربها و اسرائیل عنقریب بمرحله‌ای برسد که راه بازگشتی باقی نماند . ما باتفاق سایر رؤسای کشورها و دول حاضر در کنفرانس رباط از کلیه اعضای جامعه بین‌المللی بخصوص دول بزرگ درخواست کرده بودیم که بمنظور تخلیه سرزمینهایی که در ژوئن ۱۹۶۷ به تصرف قوای اسرائیل درآمده است مساعی جمعی و فردی خود را در چهارچوب اجرای کامل مفاد قطعنامه ۲۲ نوامبر ۱۹۶۷ شورای امنیت افزایش دهند . از آن تاریخ به اینطرف لزوم این اقدام ضرورت بیشتری پیدا کرده است . از آنجاکه مطمئن هستیم چنین اقدامی باعث ایجاد محیط مناسبی در منطقه و مآلاً منجر به حل صاحبجویانه مسئله خواهد شد، از آن عالیجناب خواستاریم نفوذ کشور خود را که بی‌تردید عظیم میدانیم، در راه وصول باین هدف اعمال کنند . ضمناً مستحضر باشند که نظیر این پیام برای جناب آقای کاسیگین نخست‌وزیر شوروی نیز ارسال شده است . »

روز ۲۳ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه برای شرکت در هفدهمین اجلاس شورای وزیران سازمان

پیمان مرکزی (سنتو) به‌واشنگتن عزیمت نمودند و روز بعد باتفاق جناب آقای امیر اعلان افشار سفیر شاهنشاه آریامهر و سایر رؤسای هیئتهای نمایندگی کشورهای شرکت‌کننده در اجلاس مذکور، در کاخ سفید باحضرت پرزیدنت نیکسون ملاقات و مذاکره نمودند .

حضرت رئیس جمهوری آمریکا ، طی این مذاکرات شخصیت جهانی و دوراندیشی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را ستودند و برای نظرات روشن‌بینانه و پیش‌بینی‌های صائب معظم‌له احترام و ارزش فراوان قائل شدند .

جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه در این سفر با آقای ویلیام راجرز وزیر امور خارجه امریکا ملاقات و مذاکره نمودند .

در چهارم خردادماه ۱۳۴۹ و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی برای شرکت در جشن بیست‌وپنجمین سالگرد تاسیس سازمان ملل متحد که توسط کمیته طرفدار ملل متحد در شهر سانفرانسیسکو ترتیب داده شده بود به آن شهر تشریف‌فرما شدند و مورد استقبال گرم شهردار و مقامات برجسته شهر واقع گشتند .

روز ۲ آبان ۱۳۴۹ حضرت پرزیدنت نیکسون ، ضیافتی بشام بافتخار رؤسا و نخست‌وزیران کشورهایائی که در بیست‌وپنجمین سالگرد سازمان ملل متحد شرکت نموده بودند در کاخ سفید ترتیب دادند که از الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی نیز دعوت بعمل آمد و معظم‌له‌ها در آن شرکت فرمودند .

سناطور ویلیام فولبرایت رئیس کمیته روابط خارجی مجلس سنای امریکا ، هنگام بحث درباره لایحه فروش اساحه به کشورهای خارجی گفت که : « شاهنشاه ایران نشان داده‌اند که رهبر عالی‌قدری برای ملت خود میباشند » .

پاکارد معاون وزارت دفاع آمریکا ضمن تائید اظهارات سناطور فولبرایت گفت که « هدف ما اینستکه بمردم ایران امکان دهیم تجهیزات لازم را بدست آورند تا بتوانند همچنان برشد و توسعه خود ادامه دهند » .

آقای جاوینس Javits سناطور جمهوریخواه از ایالت نیویورک، در مراجعت از ایران اظهار داشت که چنین پیشرفتهای بزرگی آنهم در منطقه متشنج خاورمیانه حقیقتاً درخور ستایش و حائز اهمیت و موجب امیدواری است .

سناتور مذکور طی نطقی که بمناسبت بیست و پنجمین سال تاسیس اطاق بازرگانی ایران و آمریکا ایراد کرد، اثرات سازنده رهبری شاهنشاه آریامهر و کوششهایی که ایران برای تامین حقوق بشر در سطح جهانی بعمل میآورد ستود و گفت که « هدفهای عالی شاهنشاه ایران در زمینه توسعه اقتصادی و تنوع بخشیدن به فعالیتهای تولیدی، تدریجاً تحقق مییابد و انتظار میرود که بزودی تولیدات کشاورزی و صنعتی ایران با صادرات سنتی ایران که نفت در راس آن قرار دارد برابر شود » .

وی همچنین گفت که ایران بصورت نمونه درآمده است و سرمشقی برای سایر کشورهای منطقه میباشد .

جناب آقای امیر اصلان افشار سفیر شاهنشاه آریامهر در واشنگتن، طی مراسمی در تاریخ سیام آذر ماه ۱۳۴۹ اسناد تصویب مربوط به استرداد فضانوردان و اشیاء پرتاب شده در فضای ماوراء جو را که بامضاء دولت شاهنشاهی رسیده بود، به وزارت امور خارجه آمریکا تسلیم نمودند .

آقای الزبرگ، سفیر ایالات متحد آمریکا در انگلستان در اواخر دیماه ۱۳۴۹ بطور خصوصی به تهران آمدند و به پیشگاه مبارك ملوكانه افتخار شرفیابی حاصل نمودند .

ارتشبد « وست مورلند » رئیس ستاد ارتش آمریکا نیز در تاریخ ۲۴ بهمن ماه ۱۳۴۹ باتفاق همسر خود برای يك دیدار پنج روزه بنابذعوت تیمسار ارتشبد مین باشیان فرمانده نیروی زمینی شاهنشاهی بایران آمد و به پیشگاه مبارك ملوكانه تشریف حاصل کرد .

آقای « جان ایروین » معاون وزارت امور خارجه آمریکا، در تاریخ ۲۷ دیماه ۱۳۴۹ بتهران وارد شد و در فرودگاه مهرآباد ضمن اظهاراتی چنین گفت : « برای من مایه مسرت بسیار است که باردیگر بایران سفر میکنم . چند سال پیش خوشبختانه فرصت یافتم که در کشور بزرگ شما و تاحدودی از زیبایی و فرهنگ تاریخی آن دیدن کنم . در آترمان نیز شما در راه عمران ایران نو پیشرفتهای قابل ملاحظه ای کرده بودید . من بخوبی میدانم که از آترمان تاکنون نه تنها از نظر دوران انتقال در زمینه های محسوس موفقیت های فراوانی بدست آورده اید بلکه از نظر اجرای برنامه های اصلاحات اجتماعی ، مبارزه با بیسوادی و ترویج بهداشت نیز پیشرفتهای درخشانی کرده اید و تمامی آنها بکیفیت زندگی و امکانات ملت ایران بهبود بخشیده است . این

اعجاز مدرن که تحت رهبری و هدایت اعلیحضرت شاهنشاه ایران و با الهام از نیات معظم‌له صورت گرفته ستایش و احترام همه مردم دنیا را برانگیخته است و من با اشتیاق فراوان در انتظار بدست آوردن افتخار ملاقات با اعلیحضرت همایونی و بحث و گفتگو درباره بسیاری از مسائل مورد علاقه مشترک هستم . نامبرده که در مدت توقف در تهران بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک ملوکانه نایل شده بود ، هنگام عزیمت ، در پاسخ خبرنگاران اظهارداشت که مذاکراتش در تهران شامل همه مسائل مورد علاقه دو کشور و از جمله مسأله نفت بوده است .

در تاریخ ۲۹ اردیبهشت ۱۳۴۹ کنفرانس سرمایه‌گذاری ایران با شرکت ۶ تن از وزراء کابینه و نمایندگان ۵۰ بخش خصوصی ایران و نمایندگان ۳۶ شرکت مهم آمریکائی (ریاست گروه سرمایه‌داران آمریکائی را آقای James A. Linen بعهده داشت) در تهران گشایش یافت . این کنفرانس دو روز بطول انجامید و طی آن امکانات سرمایه‌گذاری در ایران مشروحاً مورد بررسی قرار گرفت و مقامات مسئول ایران در هر مورد توضیحات لازم به نمایندگان شرکتهای آمریکائی دادند . اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران ، نمایندگان مورد بحث را با بانوانشان ، در کاخ نیاوران بحضور پذیرفتند و یکایک آنانرا مورد مرحمت قرار دادند .

شرکت نمایندگان برگزیده صنایع و بانکهای آمریکاکه جمع سرمایه شرکتهای آنها بالغ بر پنجاه و شش بلیون دلار است در کنفرانس سرمایه‌گذاری ایران حائز کمال اهمیت بوده و بهترین نشانه اعتماد آنها به رشد سریع اقتصادی ایران میباشد .

از جمله این نمایندگان آقایان H. Gott رئیس صنایع فولاد

David Rockefeller رئیس بانک مشهور Chase Manhattan

و William Morton رئیس شرکت آمریکن اکسپرس بودند .

در جریان کنفرانس دو روزه سرمایه‌گذاری ایران در تهران ، جناب آقای امیرعباس هویدا نخست‌وزیر ، بافتخار آنان ضیافتی در کاخ وزارت امور خارجه برپا کردند و ضمن بیاناتی درباره توسعه اقتصادی کشور اظهارداشتند که :

معرفی ایران برای اکثر دوستان آمریکائی که امشب اینجا هستند لزومی ندارد . من در میان شما چهره‌های آشنائی را می‌بینم که با آنها سالهای زیادی همکاری دوستانه و ثمربخش داشته‌ایم و بنابراین

من از فرصتی که برای گفتگو با شما دست داده است استقبال کرده‌ام و امشب می‌خواهم درباره پاره‌ای از تحولات اخیر ایران درباره موفقیت‌هایی که در گذشته بدست آمده و همچنین طرح‌ها و امیدهایی که ما برای آینده داریم صحبت کنم .

مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه امروز که میکوشند زنجیرهای کهن فقر و عقب‌ماندگی اقتصادی را از خود دور کنند ما نیز تا این اواخر در حلقه سردرگم کم‌رشدی گرفتار بودیم لیکن سالها تجربه و خطا ، گردآوری اطلاعات و تجربیات بما آموخت که ما فقط در صورتی میتوانیم خود را آزاد نموده و جامعه خویش را دگرگون سازیم که موفق شویم زنجیرهای نظام اقتصادی و اجتماعی کهن را پاره کنیم ، نظامی که نه تنها قسمت اعظم نیروی خلاقه ما را از امور تولیدی دور میداشت بلکه عملا امکانات و منابع ما را بهدر میداد . بنابراین ضرورت تغییرات وسیع بنیانی بصورت شرط اساسی و لازم توسعه اجتماعی ورشد سریع اقتصادی درآمده بود .

وقوف به این امر حیاتی سبب شد که در کشور ما اساسی‌ترین اصلاحات اجتماعی و اقتصادی صورت بگیرد . نتایج این اصلاحات نه تنها نظام کهنه فئودالیزم را در اجتماع ایرانی از میان برداشت بلکه راه را برای ایجاد یک نظام اجتماعی و اقتصادی سازگار با نیازمندیهای معنوی و مادی روزگار و زمانه ماموار ساخت .

من اعتماد واثق دارم که بر اثر اجرای موفقیت‌آمیز اصلاحات اجتماعی و سیاسی در دوره برنامه سوم ایران بود که ما بهدفعهای اقتصادی خود نایل شدیم ، هدفهایی که نه تنها در مقایسه با سوابق گذشته بلکه در قیاس با هرگونه ضابطه و معیاری ، بارز و شایان توجه است . طی برنامه عمرانی سوم که دو سال پیش پایان یافت اقتصاد ما بطور متوسط رشد سالانه‌ای برابر هشت درصد در طول پنج سال داشت و حتی در سه سال آخر برنامه میزان رشد بر حسب قیمت‌های واقعی به ده درصد رسید در حالیکه نسبت پس‌انداز و سرمایه‌گذاری ما بتولید ناخالص ملی بطور متوسط نزدیک به ۱۸ درصد شد . ارقام مشابه رشد برای دو سال اول برنامه چهارم بر حسب قیمت‌های واقعی بترتیب ۱۰٫۳ و ۱۱٫۴ درصد است .

من بخوبی میدانم که آقایان بعنوان بازرگانان و صاحبان صنایع پیشرفته‌ترین اقتصاد جهان در موقعیتی هستند که میتوانند بخوبی بعظمت مشکلات و همچنین موفقیت‌های ما پی ببرند . من مطمئن هستم که این

تحولات ایران برای دوستان ما در آمریکا حائز اهمیت و جالب است چه بر اثر این تحولات بازار مهمی برای پاره‌ای از کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی شما پدید آمده و مبادلات بازرگانی میان دو کشور بطور مداوم باحجم زیادی ادامه داشته است .

واردات ما از آمریکا اینک بالغ بر یکصد و نود و پنج میلیون دلار است که چهارده درصد کل واردات ما را تشکیل می‌دهد و باین ترتیب آمریکا دومین کشور مهم صادرکننده کالا به ایران محسوب صادرات ما به آمریکا نیز در سالهای اخیر افزایش یافته ولی ارزش صادرات غیرنفتی ما که بسیار اساسی میباشد همچنان در رقم ۳۰ میلیون دلار ثابت مانده است .

بنابراین باوجود افزایش مطلق در ارزش مبادلات دوجانبه بازرگانی سهم نسبی هر یک از دو کشور در بازرگانی بادیگری کاهش یافته است و از آنجاکه واردات ما از کشور شما بیشتر از کالاهای سرمایه‌ای تشکیل مییابد و با افزایش اتکای ایران بکالاهای مصرفی ساخت داخل، تغییری نکرده است امکانات زیادی برای ازدیاد حجم مبادله بازرگانی دوجانبه وجود دارد .

بموجب برنامه عمرانی چهارم کنونی ، کل هزینه‌های سرمایه‌ای ما به ۱۰۰۸ میلیارد دلار خواهد رسید که تقریباً بطور مساوی میان بخش خصوصی و دولتی تقسیم خواهد شد . و هرگاه عمل کرد دو سال گذشته را شاخص بگیریم دلیلی ندارد که اقتصاد ما نتواند بطور متوسط رشد سالانه‌ای برابر ۹ درصد که هدف ما است بدست آورد و یا حتی از آن فراتر رود .

آقای نخست‌وزیر خطاب به سرمایه‌گذاران امریکائی گفتند شما سرمایه دارید و ما امکانات فراوان از کشاورزی گرفته تا الکترونیک و مایل هستیم که خودتان همه امکانات زمینه‌ها را به بینید و سپس تصمیم بگیرید .

چنانکه بخوبی میدانید اقتصاد ما اقتصادی است مختلط که در آن موسسات دولتی و خصوصی در کنار یکدیگر و با هماهنگی کامل کار میکنند . سیاست اساسی ما آنست که دولت فقط در آن رشته از صنایعی سرمایه‌گذاری کند که سرمایه‌گذاری در آن برای بخش خصوصی بدلائل فنی و مالی میسر نیست . ولی در عین حال این نکته را باید متذکر شوم که زمانی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی اساساً در صنایع معطوف به مصرف متمرکز

شده بود درحالیکه امروزه صاحبان صنایع ما برشته‌های مهمتر که احتیاج سرمایه زیاد دارد توجه کرده‌اند . می‌خواهم نه‌بعنوان يك درخواست بلکه بعنوان بیان يك واقعیت روشن این نکته را تاکید کنم که ما براساس ثباتی که از آن برخورداریم فرصتهایی را بشما پیشنهاد میکنیم و توسعه و عمران را از طریق بازرگانی و همکاری خواستار میشویم .

همچنانکه این عنوان يك راهنما و شاخص ، سیاست اقتصادی ما را نشان میدهد در زمینه امور خارجی و بخصوص در منطقه‌ایکه در آن زندگی میکنیم بااستقرار صلح امیدواریم و از طریق همکاریهای سودبخش و براساس احترام متقابل در جهت صلح توام با سازندگی میکوشیم .

حل مسئله بحرین که اخیراً بنحو دوستانه‌ای صورت گرفت گواه بارز هدفها و سیاستهای مسالمت‌آمیز ما در امور بین‌المللی است . همکاران من در بخش دولتی و همچنین در بخش خصوصی که با شما تاکنون ملاقات کرده‌اند و یا ملاقات خواهندکرد بطور مشروح برنامه‌های ما را برای آینده تشریح خواهندکرد و توضیح کافی درباره برنامه عمرانی چهارم و هدفهای پیش‌بینی شده برای رشد در بخشهای مختلف اقتصاد خواهند داد . اجازه بدهید بار دیگر تأکید کنم که ایران امروز تحت رهبری روشن‌بینانه شاهنشاه ما با اطمینان در راه پیشرفت اقتصادی و اجتماعی گام برمیدارد . تجربه سالهای اخیر موقعیت ما در جامعه ملل باین اطمینان نیرو و معنای بیشتری میبخشد . من اطمینان دارم آن‌عده از شما که ایران و مردم آنرا میشناسید در این اطمینان با من سهیم هستید .

آقای « لی‌نن » از جانب سرمایه‌گذاران خارجی از بیانات جناب آقای نخست‌وزیر سپاسگزاری کرد و گفت که ما همه امیدواریم که کنفرانس سرمایه‌گذاری در ایران با نتایج مثبتی پایان یابد .

آقای لی‌نن یادآوری کرد که فکر تشکیل این کنفرانس را شاهنشاه در یکی از سفرهای خود به امریکا مطرح فرمودند و امروز ما از خلال اطلاعاتی که پس‌از ورود به ایران و در همین مدت کوتاه بدست آوردیم دریافتیم که ایران در راه پیشرفت واقعی است و همین اعتقاد سبب شده است که امروز در اینجا گرد آئیم . ما عمیقاً تحت تاثیر پیشرفتهای شما قرار گرفته‌ایم ، ما هم مانند شما معتقدیم که همکاری بین

کشورهای جهان یکی از پایه‌های عمده حفظ صلح در دنیا است .
آقای لی‌نن در پایان سخنان خود اظهار امیدواری کرد که
کانادا و امریکا بتوانند پس از پایان این کنفرانس نقش موثری در تسریع
پیشرفتهای ایران بازی کنند .

آقای لی‌نن در نطق جالب خود بمسئله بحرین نیز اشاره کرد
و گفت که اقدام شاهنشاه در زمینه حل مسأله آمیزمسئله بحرین نمونه‌ایست
برای حل مسائل مشابه بین‌المللی و این در واقع گام بلندی است که
برای حفظ صلح جهانی برداشته میشود .

آقای لی‌نن مذاکرات دو روزه کنفرانس را بسیار مفید نامید
و گفت که گزارشهای خوانده شده نشان میدهد که همه شرکت‌کنندگان
امریکائی کنفرانس سرمایه‌گذاری در ایران را مفید دانسته و زمینه را
مساعد تشخیص داده‌اند و اینک میتوانم بگویم که پس از این کنفرانس
هیئتهای زیادی از امریکا به ایران خواهند آمد .

جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد و رئیس گروه شرکت‌کنندگان
ایرانی در کنفرانس سرمایه‌گذاران ، از اظهارات آقای لی‌نن
و آقای کایزر تشکر کردند و گفتند که ما هم احساسات متقابل نسبت بشما
داریم . کنفرانس کار خود را که تحکیم همکاری سودمند و ثمربخش
بین دو کشور است بطور صحیحی آغاز کرده و کوششهایی که ما برای
توسعه سریع کشور خود انجام میدهیم تنها برای آن نیست که بفکر
رفاه جامعه خود باشیم بلکه هدف ما اینست که با ایجاد يك نمونه روشن
و خوب نشان دهیم که چگونه ملتها میتوانند سریعاً با استفاده از امکانات
و صنایع سطح زندگی جوامع خود را بالا ببرند .

در ده ماهه اول سال ۱۹۷۰ واردات ایران از امریکا بالغ بر
۲۹۵ میلیون دلار و صادرات ایران در همین مدت بالغ بر ۶۰ میلیون
دلار بوده است .

در اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ نمایشگاه ماشین‌آلات صنعتی امریکا
در تهران تشکیل گردید و تعداد ۶۵ شرکت امریکائی در آن شرکت
نمودند . آقای دوگلاس مک‌آرتور سفیر امریکا در تهران بمناسبت
تشکیل این نمایشگاه خاطر نشان ساخت که ایران دیگر يك فروشنده مواد خام
به کشورهای صنعتی نیست و بسرعت يك کشور صنعتی میشود و بموازات
صنعتی شدن ، بیش از پیش نیازمند تجهیزات صنعتی میگردد تا بتواند
کالاهائی تولید کند که در بازارهای جهانی با کالاهای سایر ممالک

قابل رقابت باشد. ما همگی از پیشرفت شگرف ایران، تحت رهبری شاهنشاه آریامهر واقفیم و ما آمریکائیه‌ها از موقعیت بی‌همتای ایران در جهان آگاه هستیم و میدانیم که رشد بی‌سابقه اقتصادی ایران در کلیه بخشها در آینده نیز ادامه خواهد یافت.

در سال ۱۳۴۹ پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی ایران مورد تأیید و توصیف مقامات رسمی و سیاسی و اقتصادی و اکثر مجلات و روزنامه‌های کثیرالانتشار آمریکا قرار داشته و شبکه‌های مهم رادیو و تلویزیون این کشور نیز از این پیشرفتهاگراراً تمجید و تحسین کرده‌اند و از جمله وزارت بازرگانی آمریکا در یک گزارش رسمی که در واشنگتن انتشار یافت اظهار عقیده کرد که وضع ایران در جمیع جهات باوضع هیچ کشوری در خاور نزدیک و میانه قابل قیاس نیست. در گزارش وزارت بازرگانی آمریکا که بوسیله خبرگزاریهای خارجی مخابره شده گفته شده است که هیچ کشوری در خاور میانه از لحاظ ثبات، استواری، توسعه سریع اقتصادی، محیط مترقی اجتماعی و تشویق مثبت سرمایه‌گذاری قادر نیست با ایران رقابت کند و امروزه ایران از لحاظ توسعه صنایع مخصوصاً تولید کالاهای صادراتی، موفقیتی ممتاز کسب کرده‌است. در این گزارش با اشاره به درصد قابل ملاحظه رشد سالانه اقتصادی ایران اظهار عقیده شده است که «این رقم از نقطه نظر معیارهای جهانی فوق‌العاده است».

سناتور جمهوریخواه، جاکوب جاویتس نیز ضمن نطقی در نیویورک، بمناسبت تاسیس بیست و پنجمین سال ایجاد اطاق بازرگانی ایران و آمریکا، نقش سازنده رهبری شاهنشاه ایران را برجریانات بین‌المللی و کوششهایی را که از ناحیه ایران برای تأمین حقوق بشری در سطح جهانی انجام میشود ستود. وی اظهار داشت که هدفهای شاهنشاه در زمینه توسعه اقتصادی و تنوع بخشیدن بفعالیتهای اقتصادی و تولیدی ایران تدریجاً تحقق مییابد و انتظار میرود که بزودی تولیدات کشاورزی و صنعتی ایران با صادرات صنعتی ایران که نفت در صدر آن قرار دارد برابر شود. نامبرده تأکید کرد که سرمایه‌گذاری خارجی در ایران با استقبال شایان روبرو شده و ایران بر رهبری شاهنشاه در خدمت به آرمانهای بشری نیز نقش برجسته‌ای احراز کرده و فعالیتهای والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی بخوبی موقع ممتاز ایران را در زمینه دفاع از حقوق بشر آشکار میسازد.

سناتور جاوینس در پایان سخنان خود اظهار داشت که ایران امروز سرمشق ارزنده‌ای است که نشان می‌دهد، هنگامیکه جنگ و ستیز و نفرت بکناری نهاده شود یک ملت می‌تواند بچه معجزاتی نایل آید.

بانو نیکسون همسر حضرت ریچارد نیکسون رئیس جمهوری امریکا، ریاست عالی‌ه جشن شاهنشاهی را در ایالات متحد امریکا پذیرفته‌اند. در کمیته‌ای که باین مناسبت تشکیل شده است حضرت لیندون جانسون رئیس جمهوری پیشین امریکا، ویلیام راجرز وزیر امور خارجه و عده زیادی از شخصیت‌های برجسته آن کشور شرکت دارند. اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر، پس از بازگشت سفینه های مه‌نورد آپولو ۱۳ و آپولو ۱۴ در فروردین ماه و در بهمن ماه ۱۳۴۹، ضمن تلگرافهائی مراتب خوشوقتی خود و ملت ایران را به حضرت پرزیدنت نیکسون و ملت امریکا اعلام فرمودند و فضانوردان مزبور را سرمشق شهامت و استقامت و پیروزی آنانرا نتیجه قابل تحسین دانشمندان امریکائی در امور فنی دانستند.

در سال ۱۳۴۹ دولت ایالات متحد آمریکا بیست بورس به بخشداران لیسانسیه ایران جهت مطالعه در امور حکومت‌های محلی و یک بورس در رشته مدیریت و یک بورس در رشته تعلیم و تربیت به داوطلبان ایرانی اعطا کرده است.

بعلاوه از طریق برنامه فولبرایت شش بورس در رشته های مددکاری - کودکان - آموزش و پرورش و مدیریت آموزشی به داوطلبان ایران داده شده است.

Eisenhower Exchange Fellowship موسسه

یک بورس بر رئیس انستیتوی برنامه ریزی وزارت آموزش، دانشگاه برکلی کالیفرنیا یک بورس در رشته بهداشت مادران و کودکان به یکی از پزشکان متخصص ایرانی و دانشگاه امریکائی بیروت تعداد ۳۵ بورس بدان‌شجویان ایرانی اعطا کرده‌اند.

کمیسیون فولبرایت در سال ۱۳۴۹ دوره فترت کوتاهی در برداشت و این فترت نشانه‌ای از وضع نامطلوب مالی کمیسیون بود ولی از جهت علاقه‌ای که مقامات ذینفع امریکائی نسبت بتوسعه امور فرهنگی دارند با اعزام اشخاصی نظیر دکتر James R. Roach رئیس هیئت مدیره بورسهای خارجی و آقای Pierson Hall رئیس برنامه‌های فرهنگی خاور نزدیک در وزارت امور خارجه آمریکا، امکان توسعه

برنامه های فرهنگی فولبرایت بوجود آمده است .
امکانات کمیسیون فرهنگی فولبرایت در سال تحصیلی ۷۱-۱۹۷۰ محدود به بورسهای زیر بوده است .

۱ - اعزام ۶ معلم از وزارت آموزش و پرورش برای امور تحقیقاتی بمدت ده ماه .

۲ - اعزام ۵ نفر از دانشگاههای مختلف کشور که دارای درجه دکتری میباشند بمدت ده ماه .

۳ - اعزام ۷ نفر از دانشگاههای مختلف کشور که فقط هزینه سفر آنها پرداخت شده است بمدت ده ماه .

۴ - مسافرت ۴ نفر متخصص امور اجتماعی ، برای مدت ۶ تا ۱۳ ماه بمنظور آموزش مددکاری .

کمیسیون در سایه تلاش و کوشش پی گیر و بمنظور پیشبرد برنامه های فرهنگی خود از راههای غیر مستقیم اقدام بدریافت کمکهای مالی از شرکت نفت (کنسرسیوم) و دانشگاههای تهران و آریامهر نموده است . آن مقدار وجهی که از شرکت ملی نفت دریافت گردیده در سال تحصیلی ۷۱-۱۹۷۰ برای اجرای برنامه يك استاد آمریکائی اختصاص داده شده و کمکهای دو دانشگاه ایران برای استفاده از برنامه های فرهنگی فولبرایت در آینده در نظر گرفته شده است .

در ۱۹ خرداد ۱۳۴۹ نمایشگاهی از قالی ایران در موزه متروپولیتن شهر نیویورک تشکیل گردید که نماینده سفارت نیز در آن شرکت نمود . دو قالیباف هم از طرف وزارت فرهنگ و هنر اعزام شده اند که در محل طرز قالیبافی را بعلاقمندان نشان دهند که مورد توجه واقع شده است .

موزه هنرهای زیبای شهر باستن نیز سمپوزیوم جالبی از قالی ایران ترتیب داد که نماینده سفارت در آن شرکت نمود .

روز ۲۴ شهریور ۱۳۴۹ نمایشگاه آثار مینیاتور آقای محمود فرشچیان هنرمند ایرانی در تالار پذیرائی سفارت شاهنشاهی ترتیب داده شد که مورد توجه علاقمندان واقع گردید .

بمناسبت سالروز میلاد مسعود اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر نمایشگاه یکهزار سال هنر ایران بعد از اسلام در دانشگاه ایالتی تکزاس ترتیب داده شد که مورد توجه فراوان علاقمندان قرار گرفت .

در بهمن ماه ۱۳۴۹ نمایشگاهی از آثار نقاشان مدرن ایران در محل

صندوق بین‌المللی پول ترتیب داده شد که جلب نظر علاقمندان را نمود . شاهنشاه آریامهر بمناسبت وقوع طوفان در ایالت تگزاس امریکا که موجب تلفات جانی و خسارات مالی فراوان شده بود و نیز بمناسبت وقوع زلزله در کالیفرنیا ، تلگرافهای همدردی بعنوان حضرت ریچارد . ام . نیکسون رئیس جمهوری ایالات متحد امریکا به واشنگتن مخابره فرمودند .

شهردار شهر سانفرانسیسکو ، کلید قدیمی این شهر را که در سال ۱۷۷۶ میلادی ساخته شده است به نشانه قدردانی از فعالیتهای والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی در راه تامین جهانی حقوق بشر بحضور معظم‌لها تقدیم داشت .

در مراسمی که بهمین منظور در سانفرانسیسکو ترتیب یافت رئیس اطاق بازرگانی این شهر و خانم شرلی تمپل نماینده امریکا در سازمان ملل، متحد حضور داشتند .

در سوم مردادماه ۱۳۴۹ از طرف جناب آقای شفا معاون فرهنگی وزارت دربار شاهنشاهی ، ضیافتی بافتخار استادان و دانشجویان رشته ایران شناسی در هیجده دانشگاه امریکا ، در هتل ونک ترتیب یافت که عده‌ای از شخصیت‌های فرهنگی و مطبوعاتی ایران در آن شرکت داشتند . جناب آقای شفا طی سخنانی از توسعه مطالعات ایران شناسی و تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های امریکائی اظهار خرسندی کرد و اظهار داشت :

اقامت دانشجویان امریکائی در ایران کمک موثری به شناسایی ادبیات فارسی خواهد کرد و امید است ترتیبی داده شود تا سایر دانشجویان رشته‌های ایران شناسی در کشورهای مختلف جهان نیز بتوانند در آینده از ایران و مراکز علمی و فرهنگی و هنری آن دیدن کنند .

استادان و دانشجویان رشته ایران‌شناسی هیجده دانشگاه امریکا بدعوت دانشگاه تهران و با همکاری دانشگاه یوتا در سال ۱۳۴۹ بایران آمده بودند و مدت ده هفته در ایران اقامت داشتند .

بک دانشمند ۶۱ ساله امریکایی بنام انتونی کیوره‌ری در سال ۱۳۴۹ ، برنده سومین مدال شهبانوی ایران شده است . مدال شهبانو هر سال به دانشمندی که تحقیقات و فعالیتهای علمی آنان در رشته سرطان شناسی از طرف هیئت داوران مخصوص مورد تأیید قرار میگیرد اعطاء میشود .

اولین و دومین مدال شهبانو به دوسرطان‌شناس امریکایی بنام

دکتر کارنوفسکی و دکتر کایلان داده شده بود . دکتر کیوره‌ری سومین برنده مدال شهبانو و در حال حاضر ریاست بخش جراحی دانشگاه ویسکانسین امریکا را عهده‌دار است . دکتر کیوره‌ری ضمناً عضو انجمن امریکائی تحقیقات سرطان شناسی است و دردها انستیتو و مرکز تحقیقات علمی و سرطان شناسی نیز عضویت دارد .

جناب آقای نهاوندی رئیس دانشگاه پهلوی در خرداد ماه ۱۳۴۹ برای تنظیم برنامه‌های مربوط به مبادله دانشجو و استاد بین چند دانشگاه امریکائی و دانشگاه پهلوی و همچنین امضای یک قرارداد همکاری تحقیقاتی با دانشگاه کاتزاس به امریکا مسافرت نمودند .

شهر تهران ولوس آنجلس طی مراسمی که با حضور شهردار لوس آنجلس ، آقای یورتی و سرکنسول شاهنشاهی در سانفرانسیسکو در سیتی‌هال لوس آنجلس برگزار گردید عنوان **Sister City** پیدا کردند . سرکنسول شاهنشاهی در موسسه زبان دانشکده دفاع شهر Monterey درباره ایران سخنرانی کرد و فیلمهائی درباره ایران بمرخص نمایش گذارده شد .

در جلسه روتاری کلوب شهر سانتا باربارا در حضور ۲۵۰ نفر اعضای روتاری کلوب کالیفرنیا پس از سخنرانی سرکنسول شاهنشاهی آقای حسین احمدی محصل برجسته ایرانی سخنرانی جالبی درباره ایران کرد و یک حلقه فیلم نمایش داده شد و سرکنسول به سئوالات پاسخ داد .

۳۰ نفر اطفال خانواده‌هائی که در حریق تپه‌های مشجر مجاور شهر اوکلاند (مجاور سانفرانسیسکو) خانه‌های خود را ازدست داده بودند در سرکنسولگری شاهنشاهی با پدران و مادران خود حضور بهم رسانیدند و سرکنسولگری برای آنها ضیافتی ترتیب داد . برنامه این ضیافت با همکاری اطاق بازرگانی انجام یافت و مراسم توسط تلویزیون A.B.C. و رادیوی C.B.S. و جراید محل بنحوشایسته منعکس گردید . اطفال از نمایندگی بازدید نمودند و از چند حلقه فیلم دیدن کردند .

رادیو C.B.S. اظهار داشت این اقدام انسانی‌ترین و زیباترین اقدامی است که تا بحال یک نمایندگی سیاسی در سانفرانسیسکو انجام داده است .

رادیو پاسیفیکا در شهر دانشگاهی معروف « برکلی » در امریکا در دیماه ۱۳۴۹ برنامه ویژه‌ای درباره ایران پخش کرد . جناب آقای پرویز عدل سرکنسول ایران در سانفرانسیسکو که

در این برنامه شرکت داشت پیرامون تحولات اقتصادی و اجتماعی کشور توضیحاتی داد .

بین دانشگاه پهلوی و دانشگاه ایالتی کانزاس يك قرارداد همکاری آموزشی - تحقیقاتی و برابری دیپلمهای این دوره دانشگاه در شیراز بامضاء رسید .

در این قرارداد که بوسیله جناب آقای نهایندی رئیس دانشگاه پهلوی و آقای مک کین رئیس دانشگاه ایالتی کانزاس امضاء شد همکاریهای بیشتر دانشکدههای کشاورزی و دامپزشکی دانشگاههای مذکور پیشبینی شده است .

آقای ژرژ لینچا و فسکی استاد دانشگاه کالیفرنیا و کارشناس امور سیاسی خاورمیانه که برای مدت کوتاهی بایران آمده بود درباره «سیاست کشورهای بزرگ در خاورمیانه» در کاخ وزارت امور خارجه سخنرانی کرد .

آقای گلن سیبرک رئیس کمیسیون انرژی اتمی آمریکا در فروردین ماه ۱۳۴۹ وارد تهران شد و با جناب آقای هویدا نخست وزیر و جناب آقای مجید رهنما وزیر سابق علوم و آموزش عالی ملاقات و گفتگو کرد .

پروفسور کوری استاد جراحی دانشگاه ویسکانسن آمریکا و برنده سومین جایزه مخصوص علیاحضرت شهبانوی ایران برای تحقیقات سرطان شناسی ضمن مسافرتی که در سال ۱۳۴۹ بایران نمود در مهرماه ۱۳۴۹ بشیراز عزیمت نمود .

مصاحبه جامع و جالب والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی درباره مبارزه با بیسوادی - سپاه دانش نقش بانوان ایران و حقوق بشر که در شبکه تلویزیونی Wtop در ۲۲ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ در سراسر آمریکا پخش گردید ، حسن تاثیر فراوان بخشید .

جناب آقای اصلان افشار سفیر شاهنشاه آریامهر و همچنین بانو افشار ، چندبار در برنامههای تلویزیونی آمریکا شرکت نمودند و پیشرفتهای اجتماعی سالهای اخیر ایران را تشریح کردند .

در سال ۱۳۴۹ شبکههای رادیو و تلویزیون و همچنین مجلات و روزنامههای کثیرالتشمار آمریکا بارها از پیشرفتهای اجتماعی ایران بطور مشروح توصیف و تمجید نموده اند .

در سال ۱۳۴۹ جناب بانو دکتر پارسای وزیر آموزش و پرورش - تیمسار ارتشبد مین باشیان فرمانده نیروی زمینی - تیمسار سپهبد پالیزیان

رئیس اداره دوم ستاد بزرگ ارتشتاران و جنابان آقایان مهدی سمیعی رئیس وقت بانک مرکزی ، خداداد فرمانفرماییان مدیرعامل سازمان برنامه - قاسم رضائی معاون وقت نخست وزیر - هوشنگ نهاوندی رئیس دانشگاه پهلوی شیراز خبیر معاون وزارت کشور - حمید صالحی مدیرعامل شرکت برق تهران - حسین سپهری معاون وزارت کشور - علی افقه مدیرکل آموزش متوسطه - دکتر قاسم معتمدی رئیس دانشگاه اصفهان - سناتور جواد بوشهری و علی اکبر اعتماد رئیس تحقیقات و برنامه ریزی وزارت علوم و آموزش عالی به آمریکا سفر کردند .

تعدادی از امراء ارتش شاهنشاهی نیز بنا بدعوت دولت امریکا از آنکشور دیدن نمودند .

۱۸ تن از بخشداران ایران نیز در سال ۱۳۴۹ از آمریکا دیدن کردند و دربارہ حکومت‌های محلی مطالعاتی بعمل آوردند .

در سال ۱۳۴۹ علاوه بر شخصیت‌های برجسته‌ای که قبلاً بنام آنان اشاره شد ، آقایان میکلاس رئیس اداره ایران در وزارت خارجه آمریکا - سناتور **George Moore-Hatfield** رئیس سابق **First National City Bank** دکتر **Glenn T. Seaborg** رئیس کمیسیون انرژی اتمی آمریکا پروفیسور **Kenneth Luther** استاد ادبیات و فرهنگ فارسی **William Irons** از دانشگاه جان هاپکینز **Charise Folts** سردبیر کل امور بین‌المللی مجله **R.H. Davison-U.S. News & World Report** مورخ و استاد دانشگاه جرج تاون ، دکتر **John Lydgate** و پروفیسور **Bernard Lewis** از ایران بازدید بعمل آوردند .

۹ تن از روزنامه‌نگاران معروف آمریکائی نیز طی سال ۱۳۴۹ از ایران دیدن کردند .

در سال ۱۳۴۹ کنفرانس دیپلماتیک واشنگتن درباره معاهده همکاری بین‌المللی در موضوع گواهینامه‌ها تشکیل شد . جناب آقای امیراصلان افشار سفیر شاهنشاه آریامهر ریاست هیئت نمایندگی ایران را در این کنفرانس بعهدہ داشتند و پس از پایان موفقیت‌آمیز کنفرانس سند نهائی آنرا در چهارم تیرماه وعهدنامه مربوطه را روز ۱۶ تیر ۱۳۴۹ بنام دولت شاهنشاهی امضاء نمودند .

اجلاسهای گروه کار کنفرانس تدوین ترتیبات دائمی سیستم بازرگانی جهانی ماهواره‌های مخابراتی ، پس از سه دوره سرانجام موفق

شد که طرح موافقتنامه‌های مربوطه را جهت بررسی نهائی کنفرانس نمایندگان مختار دول تهیه نماید . آقای حسن ایزدی رایزن سفارت شاهنشاهی و نماینده ایران در اجلاسهای مذکور شرکت داشته و با همکاری نمایندگان ترکیه و پاکستان، برای تأمین يك کرسی در هیئت حکام سازمان **Intelsat** برای سه کشور مذکور کوشش نموده است .

نمایندگان دولت شاهنشاهی به عضویت تیمسار سرتیپ عبدالله نورائی معاون مدیرعامل هواپیمائی ملی ایران ، تیمسار سرتیپ جعفری در کنفرانس بودن هواپیماها که در واشنگتن تشکیل گردید شرکت نمودند .

ب - کشورهای امریکای لاتین :

آرژانتین

حضرت رئیس جمهوری آرژانتین ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در کشور خود تقبل فرموده‌اند .
دولت آرژانتین در سال ۱۳۴۹ از عضویت ایران در شورای سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد و از عضویت ایران در شورای اجرائی سازمان بهداشت جهانی پشتیبانی نمود .
در سال ۱۳۴۹ کنفرانسهای متعددی از طرف سفارت شاهنشاهی در مراکز علمی و اجتماعی بوئنوس آیرس برگزار شده و ضمن آنها درباره تمدن باستانی و فرهنگ جدید ایران اطلاعاتی بمردم آنجا داده شده است .
درفستیوال بین‌المللی لباسهای محلی در بوئنوس آیرس، به دولباس محلی ایران دوجایزه اهداء گردید .

برزیل

حضرت ژنرال امیلیو گاراستازومدیدی رئیس جمهوری برزیل ریاست عالیہ کمیته جشن شاهنشاهی را در برزیل تقبل نموده و آمادگی خود را برای شرکت در جشن مزبور اعلام فرموده اند .

روز هشتم خرداد ماه ۱۳۴۹ که مصادف با پنجمین سال تاسیس و نامگذاری دبیرستان ایران (دبیرستانی که در شهر ریودوژانیرو به یادبود مسافرت تاریخی و تشریف فرمائی اعلیحضرتین به برزیل از طرف حکومت ایالت گوانابارا بنام ایران نامگذاری شده است) بود از طرف اولیای دبیرستان مجلس جشن باشکوهی با حضور مقامات عالیرتبه فرهنگی وعدهای از شخصیتهای برجسته و جناب آقای امیر اصلانی سفیر شاهنشاه آریامهر و کارمندان سفارت شاهنشاهی برپا گردید و ضمن آن از طرف مدیر دبیرستان و رئیس انجمن خانه و مدرسه سخنرانیهای مبسوطی درباره شخصیت جهانی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و پیشرفتهائی که تحت رهبری معظم له نصیب ملت ایران گردیده است ایراد شد و در خاتمه جوائزی که حسب الامر جهانمطاع ملوکانه از طرف وزارت آموزش و پرورش برای اعطا به شاگردان اول هر کلاس فرستاده شده بود وسیله سفیر شاهنشاه آریامهر بآنان اعطا گردید و از زحمات و بیانات اولیای دبیرستان و انجمن خانه و مدرسه قدردانی بعمل آمد .

باتوجه باینکه اولیای دبیرستان ایران قصد تکمیل بنای دبیرستان و ایجاد يك نالار سخنرانی ونمایش فیلم داشتند و پدران و مادران دانش-آموزان قسمت اعظم مخارج آن را پرداخت نموده بودند حسب الامر مبارك اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر مبلغ یکهزار و پانصد دلار از طریق سفارت شاهنشاهی در اختیار رئیس دبیرستان ایران گذارده شد که بمصرف تکمیل ساختمان مورد نیاز برسانند . اولیای دبیرستان ضمن عریضه‌ای از مراجع ملوکانه سپاسگزاری نمودند .

مقامات مربوطه دولت برزیل مطالعات وسیع و دامنه‌داری درباره

مبارزه بایسوادی آغاز نموده‌اند و بدین لحاظ توفیق دولت ایران در اجرای برنامه‌های سپاه دانش و پیکار بایسوادی جلب نظر آنان را نموده و کرارا اطلاعات جامعی در اینباره خواسته‌اند که از طریق سفارت شاهنشاهی در اختیار آنان گذارده شده است. بنا بدعوت مرکز مطالعات پرسنلی وزارت نیروی زمینی برزیل نیز دبیروم سفارت شاهنشاهی در تاریخ ۳۱ تیر ماه ۱۳۴۹ سخنرانی مشروحوئی تحت عنوان «سیستم آموزش و پرورش در ایران و چگونگی مبارزه با بیسوادی» برای عده‌ای از افسران ارتش برزیل ایراد نمود که مورد توجه حضار قرار گرفت و از طرف فرماندهی مرکز مطالعات پرسنلی وزارت نیروی زمینی بعنوان قدردانی لوحه منقوش بآرم مرکز فرهنگی به نماینده فرهنگی سفارت شاهنشاهی اهداء گردید.

مطبوعات برزیل در سال ۱۳۴۹ نسبت به پیشرفتهای چشمگیر ایران لحن دوستانه و کاملاً مساعد داشته‌اند. و از جمله:

۱ - معتبرترین مهنامه فرهنگی برزیل بنام **Enciclopedia** قسمت اعظم شماره ۴۱ مورخ ماه سپتامبر ۱۹۷۰ خود را بدرج مقاله جامعی درباره معرفی ایران اختصاص داد.

۲ - مجله **Visao** که معروفترین مجله برزیل میباشد در شماره مخصوص خود تحت عنوان «ایران از ظلمت ناتوانی خارج شده است» جهش شگفت‌آور ایران را در زمینه توسعه اقتصادی مورد تحسین قرار داده و تجزیه و تحلیل مبسوطی از سیاست مستقل ملی ایران کرده است.

۳ - مجله معروف **Manchete** در اولین شماره سال ۱۹۷۱ خود ضمن مقاله مشروحوئی تحت عنوان «ایران پدیده‌ای در دنیای خاور» نوشته است که شاهنشاه ایران از ابتدای سلطنت همت والایشان را مصروف قطع ریشه فئودالیزم در ایران نمودند تا بتوانند پایه‌های انقلاب سفید را استوار سازند.

روز پنج تیرماه ۱۳۴۹ مراسم افتتاح اولین نمایشگاه فرش و نمونه‌های کارهای دستی و هنری ایران در گالری «لوکاس» باحضور عده‌ای از رجال و شخصیت‌های سیاسی و اقتصادی و مطبوعاتی و عده‌ای از ایرانیان مقیم برزیل توسط سفیر شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید.

این نمایشگاه در نوع خود اولین نمایشگاهی بود که در آن شهر وسیله یک موسسه بازرگانی باکمک و راهنمایی وزارتخانه‌های امور خارجه فرهنگ و هنر و اقتصاد و سازمان جلب جهانگردان و سفارت شاهنشاهی

ایران در ریودوژانیرو برای مدت سه ماه تشکیل گردید . اسلاید های متعدد رنگی از مناظر و آثار تاریخی و عکسهای فراوان از پیشرفتهای ایران در معرض تماشای مردم شهر قرار گرفت و جریان این استقبال در تلویزیون ریودوژانیرو و مطبوعات کشور منعکس گشت .

دولت برزیل در سال ۱۳۴۹ در کمیته ها و سازمانهای بین‌المللی از نامزد های دولت شاهنشاهی در مجامع بین‌المللی پشتیبانی نموده است . تیم بسکتبال ارتش برزیل مرکب از ۱۸ نفر نظامی و ۲۰ افسر در اول نوامبر ۱۹۷۰ برای شرکت در مسابقات تیمهای ارتشها بتهران آمد . مسلمانان مقیم برزیل در روز های ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ سپتامبر سال ۱۹۷۰ برای اولین بار کنگره‌ای که صرفاً جنبه مذهبی دارد در شهر سن‌پائولو تشکیل دادند و نماینده اعزامی سفیر شاهنشاه آریامهر پیامی در این کنگره قرائت نمود .

سفارت شاهنشاهی در ریودوژانیرو برای معرفی آداب و رسوم کهن و سنتهای باستانی ایران در یازدهم تیرماه ۱۳۴۹ شب‌نشینی باشکوهی بنام «شب ایرانی» با شرکت شخصیت‌های برزیلی و روسای نمایندگیهای سیاسی ترتیب داد که مورد تحسین مطبوعات محلی قرار گرفت .

انجمن جغرافیائی برزیل وابسته بدانسگاه فدرال ریودوژانیرو با توجه به عمق تاریخ و فرهنگ درخشان ایران و با احترام شخصیت جهانی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر یکی از جلسات ماهانه خود را به تجلیل از ایران اختصاص داد و در آن جلسه پس از سخنرانی مشروحی که درباره تاریخ قدیم و پیشرفتهای اخیر ایران ایراد گردید فیلمهای رنگی تاجگذاری اعلیحضرتین و ستون شکسته تخت جمشید نشان داده شد . انجمن نامبرده در همین جلسه سفیر شاهنشاه آریامهر در برزیل را بعنوان عضو افتخاری خود پذیرفت و رئیس انجمن دیپلم عضویت افتخاری را شخصاً بایشان اعطا کرد .

مکزیک

در سال ۱۳۴۹ روابط سیاسی بین دولت شاهنشاهی ایران و ایالات متحده مکزیك برقرار شد و جناب آقای امیراصلان افشار سفیر شاهنشاه آریامهر درواشنگتن بسمت نخستین سفیر آکر دیته در آن کشور ، روز ۲۳ مهر ماه ۱۳۴۹ استوانامه خود را به حضرت رئیس جمهوری ایالات متحد مکزیك تسلیم نمودند . حضرت رئیس جمهوری طی این مراسم اظهار داشتند که :

« من و همکارانم و ملت مکزیك موفقیتهای مهم شاهنشاه بزرگ ایران را میستائیم . هر چند ایران و مکزیك از نظر جغرافیائی از یکدیگر فاصله زیاد دارند ولی بعد مسافت با وجود وسائل ارتباطی و مخابراتی جدید مانع آن نشده است که ما از تحولات امیدبخشی که در کشور شما پدید آمده است آگاهی حاصل کنیم . انقلاب اجتماعی ایران نه تنها موجب ثبات سیاسی تحسین آمیزی در کشور شما گردیده و بحفظ ثبات منطقه کمک کرده بلکه انعکاس و تاثیر جهانی داشته است » .

حضرت دیازارد از رئیس جمهوری مکزیك ضمن صحبت از اصلاحات ریشه دار ایران بمسئله سپاه دانش و اصلاحات ارضی اشاره کردند و گفتند « هر چند مقررات تقریباً مشابهی در مکزیك وضع شده است معذالک ابتکار شاهنشاه ایران در تشکیل سپاه دانش جامعتر است و باید سرمشق قرار گیرد » .

حضرت رئیس جمهوری همچنین به سیاست مستقل ملی ایران اشاره کردند و از آن تمجید نمودند و پیروی از این سیاست را در تحکیم مبانی صلح و امنیت بین المللی موثر دانستند .

روز ۱۰/۹/۱۳۴۹ مراسم ادای سوگند رئیس جمهوری جدید مکزیك انجام گرفت و جناب آقای امیراصلان افشار بسمت نماینده مخصوص اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در آن مراسم شرکت نمودند و نشریه ای بزبان اسپانیولی حاوی اصول انقلاب سفید و پیشرفتهای ایران امروز

از طرف سفارت شاهنشاهی طبع و توزیع گردید .

سفیر شاهنشاه آریامهر ضمن این مسافرت وطنی چند مصاحبه مطبوعاتی بسئالات خبرنگاران درباره سیاست خارجی ایران و همکاریهای بین‌المللی و روابط دو کشور و از جمله توسعه مبادلات بازرگانی بین ایران و مکزیک پاسخهای لازم دادند .

رئیس سازمان تلویزیون مکزیک آمادگی خود را برای قبول عده‌ای کارآموز ایرانی به سفیر شاهنشاه آریامهر اعلام نمود . سازمان مذکور که یکی از مجهزترین شبکه‌های تلویزیونی آمریکای لاتین است ابراز علاقه نمود که هیئتی را به ایران اعزام دارند تا در زمینه امکان و نحوه تهیه فیلمهای مورد نظر مردم مکزیک بویژه فیلمهایی که منعکس‌کننده ثمرات انقلاب شاه و مردم باشد مطالعاتی بعمل آورند . رئیس سازمان مذکور همچنین آمادگی خود را برای ترجمه فیلمهای ایرانی بزبان اسپانیولی در زمینه پیشرفتهای چشمگیر اخیر ایران اعلام داشت و وعده داد که آنرا در سراسر شبکه وسیع تلویزیونی کشورهای آمریکای لاتین پخش نماید .

ج - سایر کشورهای امریکای لاتین :

در حال حاضر علاوه بر کشورهای برزیل و آرژانتین و مکزیک، دولت شاهنشاهی ایران با کشورهای ونزوئلا و شیلی نیز رابطه سیاسی دارد . سفیر شیلی مقیم آنکارا در دربار شاهنشاهی ، سفیر شاهنشاه آریامهر در بوئنوس آیرس بعنوان سفیر شاهنشاهی در سانتیاگو و جناب آقای مهدی وکیل سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد (نیویورک) بعنوان سفیر شاهنشاه آریامهر در کاراکاس اکر دپته هستند . دولت ونزوئلا در دربار شاهنشاهی نمایندگی سیاسی دارد .

فصل هفتم

روابط ایران با کشورهای استرالیا و زلاند جدید :

ایران و استرالیا و زلاند جدید در بسیاری از مسائل بین‌المللی و در موضوع امنیت حوزه اقیانوس هند که راه بازرگانی دریائی عمده ایران و کشورهای مزبور است دارای نظریات مشابه و علاقه‌مشتربه‌هستند.

استرالیا

جناب آقای بهمن آهین سفیر شاهنشاه آریامهر درجا کارتا بسمت سفیر اکردیته در کانبرامنصوب گردیدند و در تاریخ ۱۵ بهمن ۱۳۴۹ استوارنامه خود را به فرماندار کل استرالیا تسلیم داشتند .

دولت شاهنشاهی در اجرای سیاست کلی خود در تاریخ ۸/۷/۱۳۴۹ موافقتنامه هوائی بین ایران و استرالیا را فسخ نمود و آمادگی خود را برای مذاکره درباره انعقاد موافقتنامه جدید هواپیمائی با رعایت حقوق مساوی با استرالیا اعلام داشت .

دولت استرالیا در سال ۱۳۴۹ تعدادی بورسهای کوتاه مدت (از ۳ تا ۱۱ ماه) در رشته های مختلف علمی ، فنی و کشاورزی در اختیار سازمانهای مختلف دولت شاهنشاهی ایران قرارداد و ادارات مربوطه با استفاده از بورسهای فوق افرادی را برای تکمیل اطلاعات و معلومات به این کشور اعزام داشتند .

فصل هشتم

همکاری ایران با سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین‌المللی

اهم اقدامات ایران در سطح بین‌المللی

صلح جهانی و سیاست دولت شاهنشاهی در پشتیبانی از منشور ملل متحد :

بیست و پنج سال از تاریخ تاسیس سازمان ملل متحد میگذرد . در سال ۱۹۴۵ که نمایندگان ۵۱ کشور از جمله ایران برای تدوین طرح منشور ملل متحد در شهر سانفرانسیسکو گرد آمده بودند کسی نمیتوانست پیش‌بینی کند که پس از گذشت يك چهارم قرن تعداد کشور های عضو سازمان ملل متحد به ۱۲۷ کشور برسد .

در خلال این زمان جهان دستخوش تحولات و دگر گونیهای زیاد شد ولی در همه حال سازمان ملل متحد برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و توسعه روابط دوستانه در میان ملل بر مبنای احترام متقابل - تساوی حقوق و ایجاد حس همکاری بین‌المللی که پایه و اساس منشور ملل متحد میباشد منتهای کوشش را بعمل آورده و با در نظر گرفتن مقدمات نقش خود را ایفا نموده است .

دولت ایران که از اعضای صدیق و وفادار سازمان ملل متحد میباشد همواره طی این مدت نهایت مجاهدت را بکار برده است تا سازمان ملل متحد بصورت دستگاهی درآید که در مواقع ضروری بتواند با قاطعیت برفع اختلافات بین دول ، تحکیم مبانی صلح و امنیت بین‌المللی و رفع تبعیضات نژادی بپردازد .

دولت شاهنشاهی ایران به پیروی از سیاست مستقل ملی خود اعتقاد راسخ دارد که مشکلات بین‌المللی را نباید با توسل بزور حل کرد

بلکه باید از طریق مسالمت‌آمیز نسبت برفع آن کوشید و بعلاوه هنگام بروز اختلافات نژادی و مذهبی باید مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر را بخاطر داشت و براساس آن مسائل مزبور را حل و فصل کرد .

دولت ایران که از اعضای وفادار سازمان ملل متحد بشمار می‌رود همواره مجاهدت کرده است که با انطباق سیاست داخلی و خارجی کشور با اصول و هدفهای منشور ملل متحد و تصمیمات مجمع عمومی سازمان ملل موجبات تقویت روزافزون و تحکیم مبانی نفوذ و قدرت این سازمان جهانی را فراهم آورد .

جشن بیست و پنجمین سال تاسیس سازمان ملل متحد

روز دوم آبان ماه ۱۳۴۹ مصادف با بیست و پنجمین سال تاسیس سازمان ملل متحد بود و باین مناسبت در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک و دفتر سازمان ملل متحد در ژنو تشریفات و مراسم خاصی برگزار گردید. عده‌ای از سران و روسای کشورهای عضو سازمان ملل متحد در جلسات مخصوصی که بمناسبت بیست و پنجمین سال تاسیس سازمان در نیویورک تشکیل شده بود حضور بهم رسانیدند و نطقهائی ایراد نمودند . والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی بسمت رئیس هیئت نمایندگی ایران در بیست و پنجمین اجلاس مجمع عمومی شرکت داشتند و پیام اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را در مجمع عمومی قرائت فرمودند .

کمیته هم‌آهنگی که برای تهیه و اجرای برنامه های این جشن از سال قبل در وزارت امور خارجه تشکیل شده بود اقدامات خود را ادامه داد و در سالروز تاسیس سازمان ملل متحد مراسم باشکوهی در ایران با پیام مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی برپا گردید .

الف - امور سیاسی :

۱- مسئله بحرین

بنا بابتکار شامخ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در مورد بحرین اختلافاتی که متجاوز از يك قرن ونیم بین ایران و انگلیس دوام یافته بود بالاخره از طریق مسالمت‌آمیز بنحودنیاسندی فیصله یافت (۱) .

---

۱ - در این مورد بفصل دوم ، قسمت مربوط به بحرین صفحه ۶۶ این گزارش مراجعه فرمائید .

۲- مسئله خلع سلاح

مسئله خلع سلاح از بدو تشکیل سازمان ملل متحد در مجمع عمومی مطرح بوده است و هر سال یکی از قسمت‌های آن مورد بررسی واقع می‌شود.

اگرچه سیاست دولت شاهنشاهی ایران همواره بر این اصل مبتنی بوده و هست که تازمانیکه مسئله خلع سلاح عمومی و کامل تحقق نیافته است دولت‌ها چاره‌ای جز تقویت بنیه دفاعی خود ندارند معه‌ذا برای تحقق این منظور هرگز از هیچ کوششی فروگذار نکرده است.

البته لازم بیادآوری است که دولت ایران خلع سلاح کامل و عمومی را تنها با کنترل موثر بین‌المللی عملی میداند و همیشه از آن پشتیبانی بعمل آورده است.

دولت ایران در سال ۱۳۴۸ بقرارداد منع گسترش سلاح‌های اتمی ملحق شده. برای اجرای پیمان مزبور باید بین آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و کشور های امضاء کننده پیمان قراردادهائی امضاء شود و برای ندوین طرح نمونه‌ای در این زمینه از سال گذشته کمیسیونهای متعددی در محل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی دروین باشرکت دول عضو تشکیل شده است و دولت شاهنشاهی نیز در آن بطور فعال شرکت نموده و امید می‌رود بزودی طرح مزبور تهیه گردد و پیمان وارد مرحله اجرا بشود.

در سال ۱۳۴۹ در اجلاسیه عمومی ملل متحد موضوع عدم استعمال سلاح‌های شیمیائی و باکتریولوژی و قرارداد مربوط بمنع استقرار سلاح‌های هسته‌ای و کشتار دسته‌جمعی در کف وزیر دریا مطرح گردید و دولت شاهنشاهی از جمله اولین کشورهائی بود که قرارداد منع استقرار سلاح‌های هسته‌ای و کشتار دسته‌جمعی در کف دریا وزیر دریا را در تاریخ ۲۲/۱۱/۱۳۴۹ امضاء نمود. در اجلاسیه مزبور همچنین تکمیل قرارداد منع آزمایش‌های اتمی مورد مذاکره قرار گرفت و نمایندگی ایران از آن پشتیبانی نمود.

۳- مسئله عضویت چین در سازمان ملل متحد

مسئله عضویت جمهوری خلق چین در سازمان ملل متحد برای اولین بار در سال ۱۳۴۹ در سازمان ملل متحد عنوان گردید و از آن تاریخ همه ساله این مسئله در مجمع عمومی مطرح گردیده است.

دولت شاهنشاهی که با پیروی از اصل جامعیت "Universality" معتقد بعضویت کلیه کشور ها صرفنظر از رژیم سیاسی آنان میباشد از

عضویت چین کمونیست در سازمان ملل متحد نیز جانبداری میکند منتها براساس همین اصل جامعیت اعتقاد دارد که عضویت چین کمونیست نباید موجب سلب حقوق مسلم ساکنان جزیره فرمز که به چین ملی معروف است گردد. بهمین جهت چنانچه قطعنامه‌ای راجع به عضویت چین کمونیست در مجمع عمومی مطرح شود که متضمن اخراج نمایندگی جمهوری چین نباشد نمایندگی ایران بآن رای موافق خواهد داد و متاسفانه چون تاکنون قطعنامه‌ای که از طرف جانبداران عضویت چین کمونیست بمجمع عمومی تسلیم شده متضمن اخراج نمایندگان جمهوری چین بوده است نمایندگی ایران بآن رای ممتنع داده است.

البته در مورد عضویت چین کمونیست در سازمان ملل متحد باید خاطر نشان گردد که وزارت امور خارجه همواره تحول کلیه مسائل بین‌المللی و منجمله مسئله مزبور را باتوجه و دقتی خاص دنبال میکند و باتوجه بآن تصمیماتی را که ضروری تشخیص گردد اتخاذ مینماید.

۴- مسئله کره

همه‌ساله در مجمع عمومی سازمان ملل متحد موضوع دعوت از کره شمالی برای شرکت در مذاکرات مربوط بوحدهت کره که در چهارچوب سازمان ملل متحد انجام میگیرد مهمترین موضوع درباره مسئله کره تلقی میشود.

دولت شاهنشاهی تاکنون بقطعنامه‌های دعوت مشروط از کره شمالی رای موافق داده است. طبق این قطعنامه‌ها از نمایندگان کره جنوبی که قبلاً صلاحیت مجمع عمومی را در مورد وحدت کره شناخته اند بدون فید و شرط و از نمایندگان کره شمالی بشرط شناسائی این صلاحیت دعوت بعمل میآید.

ازلحاظ ماهیت موضوع دولت شاهنشاهی از ادامه ماموریت کمیسیون وحدت کره پشتیبانی کرده و معتقد است که عجالتاً نیروهای خارجی که تحت لوای سازمان ملل متحد در کره جنوبی هستند باید در آنجا باقی بمانند.

ب - امور اقتصادی و اجتماعی :

۱- داوطلبان ملل متحد برای توسعه (لژیون خدمتگزاران بشر)

شاهنشاه آریامهر در خرداد ماه ۱۳۴۷ در قسمتی از فرمایشات خود در دانشگاه هاروارد آمریکا چنین فرمودند :

«امروز من میخواهم بتمام کسانی که آماده جهادی موثر در راه خدمت واقعی بعالم بشریت هستند پیشنهاد کنم که يك لژیون خدمتگزاران بشر تشکیل گردد که در آن افرادی از هر کشور، هر طبقه، هر نژاد، هر مذهب، هر جنس، هر سن و در هر وضع اجتماعی و اقتصادی فقط باین وجه اشتراك که قسمتی از عمر خود را وقف خدمتگزاری به ابناء بشر کنند شرکت داشته باشند و چون خواه و ناخواه وجود مرکزی برای اداره چنین نیروئی لازم است از این لحاظ فقط بسازمان ملل متحد یعنی سازمانی که بصورت بین المللی و بشری بوجود آمده است وابسته باشد» (۱).

بدنبال فرمایشات تاریخی شاهنشاه آریامهر دائر به لزوم ایجاد يك گروه خدمتگزاران بشر بمنظور استفاده از نیروی جوانان در راه توسعه، جناب آقای وزیر امور خارجه موضوع را طی نطق مشروح خود در بیست و سومین مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسماً عنوان نمودند و مجمع عمومی با اکثریت قاطعی شورای اقتصادی و اجتماعی را مامور نمود که در این باره مطالعات لازم را بعمل آورد و نتیجه را به اجلاس بعدی مجمع عمومی گزارش دهد. شورای اقتصادی و اجتماعی با همکاری دبیرکل سازمان ملل متحد باین امر رسیدگی نمود و نتیجه مطالعات خود را طی پیشنهاداتی به بیست و پنجمین اجلاس مجمع عمومی تسلیم کرد و بدین ترتیب همزمان با بیست و پنجمین سالگرد تاسیس سازمان ملل متحد، گروه خدمتگزاران بشر (داوطلبان ملل متحد)، طی يك قطعنامه با اکثریت قاطعی بدون رای مخالف بتصویب رسید بنیان گذاری شد و در ردیف مهمترین تصمیمات بیست و پنجمین اجلاس مجمع عمومی قلمداد گردید.

برای اینکه در اجرای برنامه استفاده از خدمات داوطلبان ملل متحد تسهیلاتی بعمل آید دولت شاهنشاهی به پیروی از منویات مبارک ملوکانه پیشقدم شد که طرح نمونه ای را راساً در این زمینه تهیه نماید و بموقع اجرا گذارد، بدین منظور با همکاری يك کارشناس اعزامی سازمان ملل متحد طرح نمونه تهیه گردید که پس از تصویب مورد عمل قرار گیرد. تجربیاتی که از تهیه و اجرای این طرح بدست خواهد آمد سرمشقی برای برنامه توسعه ملل متحد (که مامور اجرای قطعنامه مجمع عمومی شده است) در تمام دنیا خواهد بود.

---

(۱) - رجوع فرمائید به متن کامل فرمایشات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در دانشگاه هاروارد - صفحه ۲۶۲ کتاب روابط خارجی ایران در سال ۱۳۴۷.

۲- محیط انسانی

رابطه افراد بشر بامحیطی که در آن زندگی میکنند ظرف سالهای اخیر در بسیاری از کشورها و همچنین در سازمان ملل متحد مورد توجه خاص قرار گرفته است .

تداییری که بشر امروز در سطح عالی تکنولوژی برای بهره برداری سالم از محیط خود بکار میبرد و بررسی اقداماتی که برای از میان بردن عوامل آلودگی آب ، فضا ، مواد غذایی و سایر وسائلی که در زندگی روزمره بابشر سروکار دارند باعث آغاز فعالیتهای چشم گیری در سطح ملی و بین المللی شده و سالم نگهداشتن محیط انسانی در زمره اقدامات اساسی دولت ها درآمده است .

بموجب تصمیم مجمع عمومی سازمان ملل متحد يك کنفرانس مهم بین المللی در زمینه محیط انسانی در سال ۱۹۷۲ در استکهلم برگزار خواهد شد و برای تهیه و تدارك مقدمات این کنفرانس کمیته ای از ۲۸ عضو سازمان ملل متحد به انتخاب مجمع عمومی تشکیل شده است .

دولت ایران که یکی از اعضای این کمیته میباشد از ابتدای کار نقش فعالی در این امر داشته است . دومین اجلاسیه کمیته تدارك مقدمات کنفرانس بزرگ محیط انسانی باشركت نماینده ایران در ماه فوریه در ژنو تشکیل گردید .

در بیست و پنجمین دوره اجلاسیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ایران از جمله بانیان طرح قطعنامه برنامه کار و تدارك مقدمات کنفرانس محیط انسانی بود .

۳- همکاریهای اقتصادی

دولت شاهنشاهی در زمینه امور اقتصادی سازمان ملل متحد نقش موثری دارد . نمایندگی ایران عضو شورای تجارت و توسعه میباشد و عضویت چند کمیسیون فنی تابعه شورای اقتصادی و اجتماعی را بعهده دارد . دولت ایران در گروه کشور های در حال توسعه نقش موثر و فعالی بر عهده دارد بعلاوه با آنکه در اثر اجرای برنامه های وسیع عمرانی و اقتصادی و صنعتی به پیشرفتهای قابل ملاحظه وبدون سابقه ای نائل آمده و بتصدیق کارشناسان و اقتصاددانان معروف جهان در آینده نزدیک از زمره کشور های در حال توسعه خارج خواهد شد معذالك نسبت بمشکلات کشور های باصطلاح جهان سوم که غالب آنها بامسائلی از قبیل افزایش سریع جمعیت ، عقب ماندگی اقتصادی ، بیسوادی ، گرسنگی و بیماری دست

به گریبان میباشند توجه خاص مبذول میدارد و برای رفع اینگونه مشکلات همواره درمجامع بین‌المللی پیشقدم بوده است .

۴- حقوق بشر

نخستین اثر وجودی کمیسیون حقوق بشر که براساس مقررات منشور ملل متحد برای حفظ و ترویج حقوق بشر و آزادیهای اساسی توسط سازمان ملل متحد بوجود آمد ، طرح اعلامیه جهانی حقوق بشر بود که در تاریخ دهم دسامبر ۱۹۴۸ مطابق با ۱۹ آذرماه ۱۳۲۷ بتصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسید .

اعلامیه مزبور هنگامی تصویب شد که هنوز فجایع جنگ و آثار مصیبت بار آن بچشم میخورد و آنقدر اهمیت یافت که مورد قبول اکثریت دول عضو سازمان ملل متحد قرار گرفت و مفاد آن بصور مختلف در قراردادهای بین‌المللی ، در متن قوانین اساسی و قوانین عادی کشور های جهان گنجانیده شد و لازم‌الاجرا گردید .

دریست و ششمین اجلاس کمیسیون حقوق بشر که سال گذشته در مقر سازمان ملل متحد تشکیل یافت و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی بریاست کمیسیون مزبور انتخاب شدند . همه ساله روز ۱۹ آذرماه که مصادف با سالروز تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر میباشد در کلیه کشور های عضو سازمان ملل متحد مراسمی برپا میشود . مراسم روز حقوق بشر در سال گذشته در ایران با پیام اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر - و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی و اوتانت دبیرکل سازمان ملل متحد آغاز گردید .

۵- یونسکو

در شانزدهمین اجلاسیه کنفرانس عمومی یونسکو که درآبان ماه سال گذشته درپاریس تشکیل گردید رئیس کنفرانس عمومی در نطق خود نقش «جایزه محمدرضا پهلوی» را درتشویق و گسترش فعالیت‌های پیکار جهانی بایسواد ستود و از تجربه سوادآموزی حرفه‌ای در ایران تمجید کرد .

در همان اجلاس کنفرانس مزبور قطعنامه جشن دوهزار و پانصدمین سالگرد بنیان‌گذاری شاهنشاهی ایران را باتفاق آرا تصویب نمود و از کشور های عضو سازمانهای بین‌المللی دعوت نمود دراین جشن به وسائل مقتضی شرکت جویند .

در طرح مهم و درازمدت «انسان و کره مسکون» و «انسان و محیط

او» با دخالت موثر هیئت نمایندگی ایران مورد تصویب قرار گرفت و ایران با اکثریت آراء عضویت در شورای بین‌المللی «انسان و کره مسکون» و «دهه هیدرولوژی» انتخاب گردید.

کنفرانس عمومی طی دو قطعنامه تصویب نمود که فرهنگ کشور های آسیائی بمانند ایران و هندوچین که دارای ثروت و عظمت و قدمت تاریخی میباشد آنچنان که شایسته است شناخته نشده و فستیوال هنری شیراز را بعنوان پیوند و آفریده هنری شرق و غرب تلقی نمود و ازمدير كل يونسكو خواست جهت ایجاد همکاری و شناسائی بیشتر این فرهنگ اقدامات لازم بعمل آورد.

دولت شاهنشاهی ایران باردیگر لزوم تاسیس يك دانشگاه بین‌المللی را یادآوری نمود و کنفرانس عمومی طی قطعنامه‌ای که ایران هم بانی آن بود از مدیر كل يونسكو دعوت بعمل آورد که تحقیقات خود را در این زمینه هرچه زودتر ارائه نماید.

در جلسه اختتامیه کنفرانس عمومی رئیس هیئت نمایندگی ایران از جانب گروه آسیائی خطابه مهمی درباره نقش یونسکو در حفظ و تحکیم صلح جهانی و حسن تفاهم بین‌المللی ورشد و توسعه ایراد کرد.

۶- تبعیض نژادی

سیاست تبعیض نژادی در جمهوری افریقای جنوبی از اولین دوره مجمع عمومی تحت عنوان رفتار با اهالی هندی نژاد واز سال ۱۹۵۲ ببعده تحت عنوان سیاست تبعیض نژادی در کشور مزبور (Apartheid) مورد بررسی قرار گرفته است.

مجمع عمومی برای رسیدگی باین کار کمیته ها و کمیسیونهای متعددی تشکیل داد و همه ساله قطعنامه هائی بتصویب رسانید. لیکن دولت افریقای جنوبی رسیدگی مجمع عمومی باین موضوع را دخالت در امور داخلی خود و مغایر بامفاد منشور ملل متحد دانست و تصمیمات سازمان ملل متحد را اجراء ننمود. همین خودداری افریقای جنوبی از اجرای تصمیمات سازمان ملل متحد موجب گردید که قطعنامه های مجمع عمومی هر سال نسبت بسال گذشته شدیدتر شود.

دولت شاهنشاهی ایران که در فراهم آوردن مقدمات و موجبات برچیده شدن آثار و بقایای استعمار و تامین استقلال ملی که هنوز زیر سلطه استعمار بسر میبرند نقش موثری برعهده داشته است با پیروی از سیاست مستمر خود همواره مخالفت خود را باتبعیض نژادی ابراز داشته است.

در اجلاس هیاهای اخیر مجمع عمومی ملل متحد نمایندگان ایران با الهام از فرمایشات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در تشریف فرمائی به اتیوپی اعلام داشته اند که مسئله تبعیض نژادی از مهمترین مشکلاتی است که اکنون بر سر راه افریقا قرار دارد و باید آنرا یک ننگ جامعه قرن بیستم شمرد. ایران در این مورد چه در کادر سازمان ملل متحد و چه در خارج از آن با احساس همدردی عمیق برای ملل افریقا از مبارزه مشروع و حقه این ملل پشتیبانی کرده و صمیمانه آرزو مند است که بر طبق قطعنامه های سازمان ملل متحد سیاست تبعیض نژادی که مغایر با شرف و حیثیت انسانی است محو شود.

مجمع عمومی سازمان ملل متحد در بیست و چهارمین اجلاس خود سال ۱۹۷۱ را بعنوان سال بین المللی مبارزه علیه تبعیض نژادی و نژاد پرستی تعیین نمود و در قطعنامه ای که بدین مناسبت تصویب گردید مجمع عمومی عزم راسخ خود را بالغاء تبعیضات نژادی اعلام داشته و آنرا مانعی برای پیشرفت و تحکیم صلح و امنیت بین المللی میدانند.

۷- پناهندگان

پس از پایان جنگ جهانی دوم و آواره شدن تعداد کثیری از مردم جهان بخصوص اروپا از خانه و خانواده خود، مسئله پناهندگان اهمیت زیادی بخود گرفت. خوشبختانه با اقداماتی که اکنون بعمل آمده امروز در اروپا دیگر اردوی پناهندگان جنگ وجود ندارد و این دسته از پناهندگان توانستند با کمک موثر سازمان ملل متحد استقرار یابند و برای خود شغلی تدارک بینند و زندگی عادی پیدا کنند.

در مورد آوارگان عرب فلسطین هنگام طرح در کمیسیون مخصوص سیاسی روش دولت شاهنشاهی همواره معطوف به جنبه های بشر دوستانه امروز احتراز از مشاجرات سیاسی بوده است. دولت ایران بانهایت علاقه اقدامات اداره کمک به آوارگان عرب فلسطین را تأیید نموده و همه ساله به بودجه این اداره کمکهای نقدی و جنسی بطور مستمر و فوق العاده نموده است.

ضمناً دولت ایران اجرای مفاد قطعنامه های سازمان ملل متحد در باره فلسطین را خواستار شده است و از قطعنامه های کمیسیون مخصوص سیاسی سازمان ملل متحد مربوط به تعیین نماینده ناظر برای حفاظت اموال آوارگان پشتیبانی کرده و رای موافق داده است.

۸- آسیب دیدگان پاکستان

وزارت امور خارجه بمحض اطلاع از سانحه سيل و طوفان سال گذشته در پاکستان که منجر بتلفات بيشمار و بی خانمان شدن تعداد کثیری از مردم آن سامان گردید بنماینده گی شاهنشاهی در سازمان ملل متحد دستور داد برای کمک ب مردم آسیب دیده و جبران خسارات وارده در سطح بین المللی اقدام بعمل آورد و طرح قطعنامه ای را برای تصویب در مجمع عمومی سازمان ملل متحد که متارن همین ایام اجلاس داشت تهیه نماید .

در قطعنامه ای که از طرف نمایندگان ایران و ترکیه مشترکاً تهیه شد پس از ابراز تاسف از سانحه پاکستان از دبیر کل سازمان ملل متحد و کلیه موسسات تخصصی و اعضای سازمان و موسسات غیر دولتی تقاضای کمکهای لازم بعمل آمد و برای هماهنگ نمودن کمکهای مزبور از دبیر کل خواسته شد نماینده ویژه ای برای این کار منصوب نماید .
قطعنامه پیشنهادی در اجلاسیه مورخ ۲۹ آبان ماه ۱۳۴۹ مجمع عمومی ملل متحد باتفاق آراء بتصویب رسید .

ج - مسائل استعماری :

۱- ختم استعمار

ده سال قبل نمایندگی ایران از طرف گروه آسیائی و افریقائی قطعنامه مربوط به ختم استعمار را که بعدها بنام اعلامیه ختم استعمار معروف گردید برای تصویب تقدیم مجمع عمومی ملل متحد نمود . در همانسال نیز بعضویت کمیته ۲۴ نفری ختم استعمار سازمان ملل متحد برگزیده شد . طی مدتی که از تصویب اعلامیه اعطای استقلال بکشور ها و ملل مستعمره میگذرد ۲۷ سرزمین بایش از ۵۳ میلیون نفر سکنه استقلال و حاکمیت یافته اند که از آن میان ۲۳ کشور بعضویت سازمان ملل متحد پذیرفته شده اند .

هنوز ۲۴ سرزمین دیگر با جمعیتی در حدود ۱۸ میلیون نفر که اکثریت آنها ساکن جنوب افریقا هستند تحت استعمار بسر میبرند و کمیته ۲۴ نفری و مجمع عمومی ملل متحد اقدامات خود را برای رهایی ملل این سرزمین ها از یوغ استعمار دنبال میکند تا موجبات نیل آنان باستقلال فراهم شود . متأسفانه با خروج امریکا و انگلیس از عضویت کمیته مزبور در سال گذشته نفوذ کمیته مخصوص ۲۴ نفری تاحدی کاهش خواهد یافت . باید توجه داشت رویه ضد استعماری ایران در سازمان ملل متحد

و مجامع بین‌المللی مورد پشتیبانی ملی که در حال استعمار بسر میبرده‌اند بوده است .

۴- سرزمین جنوب غربی افریقا (نامی‌بیا)

سرزمین جنوب غربی افریقا که قبل از جنگ جهانی اول مستعمره آلمان بود پس از پایان جنگ تحت رژیم قیمومت جامعه ملل قرار گرفت و اداره آن بموجب قراردادی در سال ۱۹۲۰ بانگلستان تفویض گشت و مقرر شد که دولت افریقای جنوبی سرزمین مزبور را از طرف دولت انگلستان اداره کند . در سال ۱۹۴۶ دولت افریقای جنوبی پیشنهاد الحاق جنوب غربی افریقا را بآن کشور نمود ولی مجمع عمومی پیشنهاد مزبور را نپذیرفت و اعلام داشت که سرزمین جنوب غربی افریقا مشمول مقررات منشور ملل متحد مربوط به سرزمینهای تحت قیمومت میباید . دولت افریقای جنوبی از قبول این تصمیم استنکاف ورزید ولی ظاهراً اقدامی برای الحاق سرزمین مزبور نکرد .

پس از مذاکرات و مباحثات زیاد سرانجام مجمع عمومی در بیست و یکمین اجلاس خود پایان قیمومت افریقای جنوبی را بر سرزمین جنوب غربی افریقا اعلام و تصریح نمود که دولت مزبور بهیچوجه حق یا مسئولیتی در مورد اداره این سرزمین ندارد و کمیته مخصوصی را مامور نمود درباره طرق عملی اداره سرزمین مورد بحث بمنظور فراهم آوردن استقلال آن مطالعه نماید .

در نتیجه شورائی مرکب از ۱۱ کشور عضو سازمان ملل متحد مسئولیت اداره سرزمین جنوب غربی افریقا را بعهده گرفت و مامور تهیه قوانین و مقررات لازم جهت اداره این سرزمین شد ولی دولت افریقای جنوبی تاکنون از همکاری با آن سرباز زده است .

دولت شاهنشاهی منتهای کوشش را بکار برده است که با همکاری گروه آسیائی و افریقائی موجبات استقلال مردم این سرزمین فراهم شود و بدین منظور پیوسته اکثر قطعنامه هائی را که درباره این سرزمین بمجمع عمومی تسلیم گردیده بانی شده است .

د - امور حقوقی :

۱- موضوع راهزنی هوائی

در اجلاسیه گذشته مجمع عمومی ملل متحد قطعنامه ای در خصوص

راهزنی هوایی بتصویب رسید که دولت شاهنشاهی ایران جزء بانیان آن بود .

در طرح این قطعنامه مجمع عمومی ضمن محکوم نمودن راهزنی هوایی ، توقیف هواپیما ، گروگان نگهداشتن مسافرین ، توقیف مسافرین و کارکنان هواپیمائی که در حال ترانزیت از کشوری میباشد از کلیه دولت‌ها تقاضا مینماید که برای خنثی کردن یا جلوگیری از ربودن هواپیما و بازگردانیدن هواپیما و بار و مسافرین اقدام و همچنین از دولت‌ها تقاضا شده است که به کنوانسیون توکیو مصوب ۱۹۶۳ راجع بجرائم ارتكابی در هواپیما ملحق شوند .

۴- تعریف تجاوز

از سال ۱۹۵۰ بعد در ادوار مختلف سازمان ملل متحد و همچنین در کمیسیون حقوق بین‌الملل و در کمیته های مخصوص کوشش زیادی در تعریف مفهوم تجاوز بکار رفته ولی تاکنون نتیجه‌ای بدست نیامده است. دولت شاهنشاهی ایران که در کمیته مخصوص تعریف تجاوز عضویت دارد همواره برای آن اهمیت خاصی قائل شده و معتقد است تنها تعریفی از تجاوز که ممکنست مفید فایده باشد تعریفی است که مورد قبول اکثریت قریب باتفاق اعضای سازمان ملل واقع شود .

ه - همکاریهای بین‌المللی خارج از سازمان ملل متحد

الف - کنفرانس وزیران امور خارجه کشورهای اسلامی

۱- کنفرانس جده

بدنبال کنفرانس سران کشور های اسلامی که از ۳۱ شهریورماه ۱۳۴۸ بمدت چهار روز در رباط تشکیل گردید (۱) اولین کنفرانس وزرای خارجه اسلامی از تاریخ سوم الی ششم فرودین ماه ۱۳۴۹ در جده انعقاد یافت . دستور مذاکرات این کنفرانس براساس ذیل بود :

۱- بررسی نتایج مساعی مشترکی که در سطح بین‌المللی از جانب دول شرکت کننده در زمینه اجرای مفاد اعلامیه کنفرانس رباط مبذول گردیده است .

۲- بررسی مسئله تاسیس يك دبیرخانه دائمی بمنظور تامین ارتباط و هم‌آهنگ ساختن مساعی کشور های عضو .

ضمن مذاکرات فکر تاسیس دبیرخانه اسلامی جامعه عمل بخود پوشید و جنبه استمراری کنفرانس دراصل مورد موافقت قرار گرفت . در ملاقاتهایی که بین نمایندگان درخارج از جلسات کنفرانس صورت گرفت برای بعضی از مشکلاتی که در روابط میان پاره‌ای از کشور های مسلمان وجود دارد تاحدی راه حلهای مناسبی پیدا شد .

هیئت های نمایندگی گزارشهای مشروحي در خصوص کوشش هائی که در اجرای اعلامیه نهائی کنفرانس رباط مبذول داشته بودند ارائه نمودند .

کنفرانس ضمن اشاره به هتك حرمت مسجدالاقصى اعلام داشت که ادامه عملیات مخرب در پایمال نمودن احترام بیت المقدس موجب تشدید تشنجات خاورمیانه خواهد بود و ۲۱ اوت هر سال را که مصادف با سالروز آتش

---

۱ - بشرح مندرج در صفحه ۱۷۱ کتاب «روابط خارجی ایران» در سال ۱۳۴۸

مراجعه فرمایند .

سوزی مسجد الاقصی است بعنوان سالروز همدردی با مبارزه مردم فلسطین اعلام نمود .

کنفرانس اجرای قطعنامه های مصوب سازمان ملل متحد را در مورد خاورمیانه توسط اسرائیل خواستار شد .

کنفرانس لزوم تشريك مساعی دول شرکت کننده را بمنظور ایجاد همکاری نزدیک و تعاون متقابل در زمینه های اقتصادی ، علمی ، فرهنگی و معنوی که ملهم از تعالیم جاودانی اسلامی است در جهت رفاه مسلمین و قاطبه بشریت تأیید نمود .

۲- کنفرانس کراچی

دومین کنفرانس وزرای امور خارجه کشور های اسلامی از تاریخ پنجم تا هفتم دیماه ۱۳۴۹ در کراچی تشکیل گردید و در اولین جلسه ، انتصاب آقای تونکو عبدالرحمن نخست وزیر سابق مالزی بمقام دبیر کلی کنفرانس برای مدت دو سال مورد تأیید قرار گرفت و وظائف و تشکیلات و بودجه دبیرخانه بتصویب رسید .

در این اجلاس به علیرغم تضادها و اختلافاتی که در خصوص بعضی از مواد دستور جلسه بین عده ای از اعضاء وجود داشت نتایج مطلوب و رضایت بخشی حاصل گردید و پس از تبادل نظر ها و مذاکرات لازم پاره ای از اختلافات موجود از میان برداشته شد .

موفقیت هائی که در زمینه سیاسی نصیب کنفرانس گردید عبارت بود از :

۱- در خصوص خاورمیانه نظراتی در چهارچوب تصمیمات ارکان مختلف سازمان ملل متحد تدوین گردید .

۲- تأیید تاسیس دبیرخانه اسلامی و ریخته شدن شالوده آن با اختیارات وسیع اجرائی .

۳- بمنظور اشاعه خبرهای کشورهای اسلامی تاسیس آژانس خبرگزاری اسلامی بطور اصولی مورد موافقت واقع گردید و قرار شد جوانب گوناگون این امر در تهران مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد .

۴- از نظر اقتصادی موضوع تشکیل بانک بین المللی اسلامی بطور اصولی پذیرفته شد و مقرر گردید که جوانب گوناگون امر مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد و نتایج آن به اجلاس آینده کنفرانس وزرای امور

خارج کشور های اسلامی که در شهریور ماه ۱۳۵۰ در کابل تشکیل خواهد شد گزارش شود .

۵- از لحاظ اجتماعی تصمیم کنفرانس دائر بر ایجاد مراکز جدید برای توسعه و ترویج فرهنگ و تمدن اسلامی قدم دیگری در راه همکاری های بین المللی بود . پیشنهاد وزیر امور خارجه ایران در مورد تاسیس دانشگاه های اسلامی در نقاط مختلف جهان مورد توجه قرار گرفت و از جمله مسائلی است که پیرامون آن در رباط مطالعه خواهد شد . بدین ترتیب کنفرانس اسلامی از مرحله فکر بمرحله عمل رسیده و بتدریج بصورت يك سازمان دائمی درآمده است .

ب - کنفرانس های بین المللی و مجامع سازمان های وابسته به سازمان ملل متحد
اهم اقدامات دولت شاهنشاهی در این باره بشرح زیر است :

الف - اجلاس های خارج از کشور

- ۱- شرکت در کمیته ۲۴ نفری ختم استعمار و کمیته مقدماتی برگزاری مراسم دهمین سال تصویب اعلامیه ختم استعمار .
- ۲- شرکت در کمیته مقدماتی ۲۸ نفری محیط انسانی
- ۳- شرکت در اجلاس های کمیته تعریف تجاوز
- ۴- شرکت در بیست و ششمین اجلاس اکافه از ۱۴ تا ۱۷ آوریل ۱۹۷۰ در بانکوک (باتفاق نمایندگان وزارت اقتصاد) .
- ۵- شرکت در چهارمین اجلاس شورای توسعه صنعتی از ۲۰ تا ۳۰ آوریل ۱۹۷۰ در وین (با همکاری نمایندگان وزارت اقتصاد)
- ۶- تهیه مقدمات شرکت نمایندگان ایران در بیست و سومین اجلاس مجمع عمومی سازمان بهداشت جهانی از ۵ مه ۱۹۷۰ بمدت سه هفته در ژنو (با همکاری وزارت بهداری) .
- ۷- تهیه مقدمات شرکت نمایندگان ایران در پنجاه و چهارمین اجلاس سازمان بین المللی کار از ۳ تا ۲۵ ژوئن ۱۹۷۰ در ژنو (با همکاری وزارت کار و امور اجتماعی) .
- ۸- شرکت در پنجمین اجلاس کمیته مواد اولیه از ۷ تا ۱۷ ژوئیه ۱۹۷۰ در ژنو (باتفاق نمایندگان وزارت اقتصاد) .
- ۹- تهیه مقدمات شرکت نمایندگان ایران در پنجمین اجلاس کنفرانس هواشناسی منطقه آسیا از ۲۰ تا ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۰ در توکیو (با همکاری اداره کل هواشناسی) .

- ۱۰- همکاری در تهیه مقدمات شرکت نمایندگان ایران در نهمین کنگره بین‌المللی علم تشریح از ۱۷ تا ۲۲ اوت ۱۹۷۰ در لنینگراد (با وزارت بهداری) .
- ۱۱- شرکت در نهمین اجلاس کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (اونکتاد) از ۲۶ اوت تا ۱۸ سپتامبر ۱۹۷۰ در ژنو (درمیت نمایندگان وزارت اقتصاد) .
- ۱۲- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در دومین کنفرانس صنعتی آسیا از ۸ تا ۲۱ سپتامبر ۱۹۷۰ در توکیو (با وزارت اقتصاد) .
- ۱۳- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در کنفرانس منطقه‌ای سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد از ۱۲ تا ۲۲ سپتامبر ۱۹۷۰ در اسلام آباد (باوزارت کشاورزی) .
- ۱۴- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در چهاردهمین اجلاس مشورتی آسیا وابسته سازمان بین‌المللی کار از ۱۴ تا ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۰ در باندونگ (باوزارت کار وامور اجتماعی) .
- ۱۵- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در پانزدهمین کنفرانس بین‌المللی رفاه اجتماعی از ۱۴ تا ۱۶ سپتامبر ۱۹۷۰ در مانیل .
- ۱۶- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در اجلاس فوق‌العاده اتحادیه بین‌المللی سازمانهای رسمی جهانگردی از ۱۷ تا ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۰ در مکزیکوسیتی (باسازمان جلب سیاحان) .
- ۱۷- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در بیست و پنجمین اجلاس سالانه بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه از ۲۱ تا ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۰ در کینهاک (باهمکاری وزارت دارائی و بانک مرکزی ایران) .
- ۱۸- تهیه مقدمات شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در کمیته مخصوص تعرفه های تجارت و توسعه ملل متحد (اونکتاد) از ۲۱ سپتامبر تا ۱۰ اکتبر ۱۹۷۰ در ژنو (باهمکاری وزارت اقتصاد) .
- ۱۹- تهیه مقدمات شرکت و همکاری در اجلاس عمومی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از ۲۲ تا ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۰ در وین (بانمایندگان وزارت علوم و آموزش عالی و دانشگاه تهران) .
- ۲۰- شرکت در ششمین کمیته هم‌آهنگی شاهراه آسیائی وابسته به‌اکافه از ۲۶ تا ۲۸ اکتبر ۱۹۷۰ در بانکوک .

- ۲۱- همکاری بانمایندگان ایران در کنگره سالانه فدراسیون بین‌المللی دندانپزشکی از ۲۶ اکتبر تا اول نوامبر ۱۹۷۰ در بوکارست .
- ۲۲- شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در اجلاسیه وزرای کشور های عضو اکافه از ۱۶ تا ۱۹ دسامبر ۱۹۷۰ در کابل .
- ۲۳- شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در اجلاس سالانه گروه مشورتی اونکتاد و گات از ۱۲ تا ۱۵ ژانویه ۱۹۷۱ در ژنو .
- ۲۴- شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در کنفرانس نمایندگان مختار برای تصویب پروتکل مواد روان آسا از ۱۱ ژانویه تا ۱۹ فوریه ۱۹۷۱ در وین .
- ۲۵- همکاری با نمایندگان ایران در دومین اجلاس کارشناسان علوم اداری سازمان ملل متحد از ۱۸ تا ۲۶ ژانویه ۱۹۷۱ در نیویورک .
- ۲۶- شرکت و همکاری بانمایندگان ایران در کنفرانس بین‌المللی گندم از ۱۸ ژانویه تا ۱۹ فوریه ۱۹۷۱ در ژنو .
- ۲۷- همکاری بانمایندگان ایران در سومین اجلاس گروه کارشناسان اسامی جغرافیائی از ۲ تا ۱۲ فوریه ۱۹۷۱ در نیویورک .
- ۲۸- همکاری بانمایندگان ایران در چهارمین اجلاس کمیته بازرگانی اکافه از ۱۶ تا ۲۴ فوریه ۱۹۷۱ در بانکوک .

دومین مسابقه اتومبیلرانی شاهراه آسیائی اکافه

والاحضرت همایون رضا پهلوی ولایتعهد ایران صبح روز دوشنبه ۱۶ آبان ماه ۱۳۴۹ نوار دومین مسابقه اتومبیلرانی شاهراه آسیائی قسمت وابسته به کمیسیون اقتصادی آسیا و خاور دور سازمان ملل متحد (اکافه) را در تهران قطع فرمودند . مسیر مسابقه مزبور که ۶۷۰۰ کیلومتر طول داشت از کشور های ایران ، افغانستان ، پاکستان غربی ، هندو نپال و پاکستان شرقی عبور کرد و در آن ۶۲ اتومبیل ساخت کارخانجات مختلف جهان از جمله اتومبیلهای پیکان ساخت ایران بسر نشینی دویت نفر از پانزده ملیت مختلف شرکت داشت . مسابقه دهندگان از راههای پرپیچ و خم کوهستانی در ایران ، افغانستان ، پاکستان ونپال و دشتهای مسطح مختلف وبوسیله قایق ازروی پنج رودخانه درقسمت پاکستان شرقی گذشتند .

هدف از مسابقه مزبور تقویت همکاری بین کشور های منطقه اکافه و اعلام آمادگی شاهراه آسیائی برای استفاده توریستها ، اتوبوسها ، اتومبیلها وحمل بار به جهانیان بوده است .

مسابقه مزبور تحت ریاست عالیہ والاحضرت ہمایون رضا پهلوی
ولایتعهد ایران ، والاحضرت سردار سلطان محمود غازی رئیس هواپیمائی
کشوری و جهانگردی افغانستان ، حاکم پاکستان شرقی ، استاندار پنجاب
و استاندار استان مرز شمال غربی پاکستان ، جناب آقای G. S. Pathak
معاون ریاست جمهوری ہند و والاحضرت

Basandhora Bir Bikram Shah Deva از نیپال ہودہ است .

یک کمیٹہ مرکزی برای انجام امور دومین مسابقہ شاہراہ آسیائی
باشرکت نمایندگان ایران ، افغانستان ، پاکستان ، ہند و نیپال تشکیل گردید
و درہریک از پنج کشور مزبور یک کمیٹہ ملی بوجود آمد .
جناب آقای زاہدی وزیر امور خارجہ ریاست کمیٹہ مرکزی ایران
را بعہدہ داشتند .

برای مخارج مسابقہ مزبور ہریک از دولتہای ایران ، پاکستان
و ہند چہارہزار دلار و دولتہای افغانستان و نیپال ہریک دوہزار دلار
پرداخت کردند .

علاوہ براین جناب آقای نخست وزیر ، شرکت ملی نفت ایران و
صاحبان صنایع و کارخانجات مختلف در ایران بیش از دہ ہزار دلار برای
مخارج مسابقہ مزبور اہدا کردند .

۲۲ کاپ برای برندگان مسابقہ از طرف ایران ، دبیرکل سازمان
ملل متحد ، دبیر اجرائی اکافہ وسایر دولتہا اہدا گردید .
یونیون دبیر اجرائی اکافہ از مساعدتہای کلیہ پنج کشور شرکت
کنندہ در مسابقہ (ایران ، افغانستان ، ہند ، پاکستان و نیپال) مخصوصا
از مساعی کمیٹہ ملی ایران تشکر و سپاسگزاری نمود .

ب- اجلاسہ ہای منعقدہ در داخل کشور

- ۱- ہمکاری در تشکیل کنفرانس طرح ریزی قارہ آسیا و
اقیانوسیہ از ۳۱ فروردین تا ۱۳ اردی بہشت ۱۳۴۹ در تہران .
- ۲- ہمکاری در تشکیل کنفرانس بہداشت و تنظیم خانوادہ از
۱۶ تا ۱۸ خرداد ۱۳۴۹ در تہران .
- ۳- ہمکاری در تشکیل کنگرہ بین المللی معماران برجستہ از ۲۰
تا ۲۹ شهریور ۱۳۴۹ در اصفہان .
- ۴- ہمکاری در تشکیل ہشتمین کنگرہ علمی جامعہ دندانپزشکان
ایران از ۲۱ تا ۲۵ شهریور ۱۳۴۹ در تہران .
- ۵- ہمکاری در تشکیل ہفتمین کنگرہ بیماریہای کودکان منطقہ

- خاورمیانه و مدیترانه از ۲۲ تا ۲۵ شهریور ۱۳۴۹ در تهران .
- ۶- همکاری در تشکیل ششمین کنفرانس کارتوگرافی منطقه‌ای
ملل متحد برای آسیا و خاور دور از ۲ تا ۱۶ آبان ۱۳۴۹ در تهران .
- ۷- همکاری در تشکیل اجلاس گروه بین‌المللی وابسته بسازمان
خواربار و کشاورزی ملل متحد از ۹ تا ۲۳ آذر ۱۳۴۹ در تهران .
- ۸ - همکاری و شرکت در کنفرانس بین‌المللی حفاظت تالابها
و پرندگان مهاجر از ۱۰ تا ۱۴ بهمن ۱۳۴۹ در رامسر .

ج - همکاریهای نفتی دوجانبه و منطقه‌ای

مهمترین وقایع نفتی سال ۱۳۴۹ را میتوان بشرح زیر خلاصه کرد :

در تاریخ ششم آبانماه شاه لوله سرتاسری گاز که بوشهر را بآستارا میپیوندد در حضور اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و حضرت نیکلای پادگورنی صدر هیئت رئیسه شورای وزیران اتحاد جماهیرشوروی افتتاح گردید .

ظرفیت کنونی خط لوله ۸ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی درسال است - ازاین مقدار شش میلیارد متر مکعب به شوروی تحویل میشود و بقیه در داخل کشور توزیع میگردد . حداکثر ظرفیت این لوله گاز ۱۶ میلیارد مترمکعب اسب که در سال ۱۹۷۳ به تحقق خواهد پیوست .

مقاله نامه نفتی ایران و پاکستان

در اوائل سال ۱۳۴۸ بین مقامات پاکستانی و شرکت ملی نفت ایران ، بمنظور ایجاد زمینه‌ای برای گسترش روابط نفتی تماس هائی برقرار گردید .

در این اوان دولت پاکستان به این فکر افتاد که احتیاجات نفتی خود را از طریق مشارکت و سرمایه‌گذاری در یکی از حوزه‌های نفتی ایران تامین کند . حوزه نفتی فریدون بسبب نزدیکی بسرحد پاکستان مورد توجه قرار گرفت . مقامات پاکستانی مشارکت خود را دراین حوزه منوط باین شرط میکردند که شرکت ملی نفت سهم پاکستان را از حوزه فریدون خود بفروش رساند و در ازاء آن از نفت حوزه آغاچاری به پاکستان تحویل دهد .

در بهمن ماه ۱۳۴۹ هیئتی بریاست وزیر صنایع پاکستان بایران آمد و پس از يك هفته مذاکره و تبادل نظر مقاله نامه‌ای میان نمایندگان دو کشور بامضاء رسید که علاوه بر طبیعت تازه و ابداعی خود از نظر روابط سیاسی ایران و پاکستان نیز شایان اهمیت است .

دولت شاهنشاهی چون نظر به تحبیب همسایه شرقی خود داشت
باتقاضای اصلی پاکستان یعنی تعویض نفت حوزه فریدون با نفت آغاچاری
موافقت کرد .

این مقاوله نامه ناظر به همکاری وسیعی میان ایران و پاکستان
در زمینه تصفیه ، حمل و نقل و معاملات نفتی است و در صورتیکه ظرف
شصت روز از تاریخ امضاء ، مفاد آن مورد تأیید ایران و پاکستان قرار
گیرد ، منجر بامضاء موافقتنامه‌ای خواهد گردید .

مذاکرات نفتی تهران

مهمترین واقعه نفتی سال ۱۳۴۹ مذاکراتی بود که در تهران میان کشورهای عضو اوپک و کمپانیهای نفتی صورت پذیرفت . پس از چند مرحله گفتگو های دشوار و قطع و وصل متوالی رشته های تماس ، سرانجام کشور های نفت خیز حوزه خلیج فارس در پرتو رهبری شاهنشاه آریا مهر و در سایه هماهنگی و اتفاق نظر خود و نیز برخورداری از پشتیبانی دیگر کشور های عضو اوپک توانستند کمپانیهای نفتی را بقبول کلیه خواسته های خود وادارند . مذاکرات تهران در تاریخ ۲۵ بهمن ماه ۱۳۴۹ به عقد موافقتنامه ای میان شش کشور خلیج فارس و کمپانیهای نفتی منجر گردید که روابط فیما بین طی پنجسال آینده بر اساس آن تنظیم خواهد یافت .

نتایج مترتب بر این مذاکرات را میتوان بشرح زیر خلاصه کرد :

- ارتقاء میزان مالیات متعلق بر سود شرکتها از ۵۰ به ۵۵ درصد
- افزایش بهای هر بشکه نفت خام بمیزان ۴۵ سنت .
- افزایش سالانه ای معادل دو سنت بمنظور خنثی کردن آثار تورم .
- پنج سنت افزایش سالانه ، از اول ژوئن ۱۹۷۱ تا پایان مدت اعتبار قرارداد .

— تطبیق نفت حوزه خلیج فارس از نظر درجه غلظت با نفت حوزه مدیترانه .

با بکار بستن موافقتنامه تهران تنها در سال ۱۹۷۱ هزار و دو بیست میلیون دلار به عایدی نفتی شش کشور حوزه خلیج فارس افزوده خواهد شد . سهم ایران از این افزایش در آمد طی ماههای بهمن و اسفند ۱۳۴۹ ، ۸۲ میلیون دلار و در سال ۱۳۵۰ به ۴۵۰ میلیون دلار بالغ میگردد . اضافه درآمد ایران در طول پنجسال مدت اعتبار قرارداد مبلغی معادل ۳۵۰۰ میلیون دلار خواهد بود .

مذاکرات تهران را باید بمثابة نقطه عطفی در تاریخ روابط

کشورهای نفت خیز و شرکتهای بهره‌بردار شمرده . کشورهای تولیدکننده دریافتند که چگونه در سایه اتحاد و هماهنگی میتوانند به نظریات اصولی خود جامه عمل بپوشانند .

آنچه مسلم است اینکه در آینده ، کشورهای نفت خیز دیگر در معرض تصمیمات یکجانبه کمپانیها نخواهند بود بر عکس آنها هستند که با اتکاء به نیروی تازه‌ای که یافته‌اند شرایط عادلانه خود را به کمپانیها خواهند قبولانید .

و - همکاریهای منطقه‌ای :

الف - همکاری عمران منطقه‌ای RCD

Regional Cooperation For Development

در سال ۱۳۴۹ همکاری بین کشورهای ایران ، ترکیه و پاکستان تحت رهبری خردمندان سران عالی‌قدر سه کشور بطور روزافزون و ثمربخشی در زمینه‌های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی در چهارچوب همکاری عمران منطقه‌ای ادامه یافت . سران دوراندیش سه کشور در ۱۶ و ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ در کنفرانس عالی از میر اجتماع نمودند و « اعتماد راسخ خود را مبنی بر اینکه همکاری عمران منطقه‌ای اساس مفید قدرت عظیمی را برای پیشبرد همکاری اجتماعی و اقتصادی سه کشور فراهم میسازد مجدداً تأکید کردند و موافقت داشتند که بمنظور تقویت و گسترش هرچه بیشتر و تشریک مساعی آنها در زمینه همکاری عمران منطقه‌ای ، اقدامات مثبت مداوم بعمل آید . »

شورای وزیران امور خارجه سه کشور که طی سال ۱۳۴۹ دو مرتبه - یکبار در شهر بوسا ترکیه (۱۲ - ۱۳ تیر ماه) و بار دیگر در داکا پایتخت پاکستان شرقی (۸ بهمن ۱۳۴۹) اجتماع نمودند ضمن اظهار خوشوقتی از توسعه همه جانبه فعالیتهای اقتصادی - فرهنگی و اجتماعی در منطقه و بررسی و تصویب اقدامات و طرحهایی که سازمانهای اجرائی سه دولت بعمل آورده بودند اهمیت توسعه مبادلات بازرگانی را یادآور گردیدند . توسعه بازرگانی همچنین موضوع اساسی دومین کنفرانس وزیران اقتصاد و بازرگانی سه کشور بود که روز ۲۷ ژانویه در داکا تشکیل شده بود .

در سال ۱۳۴۹ همکاری عمران منطقه‌ای بطور آشکار مرحله طرح ریزی را پشت سر گذارده و کوشش خود را از یک سوی صرف اجرای طرحهای صنعتی - موافقتنامه‌های بازرگانی - مبادلات فنی و همکاریهای

فرهنگی و اجتماعی و از سوی دیگر آشنائی مردم منطقه با اصول و هدفهای این همکاری نموده است .

با شروع دوران و مرحله جدید این همکاری ، اهمیت گروه بندیهای منطقه‌ای که اینک در سراسر جهان بعنوان یکی از شاهراههای اساسی توسعه اقتصادی و اجتماعی شناخته شده است آشکار گشت و توسعه مبادلات بازرگانی و هماهنگی سیاستهای مربوط ب سرمایه گذاریهای صنعتی بعنوان کلید پیشرفت و ترقی تلتی گردید و نشان داد که در اثر رهبری خردمندانه رؤسای سه مملکت و پشتیبانی کامل دولتها و مردم سه کشور ، این همکاری نه فقط موجب حفظ صلح و امنیت و پیشرفت اقتصادی در منطقه گردیده بلکه همکاری به مرحله‌ای رسیده است که میتواند برای دیگران سرمشق شایسته‌ای باشد .

طبق تصمیم دوازدهمین اجلاس شورای وزیران ، دبیرخانه آر . سی . دی . بطور دائم در تهران مستقر گشت و با فعالیتهای پی گیر و وسیع موقعیت خود را بعنوان یکی از سازمانهای بین المللی تثبیت نمود . خلاصه فعالیتهای همکاری عمران منطقه‌ای در رشته‌های گوناگون در سال ۱۳۴۹ بشرح زیر میباشد :

بازرگانی

فعالیتهای کمیته بازرگانی همکاری عمران منطقه‌ای شامل کلیه امور مربوط به بازرگانی - بانکداری - بیمه منطقه‌ای و توسعه جهانگردی در سه کشور است .

سال گذشته در کنفرانس عالی سران درازمیر رهبران عالیقدر سه کشور تأکید نمودند که توسعه تجارت از ضروریات همکاری عمران منطقه‌ای محسوب میشود و متذکر گردیدند که میزان تجارت بین کشورهای همکاری عمران منطقه‌ای در بدو امر بسیار قلیل بوده و علیرغم مساعی که از جنبه اداری در این زمینه بعمل آمده هنوز هم بسیار ناچیز است و بدینجهت بود که سال گذشته شاهد فعالیتهای بیشتر و اتخاذ تصمیمات اساسی در زمینه توسعه بازرگانی منطقه‌ای بود .

گزارش کارشناسان کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد Unctad درباره امکانات - مشکلات و راههای توسعه بازرگانی منطقه‌ای سال گذشته بمقامات مربوطه سه کشور ارائه گردید تا سه دولت بتوانند

تصمیمات مؤثری نسبت به تقلیل سدهای تعرفه گمرکی و تخفیف محدودیتها و سایر موانع غیر تعرفه‌ای اتخاذ نمایند. در دیماه ۱۳۴۹ کارشناسان سه کشور در جلسه فوق‌العاده کمیته بازرگانی در تهران پیشنهادات انکتاد را مورد بحث قرار داده و سپس وزیران اقتصاد و بازرگانی سه کشور در بهمن ماه در داکا - پاکستان شرقی اجتماع نمودند و گزارش انکتاد را بطور اختصاصی مورد توجه قرار دادند و باین نتیجه رسیدند که گزارش مزبور حاوی اطلاعات و پیشنهادات ذیقیمتی برای تقلیل موانعی است که توسعه و تجارت داخل منطقه را محدود مینماید.

وزیران اقتصاد تصمیم گرفتند که گروهی مرکب از کارشناسان و مأمورین عالیرتبه سه کشور فوراً تشکیل و رژیمهای تجاری و مقررات ارزی هر یک از سه کشور و هرگونه مطالب دیگری را که از نظر تکمیل گزارش انکتاد لازم بداند مورد مطالعه و بررسی قرار دهد.

این گروه وظیفه دارد در اسرع اوقات از هر سه کشور بازدید بعمل آورد و با توجه به نتیجه مطالعات و بررسیهای خود پیشنهادات جامعی برای اجرای مؤثر دستور کار صادره از طرف کنفرانس سران درازمیر تهیه و ارائه نماید.

اهم اقدامات دیگری که در سال گذشته در زمینه بازرگانی بعمل آمده است بقرار زیر میباشد:

- تشکیل جلسات کمیته بازرگانی در آنکارا و تهران.
- پیشنهاد قرارداد بازرگانی مرزی برای تسهیل امر بازرگانی بین کشورهای عضو و تشکیل جلسات گروه کارشناسان سه کشور جهت مطالعه امر.
- تشکیل جلسات نمایندگان سه کشور برای بررسی زاده‌های مربوط به توسعه صادرات سه کشور.
- بررسی مبادله کالاهای تجاری از قبیل ماشین آلات برای صنعت چای - کاربردتونگستن - ابزار ماشین - کمک فنر و جعبه دنده - گلیسیرین - متانل - فرمالدئید اوره - مس - لوازم مربوط به راه آهن - چدن و پیستون آلومینیومی - پلی‌استرین.
- استفاده از اتحادیه پرداختهای چند جانبه برای توسعه بازرگانی - خرید گوسفند از ترکیه.
- اقدامات لازم جهت توسعه بازرگانی ترانزیت ایران از طریق طرابوزان.

- مطالعه درباره حمل ترانزیت کالا از شرق به غرب از طریق
- مطالعه درباره شرکت ایران در « قرارداد کشمش » .
- سه کشور عضو همکاری عمران منطقه‌ای .
- تصویب قرارداد بازرگانی آر — سی — دی توسط پاکستان و
- ترکیه و اقدامات لازم جهت تصویب قرارداد مزبور در ایران .
- تهیه بروشور مشترك جهانگردی — قسمت مربوط بدولت ترکیه
- تکمیل گردیده است .
- درخواست از مقامات مربوطه سازمان ملل برای انجام مطالعاتی
- جهت توسعه جهانگردی بین‌المللی در منطقه .
- برنامه‌های مربوط به همکاری در زمینه بیمه بخوبی پیشرفت نمود .
- مدرسه عالی بیمه همکاری عمران منطقه‌ای در تهران تأسیس
- و برنامه دروس آن تنظیم گردیده است . فارغ‌التحصیلان این مدرسه موفق
- باخذ درجه لیسانس در رشته بیمه خواهند گردید .

طرح‌های مشترك صنعتی

- شورای وزیران همکاری عمران منطقه بررسی راجع بتأسیس ۵۹
- طرح مشترك صنعتی را با در نظر گرفتن سوابق و امکانات موجود در هر
- کشور تصویب نموده است . طرح‌های مورد نظر دارای ظرفیتهای مختلف
- است و شامل صنایع گوناگون از قبیل شیمیائی — پتروشیمی — ماشین‌آلات
- و الكتریک میباشد .
- بهره‌برداری از ۱۴ طرح صنعتی آغاز شده و یا در سال ۱۹۷۱
- و ۱۹۷۲ بهره‌برداری از آنها شروع خواهد شد . این طرحها
- شامل تأسیس صنایع آلومینیوم و توربوژنراتور در ایران —
- کاغذ اسکناس — کارخانه کنف — بلبرینگ — ابزار ماشین —
- دنده و دیفرانسیل — لاجورد — کمک فنر — ماشین آلات غیر
- متحرك برقی در پاکستان و ماشینهای چای پاك كنى — کاربرد
- تنگستن — فیلامنت لامپ و فیلترهای شیمیائی در ترکیه
- میباشد .
- گزارش اقتصادی و فنی و یادداشت تفاهم ۱۳ طرح صنعتی تهیه
- و بین کشورهای عضو توزیع شده است . این طرحها عبارتند
- از تأسیس صنایع لوکوموتیو — خمیر کاغذ کرافت —

- دپترکس - میله‌های کربنی - ماشینهای برقی دوار - ماشین آلات پارچه بافی - عایق‌های فشار قوی - کامیونهای کمپرسی - تتراسیکلین و ماشین‌آلات پنبه پاک‌کنی .
- گزارش اقتصادی و فنی بقیه طرحها در دست تهیه است و انتظار می‌رود بزودی بین کشورهای عضو توزیع شوند .
- محل تأسیس صنایع مزبور بدین شرح میباشد : ۲۰ طرح در پاکستان - ۲۲ طرح در ترکیه و ۱۶ طرح در ایران .
- ۱۵ طرح صنعتی مشترک با شرکت سه کشور عضو میباشد و بقیه طرحها بطور دو جانبه عمل میشود . بطور کلی مراحل اولیه مربوط به بیشتر طرحها پایان رسیده و همکاری در زمینه اجرای آنها آغاز شده است .
- برای آنکه در آینده اشکالاتی در مورد اجرای طرحهای صنعتی پیش نیاید مذاکراتی بمنظور انعقاد قراردادی جهت اجتناب از اخذ مالیات مضاعف با شرکت نمایندگان سه کشور عضو همکاری عمران منطقه‌ای بعمل آمده و چون اختلافاتی در سیستم حقوقی و مالیاتی سه کشور وجود دارد پیشنهاد شده است بدین منظور قراردادهای دو جانبه بین کشورهای عضو منعقد گردد .
- ایجاد صنایع سنگین و برقی که بثنهایی برای هر یک از سه کشور عضو امکان پذیر نیست مورد توجه خاص قرار گرفته است . از سازمان توسعه صنعتی ملل متحد Unido بعنوان مشاور کمک‌هائی خواسته شده است و این درخواست مورد قبول سازمان Undp واقع شده و گزارش مقدماتی گروه کارشناسان Unidc تهیه و برای بررسی به سه کشور عضو تسلیم شد . با توجه به موضوع قرار است گزارش مزبور بانظر کشورهای عضو در اسرع وقت از طرف Unido تهیه و تکمیل گردد .

حمل و نقل و ارتباطات

فعالیت‌های کمیته حمل و نقل و ارتباطات شامل امور مربوط به پست - مخابرات - راه در راه آهن - کشتیرانی و حمل و نقل هوایی است .

برنامه‌های تصویب شده در این زمینه بطور کلی برای توسعه و بهبود وضع ارتباطی در منطقه بوده و با گسترش شبکه راه‌آهن راه‌های سراسری و همچنین شبکه‌های مخابراتی بر حجم مبادلات - بازرگانی منطقه‌ای افزوده شده و امر مسافرت و ایجاد ارتباط بین سه کشور تسهیل خواهد شد .
رئوس کارهای انجام شده بقرار زیر است :

پست :

- در امور مربوط به پست کلیه مصوبات شورای وزیران در زمینه های استفاده هرچه بیشتر از شرکت‌های هواپیمائی سه کشور برای حمل‌پست و افزایش تعداد دفعات ارسال پست بین پاکستان و ترکیه و همچنین چاپ تمبر یادبود بمناسبت سالروز همکاری عمران منطقه‌ای بمرحله اجرا گذاشته شده است .

قرار است بمناسبت دو هزار و پانصدمین سال شاهنشاهی ایران در اکتبر سال ۱۹۷۱ سه تمبر یادبود چاپ و منتشر گردد .

مخابرات :

- بهره‌برداری از شبکه مخابراتی میکروویو ادامه داشته و مرکز بین‌المللی تهران بر کار این شبکه نظارت مینماید . کشورهای عضو عمران منطقه‌ای در نظر دارند برای ایجاد هماهنگی در امر نگاهداری و مراقبت از شبکه مزبور و بهبود وضع مرکز نظارت اقدام لازم بعمل آورند و در این مورد قرار است گروهی شامل کارشناسان سه کشور بمسائل فنی و عملی آن رسیدگی نمایند .

- همکاری دولتهای ایران و ترکیه برای اخذ يك حق رأی در هیئت مدیره مؤسسه بین‌المللی مخابرات بوسیله اعمار مصنوعی ادامه دارد .
- بهره‌برداری از ایستگاه زمینی ایران در اسدآباد بخوبی انجام گرفته است .

- ترکیه و پاکستان درخواست نموده‌اند که از ایستگاه اسدآباد برای برگزاری ارتباط با آمریکا استفاده نمایند که مشغول مذاکره میباشند .

راه :

- تکمیل شاهراه آسیائی در ایران در دست اجرا است و امید میرود که ساختمان آن در سال ۱۹۷۲ پایان برسد . ساختمان این راه در ترکیه و پاکستان نیز ادامه داشته و قرار است در موعد مذکور خاتمه یابد .

– در خصوص متحدالشکل نمودن علائم راهها ترکیه اصول بین‌المللی متداول در کشورهای اروپائی را که بتوصیب کنوانسیون وین نیز رسیده قبول نموده‌است. ایران و پاکستان نیز موافقت نموده‌اند که این اصول را با تغییرات مختصری متناسب با وضع داخلی مورد استفاده قرار دهند.

راه آهن :

– طرح ساختمان اتصال شبکه راه آهن ایران و ترکیه طبق برنامه بجلو میرود. دولت ترکیه ساختمان راه آهن خود را تا مرز ایران تکمیل نموده و قرار است ریل‌گذاری آخرین قسمت شبکه راه آهن در داخل خاک ایران تا مرز ترکیه تا ماه آوریل ۱۹۷۱ با تمام برسد و بهره‌برداری از این طرح تاریخی آغاز گردد.

– در مورد اتصال راه آهن ایران با راه آهن پاکستان ساختمان قسمت نائین – یزد – کرمان در دست اجرا میباشد. در مورد ساختمان قسمت کرمان – زاهدان میر جاوه در مرز پاکستان قرار است گزارش فنی و اقتصادی از طرف ایران تهیه گردد.

کشتی رانی :

– در سال گذشته سرویس کشتیرانی همکاری عمران منطقه‌ای بفعالیت‌های خود بین بنادر شرق امریکا و کشورهای منطقه‌ای ادامه داده و کشورهای عضو جهت استفاده هرچه بیشتر از این سرویس اقدام لازم بعمل آورده‌اند.

– شرکت سهامی کشتیرانی جنوب رسماً بعضویت سرویس کشتیرانی همکاری عمران منطقه‌ای درآمده و قرار است از فروردین سال ۱۳۵۰ شروع بحمل کالا بنماید.

حمی و نقل هوایی :

– در سال گذشته دولتین ایران و ترکیه اقدامات مقدماتی جهت الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی هوایی که تاکنون بعضویت آنها در نیامده‌اند بعمل آورده‌اند.

– هواپیمائی ملی ایران و شرکت هواپیمائی بین‌المللی پاکستان مشغول انجام مطالعاتی درباره استفاده از هواپیماهای عظیم‌الجثه میباشند.

امور نفت و پتروشیمی

توسعه همکاری در قسمتهای مختلف نفت و پتروشیمی مورد توجه سه کشور عضو همکاری عمران منطقه‌ای بوده و پیشرفتهای حاصله در زمینه‌های مختلف بقرار زیر میباشد :

— مذاکرات و مطالعات مربوط به امکان احداث خط لوله از اهواز به يك بندر مدیترانه در ترکیه (اسکندرون) در سال جاری بطور جدی ادامه داشته است . (طول خط لوله در حدود هزار و نهصد کیلومتر — قطر آن ۳۸ تا ۴۴ اینچ و مخارج آن در حدود ۷۵۰ الی ۱۰۰۰ میلیون دلار تخمین زده شده است . ظرفیت لوله مزبور سالیانه بین ۳۰ تا ۵۰ میلیون تن نفت خام خواهد بود) .

— استفاده از نفت خام ساسان در پالایشگاه از میر مورد توجه دو کشور ایران و ترکیه قرار گرفته است . کارشناسان ترکیه نفت این حوزه را برای پالایشگاه مزبور مناسب تشخیص داده‌اند . ترکیه میتواند در صورت احداث خط لوله نفت اهواز — اسکندرون بطور متوسط سالیانه يك میلیون ونیم تن نفت خام مورد نیاز پالایشگاه از میر را از حوزه مزبور خریداری نماید .

— برای همکاری ایران و پاکستان در امر اکتشاف و استخراج نفت نیز مذاکرات دامنهداری صورت گرفته است . در نتیجه مذاکرات مذکور در بهمن ماه ۱۳۴۹ بین ایران و پاکستان متاوله نامه‌ای حاوی اصول همکاری نفتی بین دو کشور بامضاء رسید . بموجب این متاوله نامه طرفین علی‌الاصول توافق نمودند برای انجام اموری از قبیل معاملات و پالایش و حمل نفت خام و فعالیت‌های نفتی دیگری که بعداً مورد توافق طرفین قرار گیرد يك شرکت مختلط ایران و پاکستان تشکیل دهند .

— دولت ترکیه مایل است مصرف گاز طبیعی خود را که در سال ۱۹۷۱ سیصد میلیون فوت مکعب در روز میباشد و در سال ۱۹۷۷ به ششصد میلیون فوت مکعب در روز افزایش خواهد یافت از ایران

خریداری نماید . پرسشنامه‌ای در این مورد تهیه شده که توسط دولت ترکیه تکمیل گردیده و هم‌اکنون تحت بررسی مقامات مربوطه شرکت ملی نفت ایران میباشد .

– امور مربوط به ساختمان جایگاههای فروش بنزین و احداث متل در سرحدات ترکیه و پاکستان بطور رضایتبخش ادامه داشته و بهره‌برداری از تعدادی از جایگاههای مزبور آغاز شده و تعدادی نیز در سال آینده با تمام خواهد رسید .

– سوختگیری هواپیماهای ایرانی در فرودگاههای پاکستانی با مشارکت شرکت ملی نفت ایران و یک شرکت نفتی پاکستان در دست مطالعه میباشد و شرکت ملی نفت ایران بزودی پیشنهادی در این مورد بدولت پاکستان ارائه خواهد داد . پیشنهاد ترکیه برای سوختگیری هواپیماهای ایران در فرودگاه استانبول مورد بررسی قرار گرفته است و از شرکت نفت ترکیه درخواست شده است که پس از پایان قراردادی که فعلا برای سوختگیری هواپیماهای ایران وجود دارد (ژوئن ۱۹۷۲) در مناقصه که برای این منظور گذارده خواهد شد شرکت نماید .

– در زمینه پتروشیمی چندین طرح از قبیل کربن بلاک – کاپرولاکتام – پلی ایزوپرین – اروماتیک و غیره در دست مطالعه بوده و گزارش آنها در دست تهیه میباشد که بزودی توزیع خواهد شد .
باتوجه بتغییرات تکنیکی صنایع پتروشیمی قرار است که موضوع ایجاد هم‌آهنگی در این رشته بطور جدی از طرف سه کشور عضو مورد بررسی و توجه قرار گیرد .

فعالیت‌های همکاری فنی و علوم اداری

همکاری فنی و اداری بین دول عضو همکاری عمران منطقه‌ای همواره مورد توجه مقامات مربوطه سه کشور بوده و معتقد هستند که اجرای برنامه‌های فنی نقش ارزنده‌ای در تحقق هدفهای همکاری عمران منطقه‌ای داشته است و بدین منظور قرار است ارزیابی دقیقی از برنامه‌های جاری بعمل آمده و ترتیباتی تدارک شود تا این برنامه‌ها بنحو موثرتری انجام پذیرد و بیش از پیش توسعه یابد . این همکاری شامل تشکیل سمینارهای مختلفه – مبادله کارآموز و کارشناس بین سه کشور – همکاری در زمینه کشاورزی – توسعه منابع آب – بهداشت و تنظیم خانواده

و بطور کلی استفاده از تجربیات فنی و آموزشی و اداری هر کشور
 میباشد. طی سال ۱۳۴۹ برنامه زیر بمرحله اجرا گذارده شده است:

تشکیل سمینارها - سمینار خشکسالی در کشورهای عضو
 همکاری عمران منطقه‌ای - سمینار تولید پنبه - استاندارد نمودن و
 ارزشیابی و بازاریابی - سمینار فرار مغزها.

قرار است گزارش و اسناد سمینارهای فوق‌الذکر توسط مقامات
 مربوطه کشور میزبان چاپ شده و از طریق دبیرخانه همکاری عمران
 منطقه‌ای توزیع شود.

تعداد کارشناسانی که طبق برنامه سال ۱۳۴۹ بین کشورهای عضو
 مبادله شده‌اند عبارتند از:

الف - دونفر استاد از ایران بپاکستان جهت شرکت در دوره
 مشترك علوم اداری در استاف کالج لاهور.

ب - یکنفر کارشناس از پاکستان به ایران در رشته هیدرولیک
 برای مدت سه ماه.

پ - یکنفر کارشناس از پاکستان برای شرکت در دوره مدیریت
 در ایران.

ت - یک نفر کارشناس از ترکیه برای شرکت در دوره مدیریت
 در ایران.

ث - یکنفر کارشناس در رشته صنایع چای از ایران به ترکیه.

ج - اعزام چهار نفر کارشناس در رشته‌های مختلف فنی به ترکیه.

چ - اعزام دو کارشناس از ترکیه بپاکستان جهت شرکت در دوره
 مشترك علوم اداری در استاف کالج لاهور.

- مبادله ۷۰ بورس کارآموزی در رشته‌های مختلف فنی.

- مبادله ۱۵۰ بورس تحصیلی در موسسات عالی و دانشگاههای
 سه کشور عضو منطقه.

- کارآموزان و کارشناسان سه کشور از تسهیلات موجود در
 مراکز فرهنگی دانشجویان و موسسه فرهنگی منطقه‌ای و شعب آن در پاکستان
 و ترکیه استفاده مینمایند.

- چهارمین دوره مشترك علوم اداری و مدیریت در استاف کالج
 لاهور از تاریخ ۸ دسامبر ۱۹۷۰ تشکیل گردید. کشورهای عضو منطقه
 هریک ۷ کارشناس و دونفر استاد جهت شرکت در جلسات دوره فوق

اعزام نمودند و شرکت کنندگان در پایان دوره از مراکز اداری و مدیریت سه کشور دیدن نمایند .

– دوره مدیریت ایران در گچسر از تاریخ ۲۲ ژوئن ۱۹۷۰ آغاز گردید و دوفتر نمایندگان دولتی ترکیه و پاکستان در آن شرکت نمودند .

– دوره مشترك مدیریت در مرکز آموزش مدیریت ایران در تاریخ ۶ آگوست ۱۹۷۰ افتتاح گردید و نمایندگان دوکشور پاکستان و ترکیه نیز در آن شرکت کردند .

– تشکیل گروه توسعه علوم اداری و مدیریت جهت مقایسه روشهای مختلف رشته مزبور در منطقه همکاری عمران منطقه‌ای در دست مطالعه میباشد .

اطلاعات مربوط بروشهای علوم اداری و مدیریت بین سه کشور عضو طبق برنامه‌های مصوبه مبادله گردیده است .

– مبادله اطلاعات و آمار بهداشتی درباره بیماریهای واگیردار و قرنطینه‌ای بین کشورهای عضو بطور منظم انجام میگردد .

– تاسیس مرکز بهداشتی مشترك در کویت و زاهدان فعالا بتاخیر افتاده و توافق شده است که در مواقع ضروری مقامات بهداشتی ایران و پاکستان ملاقات نموده با موافقت مشترك اقدام لازم بعمل آورند .

– فهرست تولیدات و ظرفیت صادراتی واکسن و سرم بین کشورهای عضو منطقه مبادله گردیده و قرار است بر حسب احتیاج تسهیلات موجود مورد استفاده واقع شوند .

– دولتیین پاکستان و ایران موافقت خود را با تاسیس انجمن پزشکی منطقه‌ای اعلام داشته‌اند و دولت ترکیه مشغول مطالعه جهت شرکت در این انجمن میباشد .

– در زمینه حمایت و راهنمایی نایبانیان نسبت بمبادله اطلاعات و آمار – موسسات و انجمنهای مربوطه بین سه کشور اقدام لازم بعمل آمده و یکنفر کارآموز برای مطالعه در اطراف این همکاری از ایران به پاکستان اعزام گردیده است .

– گزارش ماهیانه راجع به پیشرفتهای حاصله در رشته تنظیم خانواده طبق برنامه‌های مصوبه مبادله گردیده است .

– همکاری در رشته کشاورزی از طریق مبادله اطلاعات درباره نباتات و دفع آفات و مبادله انواع بذر برنج و نیشکر – بذر پسته و

فندق وانجیر - مبادله کارآموز و کارشناس و گزارشها تحقیقی صورت گرفته است .

- مبادله مازاد محصولات کشاورزی بین سه کشور عضو همکاری عمران منطقه‌ای مورد مطالعه و بررسی میباشد .

- جلسه ملاقات گروه کارشناسان کشاورزی همکاری عمران منطقه‌ای از تاریخ ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۰ در تهران تشکیل گردید .

- مراکز جمع‌آوری و ترویج نباتات و بذر و گل و غیره در سه کشور عضو تاسیس گردیده است .

- همکاری در رشته دامداری و بهداشت دامها ادامه داشته و ضمناً تهیه گزارشی با کمک سازمان جهانی خواروبار و کشاورزی در این زمینه در دست اجرا است .

- مبادله اطلاعات فنی و تکنیکی درباره منابع آب بین سه کشور عضو منطقه .

- مبادله کارآموز در رشته منابع آب بین سه کشور عضو منطقه .

- بازدید گروه کارشناسان توسعه منابع آب سه کشور عضو منطقه از پاکستان ایران و ترکیه .

- گروه تحقیقاتی منطقه‌ای در تاریخ ۲۲ نوامبر ۱۹۶۹ در آنکارا جلسه‌ای تشکیل و نحوه استفاده صلاحجویانه از نیروی اتمی و

تاسیس مرکز تحقیقات علمی منطقه‌ای را مورد بررسی قرار داد و برنامه تاسیس شورای مشورتی منطقه‌ای برای تحقیقات علمی در این جلسه

بررسی شد .

- روسای مرکز اتمی ایران و پاکستان از مراکز اتمی کشورهای یکدیگر بازدید بعمل آوردند .

- اطلاعات مربوط به تحقیقات اتمی بین سه کشور مبادله گردیده است .

- دولت ایران گزارش جامعی در مورد توسعه روستاها تهیه نموده که از طریق دبیرخانه همکاری عمران منطقه‌ای برای ترکیه و

پاکستان ارسال شده است .

امور اجتماعی و فرهنگی

فعالیت‌های امور اجتماعی در جهت بسط روابط فرهنگی بین سه کشور و اشاعه اطلاعات مربوط به تمدن و تاریخ مردم منطقه و میراث

فرهنگی مشترك و همچنین همکاری در زمینه امور اطلاعاتی میباشد . این فعالیتها شامل مبادلات فرهنگی - ورزشی هنری و همکاریهای اطلاعاتی و بانوان است . اهم کارهای انجام شده در سال گذشته بقرار زیر بوده است :

الف - امور فرهنگی و مبادلات افراد

- مسافرت هیئت بانوان ایرانی بریاست سرکار علییه خانم فریده دینا بپاکستان و شرکت در بیستمین سالروز تاسیس انجمن زنان آنکشور .
- اعزام هیئتی از بانوان ایرانی برای دیدار هفت روزه از ترکیه .

- بازدید هیئتی از زنان پاکستان از ایران و ترکیه .
- بازدید هیئتی از زنان ترك از ایران و پاکستان .
- دیدار هفت روزه يك استاد ترك از ایران تحت برنامه همکاری زنان منطقه .

- مبادله ۹ تن از استادان و شخصیتهای برجسته کشورهای عضو برای دیدارهای کوتاه مدت .

- انجام مسابقات فوتبال همکاری عمران منطقه‌ای در تهران .
- انجام مسابقات شنای همکاری عمران منطقه‌ای در ازمیر .
- انجام مسابقات پینگ‌پنگ همکاری عمران منطقه‌ای در کرچی .
- بازدید يك گروه از دانشجویان پاکستانی از ایران و ترکیه .
- اعزام يك گروه از هنرمندان ایرانی به پاکستان بمناسبت مسافرت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به آن کشور .
- اعزام گروه دیگری از هنرمندان ایرانی به ترکیه برای شرکت در فستیوال فولکلور - شهر بورسا .

- دیدار يك گروه از هنرمندان پاکستانی از ایران و ترکیه .
- انتشار ده کتاب مشروحه زیر مربوط به فرهنگ و تاریخ منطقه توسط موسسه فرهنگی همکاری عمران منطقه‌ای .

فهرست نسخه‌های خطی فارسی (قسمت اول از جلد دوم) .
فهرست نسخه‌های خطی فارسی (قسمت دوم از جلد دوم) .
زندگی‌نامه علی‌ابن حسن هجویری - داتا گنج‌بخش (بزبان فارسی) .

کتاب‌شناسی فرهنگ مردم ایران (بزبان فارسی) .
سیر فلسفه در ایران (چاپ دوم بزبان فارسی) .

- ادبیات ترکی دیوانی و نائلی (بزبان فارسی) .
- ادبیات ترکی دیوانی و نائلی (بزبان اردو) .
- راهنمای محاوره فارسی - ترکی - انگلیسی .
- سه حکیم مسلمان (بزبان بنگالی) .
- محمد عاکف (بزبان اردو) .
- اقدامات اولیه بمنظور تشکیل بخش همکاری عمران منطقه‌ای دریکی از موزه‌های هرینک ازسه کشور .
- انجام اقدامات لازم برای شناسائی و تطبیق ارزش دانشنامه‌های دانشگاه‌های منطقه .

ب - امور اطلاعاتی

- تشکیل غرفه مشترک همکاری عمران منطقه در نمایشگاه جهانی اوزاکا (ژاپن) .
- تشکیل غرفه ویژه همکاری عمران منطقه‌ای در نمایشگاه بین‌المللی ازمیر .
- چاپ تقویم ویژه همکاری عمران منطقه‌ای .
- تشکیل سومین اجلاس سالیانه وابستگان مطبوعاتی و متصدیان امور جهانگردی سه کشور در وین .
- ارسال عکس و نشریات تبلیغاتی توسط سه کشور به نمایندگیهای کشورهای عضو در خارجه جهت نمایش در ویتترین‌های نمایندگیهای مزبور .
- اقدامات مقدماتی برای تشکیل چهارمین سمینار روزنامه‌نگاران همکاری عمران منطقه‌ای درتهران درسال ۱۹۷۱ .
- دیدار دوتن از روزنامه‌نگار ایرانی ازکشور ترکیه .
- دیدار دوتن روزنامه‌نگار ترک از ایران .
- اقدامات لازم برای تشکیل نمایشگاهی درپاکستان بمناسبت جشنهای شاهنشاهی ایران .
- اقدامات لازم برای تشکیل نمایشگاهی درترکیه بمناسبت جشنهای شاهنشاهی ایران .

ج - همکاری رادیوئی و تلویزیونی

- پخش برنامه‌های ویژه همکاری عمران منطقه‌ای ازراديوهای منطقه بطور مرتب .

- پخش برنامه‌های ویژه همکاری عمران منطقه‌ای از تلویزیونهای منطقه در کلیه مواقع مهم منجمله بمناسبت سالروز تاسیس همکاری عمران منطقه‌ای .
- اقدام برای تهیه سناریوی يك فيلم مستند .
- مبادله نوارهای رادیوئی بین سه کشور .
- مبادله فیلمهای تلویزیونی بین سه کشور .
- اقدامات لازم برای شرکت ایران در هفته فیلم همکاری عمران منطقه‌ای در کراچی .
- اقدامات لازم جهت تامین واحدهای سیار سینمائی برای نمایش فیلم‌های مربوط به منطقه در روستاها .
- دبدار نماینده رادیو ایران و نماینده تلویزیون ملی ایران از ترکیه .

ب - سازمان پیمان مرکزی (سنتو) Cento

Central Treaty Organization

عالیترین رکن سازمان پیمان مرکزی شورای وزیران میباشد که بمنظور بررسی برنامه فعالیتهای سال پیش و تصویب برنامه سال بعد این سازمان سالی یکبار و به نوبت در یکی از کشورهای عضو تشکیل میگردد و هفدهمین اجلاس آن در تاریخ بیست و چهارم اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ برابر با چهاردهم مه ۱۹۷۰ در واشنگتن تشکیل گردید .

کمیته اقتصادی سنتو زیر نظر شورای وزیران انجام وظیفه مینماید و مهمترین وظیفه آن تصویب گزارش گروه کارشناسان اقتصادی میباشد که یکی از ارکانهای مهم سازمان پیمان مرکزی میباشد . گروه اخیر سالی یکبار به مدت یک هفته در مقر دبیرخانه سنتو در آنکارا تشکیل جلسه میدهد و کارشناسان کشورهای عضو در رشتههای ارتباطات - بهداشت - کشاورزی دامپروری - صنایع و معادن - علوم - علوم اجتماعی و فرهنگی با همکاری یکدیگر فعالیتهای رشتههای گوناگون اقتصادی را طی یک سال گذشته مورد بررسی و بحث قرار میدهند و اموری را که باید طی سال آینده بموقع اجرا گذاشته شود تجزیه و تحلیل مینمایند و برنامه‌ای برای سال آینده طرحریزی میکنند که برای تصویب به کمیته اقتصادی تسلیم میگردد .

فعالیتهای سازمان پیمان مرکزی در زمینه علمی وسیله هیئت هم‌آهنگی امور علمی رهبری و تلفیق میگردد . هیئت مزبور جلسات خود را بمنظور بررسی و طرحریزی برنامه سال آینده تشکیل میدهد و گزارش کار خود را به شورای تحقیقات و آموزش علمی تسلیم مینماید . شورای مزبور در سال ۱۳۴۹ در تهران تشکیل گردید و پس از بحث و تدقیق درباره گزارش هیئت تلفیق علمی فعالیتهای علمی سال گذشته را مورد تأیید قرارداد و برنامه فعالیتهای آینده را به تصویب رسانید . اهم فعالیتهای علمی سال گذشته عبارتند از تغذیه - کنترل آفات نباتی -

افزایش محصول - تحقیقات راهسازی نگاهداری اسناد علمی و امکان بررسیهای مربوط به آلودگی محیط .

کمیته بهداشت در مرکز منطقه‌ای جناح در کراچی تشکیل گردید . در این کمیته مطالبی از قبیل تشکیل کنفرانس منطقه‌ای بمنظور جلوگیری از شیوع بیماریهای واگیر بویژه وبا - هماهنگ ساختن برنامه ریشه‌کنی مالاریا - آموزش پرستاری - پیشرفتهای آموزش بهداشت - برنامه‌ریزی خانواده و تهیه آمار بهداشتی که از طرف دولت شاهنشاهی پسنهاد شده بود مورد بحث قرار گرفت .

از مهمترین اقدامات بهداشتی سال ۱۳۴۹ منطقه‌ای ساختن قسمتی از مرکز پزشکی جناح میباشد که مورد تصویب کشورهای عضو قرار گرفته است و دول عضو کمکهای لازم را به این منظور به مرکز مزبور مینمایند .

در زمینه کشاورزی و دامپروری سازمان پیمان مرکزی در سال ۱۳۴۹ فعالیت چشمگیری داشته است . کمیته فرعی کشاورزی و تولیدات و بهداشت دامی در آنکارا تشکیل شد و امور مربوط به کشاورزی و دامپروری را مورد بحث و بررسی قرارداد و تصمیمات خود را به اجلاسیه کارشناسان اقتصادی گزارش نمود . از اقدامات مهم سال ۱۳۴۹ در زمینه کشاورزی تشکیل کنفرانس توسعه جنگلبانی - کنفرانس اداره مراتع - کنفرانس توسعه منابع ملی و منطقه‌ای دام - مطالعات مربوط به طبقه‌بندی سیستم خاک - آموزش در زمینه بازاریابی مواد کشاورزی و برنامه کنترل امراض دامی میباشد .

با آنکه در سال ۱۳۴۸ مرکز ماشین‌آلات کشاورزی و حفاظت خاک کرج به صورت ملی درآمد و اداره امور آن به دولت ایران واگذار گردید ولی کمکهای فنی دولت انگلستان به مرکز مزبور کماکان ادامه دارد و دو دولت دیگر منطقه داوطلبانی نیز در سال ۱۳۴۹ جهت شرکت در برنامه‌های این مرکز اعزام داشته‌اند .

از فعالیت‌های دیگر کشاورزی بازدید کارشناسان کشاورزی از مؤسسات مربوط به تهیه و صدور پنبه کشورهای عضو منطقه و امکان همکاری در موضوع تحقیقات پنبه است .

کمیته فرعی ارتباطات در سال ۱۳۴۹ در اسلام‌آباد تشکیل گردید و امور مربوط به راه و راه‌آهن و مخابرات دور و هواپیمائی کشوری را مورد بحث و تحلیل قرار داد .

در قسمت راهسازی اقدامات دولتی ایران و پاکستان در مورد تعمیر و نگهداری راه کرمان - زاهدان - میرجاوه و ادامه راه کراچی - کوئته به زاهدان ادامه دارد و مطالعاتی نیز در مورد اتصال راههای ساحلی دو کشور انجام میشود .

در قسمت راه آهن ساختمان راه آهن ایران به مرز ترکیه همچنان ادامه دارد و دولت ترکیه نیز مشغول فعالیت برای تکمیل آن قسمت که در خاک ترکیه است میباشد و امید می رود که راه آهن مزبور بزودی بی پایان برسد .

ساختمان بندر اسکندرون که منطقه سنتو را به دریای مدیترانه متصل میکند تقریباً کامل شده است و بندر مزبور بزودی آماده بهره برداری خواهد شد .

مرکز کنترل تهران بمنظور استفاده از شبکه مخابرات دور در زمینه هواپیمائی تکمیل شده و مورد بهره برداری قرار گرفته است . گروه هواپیمائی منطقه ای همزمان با کمیته فرعی ارتباطات در اسلام آباد تشکیل گردید و تصمیماتی درباره امور مربوط به سیستم کنترل هواپیماها و استفاده از دستگاههای مربوطه اتخاذ نمود .

در زمینه صنایع و معادن هم اکنون موضوع شروع برنامه توسعه صنعتی سازمان پیمان مرکزی زیر نظر مشاور عالی توسعه صنعتی مطالعه میشود . در زمینه معادن تعلیمات نقشه برداری زمین شناسی در ایران اجرا گردید و نمایندگان پاکستان و ترکیه در آن شرکت نمودند . جلسات گروه مشاورین توسعه و ترویج مواد معدنی در ترکیه تشکیل شد و گزارشهای مربوط به چینه شناسی و طبقه بندی اراضی از طرف کارشناسان هر یک از دول منطقه تهیه و در اختیار دبیرخانه سنتو گذاشته شد .

در زمینه امور فرهنگی تعدادی دانشجویان به دانشگاههای منطقه اعزام و دبیران و اساتید بمنظور تکمیل مطالعات و تبادل نظر بین ممالک عضو منطقه مبادله شدند و علاوه بر این نمایشگاهی از آثار نقاشی یکی از هنرمندان ایران در آنکارا تشکیل گردید و مقامات فرهنگی کشورهای عضو منطقه مشغول مطالعه درباره امکان انتشار دیوان عبدالرحمن جامی و تهیه میکروفیلم از کتب خطی کمیاب میباشند .

در رشته امور اجتماعی سمینارهایی در امور مختلف کارگران صنعتی و کشاورزی و سایر امور اجتماعی تشکیل شده است که نتایج آنها بمنظور بهبود وضع کارگران و کشاورزان تحت مطالعه میباشد .

علاوه بر فعالیتهای فوق کنفرانسها و سمینارهایی نیز در رشته‌های آمارگیری - بانکداری - امور مالی - برنامه‌های عمرانی - سرمایه‌گذاری - امور اداری و دولتی و غیره در کشورهای منطقه تشکیل شده است .

از محل کمکهای فنی چندجانبه سنتو کارآموزان به ممالک منطقه اعزام و کارشناسان بمنظور تبادل نظر در امور فنی و تخصصی مبادله شده‌اند در این زمینه در سال ۱۳۴۹ برنامه‌های متعددی در رشته‌های هواپیمائی کشوری - راه آهن - بهداشت - مخابرات دور - کشاورزی و امور اداری اجرا شده است .

از محل کمکهای فنی دوجانبه دولت انگلستان در سال ۱۳۴۹ در حدود ۴۵ نفر برای تحصیل و مطالعه در رشته‌های فوق لیسانس - دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی انگلستان اعزام شده‌اند و عده‌ای از کارشناسان انگلیسی نیز بمنظور همکاری با وزارتخانه‌ها و دستگاههای دولتی تعیین و مشغول بکار شده‌اند . همچنین از این محل مقداری لوازم و ماشین‌آلات جهت دستگاههای مختلف دولتی و خصوصی اهدا شده است .

ضمائم :

ضمیمه شماره ۱

فهرست معاهداتی که در سال ۱۳۴۹ (۱۹۷۰ - ۱۹۷۱) با سایر دول
جهان منعقد گردیده است :

۱- ماهدات دوجانبه‌ای که از اول فروردین لغایت

بهمن ماه ۱۳۴۹ از طرف وزارت امور خارجه باهضاه رسیده است .

ردیف	نام معاهده	تاریخ و محل امضاء
۱-	تبادل نامه لغو روادید بایوگسلاوی	۱۶ آوریل ۱۹۷۰ تهران (۱۳۴۹ر۱۲۷)
۲-	پروتکل الحاقی بموافقت‌نامه راجع به حل مسائل مرزی و مالی با شوروی در مورد تعیین و تثبیت مرز جدید بین ایران و شوروی در دریاچه‌های پشت سدهای ارس .	۷ مه ۱۹۷۰ مسکو (۱۳۴۹ر۲۱۷)
۳-	پروتکل مالی بین ایران و فرانسه درباره تأمین هزینه سد رضاشاه‌کبیر	۲۲ مه ۱۹۷۰ پاریس (۱۳۴۹ر۳۱)
۴-	تبادل نامه درباره تأسیس مدرسه الکترونیک در دانشگاه تهران بین ایران و آلمان	اول ژوئن ۱۹۷۰ و ۲۶ ژوئیه ۱۹۷۰ تهران (۱۳۴۹ر۳۱۱) و (۱۳۴۹ر۵۴)
۵-	موافقت‌نامه همکاری فنی و علمی با ایتالیا	۱۷ سپتامبر ۱۹۷۰ تهران (۱۳۴۹ر۶۲۶)

۲ - معاهدات دوجانبه‌ای که از اول فروردین لغایت بهمن ماه ۱۳۴۹ با اطلاع و راهنمایی وزارت امور خارجه از طرف سایر وزارتخانه ها یا موسسات وابسته بدولت بامضاء رسیده است .

ردیف	نام معاهده	نام سازمان امضاء کننده	تاریخ و محل امضاء
۱ -	موافقت نامه درباره حفاظت و قرنطینه نباتی بارومانی	وزارت کشاورزی	۸ ژانویه ۱۹۷۱ تهران
۲ -	پروتکل راجع به تاسیس شرکت سهامی مختلط امور حمل و نقل با شوروی	وزارت اقتصاد	۳۰ ژوئیه ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۵۸) مسکو
۳ -	موافقت نامه تاسیس مرکز تحقیقات مخابراتی در تهران با ژاپن	وزارت پست و تلگراف و تلفن	۱۶ اوت ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۵۲۵) تهران
۴ -	پروتکل ششمین اجلاسیه مشترک وزیران رومانی	وزارت اقتصاد	۲۱ اکتبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۷۲۹) بوکارست
۵ -	موافقت نامه ترانزیت با کویت	وزارت اقتصاد	۸ ژانویه ۱۹۷۱ (۱۳۴۹ر۱۰۱۸) تهران
۶ -	پروتکل شرح مسیر خط مرز بین ایران و شوروی در دریاچه های پشت سد ارس و سد انحرافی میل و مغان	کمیسیون مشترک مرزی ایران و شوروی	۵ دسامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۹۱۴) تهران

۳ - معاهدات دوجانبه‌ای که در سال ۱۳۴۹

بتصویب قوه مقننه رسیده است .

ردیف	نام معاهده	تاریخ تصویب مجلسین	مجلس شورای ملی
۱ -	پروتکل شرح مسیر خط ۶ دسامبر ۱۹۷۰ مرز بین ایران و شوروی در دریاچه های سد ارس و سد انحرافی میل و مغان	۱۶ نوامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹۸۸۲۵)	۸ دسامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹۹۹۱۵)
۲ -	پروتکل الحاقی به عهدنامه مودت با اتیوپی	۲۳ نوامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹۹۹۲)	۸ نوامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹۸۸۱۷)
۳ -	موافقت‌نامه همکاری اقتصادی و صنعتی و فنی با بلژیک	۱۴ دسامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹۹۹۲۳)	۳ ژانویه ۱۹۷۱ (۱۳۴۹۱۰۱۳)

۴ - فهرست معاهدات بین‌المللی که دولت شاهنشاهی از تاریخ اول

فروردین لغایت بهمن ماه ۱۳۴۹ امضاء نموده است .

ردیف	نام معاهده	تاریخ امضاء	محل امضاء
۱ -	کنوانسیون همکاری بین‌المللی در موضوع گواهی‌نامه های اختراعات	۷ ژوئیه ۱۹۷۰	واشنگتن
۲ -	کنوانسیون لاهه در مورد تصرف غیر قانونی هواپیما	۱۶ دسامبر ۱۹۷۰	لااه
۳ -	پیمان منع استقرار سلاحهای هسته‌ای وسایر سلاحهای انهدام دسته جمعی در بستر و زیر بستر دریاها در ماورای حاکمیت ملی دول	۱۱ فوریه ۱۹۷۱	واشنگتن مسکو لندن

۵ - فهرست معاهدات بین‌المللی که دولت شاهنشاهی از تاریخ اول فروردین لغایت بهمن ماه ۱۳۴۹ بدان ملحق شده است .

ردیف	معاهده	تاریخ انعقاد کنوانسیون	تاریخ الحاق
۱	کنوانسیون بین‌المللی جهت تسهیل ورود نمونه های بازرگانی و وسایل تبلیغاتی	۱۹۵۲ر۱۱۷ (۱۳۳۱ر۸۱۶)	۱۱ ژوئن ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۴۲۱)
۲	اساسنامه کمیته مشورتی آسیائی و آفریقائی	۱۹۵۶ر۱۱۱۵ (۱۳۳۵)	۲۳ نوامبر ۱۹۷۰ (۲ آذر ۱۳۴۹)
۳	موافقت‌نامه راجع به نجات و برگرداندن فغانوردان و اعاده اشیاء پرتاب‌شده بفضای ماوراء جو	۱۹۶۸ر۴۲۲ (۱۳۴۹ر۹۳۰)	واشنگتن ۲۱ دسامبر ۱۹۷۰ لندن ۲۱ دسامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۹۳۰) مسکو ۲۴ دسامبر ۱۹۷۰ (۱۳۴۹ر۹۳۰)

۶ - اسناد تصویب معاهدات زیر در سال ۱۳۴۹ مبادله شده است .

ردیف	نام معاهده	تاریخ مبادله	محل مبادله
۱	موافقت‌نامه راجع به خط ۱۰ مه ۱۷۰ مرزی حد فاصل فلات قاره با قطر	(۱۳۴۹ر۲۲۰)	تهران
۲	موافقت‌نامه فرهنگی با الجزایر	۱۹۷۰ مه ۱۲ (۱۳۴۹ر۲۲۲)	الجزایر
۳	موافقت‌نامه مودت باتونس	۲ ژانویه ۱۹۷۱ (۱۳۴۹ر۱۰ر۱۲)	تهران
۴	موافقت‌نامه فرهنگی با تونس	۲ ژانویه ۱۹۷۱ (۱۳۴۹ر۱۰ر۱۲)	تهران

ضمیمه شماره ۲

صورت اعلاهیہ های مشترک دولت شاهنشاهی ایران باسایر دولتها

- ۱ - اعلامیه مشترک ایران و شوروی بمناسبت سفر رسمی حضرت پادگورنی صدر هیئت رئیسہ شورای عالی اتحاد جماہیر شوروی مورخ ۱۱/۱۳۴۹ .
- ۲ - اعلامیه مشترک ایران و ایتالیا بمناسبت سفر رسمی جناب آقای آلدومورو وزیر امور خارجه ایتالیا بایران مورخ ۲۷ شهریور ۱۳۴۹ .
- ۳ - اعلامیه نہائی ہفدہمین اجلاسہ شورای وزیران پیمان مرکزی مورخ ۲۶/۲/۱۳۴۹ .
- ۴ - اعلامیه مشترک ایران و جمهوری متحد عرب دربارہ تجدید روابط سیاسی مورخ ہفتم شهریور ۱۳۴۹ .
- ۵ - اعلامیه مشترک ایران و رومانی بمناسبت مسافرت رسمی اعلیحضرت ہمایون شاهنشاه آریامہر و علیا حضرت فرح پهلوی شہبانوی ایران بہ رومانی مورخ ۱۰/۴/۱۳۴۹ .
- ۶ - اعلامیه مشترک کنفرانس وزرای خارجه اسلامی در جدہ مورخ ۵ فروردین ماہ ۱۳۴۹ .
- ۷ - اعلامیه مشترک ایران و کویت مورخ ۱۷/۴/۱۳۴۹ بمناسبت مسافرت رسمی جناب آقای اردشیر زاہدی وزیر امور خارجه بہ کویت .
- ۸ - اعلامیه مشترک ایران و پاکستان و ترکیہ در ازمیر مورخ ۱۸/۲/۱۳۴۹ .
- ۹ - اعلامیه مشترک دوازدهمین اجلاسہ شورای وزیران همکاری عمران در بورسا (ترکیہ) مورخ ۱۳/۴/۱۳۴۹ .
- ۱۰ - قطعنامہ های مصوب بیست و دومین کنفرانس سازمان

- کشور های صادرکننده نفت (اوپک) در تهران مورخ ۱۹ بهمن ۱۳۴۹ .
- ۱۱ - اعلامیه مشترك دومین کنفرانس وزیران امور خارجه اسلامی در کراچی مورخ ۸ دیماه ۱۳۴۹ .
- ۱۲ - اعلامیه مشترك نوزدهمین اجلاسیه سازمان پیمان مرکزی مورخ ۱۸ اسفندماه ۱۳۴۹ .
- ۱۳ - اعلامیه مشترك سیزدهمین اجلاسیه شورای وزیران همکاری عمران منطقه‌ای مورخ ۸ بهمن ۱۳۴۹ .
- ۱۴ - اعلامیه مشترك ایران و یوگسلاوی مورخ ۱۸ دیماه ۱۳۴۹
بمناسبت مسافرت رسمی جناب آقای اردشیر زاهدی وزیر امور خارجه به آنکشور .
- برای اطلاع بر متن اعلامیه های مورد بحث به نشریه های اخبار و اسناد وزارت امور خارجه (از فروردین تا شهریور ماه و از مهرماه تا اسفندماه ۱۳۴۹) مراجعه فرمایند .

ضمیمه شماره ۳

صورت کشورهایائی که تا اسفندماه ۱۳۴۹ کمیته جشن شاهنشاهی ایران را تشکیل داده و ریاست عالیہ آنرا تعیین کرده اند :

۱- آلمان فدرال	حضرت گوستاو هاینه مان رئیس جمهوری
۲- آرژانتین	حضرت رئیس جمهوری
۳- آمریکا	بانو نیکسون همسر حضرت پرزیدنت نیکسون رئیس جمهوری
۴- اتحاد شوروی	آقای غفوراف آکادمیسین و خاورشناس
۵- اسپانیا	حضرت ژنرال اسم فرانسسکو فرانکو رئیس کشور اسپانیا
۶- ائیوپی	اعلیحضرت هیلاسلاسی امپراطور ائیوپی
۷- ایتالیا	حضرت ساراگات رئیس جمهوری
۸- اردن هاشمی	اعلیحضرت ملک حسین
۹- اندونزی	حضرت ژنرال سوهارتو رئیس جمهوری
۱۰- اطریش	حضرت فرانتس یوناس رئیس جمهوری
۱۱- برزیل	حضرت ژنرال مدیچی رئیس جمهوری
۱۲- بلژیک	اعلیحضرت بودوئن پادشاه بلژیک
۱۳- پاکستان	حضرت ژنرال آقامحمد یحیی خان رئیس جمهوری
۱۴- ترکیه	حضرت جودت سونای رئیس جمهوری
۱۵- تایلند	اعلیحضرت بوهم پرل ادالی ادج پادشاه تایلند
۱۶- تونس	حضرت حبیب بورقیبه رئیس جمهوری
۱۷- چکسلواکی	رئیس آکادمی علوم
۱۸- چین (جمهوری)	رئیس آکادمی علوم
۱۹- دانمارک	اعلیحضرت فردریک نهم پادشاه دانمارک

حضرت چائوشسکو رئیس شورای دولتی جمهوری سوسیالیستی رومانی	۲۰- رومانی
والاحضرت پرنس میکاسا برادر امپراطور	۲۱- ژاپن
والاحضرت پرنس برتیل فرزند ارشد اعلیحضرت پادشاه سوئد	۲۲- سوئد
حضرت رئیس کنفدراسیون	۲۳- سویس
حضرت ژرژ پمپیدو رئیس جمهوری	۲۴- فرانسه
حضرت ککونن رئیس جمهوری	۲۵- فنلاند
رئیس مجلس سنا	۲۶- کانادا
حضرت رئیس جمهوری	۲۷- کره (جمهوری)
والاحضرت ژان گراندوک لوکز امبورگ	۲۸- لوکز امبورگ
رئیس آکادمی علوم	۲۹- لهستان
معاون رئیس جمهوری	۳۰- مجارستان
اعلیحضرت ملک حسن دوم پادشاه مغرب	۳۱- مغرب
اعلیحضرت ماهدرا بیربیکرام پادشاه نپال	۳۲- نپال
والاحضرت ولیعهد نروژ	۳۳- نروژ
والاحضرت پرنس بارنارد همسر علیاحضرت ملکه هلند	۳۴- هلند
اعلیحضرت کنستانتین پادشاه یونان	۳۵- یونان
حضرت مارشال تیتو رئیس جمهوری	۳۶- یوگسلاوی
اعلیحضرت عبدالحلیم معظم شاه پادشاه مالزی	۳۷- مالزی
حضرت وی وی گیری رئیس جمهوری	۳۸- هند

ضمیمه شماره ۴

سران کشورهای خارجی که تا آخر سال ۱۳۴۹، آمادگی خود را برای شرکت در مراسم جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران اعلام داشته‌اند :

- ۱ - اعلیحضرت هیلاسلاسی اول امپراطور اتیوپی
- ۲ - اعلیحضرت ملك حسن دوم پادشاه مغرب
- ۳ - پرنس و پرنسس موناکو
- ۴ - حضرت ژنرال پارك چونك هی رئیس جمهوری کره
- ۵ - اعلیحضرت ماهندرا بیربیکرام شاه دوا پادشاه نپال
- ۶ - حضرت رولاند میچنر فرماندار کل کانادا
- ۷ - حضرت دکتر فرانتس یوناس رئیس جمهوری اطریش
- ۸ - اعلیحضرت بودوئن پادشاه بلژیک
- ۹ - اعلیحضرت فردریک نهم پادشاه دانمارک
- ۱۰ - والا حضرت ژان گراندوک لوکزامبورگ
- ۱۱ - حضرت لئوپولدسدارسنگور رئیس جمهوری سنگال
- ۱۲ - حضرت ژنرال جودت سونای رئیس جمهوری ترکیه
- ۱۳ - حضرت داراهاگیری ونکاتاگیری رئیس جمهوری هند
- ۱۴ - حضرت حبیب بورقیبه رئیس جمهوری تونس
- ۱۵ - پرنس کارل گوستاف ولیعهد سوئد
- ۱۶ - پرنس میکاسا برادر امپراطور ژاپن
- ۱۷ - اعلیحضرت الاف پنجم پادشاه نروژ
- ۱۸ - پرنس فیلیپ دوک اوادنبرو و پرنسس آن (انگلستان)
- ۱۹ - حضرت مارشال تیتو رئیس جمهوری سوسیالیستی فدرال یوگسلاوی
- ۲۰ - حضرت اورهو ککونن رئیس جمهوری فنلاند
- ۲۱ - حضرت صاحب‌العظمه شیخ راشد بن عبدالنعمی حاکم امارت عجمان

- ۲۲ - حضرت صاحب العظمه شيخ احمد بن راشد المعلا حاكم امارت ام القيوين
- ۲۳ - حضرت صاحب العظمه شيخ راشد بن سعيدال مكتوم حاكم امارت دوبي
- ۲۴ - حضرت نيكلاي چائوشسكو رئيس شوراي دولتي جمهوري سوسياليستي
روماني
- ۲۵ - حضرت گئوركى ترايكوف صدر هيئت رئيسه مجلس ملي جمهوري
بلغارستان
- ۲۶ - اعليحضرت ملك حسين بن طلال پادشاه اردن هاشمي و والاحضرت
پرنسس مونا
- ۲۷ - حضرت آقا محمد يحيى خان رئيس جمهوري پاكستان
- ۲۸ - والاحضرت پرنس برنهارد و والاحضرت پرنسس بئاتريس وهمسرشان
(هلند)
- ۲۹ - بانو فرديناند ماركوس همسر حضرت رئيس جمهوري فيليپين
- ۳۰ - حضرت صاحب العظمه شيخ احمد بن علي ال ثاني حاكم امارت قطر
- ۳۱ - حضرت مختار ولد داد رئيس جمهوري موريتاني
- ۳۲ - حضرت ژنرال اميليو گاراستاز و مديچي رئيس جمهوري فدرال برزيل
- ۳۳ - اعليحضرت كنستانتين دوم پادشاه يونان
- ۳۴ - حضرت صاحب العظمه شيخ محمد بن حمد الشرقي حاكم فجيره
- ۳۵ - حضرت نيكلاي پادگورني صدر هيئت رئيسه شوراي عالي اتحاد جماهير
شوروي سوسياليستي .
- ۳۶ - حضرت ويليام . و . س . تابمن رئيس جمهوري ليبريا .
- ۳۷ - حضرت صاحب العظمه شيخ خالد بن محمد القاسمي حاكم امارت شارجه
- ۳۸ - حضرت صاحب العظمه شيخ صقر بن محمد القاسمي حاكم امارت
راس الخيمه
- ۳۹ - حضرت صاحب العظمه شيخ عيسى بن سليمان آل خليفه حاكم بحرين
و توابع

ضمیمه شماره ۵

سازمانهای بین‌المللی و غیردولتی که دولت شاهنشاهی عضو آن
میباشد :

الف - سازمانهای بین‌المللی

سازمان ملل متحد

مؤسسات تخصصی سازمان ملل متحد

(۱) سازمان بین‌المللی کار (I.L.O.)

International Labour Organization

(۲) سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (F.A.O.)

**Food and Agricultural Organization of the
United Nations**

(۳) سازمان تربیتی و علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد یونسکو

(UNESCO)

**United Nations Educational, Scientific and
Cultural Organization**

(۴) سازمان جهانی بهداشت (W.H.O.)

World Health Organization

(۵) بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (I.B.R.D.)

**International Bank for Reconstruction and
Development**

(۶) مؤسسه بین‌المللی توسعه (I.D.A.)

International Development Association

(۷) شرکت مالی بین‌المللی (I.F.C.)

International Finance Corporation

- ۸) صندوق بین‌المللی پول (I.M.F.)
International Monetary Fund
- ۹) سازمان بین‌المللی هواپیمائی کشوری (I.C.A.O.)
International Civil Aviation Organization
- ۱۰) اتحادیه پستی جهانی (U.P.U.)
Universal Postal Union
- ۱۱) اتحادیه ارتباطات دور (I.T.U.)
International Telecommunication Union
- ۱۲) سازمان جهانی هواشناسی (W.M.O.)
World Meteorological Organization
- ۱۳) سازمان مشورتی دریانوردی بین دول (IMCO)
Inter-Governmental Maritime Consultative
Organization
- ۱۴) کمیسیون موقتی سازمان بین‌المللی بازرگانی (I.C.I.T.O.)
Interim Commission for International Trade
Organization
- ۱۵) مؤسسه بین‌المللی انرژی اتمی (I.A.E.A.)
International Atomic Energy Agency
- ۱۶) صندوق ملل متحد برای کودکان (U.N.I.C.E.F.)
United Nations Children's Fund
- ۱۷) کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان
(U.N.H.C.R.)
United Nations High Commissioner for Refugees
- ۱۸) کمیسیون اقتصادی برای آسیا و خاور دور
Economic Commission for Asia and the Far East

سایر سازمانهای بین‌المللی

- ۱) اتحادیه بین‌المللی برای حمایت مالکیت صنعتی
International Union for the Protection of
Industrial Property

(**Ö.I.M.L.**) سازمان بین‌المللی اندازه‌گیری قانونی
International Organization of Legal Metrology

(۳) دیوان دائمی داوری
Permanent Court of Arbitration

(۴) سازمان پیمان مرکزی (سنتو **CENTO**)
Central Treaty Organization

(۵) شورای همکاری گمرکی (**C.C.C.**)
Custom Co-operation Council

(۶) دفتر بین‌المللی انتشار تعرفه‌های گمرکی
**International Union for the Publication of
Custom Tariffs**

(۷) سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک **OPEC**)
**Organization of the Petroleum Exporting
Countries**

(۸) مؤسسه بین‌المللی یکنواخت کردن حقوق خصوصی
(**UNIDROIT**)
**International Institute for the Unification of
Private Law**

(۹) کمیته بین‌المللی پزشکی و داروسازی نظامی (**ICMMP**)
**International Committee of Military Medicine &
Pharmacy.**

ب - سازمانهای غیر دولتی

۱ - اتحادیه بین‌المللی ژئودوزی و ژئوفیزیک
**1 - International Union of Geodesy and
Geophysics**

مقر	تورنتو (کانادا)
تاریخ تأسیس	۱۹۱۹
شروع عضویت ایران	۱۹۶۰

- ۲- اتحادیه بین‌المللی جغرافیائی
2 - International Geographical Union
 مقر: زوریخ (سوئیس)
 تاریخ تأسیس: ۱۹۲۲
 شروع عضویت ایران: ۱۹۶۱
- ۳- اتحادیه بین‌المللی دانشگاهی
3 - International Association of Universities
 مقر: پاریس
 تاریخ تأسیس: ۱۹۵۰
 شروع عضویت ایران: ۱۹۶۰
- ۴- اتحادیه بین‌المللی بیوشیمی
4 - International Union of Biochemistry
 مقر: لندن
 تاریخ تأسیس: ۱۹۵۵
 شروع عضویت ایران: ۱۹۶۰
- ۵- اتحادیه بین‌المللی علوم
5 - International Council of Scientific Unions
 مقر: رم
 تاریخ تأسیس: ۱۹۱۹
 شروع عضویت ایران: ۱۹۶۰
- ۶- کمیته بین‌المللی فضائی
6 - Committee on Space Research
 مقر: پاریس
 تاریخ تأسیس: ۱۹۵۸
 شروع عضویت ایران: ۱۹۶۰
- ۷- موسسه بین‌المللی علوم اداری
7 - International Institute of Administrative Sciences
 مقر: بروکسل
 تاریخ تأسیس: ۱۹۳۰
 شروع عضویت ایران: ۱۹۵۸

۸- اتحادیه بین‌المللی سرطان

8 - International Union Against Cancer

مقر	ژنو
تاریخ تأسیس	۱۹۳۵
شروع عضویت ایران	۱۹۶۲

۹- انجمن بین‌المللی جرم‌شناسی

9 - International Society for Criminology

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۳۴
شروع عضویت ایران	۱۹۵۹

۱۰- سازمان بین‌المللی زلزله‌شناسی

10 - International Association of Seismology and Physics of the Earth's Interior

مقر	استراسبورگ
تاریخ تأسیس	۱۹۰۱
شروع عضویت ایران	۱۹۶۲

۱۱- اتحادیه بین‌المللی سازمانهای رسمی مسافرتی (جهانگردی)

11 - International Union of Official Travel Organizations

مقر	ژنو
تاریخ تأسیس	۱۹۲۵
شروع عضویت ایران	۱۹۶۲

۱۲- انجمن پیش‌آهنگان دختر

12 - World Association of Girl Guides and Girl Scouts

مقر	لندن
تاریخ تأسیس	۱۹۲۸
شروع عضویت ایران	

۱۳- انستیتو تاتر بین‌المللی (وابسته به یونسکو)

13 - International Theatre Institute

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۴۸
شروع عضویت ایران	۱۹۶۳

۱۴- شورای بین‌المللی موسیقی (وابسته به یونسکو)

14 - International Music Council

پاریس	مقر
۱۹۴۹	تاریخ تأسیس
۱۹۵۷	شروع عضویت ایران

۱۵- شورای بین‌المللی شکار

15 - International Hunting Council

پاریس	مقر
۱۹۳۰	تاریخ تأسیس
۱۹۶۵	شروع عضویت ایران

۱۶- اتحادیه بین‌المللی راه‌آهن

16 - International Union of Railways

پاریس	مقر
۱۹۲۲	تاریخ تأسیس
۱۹۴۷	شروع عضویت ایران

۱۷- کنگره بین‌المللی راه‌آهن

17 - International Railways Congress Association

بروکسل	مقر
۱۸۸۴	تاریخ تأسیس
۱۹۴۷	شروع عضویت ایران

۱۸- دفتر بین‌المللی تحقیقات و آزمایشها

18 - Office for Research and Experiments

اوترخت (هلند)	مقر
۱۹۵۰	تاریخ تأسیس
۱۹۶۳	شروع عضویت ایران

۱۹- سازمان منطقه شرقی امور اداری

19 - Eastern Regional Organization for Public Administration

توکیو	مقر
۱۹۵۸	تاریخ تأسیس
۱۹۶۳	شروع عضویت ایران

۲۰- موسسه بین‌المللی علوم اداری

20 - International Institute of Administrative Sciences

مقر
تاریخ تأسیس
بروکسل
۱۹۳۰
شروع عضویت ایران
۱۹۵۸

۲۱- انجمن ملی کنفرانس جهانی نیرو در انگلستان

21 - World Power Conference

مقر
تاریخ تأسیس
لندن
۱۹۲۴
شروع عضویت ایران
۱۹۵۷

۲۲- کمیسیون بین‌المللی آبیاری و زهکشی در دهلی نو

22 - International Commission on Irrigation and Drainage

مقر
تاریخ تأسیس
دهلی نو
۱۹۵۰
شروع عضویت ایران
۱۹۵۵

۲۳- مجمع دائمی کنگره بین‌المللی راه

23 - Permanent International Association of Road Congress

مقر
تاریخ تأسیس
پاریس
۱۹۰۹
شروع عضویت ایران
۱۹۶۲

۲۴- کمیسیون مبارزه با آفات از راه زیست‌شناسی

24 - International Committee for Biological Control

مقر
تاریخ تأسیس
ژنو
۱۹۵۵
شروع عضویت ایران
۱۹۶۰

۲۵- اتحادیه بین‌المجالس

25 - Inter-Parliamentary Union

مقر
تاریخ تأسیس
ژنو
۱۸۸۹
شروع عضویت ایران
۱۹۵۲

۲۶- انجمن بین‌المللی انتقال خون

26 - International Society of Blood Transfusion

مقر پاریس

تاریخ تأسیس ۱۹۳۷

شروع عضویت ایران ۱۹۵۸

۲۷- اتحادیه بین‌المللی انستیتوی بررسیهای جنگل

27 - International Union of Forest Research Organizations

مقر مونیخ

تاریخ تأسیس ۱۸۹۰

شروع عضویت ایران ۱۹۵۹

۲۸- اتحادیه بین‌المللی بنادر و لنگرگاهها

28 - International Association of Ports and Harbours

مقر توکیو

تاریخ تأسیس ۱۹۵۵

شروع عضویت ایران ۱۹۵۷

۲۹- شورای بین‌المللی ورزش و تربیت بدنی

29 - International Council of Sport and Physical Education

مقر مونیخ

تاریخ تأسیس ۱۹۵۶

شروع عضویت ایران سنوات مختلف

۳۰- انجمن پیشاهنگان پسر

30 - Boy Scouts World Bureau

مقر اتاوا (کانادا)

تاریخ تأسیس ۱۹۲۰

شروع عضویت ایران ۱۹۴۹

۳۱- کمیته صلیب سرخ

31 - International Committee of the Red Cross

مقر ژنو

تاریخ تأسیس ۱۹۶۳

شروع عضویت ایران ۱۹۴۶

۳۲- اتحادیه صلیب سرخ

32 - League of Red Cross Societies

مقر	ژنه
تاریخ تأسیس	۱۹۱۹
شروع عضویت ایران	۱۹۴۶

۳۳- سازمان مسکن و برنامه‌ریزی منطقه شرقی آسیا

33 - East Asia Regional Organization for Planning and Housing

مقر	دهلی نو
تاریخ تأسیس	۱۹۵۴
شروع عضویت ایران	۱۹۶۲

۳۴- سازمان پلیس بین‌المللی (انترپول)

34 - International Criminal Police Organization (Interpol)

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۲۳
شروع عضویت ایران	۱۹۴۶

۳۵- سازمان دفاع غیرنظامی

35 - International Civil Defence Organization

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۳۱
شروع عضویت ایران	۱۹۶۳

۳۶- اتحادیه بین‌المللی علوم زیست‌شناسی

36 - International Union of Biological Sciences

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۱۹
شروع عضویت ایران	

۳۷- آکادمی بین‌المللی پاتولوژی (انجمن بین‌المللی موزه علوم پزشکی)

**37 - International Academy of Pathology
(International Association of Medical
Museums)**

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۰۶
واشنگتن
شروع عضویت ایران
۱۹۶۲

۳۸ - فدراسیون بین‌المللی ستاره‌شناسی و نجوم
**38 - Federation of Astronomical and
Geophysical Services**

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۵۶
تورنتو (کانادا)
شروع عضویت ایران
۱۹۶۰

۳۹ - شورای بین‌المللی مدیریت علمی
**39 - International Council for Scientific
Management**

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۲۶
ژنو
شروع عضویت ایران
۱۹۴۶

۴۰ - آکادمی بین‌المللی دیپلماتیک
40 - Academie Diplomatique Internationale

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۲۶
پاریس
شروع عضویت ایران
۱۹۶۲

۴۱ - اتحادیه بین‌المللی بیماریهای پوست و آمیزشی
**41 - International Union against Veneral
Diseases and the Treponematoses**

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۲۳
پاریس
شروع عضویت ایران
۱۹۶۲

۴۲ - انجمن رفاه صنعتی
42 - Industrial Welfare Society

مقر
تاریخ تأسیس
۱۹۶۳
لندن
شروع عضویت ایران

۴۳- انجمن بین‌المللی چراغهای دریائی

**43 - International Association of Maritime
Signalization**

مقر	ژنو
تاریخ تأسیس	
شروع عضویت ایران	۱۹۵۷

۴۴- دفتر بین‌المللی بیماریهای واگیردار

44 - International Office of Spizootics

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۲۴
شروع عضویت ایران	۱۹۵۸

۴۵- اتحادیه بین‌المللی شهرداریها

45 - International Municipalities Union

مقر	لاسه
شروع عضویت ایران	۱۹۶۰

۴۶- انجمن بین‌المللی حقوقدانان

46 - International Association of Lawyers

مقر	پاریس
تاریخ تأسیس	۱۹۲۷
شروع عضویت ایران	

ممکن است مؤسسات دولتی ایران در پاره‌ای از سازمانهای غیر دولتی بین‌المللی دیگر نیز عضویت داشته باشند که در این صورت منعکس نشده باشد .

